

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน

โดย

นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

โดย

นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

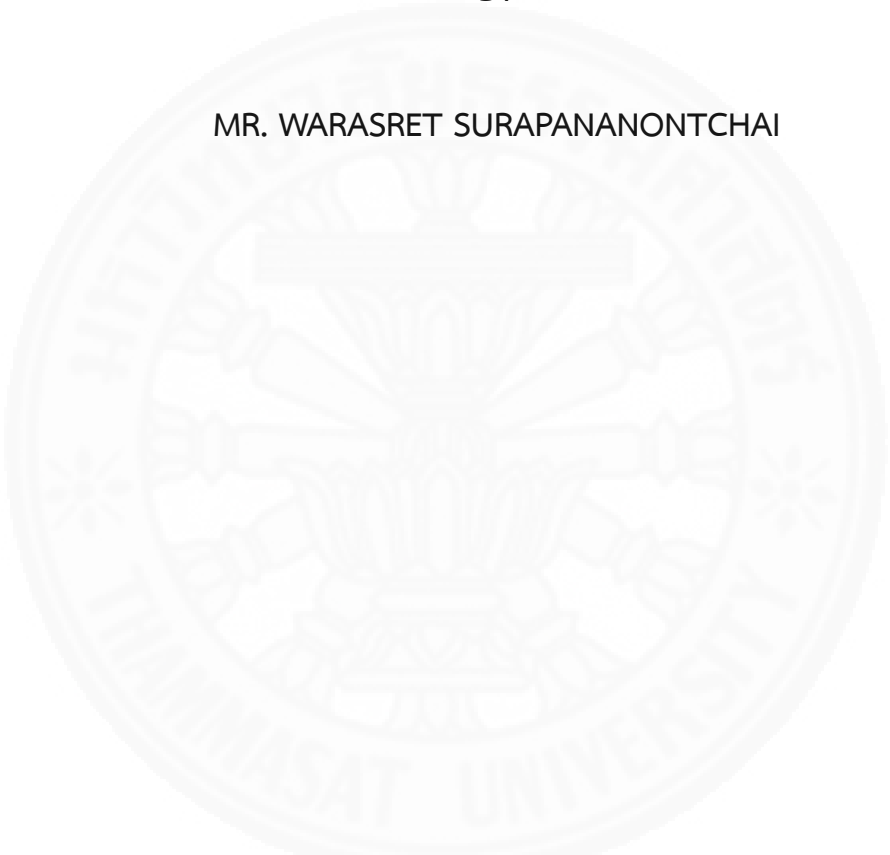
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

LEGAL MEASURES IN PREVENTING AND SUPPRESSING FOREST
TRESPASSING OFFENSES UNDER THE ANTI-MONEY
LAUNDERING LAW

BY

MR. WARASRET SURAPANANONTCHAI

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
DEPARTMENT OF NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENTAL LAW
FACULTY OF LAW
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2015
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายวราเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย

เรื่อง

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงิน

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

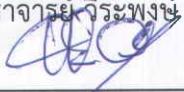
เมื่อ วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2558

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

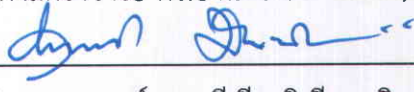
(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ วงศ์บัณฑิต)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
ชื่อผู้เขียน	นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ วงศ์บัณฑิต
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งหมายศึกษาเกี่ยวกับการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับกับกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าแต่เดิม อันประกอบด้วยพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยังไม่สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ป่าได้ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลข่าวสารและสถิติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งจัดทำและรวบรวมข้อมูลโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งยังคงปรากฏข้อมูลการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15) ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอันมีลักษณะเป็นการค้า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาลักษณะการกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของต่างประเทศ ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนีย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับลักษณะบทบัญญัติของประเทศไทย อันนำไปสู่การเสนอปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่าจุดด้อยของการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบว่า การระบุคำว่า “มีลักษณะเป็นการค้า” ในนิยามความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการตีความในเรื่องลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในลักษณะใดจึงจะถือว่ามีลักษณะเป็นการค้า ซึ่งเข้าข่ายเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การบัญญัติบทนิยาม “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ยังไม่ครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่มีลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งมิใช่ทางตรง อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายอาจจะกระทบสิทธิบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพ เช่น กรณีบุคคลที่พักอาศัยและดำรงชีพในพื้นที่ป่าก่อนที่รัฐจะประกาศเขตอุทยานแห่งชาติหรือกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ นอกจากนี้ยังไม่มีบทบัญญัติให้บุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในคดีซึ่งเป็นเหตุให้ถูกดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งอาจเป็นกฎกระทรวงหรือระเบียบที่ออกตามกฎหมายแม่บท กรณีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมทั้งนักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์อาจใช้เป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์ได้ ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเป็นตัวแปรซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่าให้ประสบผลสำเร็จต่อไปในอนาคต

การใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า จึงควรแก้ไขบทบัญญัติให้มีความชัดเจน และแก้ไขบทบัญญัติทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไม่ว่าทางตรงหรือทางอื่น นอกจากนี้ยังควรกำหนดแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่า จะต้องมีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควบคู่ไปด้วย จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษากฎหมายและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามด้านป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ยังพบข้อมูลว่า การแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ป่ามีอาจใช้มาตรการทางกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้ เนื่องจากปัญหการบุกรุกที่ป่าที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน มีองค์ประกอบหลายปัจจัย การใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควบคู่กับการใช้มาตรการตามกฎหมายเฉพาะด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่า และการใช้มาตรการตามกฎหมายอื่น ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการภาษีอากร หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และกฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบการบูรณาการ จึงจะทำให้การแก้ไขปัญหการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: บุกรุกที่ป่า, ป้องกันและปราบปราม, ฟอกเงิน

Thesis Title	LEGAL MEASURES IN PREVENTING AND SUPPRESSING FOREST TRESPASSING OFFENSES UNDER THE ANTI-MONEY LAUNDERING LAW
Author	Mr. Warasret Surapananontchai
Degree	Master of Laws
Department/Faculty/University	Natural Resources and Environmental Law Faculty of Law Thammasat University
Thesis Advisor	Professor Amnat Wongbandit, Ph.D.
Academic Years	2015

ABSTRACT

This thesis aims to examine the possibility of enforcing the Anti-Money Laundering Law against forest trespassing offenses. The existing laws used for enforcement against an offense relating to forest trespassing, such as the Forestry Act B.E. 2484 (1941), the National Park Act B.E. 2504 (1961), the National Reserved Forest Act B.E. 2507 (1964), the Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 2535 (1992), the Enhancement and Conservation of the National Environmental Quality Act B.E. 2535 (1992), are not sufficient to solve the problem of forest trespassing and encroachment. As indicated in the information and statistics reported by the Department of National Parks, Wild Animal, and Plant Conservation, the problem of forest encroachment is still continuously occurring.

The Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 (1999) Section 3 (15), stipulated that “Offense relating to the unlawful use, holding, or possessing of natural resources or a process for illegal exploitation of natural resources with a nature of business conduct”, does not clearly define what constitutes the crimes against natural resources and environment which are considered to be a “predicate offense” under the Anti-Money Laundering Act.

Furthermore, this thesis examined the laws of the United States of America, Lao People's Democratic Republic, and Republic of Albania. It also

compared these laws with Thai laws in order to determine the best practices in defining an offense relating to forest trespassing and encroachment which is criminalized as a predicate offense under the Anti-Money Laundering Law of these countries. These best practices can be used as guidelines in revising the Anti-Money Laundering Act of Thailand.

The thesis study found that there are disadvantages in implementing the Anti-Money Laundering law alone to fight trespassing offenses. First, only an illegal exploitation of natural resources and environment done with a “nature of business conduct” can be penalized under this law. Since the law does not define what consider as “a nature of business conduct”, it causes a loophole in enforcing the law as it depends on the interpretation of the law enforcement. Secondly, the definition of “asset connected with the commission of an offense” under this law does not include any assets earned indirectly from a violation. Third, purely enforcing the Anti-Money Laundering law against forest trespassing offenses might impact the community rights protected under the Thai Constitution. Therefore the relevant law enforcement agencies must cautiously exercise their power in enforcing the law. Fourth, unlike the particular law on forestry, the Anti-Money Laundering Act does not have a provision which allows an individual and/or community to voice their opinions on the ruling of the rules/regulations under the Anti-Money Laundering Act that might be applied to their situation. Strictly enforcing the law against those whose community rights are protected under the Constitution might violate their rights, and cause a conflict between the government and the public. This could also create an opportunity for politicians or interested groups to exploit the impacted community by using the conflict to serve their personal interests.

The above-mentioned issues are the key obstacles in effectively and efficiently enforcing the Anti-Money Laundering Law against the forest trespassing offenses, as well as using it in preventing and suppressing the crimes on forest trespassing and encroachment.

In order to effectively implement the measures on forest trespassing offenses under the Anti-Money Laundering Law, a revision of the law is needed to clearly define any current ambiguous provisions. It also needs to extend the scope of the “assets connected with the commission of an offense” to include any assets earned either directly or indirectly from committing a crime on forest trespassing. In addition to that, the guidelines on enforcing the law must be established to ensure that the enforcement is fair and standardized. Furthermore, the collaboration and cooperation among the relevant law enforcement agencies in enforcing the Anti-Money Laundering Law must be streamlined to ensure its efficiency and effectiveness. The protected community rights under the Constitution must also take into account when enforcing the law. As a result, the forest trespassing and encroachment issues can be handled in a more effective and efficient way.

The finding from examining the relevant laws and interviewing the experienced officials in the field suggested that a singular enforcement of a particular law cannot be done to achieve the goals in preventing and suppressing the forest trespassing offenses due to the multi-dimensional nature of the forest trespassing and encroachment problems. By integrating the Anti-Money Laundering Law in conjunction with the particular laws on forestry and other specialized laws, such as the Taxation Law, the Anti-Corruption Law, the Local Administration Law and the Provincial Administration Law, the different aspects and legal loopholes of forest trespassing offenses in different laws will be addressed. Also the efficiency and effectiveness of enforcement can be increased by enforcing the different punitive measures provided in different laws to fight the deforestation issues caused by the illegal forest trespassing and encroachment.

Keywords: Forest trespassing, deforestation, Preventing and Suppressing, money laundering

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่าน ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยอันดับแรกผู้เขียนขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ วงศ์บัณฑิต ที่ท่านได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่ท่านได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และรองศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ ที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งที่ท่านมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมากมาย โดยท่านอาจารย์ทั้งสี่ท่านได้ให้คำแนะนำ คำชี้แนะ เกี่ยวกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟ้องเงินที่ถูกต้อง ซึ่งผู้เขียนได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเจ้าหน้าที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์ ซึ่งเปรียบเสมือนพี่ทำหน้าที่ดูแลผู้เขียนซึ่งเปรียบเสมือนน้อง โดยการให้คำแนะนำและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณบิดา มารดา ภรรยา และน้องสาวของผู้เขียนซึ่งคอยช่วยเหลือ ให้ความห่วงใย และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งซึ่งเป็นพลังให้ผู้เขียนจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พอจะมีประโยชน์และคุณค่าต่อผู้อ่านอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบบุญกุศลแด่บุคคลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับข้อบกพร่องนี้ไว้แต่เพียงผู้เดียว

นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญตาราง	(15)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของการบุกรุกที่ป่า	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	9
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	11
2.1 ที่ป่า : ความหมายและสภาพปัญหา	11
2.1.1 ความหมายของที่ป่า	11
2.1.2 ความหมายของการบุกรุกที่ป่า	13
2.2 พื้นที่ป่าของประเทศไทยในปัจจุบัน	16
2.3 สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	17
2.3.1 สถานการณ์ปีงบประมาณ 2555	18
2.3.2 สถานการณ์ปีงบประมาณ 2556	22

2.3.3 สถานการณ์ปีงบประมาณ 2557	26
2.4 สถิติเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 จนถึงปีงบประมาณ 2557	30
2.5 สถิติคดีทรัพยากรธรรมชาติซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ	32
2.6 สาเหตุของการบุกรุกที่ป่า	35
2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	37
2.7.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484	37
2.7.2 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504	46
2.7.3 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	48
2.7.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	51
2.7.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	53
บทที่ 3 การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	57
3.1 ประวัติความเป็นมาของการฟอกเงิน	57
3.2 สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	59
3.2.1 ความหมายของการฟอกเงิน	59
3.2.2 รูปแบบและวิธีการฟอกเงิน	62
3.2.3 ขั้นตอนการฟอกเงิน	63
3.3 วัตถุประสงค์ของการฟอกเงิน	63
3.4 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	64
3.4.1 ความผิดมูลฐาน	64
3.4.1.1 ความหมายของความผิดมูลฐาน	64
3.4.1.2 ทฤษฎีการกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	65
3.4.1.3 แนวความคิดในการกำหนดความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	68

3.4.1.4 ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน	72
3.5 หลักการสำคัญเมื่อนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	76
3.5.1 มาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน	79
3.5.1.1 การกำหนดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม	80
3.5.1.2 การกำหนดให้มีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า	83
3.5.1.3 การกำหนดให้มีการรายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	87
3.5.1.4 การเก็บบันทึกเอกสาร	90
3.5.1.5 การจัดให้มีโครงการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์	91
3.5.2 มาตรการในการปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน	92
3.5.2.1 การบัญญัติให้การฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุก ที่ป่าเป็นความผิดทางอาญา	92
3.5.2.2 การบัญญัติให้ผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือผู้พยายามกระทำความผิดหรือ ผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิด เกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าต้องถูกมาตรการลงโทษทางอาญา	93
3.5.2.3 การกำหนดให้มีมาตรการลงโทษที่หนักขึ้นหากผู้กระทำความผิดเป็น ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน	94
3.5.2.4 การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการบุกรุกที่ป่า แม้จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรผู้นั้นต้องรับโทษ ในราชอาณาจักร	95
3.5.2.5 การกำหนดให้นำมาตรการสืบสวนสอบสวนทางการเงินมาใช้ควบคู่กับ มาตรการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดบุกรุกที่ป่า	96
3.5.2.6 การกำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้กับทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดบุกรุกที่ป่า	97

3.6	หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	100
3.6.1	กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	101
3.6.2	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	101
3.6.3	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	101
3.6.4	หน่วยงานทหาร	102
3.6.5	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	103
3.6.6	สำนักงานอัยการสูงสุด	104
3.6.7	ศาลยุติธรรม	104
3.7	กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในต่างประเทศ	105
3.7.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา	106
3.7.2	ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	118
3.7.3	ประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนีย	124
บทที่ 4	ผลวิเคราะห์การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	131
4.1	ปัญหาการบัญญัตินิยามความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง	131
4.1.1	พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484	132
4.1.2	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติแห่งชาติ พ.ศ. 2504	136
4.1.3	พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	138
4.1.4	พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	139
4.1.5	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	142
4.2	วิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อย จากการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้แก้ไขการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	144

4.2.1 จุดเด่น	144
4.2.1.1 เป็นมาตรการที่กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงาน การทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินมีหน้าที่ในการป้องกันการกระทำความผิดความผิด เกี่ยวกับการบงการที่ป่า	144
4.2.1.2 เป็นมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้สนับสนุน หรือ ผู้ช่วยเหลือผู้พยายามกระทำความผิดหรือผู้สมคบ เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การบงการที่ป่า	146
4.2.1.3 เป็นมาตรการอุดช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สิน	147
4.2.1.4 มาตรการในการดำเนินการกับทรัพย์สินเป็นมาตรการในทางแพ่ง สามารถใช้อ้อนหลังขึ้นไปจากวันที่กฎหมายใช้บังคับได้	148
4.2.1.5 ใช้การตรวจสอบเส้นทางการเงินในการดำเนินการกับทรัพย์สินของบุคคล ในองค์กรอาชญากรรมอันเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมายตัดวงจร อาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	152
4.2.1.6 มีข้อสันนิษฐานในเรื่องภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินทำให้ดำเนินการ ริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่งได้ง่ายกว่าการริบทรัพย์สิน ในคดีอาญา	153
4.2.1.7 เกณฑ์มาตรฐานในการพิสูจน์การได้มาซึ่งทรัพย์สินของอาชญากรใช้การซึ่ง น้ำหนักพยานหลักฐานเช่นเดียวกับคดีแพ่ง ส่งผลให้การดำเนินการริบทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ง่ายกว่าการริบทรัพย์สินในคดีอาญา	154
4.2.1.8 หากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นส่งผลให้ เจ้าหน้าที่รัฐเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือสนับสนุนการกระทำความผิด เกี่ยวกับการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน	155
4.2.2 จุดด้อย	156
4.2.2.1 การระบุค่าว่ามีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดในนิยามย่อมาก่อนให้เกิด ปัญหาในการตีความ	156
4.2.2.2 การบัญญัติทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานในลักษณะ ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การบงการที่ป่าซึ่งมีใช้ทางตรง	158

4.2.2.3	อาจจะกระทบสิทธิบุคคลที่ใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพ จึงต้องบังคับใช้กฎหมายด้วยความระมัดระวัง	159
4.2.2.4	ยังไม่มีบทบัญญัติให้บุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย	161
4.2.2.5	นักรการเมืองอาจใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์	163
4.3	การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับจุดด้อยในการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	164
4.3.1	การแก้ไขปัญหาบทบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งยังไม่มี ความชัดเจน	164
4.3.2	การแก้ไขปัญหาบทบัญญัติทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการความผิดมูลฐานซึ่งไม่ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิด	170
4.3.3	การแก้ไขปัญหามาตรฐานการปฏิบัติงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีหลายหน่วยงาน	173
4.3.4	การแก้ไขปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ในชั้นจับกุมดำเนินคดีอาญาความผิดมูลฐานจนถึงชั้นการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	174
4.3.5	การแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	174
4.4	ปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบให้การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประสบผลสำเร็จ	182
4.4.1	ความผิดมูลฐานชัดเจน	183
4.4.2	มีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน	187
4.4.3	มีพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างการกระทำความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด	188
4.5	มาตรการด้านอื่นที่นำมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า	195
4.5.1	มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากร	197

4.5.2	มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	199
4.5.3	มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น	200
4.5.4	มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น	201
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ		203
5.1	บทสรุป	203
5.2	ข้อเสนอแนะ	210
บรรณานุกรม		217
ภาคผนวก		
ภาคผนวก บันทึกการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง		232
ประวัติผู้เขียน		250

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทย	17
2.2 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555)	18
2.3 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555)	19
2.4 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555) แยกตามภาค	20
2.5 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555) แยกตามภาค	20
2.6 สถิติคดีเกี่ยวกับไม้พะยูงในป่าปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555)	21
2.7 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556)	22
2.8 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556)	23
2.9 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556) แยกตามภาค	24
2.10 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556) แยกตามภาค	24
2.11 สถิติคดีเกี่ยวกับไม้พะยูงในป่าปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556)	25
2.12 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 - สิงหาคม 2557)	26
2.13 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 - สิงหาคม 2557)	27
2.14 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 - สิงหาคม 2557) แยกตามภาค	28
2.15 สถิติคดีในป่าปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 - สิงหาคม 2557) แยกตามภาค	28
2.16 สถิติคดีเกี่ยวกับไม้พะยูงในป่าปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 - สิงหาคม 2557)	29
2.17 สถิติเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2555 จนถึงปีงบประมาณ 2557	30
2.18 สถิติคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการในป่าปีงบประมาณ 2556 ตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 - 30 กันยายน 2556	32
2.19 สถิติคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการในป่าปีงบประมาณ 2557 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2556 - 30 กันยายน 2557	33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของการบุกรุกที่ป่า

แต่เดิมนั้นประเทศไทยเป็นประเทศที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ประชาชนมีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับป่าไม้ สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม้ได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีข้อจำกัด เนื่องจากจำนวนประชากรในประเทศยังมีจำนวนน้อย ประกอบกับคนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าป่าไม้ไม่มีวันหมดสิ้นไปจากประเทศไทย ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้จึงยังไม่มี ต่อมาอัตราการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการนำทรัพยากรป่าไม้มาใช้สนองความต้องการในการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น ซึ่งบางครั้งเกินความจำเป็นจนทำให้เสียสมดุล และเกิดการเปลี่ยนแปลงจนคาดหมายได้ว่าหากไม่มีการเยียวยาแก้ไขในท้ายที่สุดก็จะไม่สามารถเอื้อประโยชน์ให้มนุษย์ได้เช่นเดิมและยังส่งผลร้ายต่อมนุษย์ เนื่องจากการตัดวงใช้ประโยชน์ที่มากเกินไปเกินขนาดและขาดความระมัดระวังในการใช้ย่อมจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมโดยเร็วจนกลายเป็นปัญหาที่ย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ในที่สุด¹

เมื่อพิจารณาพื้นที่ป่าของประเทศไทยเปรียบเทียบกับพื้นที่ของประเทศตั้งแต่อดีตเรื่อยมา จากข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งสำรวจหาพื้นที่ป่าในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2504 ปรากฏข้อมูลว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่า 273,628.50 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ประเทศ² ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 ปรากฏข้อมูลว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่าลดลงเหลือ 221,707 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 43.21 ของพื้นที่ประเทศ โดยพื้นที่ป่ายังคงลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ปี พ.ศ. 2532 รัฐบาลได้ทำการยกเลิกสัมปทานป่าไม้แล้วก็ตาม ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ปรากฏข้อมูลว่า ประเทศไทย

¹ นายสันหัต สมชีวิตา, “การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2555, <http://guru.sanook.com/encyclopedia/การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ>.

² อนุชิต รัตนสุวรรณ, “พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย,” เอกสารประกอบงานสัมมนาวิชาการ เรื่อง “ความหลากหลายทางชีวภาพกับป่าไม้” จัดโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, วันที่ 23-24 พฤษภาคม 2554 และศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “สถานการณ์ป่าไม้,” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2557, <http://www.nic.go.th/gsic/uploadfile/forest.pdf>.

มีพื้นที่ป่าเหลือ 171,585.65 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 33.44 ของพื้นที่ประเทศจนกระทั่งปี พ.ศ. 2556 ปรากฏข้อมูลว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเหลือ 163,391.26 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ประเทศ³ และจากการจัดอันดับกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อปี พ.ศ. 2553 ปรากฏว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเปรียบเทียบกับพื้นที่ประเทศ อยู่ในลำดับที่ 8 โดยมีการจัดลำดับ ดังนี้ เนการาบรูไนดารุสซาลาม ร้อยละ 72.1 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ร้อยละ 68.2 ประเทศมาเลเซีย ร้อยละ 62.3 ราชอาณาจักรกัมพูชา ร้อยละ 57.2 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ร้อยละ 52.1 สหภาพพม่า ร้อยละ 48.6 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ร้อยละ 44.5 ราชอาณาจักรไทย (ประเทศไทย) ร้อยละ 37.1 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ร้อยละ 25.7 และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ร้อยละ 2.9⁴ ซึ่งจากข้อมูลสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าในประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้อันเกิดจากการบุกรุกที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การตัดไม้มีค่า การยึดถือครอบครองที่ดินเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการบุกรุกที่ป่าเพื่อปลูกสร้างสถานที่ตากอากาศ โรงแรมที่พัก มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดโดยองค์กรอาชญากรรม⁵ ที่เป็นการกระทำโดยฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐที่บัญญัติขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและประชาชน มีลักษณะที่ซับซ้อนจนยากต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด เนื่องจากลักษณะโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมนั่นเอง รวมทั้งการที่มีเจ้าหน้าที่รัฐสมรู้ร่วมคิดในการกระทำความผิดด้วย⁶ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมในระยะยาว และสังคมต้องเป็นฝ่ายรับผลร้ายอันเกิดจากการกระทำความผิดดังกล่าว และที่สำคัญ คือ ผู้กระทำความผิดยังได้รับผลกำไรที่เพิ่มขึ้นซึ่งสามารถนำกลับไปใช้ในการกระทำความผิดต่อไปได้

³ ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ เฟิ่งอ้าง และสำนักงานจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ “เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2557, <http://forestinfo.forest.go.th/55/Content.aspx?id=72>.

⁴ เฟิ่งอ้าง.

⁵ ณรงค์ ใจหาญ, “นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ,” ใน เอกสารประกอบการสอนปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555 : น.15.

⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิชิต, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557), น.5.

หากนำทฤษฎีการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาอธิบายการเกิดขึ้นของอาชญากรรมเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า จะประกอบด้วยทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) คือ การที่ผู้คบค้าสมาคมกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเกิดการเรียนรู้และนำพฤติกรรมในรูปแบบเดียวกันมาใช้ในการกระทำความผิด⁷ ทฤษฎีการเลือก (Choice Theory) คือ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าทำได้ยากกว่าอาชญากรรมทั่วไป และศาลมักจะไม่ลงโทษสถานหนักเนื่องจากมีภูมิหลังดี ประกอบกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดมักจะสูงกว่าผลเสีย จึงทำให้มีการตัดสินใจกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า⁸ ทฤษฎีการสร้างความเป็นกลาง (Techniques of Neutralization) คือ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ามักจะมองว่าสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้เป็นความผิด แต่เป็นลักษณะทั่วไปของการประกอบธุรกิจที่อาจจะมีฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ในขณะที่อีกฝ่ายเสียประโยชน์⁹ และทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of Imitation) คือ การที่บุคคลที่ร่วมงานกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเมื่อร่วมงานมากขึ้น ก็ให้เห็นพฤติกรรมการกระทำความผิด ตลอดจนผลประโยชน์ที่ได้รับจนรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องจนเข้าร่วมเป็นผู้กระทำความผิดในที่สุด¹⁰

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ยังมีลักษณะต้องด้วยทฤษฎีการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ เป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม มีลักษณะของการประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนสูง มีลักษณะยากแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ¹¹ ซึ่งก่อนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4)

⁷ เฟิงอ้าง, น.455.

⁸ เฟิงอ้าง, น.456.

⁹ เฟิงอ้าง, น.456-457.

¹⁰ เฟิงอ้าง, น.457.

¹¹ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : วินเนอร์ เอเชีย เทรต, 2544), น. 72. และคูวีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน,” ในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2, 2546.

พ.ศ. 2556 จะมีผลใช้บังคับเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า จะกระทำได้อเฉพาะที่เป็นความผิดมูลฐานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมด้วยเท่านั้น ได้แก่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือใช้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐ¹² การกระทำความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือ ริดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์ หรือช่องโหว่ตามประมวลกฎหมายอาญา¹³ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร¹⁴ จึงส่งผลให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริงแต่อย่างใด

ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นมา ทำให้มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลใช้บังคับกับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยมิชอบจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองที่ป่า หรือกระบวนแสวงหาประโยชน์จากที่ป่าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากเป็นความผิดมูลฐานของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹⁵ ซึ่งจะส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดในกรณีดังกล่าว ทั้งมาตรการป้องกัน (Preventive Measures) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น¹⁶ และมาตรการปราบปราม (Suppressive Measures) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดนั้นขึ้นอีก ซึ่งเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชุมชน¹⁷ โดยมาตรการป้องกัน ได้แก่ การกำหนดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม การกำหนดให้มีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า การกำหนดให้มีการรายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

¹² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (5).

¹³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (6).

¹⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (7).

¹⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 มาตรา 3 (15).

¹⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยพิทยา, 2510), น.12.

¹⁷ เพิ่งอ้าง.

การเก็บบันทึกเอกสาร การจัดให้มีโครงการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ส่วนมาตรการปราบปราม ได้แก่ การฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นความผิดทางอาญา ผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ต้องถูกมาตรการลงโทษทางอาญา การกำหนดให้มีมาตรการลงโทษที่หนักขึ้น หากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการบุกรุกที่ป่าแม้จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นต้องรับโทษในราชอาณาจักร การกำหนดให้นำมาตรการสืบสวนสอบสวนทางการเงินมาใช้ควบคู่กับมาตรการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดบุกรุกที่ป่า การกำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้กับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจากการบุกรุกที่ป่า

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติตามบทนิยามในมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า” หากใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าพบว่ามีประเด็นในการตีความเรื่อง

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประเภทใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ข. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ประเภทใดที่มีลักษณะเป็นการค้า

หากบทบัญญัติดังกล่าวไม่มีความชัดเจนย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานซึ่งมีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า รวมทั้งส่งผลกระทบต่อผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากลักษณะการกระทำความผิดอาญาฐานฟอกเงินเป็นการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Illegal) หรือที่มักเรียกว่า “เงินสกปรก” (Dirty Money) จากการกระทำความผิดมูลฐาน นำมาผ่านกระบวนการทางการเงินทำธุรกรรม (Cycle of transactions) หรือการฟอก (Washed) เพื่อให้กลายเป็นเงินที่

ถูกต้องตามกฎหมาย (Legal) หรือที่เรียกว่าเงินสะอาด (Clean Money)¹⁸ โดยมีเจตนาเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา¹⁹ การกระทำความผิดอาญาฐานฟอกเงินดังกล่าวจึงเกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดมูลฐาน ดังนั้น หากเกิดเหตุการณ์ในกรณีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือคณะกรรมการธุรกรรมใช้อำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน²⁰ และส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน²¹ พร้อมทั้งมีการกล่าวโทษให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงิน ซึ่งต้องมีการควบคุมตัวบุคคลเพื่อดำเนินคดีอาญา แต่ภายหลังคดีได้เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกา และศาลฎีกาได้พิจารณาและมีคำพิพากษาว่าความผิดที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายกล่าวอ้างว่าเป็นความผิดมูลฐานนั้นมิใช่ความผิดมูลฐานตามบทนิยามในมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 การเปลี่ยนแปลงสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวย่อมไม่เป็นความผิดอาญาฐานฟอกเงิน หากเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นย่อมหมายความว่า ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายในกรณีดังกล่าวถูกกระทบสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินและถูกกระทบสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกายอย่างรุนแรง ซึ่งสิทธิเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน²² และเป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง²³ ตามหลักการขั้นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ²⁴ ซึ่งจะมีบทบัญญัติยกเว้นให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายเฉพาะ จึงควรดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย

¹⁸ Robinson Jeffrey, The Laundrymen (New York : Arcade Publishing, 1996), p.4.

¹⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5.

²⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48.

²¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49.

²² วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, ข้อความคิดและหลักการขั้นพื้นฐานในกฎหมายมหาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), น.1-2.

²³ หยุด แสงอุทัย แก้วไขปรับปรุงโดยสมยศ เชื้อไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 17 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอช.เอ็น.กรุ๊ป จำกัด, 2552), น.168.

²⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2514), น.771.

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อให้บรรลุภารกิจเท่านั้น และต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้กระทบส่วนที่เป็นแก่นสารของสิทธิและเสรีภาพนั้นๆ²⁵

การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำ ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการริบทรัพย์ในทางแพ่ง และการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงินซึ่งเป็นความผิดร้ายแรงที่ไม่มีผู้เสียหาย²⁶ (Victimless Crimes) และมักจะแสวงหาพยานหลักฐานได้ยาก²⁷ แม้ว่าจะเป็นไปตามทฤษฎีการควบคุม อาชญากรรม (Crime Control Model) โดยมีความมุ่งหมายที่จะควบคุม ระวัง ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม²⁸ หากการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวโดยมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี และเสรีภาพของบุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน แม้ว่าจะมีการเปิดโอกาสให้เจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน แสดงหลักฐานภายหลังจากที่คณะกรรมการธุรกรรมมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวไม่เกินเก้าสิบวัน เพื่อให้คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาและมีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น²⁹ รวมทั้งยื่นคำร้องแสดงหลักฐานต่อศาลในกรณีที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน³⁰ และการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสต่อสู้คดีอาญาฐานฟอกเงินซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) ซึ่งมีความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน³¹ แต่ผู้เขียนเห็นว่าการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควรจะเริ่มตั้งแต่ขั้นการบัญญัติด้วยกฎหมายที่มีความชัดเจนก่อน ควบคู่ไปกับการ

²⁵ บุญศรี มีวงศ์โฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555), น.507.

²⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน,” อุลพาท, ปีที่ 41, เล่มที่ 4, น.47, (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537)

²⁷ เฟื่องอ้อ และคูปีเตอร์ ดัฟฟ์, “ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาการบริหารกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ,” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, ฉบับที่ 4, ปีที่ 4, น.131-133, (2553).

²⁸ Kent Roach, “Four Models of the Criminal Process,” Journal of Criminal Law and Criminology, Volume 89, Issue 2 Winter, p.672, (1999).

²⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48.

³⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49.

³¹ Kent Roach, *supra* note 28, p.672.

ดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกดำเนินการแสดงพยานหลักฐานในการต่อสู้คดี จึงจะทำให้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความสมดุล เหมาะสม และก่อให้เกิดความเป็นธรรม³² ดังที่หลายประเทศมักจะใช้รูปแบบตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) ผสมผสานกันในกระบวนการทางอาญา³³

นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ยังมีข้อพิจารณาว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ยังคงปรากฏสถิติคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าจำนวนมากและมีพื้นที่เกิดเหตุทั่วภูมิภาคของประเทศไทย³⁴

ดังนั้น กรณีดังกล่าวจึงควรมีการศึกษาและวิเคราะห์มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการบังคับใช้สำหรับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เพื่อให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย และแนวทางการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในประเทศไทย

³² Ibid, p.689.

³³ สัญญา บัวเจริญ และคณะ, สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2554), น. 8. และดุชลดา จินตเสถียร, “ข้อยกเว้นการห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226/1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.11.

³⁴ สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, “สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ 2557 (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2557),” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558, <http://www.dnp.go.th/lawsuit/2557-09012557.pdf>.

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไร้เจ้าของและการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องและทฤษฎีการกำหนดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยและต่างประเทศ
5. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอ มีจุดเด่น จุดด้อย อย่างไร และแนวทางในการแก้ไข รวมทั้งมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการตามกฎหมายอื่นควบคู่กับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างไร

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีปัญหาในการบังคับใช้สำหรับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าให้มีประสิทธิภาพ จึงควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา และการใช้มาตรการตามกฎหมายอื่นมาใช้ควบคู่เพื่อให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงสถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในปัจจุบัน และกฎหมายที่บังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประกอบด้วยพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยศึกษาประกอบกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินและการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ และการบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนมุ่งศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย ตำรา เอกสารอ้างอิงทางกฎหมาย บทความแสดงความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ คำพิพากษาของศาล รวมถึงเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน เพื่อนำมาศึกษาในเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุป และประมวลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในประเทศไทย
2. ทราบถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ที่ใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในปัจจุบัน
3. ทราบถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินและทฤษฎีการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
4. ทราบถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยและต่างประเทศ
5. ทราบถึงลักษณะการบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอ มีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไร และแนวทางในการแก้ไข รวมทั้งมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการตามกฎหมายอื่นควบคู่กับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างไร

บทที่ 2

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นอาชญากรรมซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นการทำลายป่าไม้ซึ่งมีประโยชน์ทั้งการเป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม หากป่าไม้ถูกทำลายลงไปมากๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น มนุษย์ สัตว์ป่า ดิน น้ำ เพราะเมื่อเผาหรือถางป่าไปแล้ว พื้นดินจะโล่งขาดพืชปกคลุม เมื่อฝนตกลงมาก็จะชะล้างหน้าดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินไป หรือการบุกรุกพื้นที่ป่าที่เป็นที่สูงจากระดับน้ำทะเล และมีความลาดชันมาใช้ประโยชน์ในทางเกษตรกรรมจะก่อให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน (Soil erosion)¹ นอกจากนี้เมื่อขาดต้นไม้คอยดูดซับน้ำไว้ น้ำก็จะไหลบ่าท่วมบ้านเรือน และที่ลุ่มในฤดูน้ำหลากพอถึงฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำซึมใต้ดินไว้หล่อเลี้ยงต้นน้ำลำธาร ทำให้แม่น้ำมีน้ำน้อย ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนน้ำในการชลประทาน ทำให้เกษตรกรทำนาไม่ได้ผล ขาดน้ำมาผลิตกระแสไฟฟ้า²

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหมายและสภาพปัญหาของการบุกรุกที่ป่า และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

2.1 ที่ป่า : ความหมายและสภาพปัญหา

2.1.1 ความหมายของที่ป่า

ความหมายหรือนิยามของ “ที่ป่า” หรือ “ป่า” ในแต่ละประเทศซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ ผลการศึกษาเรื่องความหมายหรือ

¹ อาณู ศิริรัฐนิคม และสุธาสินี โพธิ์สุนทร, “การสูญเสียดินและธาตุอาหารจากการพังทลายของดินในพื้นที่ปลูกยางพารา อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง,” เล่มที่ 10 วารสารการจัดการป่าไม้, น.34, (2554).

² มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, “ทรัพยากรป่าไม้,” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2556, <http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/forest/forestn.htm>.

นิยามของ “ป่า” นั้น มีกว่า 800 นิยาม ที่แตกต่างกันทั่วโลก³ แต่นิยามคำว่า “ป่า” โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization หรือ FAO) เป็นนิยามที่เป็นที่ยอมรับกันโดยไป (Common Definitions)

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดนิยามของ “ป่า” คือ “ที่ดินที่มีต้นไม้ที่มีเรือนยอดปกคลุมพื้นที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต้นไม้มีความสูงไม่น้อยกว่า 5 เมตร และมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 0.5 เฮกตาร์”⁴

ส่วนประเทศไทยนั้นนิยามหรือความหมายของคำว่า “ที่ป่า” หรือ “ป่า” ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ได้บัญญัตินิยามของ “ป่า” หมายความว่า “ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน”⁵

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้บัญญัตินิยามของ “ป่า” หมายความว่า “ที่ดิน รวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย” ส่วน “ป่าสงวนแห่งชาติ” หมายความว่า “ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้”⁶

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มิได้บัญญัตินิยามของ “ป่า” โดยตรง แต่ได้บัญญัตินิยามของ “ที่ดิน” หมายความว่า “พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะและที่ชายทะเลด้วย” ส่วน “อุทยานแห่งชาติ” หมายความว่า “ที่ดินที่ได้กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้”⁷

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มิได้บัญญัตินิยามของ “ป่า” โดยตรง แต่ได้บัญญัตินิยามของ “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า” หมายความว่า “บริเวณที่ดินแห่งใดที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นสมควร

³ United Nations Environmental Program (UNEP), “Forest definition and extent,” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2556, <http://www.unep.org/vitalforest/Report/VFG-01-Forest-definition-and-extent.PDF>.

⁴ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO), “FRA 2000 on definitions of forest and forest change...,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2556, <http://www.fao.org/docrep/006/ad665e/ad665e06.htm>.

⁵ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 (1).

⁶ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4.

⁷ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 4.

กำหนดโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา⁸ ส่วน “เขตห้ามล่าสัตว์ป่า” หมายความว่า “บริเวณสถานที่ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันแห่งใด ซึ่งรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะกำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดก็ได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา⁹”

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มิได้บัญญัตินิยามของ “ป่า” โดยตรง แต่ได้บัญญัตินิยามของ “เขตอนุรักษ์” หมายความว่า “เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว และเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด¹⁰”

ผู้เขียนมีความเห็นว่า “ที่ป่า” ที่กำลังจะศึกษาต่อไปนี้ ไม่ว่าจะเรียกว่าที่ดินหรือป่าหรือป่าสงวนแห่งชาติหรือ อุทยานแห่งชาติหรือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหรือเขตอนุรักษ์ ตามที่ถูกบัญญัติในบทนิยามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ล้วนแต่มีลักษณะของการเป็นพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับมีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดให้มีความชัดเจนเพื่อคุ้มครอง เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มุ่งคุ้มครองป้องกันการใช้ ยึดถือ หรือครอบครอง หรือกระบวนกรแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันมีลักษณะเป็นการค้า รวมทั้งการปราบปรามผู้ได้รับผลประโยชน์โดยมิชอบจากการกระทำความผิดดังกล่าว โดยไม่คำนึงว่า “ที่ป่า” จะถูกเรียกชื่อตามบทนิยามในกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าอย่างไร

2.1.2 ความหมายของการบุกรุกที่ป่า

ความหมายของการบุกรุกที่ป่าหรือป่านั้น เมื่อทราบนิยามหรือความหมายของ “ที่ป่า” หรือ “ป่า” ซึ่งถูกบัญญัตินิยามตามกฎหมายหลายฉบับไว้ต่างกันแล้ว สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไป คือ เรื่องลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติที่กฎหมายแต่ละฉบับมีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดให้มีความชัดเจนเพื่อคุ้มครอง ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยแล้ว พบว่าลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

⁸ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 33.

⁹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 42.

¹⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 4.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ได้บัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไว้ในมาตรา 54 วรรคหนึ่ง ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่¹¹”

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้บัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไว้ในมาตรา 16 ว่า “ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

- (1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงก่นสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า
- (2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
- (3) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
- (4) ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย
- (5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตื้นหรือเหือดแห้ง
- (6) ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
- (7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
- (8) เก็บ หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
- (9) นำยานพาหนะเข้าออกหรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- (10) นำอากาศยานขึ้นลงในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- (11) นำหรือปล่อยปศุสัตว์เข้าไป
- (12) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี
- (13) เข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- (14) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ

¹¹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง.

(15) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้

(16) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

(17) ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คนหรือสัตว์

(18) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่างๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

(19) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง¹²”

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้บัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไว้ในมาตรา 14 ว่า “ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย¹³”

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไว้ในมาตรา 38 วรรคหนึ่ง ว่า “ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โค่น แผ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า¹⁴” และในมาตรา 42 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ชนิดหรือประเภทใดแล้วห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้น

(2) เก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่าซึ่งห้ามมิให้ล่า

(3) ยึดถือครอบครองที่ดิน หรือตัด โค่น แผ้วถาง เผา ทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือเมื่ออธิบดีได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตห้ามล่าแห่งหนึ่งแห่งใด โดยเฉพาะ¹⁵”

¹² พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16.

¹³ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14.

¹⁴ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง.

¹⁵ เพิ่งอ้าง, มาตรา 42 วรรคสอง.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไว้ในมาตรา 99 ว่า “ผู้ใดบุกรุกหรือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเข้าไปกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนดตามมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁶”

ผู้เขียนมีความเห็นว่า “การบุกรุกที่ป่า” ซึ่งเป็นลักษณะการกระทำความผิด ตามที่ถูกระบุไว้ในกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะถูกเรียกว่าการบุกรุกที่ดินหรือ ป่าหรือ ป่าสงวน แห่งชาติหรือ อุทยานแห่งชาติหรือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหรือ เขตอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ล้วนแต่มีลักษณะ ในการเข้าไปในพื้นที่ป่าเพื่อกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลาย ทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ที่ป่า ทำการรบกวนสภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศน์ในที่ป่า ไม่ว่าจะเป็นการยึดถือหรือครอบครองที่ดิน การก่อสร้าง แฝ้วถาง หรือเผาป่า การทำไม้ การเก็บหาของป่า การทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย การเปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้นหรือเหือดแห้ง ทั้งนี้ การกระทำการดังกล่าวจะต้องเป็นการกระทำการโดยมิได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มุ่งคุ้มครองป้องกันการใช้ ยึดถือ หรือครอบครอง หรือกระบวนกรแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันมีลักษณะเป็นการค้า รวมทั้งการปราบปรามผู้ได้รับผลประโยชน์โดยมิชอบจากการกระทำความผิดดังกล่าว

อย่างไรก็ตามความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นได้ถูก บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามลักษณะของคำนิยามที่แตกต่างกันไป โดยผู้เขียน จะได้กล่าวถึงต่อไป

2.2 พื้นที่ป่าของประเทศไทยในปัจจุบัน

พื้นที่ป่าของประเทศไทยเปรียบเทียบกับพื้นที่ของประเทศตั้งแต่อดีตเรื่อยมา ได้ลดจำนวน ลงจากเดิม ซึ่งปรากฏตามข้อมูลของกรมป่าไม้ ดังนี้

¹⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 99.

ตารางที่ 2.1 เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทย

ปี พ.ศ.	พื้นที่ป่าไม้ (ตารางกิโลเมตร)	พื้นที่ประเทศไทย (ตารางกิโลเมตร)	คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ ประเทศไทย
2516	221,707	517,630.18	43.21
2519	198,417	517,630.18	38.67
2521	175,224	517,630.18	34.15
2525	156,600	517,630.18	30.52
2528	150,866	517,630.18	29.40
2531	143,803	517,630.18	28.03
2532	143,417	517,630.18	27.95
2534	136,698	517,630.18	26.64
2536	133,554	517,630.18	26.03
2538	131,485	517,630.18	25.62
2541	129,722	517,630.18	25.28
2543	170,110.78	517,630.18	33.15
2547	167,590.28	517,630.18	32.66
2548	161,001.30	517,630.18	31.38
2549	158,652.59	517,630.18	30.92
2551	171,585.65	517,630.18	33.44
2556	163,391.26	517,630.18	31.57

ที่มา: สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้¹⁷

2.3 สถานการณ์การกระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

สถานการณ์การกระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในปัจจุบันยังคงปรากฏตามภาพข่าวจากสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งหากไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

¹⁷ สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ “เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2557, <http://forestinfo.forest.go.th/55/Content.aspx?id=72>.

ผู้เขียนเห็นว่าการที่จะทราบถึงสถานการณ์กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจำเป็นจะต้องนำข้อมูลสถิติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์และพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยข้อมูลที่นำมาใช้ดำเนินการดังกล่าวมีที่มาจากสำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ 2555-2557 ซึ่งปรากฏข้อมูล ดังนี้

2.3.1 สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ปีงบประมาณ 2555

ตารางที่ 2.2 สถิติคดีในปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555)

ลำดับที่	ประจำเดือน	จำนวนคดี			จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา	พื้นที่ป่าถูกบุกรุก		
		บุกรุก	ทำไม้/ ของป่า	สัตว์ป่า			ไร่	งาน	ตร.ว.
1	ต.ค. 2554	126	281	42	449	291	978	2	40
2	พ.ย. 2554	130	203	39	372	243	854	3	63
3	ธ.ค. 2554	158	230	52	440	175	1,721	-	58
4	ม.ค. 2555	334	211	73	618	232	3,884	-	19
5	ก.พ. 2555	178	246	72	496	273	1,521	3	58
6	มี.ค. 2555	354	207	59	620	244	2,609	1	79
7	เม.ย. 2555	409	210	69	688	273	3,403	-	-
8	พ.ค. 2555	390	186	78	654	325	5,712	3	85
9	มิ.ย. 2555	236	172	45	453	214	2,002	3	63
10	ก.ค. 2555	209	190	50	449	177	1,790	-	8
11	ส.ค. 2555	319	283	67	669	296	2,364	-	77
12	ก.ย. 2555	123	222	53	398	235	1,356	1	26
รวม		2,966	2,641	699	6,306	2,978	28,199	1	75

ที่มา: สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช¹⁸

¹⁸ สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, “สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ 2555 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2555),” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557, http://www.dnp.go.th/info_protect/attachments/174_2554101-25550930.pdf.

ตารางที่ 2.3 สถิติคดีในป่าประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554-กันยายน 2555)

ลำดับที่	ประจำเดือน	ไม้ของกลาง				มูลค่า ความเสียหาย (บาท)
		ไม้สัก		ไม้กระยาเลย		
		(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	
1	ต.ค. 2554	183	12.632	2,962	598.822	84,984,271
2	พ.ย. 2554	243	16.398	2,191	525.929	68,560,530
3	ธ.ค. 2554	288	14.974	3,304	341.095	132,970,171
4	ม.ค. 2555	1,472	45.264	2,616	576.050	276,664,512
5	ก.พ. 2555	389	26.061	3,076	673.056	142,289,599
6	มี.ค. 2555	409	29.368	4,195	671.993	197,553,381
7	เม.ย. 2555	339	32.866	2,974	762.374	239,676,931
8	พ.ค. 2555	262	14.1590	2,658	289.7434	323,743,145
9	มิ.ย. 2555	270	14.3740	2,398	272.3071	147,971,574
10	ก.ค. 2555	323	11.5100	2,855	517.3810	138,473,087
11	ส.ค. 2555	276	28.8100	3,619	570.2189	198,101,857
12	ก.ย. 2555	1,873	111.7110	2,202	323.4218	101,246,610
รวม		6,327	358.127	35,050	6,122.390	2,052,235,668

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช¹⁹

จากข้อมูลตารางที่ 2.2 และตารางที่ 2.3 เป็นข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ ปิงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554-กันยายน 2555) มีคดีบุกรุก จำนวน 2,966 คดี และคดี ทำไม้/ของป่า จำนวน 2,641 คดี คดีสัตว์ป่าจำนวน 699 คดี พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวน 28,199 ไร่ 1 งาน 75 ตารางวา มูลค่าความเสียหายรวม จำนวน 2,052,235,668 บาท ซึ่งนับว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดดังกล่าวมีจำนวนมาก และยังไม่รวมความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อระบบนิเวศน์ ซึ่งไม่อาจประเมินมูลค่าได้ตามความเสียหายที่แท้จริงซึ่งจะทำให้มูลค่าความเสียหายสูงขึ้นไปอีก

¹⁹ เฟิงอ้าง.

ตารางที่ 2.4 สถิติคดีในปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555) แยกตามภาค

ลำดับ ที่	หน่วยงานพื้นที่	จำนวนคดี			จำนวน คดี	จำนวน ผู้ต้องหา	พื้นที่ป่าถูกบุกรุก		
		บุกรุก	ทำไม้/ ของป่า	สัตว์ ป่า			ไร่	งาน	ตร.ว.
1	ภาคกลาง	440	305	293	1,038	534	3,441	3	38
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	571	1,477	221	2,269	1,343	6,442	3	68.12
3	ภาคเหนือ	926	660	144	1,730	668	9,420	1	12
4	ภาคใต้	1,029	199	41	1,269	433	8,893	4	156.88
รวม		2,966	2,641	699	6,306	2,978	28,199	1	75

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²⁰

ตารางที่ 2.5 สถิติคดีในปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555) แยกตามภาค

ลำดับที่	หน่วยงานพื้นที่	ไม้ของกลาง				มูลค่า ความเสียหาย (บาท)
		ไม้สัก		ไม้กระยาเลย		
		(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	
1	ภาคกลาง	45	4.290	4,618	416.782	262,452,417
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3	0.693	14,631	1,139.440	487,150,434
3	ภาคเหนือ	6,279	353.144	7,421	511.601	558,235,317
4	ภาคใต้	0	0	8,380	4,054.567	744,397,501
รวม		6,327	358.127	35,050	6,122.390	2,052,235,668

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²¹

จากข้อมูลตารางที่ 2.4 และตารางที่ 2.5 เป็นข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้
ปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554-กันยายน 2555) ปรากฏข้อมูล ดังนี้

²⁰ เพิ่งอ้าง.

²¹ เพิ่งอ้าง.

คดีบุกรุกพื้นที่ป่าพื้นที่สูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 1,029 คดี รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 926 คดี ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 571 คดี และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 440 คดี

คดีทำไม้/ของป่าสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,477 คดี รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 660 คดี ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 305 คดี และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 199 คดี

พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 9,420 ไร่ รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 8,893 ไร่ ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 6,442 ไร่ และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่กลาง จำนวน 3,441 ไร่

ส่วนมูลค่าความเสียหายสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 744,397,501 บาท รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 558,235,317 บาท ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 487,150,434 บาท และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่กลาง จำนวน 262,452,417 บาท

ตารางที่ 2.6 สถิติคดีเกี่ยวกับไม้พะยูนในปีงบประมาณ 2555 (เดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555)

จำนวนคดี	1,185
จำนวนผู้ต้องหา (คน)	750
ไม้พะยูน (ท./ผ./ล.)	10,825
ปริมาตร (ลูกบาศก์เมตร)	880.849
มูลค่าไม้พะยูน (เฉลี่ย 150,000 บาท/ลูกบาศก์เมตร)	132,127,335

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²²

จากข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งได้รับรายงานจากหน่วยงานในสังกัด จำนวน 34 หน่วยงาน ปรากฏข้อมูลว่า ในปีงบประมาณ 2555 มีคดีไม้พะยูน จำนวน 1,185 คดี จำนวนผู้ต้องหา 750 คน ปริมาตรไม้พะยูน 880.849 ลูกบาศก์เมตร มูลค่าไม้พะยูน 132,127,335 บาท โดยหน่วยงานที่มีสถิติคดีสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน 142 คดี จำนวนผู้ต้องหา 51 คน อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 133 คดี จำนวนผู้ต้องหา 51 คน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา จำนวน 127 คดี จำนวนผู้ต้องหา

²² เพิ่งอ้าง.

95 คน²³ ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนคดีที่สูงกว่าจำนวนผู้ต้องหาแสดงให้เห็นว่ามีบางคดีที่เจ้าหน้าที่พบเห็นการกระทำความผิดแต่ผู้ต้องหาสามารถหลบหนีการจับกุมได้ หรือเจ้าหน้าที่พบไม้พะยูนของกลางถูกตัดแต่ไม่พบตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นปัญหาในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีไม้พะยูน

2.3.2 สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ปิงบประมาณ 2556

ตารางที่ 2.7 สถิติคดีในปิงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556)

ลำดับที่	ประจำเดือน	จำนวนคดี			จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา	พื้นที่ป่าถูกบุกรุก		
		บุกรุก	ทำไม้/ ของป่า	สัตว์ป่า			ไร่	งาน	ตร.ว.
1	ต.ค. 2555	153	304	68	525	314	1,680	1	45.71
2	พ.ย. 2555	147	215	58	420	252	1,237	2	42
3	ธ.ค. 2555	118	177	52	347	175	1,104	3	75.75
4	ม.ค. 2556	173	219	54	446	236	1,177	0	72
5	ก.พ. 2556	163	282	75	520	273	1,219	3	34.78
6	มี.ค. 2556	266	230	48	544	252	4,237	2	62.37
7	เม.ย. 2556	245	254	80	579	298	2,269	3	33.66
8	พ.ค. 2556	279	250	57	586	351	2,161	1	26.39
9	มิ.ย. 2556	146	224	59	429	256	954	1	82
10	ก.ค. 2556	143	268	36	447	274	1,486	1	77.88
11	ส.ค. 2556	65	230	55	350	187	1,577	2	64.81
12	ก.ย. 2556	2	12	-	14	6	-	3	98
รวม		1,900	2,665	642	5,207	2,874	19,108	1	15.35

ที่มา: สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²⁴

²³ เพิ่งอ้าง.

²⁴ สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, “สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ตารางที่ 2.8 สถิติคดีในป่าประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556)

ลำดับที่	ประจำเดือน	ไม้ของกลาง				มูลค่าความเสียหาย (บาท)
		ไม้สัก		ไม้กระยาเลย		
		(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	
1	ต.ค. 2554	690	116.926	4,884	255.092	138,351,002
2	พ.ย. 2554	460	24.078	2,464	300.000	110,202,747
3	ธ.ค. 2554	256	21.442	1,738	222.478	170,123,668
4	ม.ค. 2555	360	24.034	3,321	342.228	117,547,303
5	ก.พ. 2555	365	22.308	4,071	396.173	210,845,721
6	มี.ค. 2555	473	47.305	2,544	266.906	327,639,279
7	เม.ย. 2555	313	19.989	4,277	973.018	161,878,426
8	พ.ค. 2555	246	31.229	3,017	596.278	275,950,083
9	มิ.ย. 2555	169	14.238	3,852	335.540	95,591,517
10	ก.ค. 2555	448	18.134	3,295	255.134	122,483,949
11	ส.ค. 2555	357	128.595	2,735	285.247	129,329,433
12	ก.ย. 2555	-	-	202	6.099	4,146,435
รวม		4,137	468.278	36,400	4,234.193	1,864,089,562

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²⁵

จากข้อมูลตารางที่ 2.7 และตารางที่ 2.8 เป็นข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ ป่าประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555-กันยายน 2556) มีคดีบุกรุก จำนวน 1,900 คดี และคดี ทำไม้/ของป่า จำนวน 2,665 คดี คดีสัตว์ป่าจำนวน 642 คดี พื้นที่ป่าถูกบุกรุก จำนวน 19,108 ไร่ 1 งาน 15.35 ตารางวา มูลค่าความเสียหายรวม จำนวน 1,864,089,562 บาท ซึ่งนับว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดดังกล่าวยังคงสูง และยังไม่รวมความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อระบบ

ป่าประมาณ 2556 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2556),” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557, http://www.dnp.go.th/info_protect/attachments/278_2556-30092556.pdf

²⁵ เพิ่งอ้าง.

นิเวศน์ซึ่งไม่อาจประเมินมูลค่าได้ตามความเสียหายที่แท้จริงซึ่งจะทำให้มูลค่าความเสียหายสูงขึ้นไปอีก

ตารางที่ 2.9 สถิติคดีในปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556) แยกตามภาค

ลำดับ ที่	หน่วยงานพื้นที่	จำนวนคดี			จำนวน คดี	จำนวน ผู้ต้องหา	พื้นที่ป่าถูกบุกรุก		
		บุกรุก	ทำไม้/ ของป่า	สัตว์ป่า			ไร่	งาน	ตร.ว.
1	ภาคกลาง	281	215	219	715	458	3,076	1	89
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	244	1,619	200	2,063	1,430	1,917	3	63.7
3	ภาคเหนือ	806	653	162	1,621	655	6,539	3	97.5
4	ภาคใต้	569	178	61	808	331	7,573	3	65.03
รวม		1,900	2,665	642	5,207	2,874	19,108	1	15.35

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²⁶

ตารางที่ 2.10²⁷ สถิติคดีในปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556) แยกตามภาค

ลำดับที่	หน่วยงานพื้นที่	ไม้ของกลาง				มูลค่าความเสียหาย (บาท)
		ไม้สัก		ไม้กระยาเลย		
		(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	
1	ภาคกลาง	44	8.344	4,394	313.371	351,321,182
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	0.210	19,333	1,350.999	382,318,789
3	ภาคเหนือ	4,079	455.254	5,977	419.991	471,174,336
4	ภาคใต้	12	4.470	6,696	2,149.832	659,275,255
รวม		4,137	468.278	36,400	4,234.193	1,864,089,562

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²⁸

²⁶ เพิ่งอ้าง.

²⁷ เพิ่งอ้าง.

จากข้อมูลตารางที่ 2.9 และตารางที่ 2.10 เป็นข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ ปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555-กันยายน 2556) ปรากฏข้อมูล ดังนี้

คดีบุกรุกพื้นที่ป่าพื้นที่สูงที่สุดเป็นลำดับ 1 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 806 คดี รองลงมาเป็นลำดับ 2 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 569 คดี ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 281 คดี และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 244 คดี

คดีทำไม้/ของป่าสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,619 คดี รองลงมาเป็นลำดับ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 653 คดี ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 215 คดี และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 178 คดี

พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 7,573 ไร่ รองลงมาเป็นลำดับ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 6,539 ไร่ ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 3,076 ไร่ และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,917 ไร่

ส่วนมูลค่าความเสียหายสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 659,275,255 บาท รองลงมาเป็นลำดับ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 471,174,336 บาท ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 382,318,789 บาท และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่กลาง จำนวน 351,321,182 บาท

ตารางที่ 2.11 สถิติคดีเกี่ยวกับไม้พะยูนในปีงบประมาณ 2556 (เดือนตุลาคม 2555 - กันยายน 2556)

จำนวนคดี	1,432
จำนวนผู้ต้องหา (คน)	903
ไม้พะยูน (ท./ผ./ล.)	15,917
ปริมาตร (ลูกบาศก์เมตร)	1,007.264
มูลค่าไม้พะยูน (เฉลี่ย 150,000 บาท/ลูกบาศก์เมตร)	302,179,128

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช²⁹

จากข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งได้รับรายงานจากหน่วยงานในสังกัด จำนวน 39 หน่วยงาน ปรากฏข้อมูลว่า ในปีงบประมาณ 2556 มีคดีไม้พะยูน จำนวน 1,432 คดี จำนวนผู้ต้องหา 903 คน ปริมาตรไม้พะยูน 1,007.264 ลูกบาศก์เมตร มูลค่าไม้พะยูน 302,179,128 บาท โดยหน่วยงานที่มีสถิติคดีสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ

²⁸ เพิ่งอ้าง.

²⁹ เพิ่งอ้าง.

ภูผายล จำนวน 179 คดี จำนวนผู้ต้องหา 69 คน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา จำนวน 121 คดี จำนวนผู้ต้องหา 116 คน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จำนวน 110 คดี จำนวนผู้ต้องหา 73 คน³⁰ ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนคดีซึ่งสูงกว่าจำนวนผู้ต้องหาแสดงให้เห็นว่ามีบางคดีที่เจ้าหน้าที่พบเห็น การกระทำความผิดแต่ผู้ต้องหาสามารถหลบหนีการจับกุมได้ หรือเจ้าหน้าที่พบไม้พะยูนของกลาง ถูกตัดแต่ไม่พบตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นปัญหาในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีไม้พะยูน

2.3.3 สถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ปิงบประมาณ 2557

ตารางที่ 2.12 สถิติคดีในปิงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557)

ลำดับที่	ประจำเดือน	จำนวนคดี			จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา	พื้นที่ป่าถูกบุกรุก		
		บุกรุก	ทำไม้/ ของป่า	สัตว์ป่า			ไร่	งาน	ตร.ว.
1	ต.ค. 2556	106	291	38	435	292	728	3	62.99
2	พ.ย. 2556	108	237	32	377	200	769	-	42.51
3	ธ.ค. 2556	113	350	32	495	285	714	3	33.03
4	ม.ค. 2557	234	429	43	706	366	1,661	-	66.34
5	ก.พ. 2557	377	443	40	860	211	2,614	3	51.81
6	มี.ค. 2557	211	485	65	761	46	1,477	2	50.84
7	เม.ย. 2557	194	402	51	647	406	1,303	1	10.82
8	พ.ค. 2557	235	406	61	702	371	1,325	3	4.16
9	มิ.ย. 2557	275	364	38	677	245	1,933	1	23
10	ก.ค. 2557	276	187	44	507	177	2,548	-	8.25
11	ส.ค. 2557	28	24	10	62	16	370	-	33
รวม		2,157	3,618	454	6,229	3,240	15,446	3	96.16

ที่มา: สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช³¹

³⁰ เพิ่งอ้าง.

³¹ สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, “สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ตารางที่ 2.13 สถิติคดีในปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557)

ลำดับที่	ประจำเดือน	ไม้ของกลาง				มูลค่า ความเสียหาย (บาท)
		ไม้สัก		ไม้กระยาเลย		
		(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	
1	ต.ค. 2556	179	13.150	3,331	329.335	59,605,060
2	พ.ย. 2556	191	14.125	2,486	359.373	77,561,817
3	ธ.ค. 2556	598	38.126	6,657	443.757	100,244,813
4	ม.ค. 2557	574	52.299	8,634	555.773	191,917,229
5	ก.พ. 2557	318	30.425	11,053	755.253	189,467,681
6	มี.ค. 2557	294	25.169	9,916	506.128	182,229,810
7	เม.ย. 2557	294	19.581	6,144	586.559	136,361,256
8	พ.ค. 2557	1,268	386.595	6,184	618.234	149,333,177
9	มิ.ย. 2557	4,266	105.193	11,347	735.843	201,696,284
10	ก.ค. 2557	818	31.564	3,992	301.088	219,272,673
11	ส.ค. 2557	260	20.580	243	78.090	24,739,863
รวม		9,060	736.807	69,987	5,269.434	1,532,429,664

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช³²

จากข้อมูลตารางที่ 2.12 และตารางที่ 2.13 เป็นข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ ปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557) มีคดีบุกรุก จำนวน 2,157 คดี และคดีทำไม้/ของป่า จำนวน 3,618 คดี คดีสัตว์ป่าจำนวน 454 คดี พื้นที่ป่าถูกบุกรุก จำนวน 15,446 ไร่ 3 งาน 96.16 ตารางวา มูลค่าความเสียหายรวม จำนวน 1,532,429,664 บาท ซึ่งนับว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดดังกล่าวยังคงสูง และยังไม่รวมความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อระบบนิเวศซึ่งไม่อาจประเมินมูลค่าได้ตามความเสียหายที่แท้จริงซึ่งจะทำให้มูลค่าความเสียหายสูงขึ้นไปอีก

ปีงบประมาณ 2557 (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2557),” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558, <http://www.dnp.go.th/lawsuit/2557-09012557.pdf>.

³² เพิ่งอ้าง.

ตารางที่ 2.14 สถิติคดีในปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557) แยกตามภาค

ลำดับที่	หน่วยงานพื้นที่	จำนวนคดี			จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา	พื้นที่ป่าถูกบุกรุก		
		บุกรุก	ทำไม้/ ของป่า	สัตว์ป่า			ไร่	งาน	ตร.ว.
1	ภาคกลาง	243	350	130	723	560	1,987	-	34.25
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	206	2,481	122	2,809	1,858	1,353	-	24.02
3	ภาคเหนือ	687	658	134	1,479	495	4,612	-	7
4	ภาคใต้	1,021	129	68	1,218	327	7,494	3	30.89
รวม		2,157	3,618	454	6,229	3,240	15,446	3	96.16

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช³³

ตารางที่ 2.15 สถิติคดีในปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557) แยกตามภาค

ลำดับที่	หน่วยงานพื้นที่	ไม้ของกลาง				มูลค่าความเสียหาย (บาท)
		ไม้สัก		ไม้กระยาเลย		
		(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	(ท./ผ./ล.)	ลบ.ม.	
1	ภาคกลาง	109	5.585	5,919	401.196	242,608,235
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	58	5.769	49,476	1,933.502	387,715,324
3	ภาคเหนือ	8,893	725.453	9,459	488.967	314,301,133
4	ภาคใต้	-	-	5,133	2,445.770	587,804,972
รวม		9,060	736.807	69,987	5,269.434	1,532,429,664

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช³⁴

จากข้อมูลตารางที่ 2.14 และตารางที่ 2.15 เป็นข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ ปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557) ปรากฏข้อมูล ดังนี้

³³ เพิ่งอ้าง.

³⁴ เพิ่งอ้าง.

คดีบุกรุกพื้นที่ป่าพื้นที่สูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 1,021 คดี รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 687 คดี ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 243 คดี และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 206 คดี

คดีทำไม้/ของป่าสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2,481 คดี รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 658 คดี ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 350 คดี และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 129 คดี

พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 7,494 ไร่ รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 4,612 ไร่ ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 1,987 ไร่ และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,353 ไร่

ส่วนมูลค่าความเสียหายสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 587,804,972 บาท รองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 387,715,324 บาท ลำดับที่ 3 คือ พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 314,301,133 บาท และลำดับที่ 4 คือ พื้นที่ภาคกลาง จำนวน 242,608,235 บาท

ตารางที่ 2.16 สถิติคดีเกี่ยวกับไม้พะยูนในปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557)

จำนวนคดี	2,332
จำนวนผู้ต้องหา (คน)	1,606
ไม้พะยูน (ท./ผ./ล.)	46,044
ปริมาตร (ลูกบาศก์เมตร)	1,817.749
มูลค่าไม้พะยูน (เฉลี่ย 500,000 บาท/ลูกบาศก์เมตร)	908,874,360

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช³⁵

จากข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งได้รับรายงานจากหน่วยงานในสังกัด จำนวน 41 หน่วยงาน ปรากฏข้อมูลว่า ในปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2556 – สิงหาคม 2557) มีคดีไม้พะยูน จำนวน 2,332 คดี จำนวนผู้ต้องหา 1,606 คน ปริมาตรไม้พะยูน 1,817.749 ลูกบาศก์เมตร มูลค่าไม้พะยูน 908,874,360 บาท โดยหน่วยงานที่มีสถิติคดีสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อุทยานแห่งชาติทับลาน จำนวน 328 คดี จำนวนผู้ต้องหา 145 คน อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จำนวน 253 คดี จำนวนผู้ต้องหา 216 คน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จำนวน 227 คดี จำนวนผู้ต้องหา 207 คน³⁶ ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนคดีซึ่งสูงกว่าจำนวน

³⁵ เพิ่งอ้าง.

³⁶ เพิ่งอ้าง.

ผู้ต้องหาแสดงให้เห็นว่ามีบางคดีที่เจ้าหน้าที่พบเห็นการกระทำความผิดแต่ผู้ต้องหาสามารถหลบหนีการจับกุมได้ หรือเจ้าหน้าที่พบไม้พะยูนของกลางถูกตัดแต่ไม่พบตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นปัญหาในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีไม้พะยูน

2.4 สถิติเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 จนถึงปีงบประมาณ 2557

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ผู้กระทำความผิดมักจะใช้อุปกรณ์ในการกระทำความผิด ซึ่งจากสถิติเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 จนถึงปีงบประมาณ 2557 (เดือนตุลาคม 2554 จนถึงเดือนสิงหาคม 2557) ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ปรากฏข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 2.17 สถิติเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 จนถึงปีงบประมาณ 2557

ลำดับ	รายละเอียดอุปกรณ์	ปีงบ 2555	ปีงบ 2556	ปีงบ 2557
1.	รถยนต์ (คัน)	272	288	552
2.	รถบรรทุกสิบล้อ (คัน)	5	10	12
3.	รถแบ็คโฮ (คัน)	16	13	9
4.	รถแทรกเตอร์ (คัน)	21	16	10
5.	รถไถ (คัน)	20	62	56
6.	รถไทยประดิษฐ์ (คัน)	66	19	9
7.	รถจักรยานยนต์ (คัน)	627	592	775
8.	รถจักรยาน (คัน)	4	28	61
9.	สาลี่เข็นไม้ (คัน)	795	855	2,158
10.	เรือ (ลำ)	35	48	33
11.	เครื่องกำเนิดไฟฟ้า (เครื่อง)	23	30	19
12.	เลื่อยยนต์ (เครื่อง)	558	482	481
13.	เลื่อยไฟฟ้าตัดแปลง (เครื่อง)	12	14	19
14.	เลื่อย (ปิ่น)	488	525	813
15.	ปิ่น (กระบอก)	570	548	529
16.	เครื่องกระสุน (นัด)	3,228	4,112	3,009

17.	มีด (เล่ม)	1,077	867	879
18.	จอบ (เล่ม)	266	179	185
19.	ขวาน (ด้าม)	342	436	628
20.	กรรงนก (กรร)	2,467	882	713
21.	อุปกรณ์อื่นๆ (รายการ/ชิ้น)	4,066/19,697	2,573/10,177	2,964/9,276

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช³⁷

จากข้อมูลสถิติอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด โดยปกติศาลมีอำนาจในการสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ เนื่องจากต้องด้วยการเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด³⁸ ประกอบกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่ในทางปฏิบัติในบางกรณีผู้กระทำความผิดมักจะใช้วิธีการหลีกเลี่ยงการถูกริบทรัพย์สินดังกล่าว โดยการนำทรัพย์สินของผู้อื่นมาใช้ในการกระทำความผิด หรือนำมาครอบครองไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด เช่น รถยนต์หรือรถบรรทุกของผู้อื่นหรือที่อยู่ระหว่างเช่าซื้อ เพื่อให้เข้าใจเงื่อนไขว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ศาลจึงไม่มีอำนาจริบ³⁹ ต่อมาเจ้าของกรรมสิทธิ์จึงได้มายื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินดังกล่าว และสามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิดต่อไปได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการบัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542⁴⁰ ทรัพย์สินดังกล่าวย่อมสามารถถูกริบตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้อีกช่องทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการริบในทางแพ่ง หรือริบในทางอาญา ซึ่งเป็นจุดเด่นของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

³⁷ เพ็งอ้าง และสำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจริญธรรมที่ 18 และเจริญธรรมที่ 24.

³⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33.

³⁹ เพ็งอ้าง, มาตรา 33 วรรคท้าย.

⁴⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15).

2.5 สถิติคดีทรัพยากรธรรมชาติซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ

ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครอง ทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบ ด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า ได้ถูกบัญญัติให้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นมา เมื่อพิจารณาจากคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินได้รับรายงานเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ปรากฏข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 2.18 สถิติคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการในปีงบประมาณ 2556 ตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 – 30 กันยายน 2556

จำนวนคดีที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติ มอบหมายให้ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สิน	1
จำนวนคดีที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด	-
มูลค่าทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ ส่งพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดิน	-

ที่มา: ส่วนข้อมูลคดีและมาตรการพิเศษทางกฎหมาย กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน⁴¹

⁴¹ ส่วนข้อมูลคดีและมาตรการพิเศษทางกฎหมาย กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, “สถิติคดีการดำเนินการกับทรัพย์สินตามความผิดมูลฐาน ปีงบประมาณ 2556,” ในเอกสารประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ปีงบประมาณ 2556.

ตารางที่ 2.19 สถิติคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการในปีงบประมาณ 2557 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2556 – 30 กันยายน 2557

จำนวนคดีที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติ มอบหมายให้ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สิน	59
จำนวนคดีที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด	3 (7 คำสั่ง)
มูลค่าทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ ส่งพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดิน	214,778,739.06 บาท

ที่มา: ส่วนข้อมูลคดีและมาตรการพิเศษทางกฎหมาย กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁴²

เมื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในปีงบประมาณ 2556 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2556 ของสำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามตารางที่ 2.7 จะเห็นได้ว่ามีสถิติการดำเนินคดีบุกรุกที่ป่า จำนวน 1,900 คดี และคดีทำไม้/ของป่า จำนวน 2,665 คดี แต่ปรากฏว่ามีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการผ่านขั้นตอนคณะกรรมการธุรกรรมมีมติมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 1 คดี ซึ่งถือว่ามี การดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่น้อยมาก

ส่วนคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในปีงบประมาณ 2557 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2556 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2557 ของสำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามตารางที่ 2.12 จะเห็นได้ว่ามีสถิติการดำเนินคดีบุกรุกที่ป่า จำนวน 2,157 คดี และคดีทำไม้/ของป่า จำนวน 3,618 คดี มูลค่าความเสียหาย 1,532,429,664 บาท แต่ปรากฏว่ามีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

⁴² ส่วนข้อมูลคดีและมาตรการพิเศษทางกฎหมาย กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, “สถิติคดีการดำเนินการกับทรัพย์สินตามความผิดมูลฐาน ปีงบประมาณ 2557,” ในเอกสารประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ปีงบประมาณ 2557.

ดำเนินการผ่านขั้นตอนคณะกรรมการธุรกรรมมีมติมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 59 คดี และคณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 3 คดี มูลค่าทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ส่งพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน จำนวน 214,778,739.06 บาท (คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม จำนวน 7 คำสั่ง) ซึ่งถือว่ามีผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ยังคงน้อย

สาเหตุที่ในปีงบประมาณ 2556 มีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 1 คดี เนื่องจากเป็นระยะแรกที่มีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติมีผลบังคับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จึงยังไม่มี ความชัดเจนในการส่งข้อมูลเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ ต่อมาหลังจากมีการประสานความร่วมมือและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความผิดมูลฐานทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ทำให้ในปีงบประมาณ 2557 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งข้อมูลเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการเพิ่มขึ้น โดยมีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพิ่มขึ้นเป็น 59 คดี แต่มีคดีที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 3 คดี ซึ่งเป็นสถิติที่น้อยมาก เนื่องจากในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในแต่ละคดี จะต้องลงพื้นที่เพื่อสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมูลเหตุแห่งคดีและพยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ที่ต่างจังหวัดทำให้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างนาน อีกทั้งยังไม่มี ความชัดเจนเกี่ยวกับความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ในที่ดินของรัฐบางประเภท จึงเป็นเหตุให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อขอหารือในประเด็นดังกล่าว⁴³ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้สถิติคดีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการไม่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย⁴⁴

⁴³ หนังสือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด่วนที่สุด ที่ ปง 0002.2/4067 ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2557.

⁴⁴ สัมภาษณ์ เทพสุ บวรโชติดาราร, ผู้อำนวยการกองข่าวรองทางการเงิน และปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการส่วนคณะกรรมการธุรกรรม กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,

อนึ่ง การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมจะมีคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁴⁵ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนทางการเงินพบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่จะเสนอให้คณะกรรมการธุรกรรมสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน⁴⁶ และมีหนังสือแจ้งผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน เพื่อให้แสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัด⁴⁷ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน⁴⁸

2.6 สาเหตุของการบุกรุกที่ป่า

ก่อนที่จะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงสาเหตุของการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นก่อน เพื่อให้เกิดมุมมองในเรื่องดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น

การสูญเสียพื้นที่ป่าไม่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อการทำลายป่าไม่มีสาเหตุหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้⁴⁹

สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 6 พฤษภาคม 2558.

⁴⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 34 และมาตรา 38.

⁴⁶ เพ็งอ้าง, มาตรา 48.

⁴⁷ เพ็งอ้าง.

⁴⁸ เพ็งอ้าง มาตรา 49.

⁴⁹ สุมิตร หัตถสาร “การป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าตามแนวพระราชดำริ,” เอกสารประกอบงานสัมมนาวิชาการ เรื่อง “การป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าตามแนวพระราชดำริ” จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร, วันศุกร์ที่ 10 สิงหาคม 2555.

(1) การให้สัมปทานป่าไม้โดยขาดการควบคุม การตัดไม้โดยบริษัทที่ได้รับสัมปทานไม้เพื่อการส่งออกและเพื่อใช้ภายในประเทศ นอกจากจะทำให้ป่าไม้หมดไปอย่างมากแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการบุกรุกป่าเพื่อจับจองที่ดินทำกินจากชาวบ้านอีกด้วย

(2) การเพิ่มของประชากร ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2530 ประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มของประชากรในระดับสูง ทำให้ครอบครัวเกษตรกรที่ถือที่ดินทำกินขนาดเล็ก ไม่สามารถแบ่งที่ดินทำกินให้แก่สมาชิกในครัวเรือนได้เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น

(3) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การสร้างถนนเข้าสู่พื้นที่ป่าซึ่งมีหมู่บ้านตั้งอยู่ เพื่อแย่งชิงประชาชนจากอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2525 ทำให้ประชาชนอพยพเข้าไปบุกเบิกพื้นที่ป่าอย่างแพร่หลาย

(4) การประกาศเขตอนุรักษ์ป่าไม้ พื้นที่ป่าสงวนและป่าอนุรักษ์หลายแห่งที่รัฐบาลประกาศให้อยู่ในความครอบครองดูแลของรัฐ มีพื้นที่ส่วนหนึ่งซึ่งมีชุมชนตั้งอยู่มาก่อนแล้ว ทำให้เกิดความขัดแย้ง ระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้ประโยชน์จากป่าไม้

(5) การแพร่หลายของเทคโนโลยีเลื่อยไฟฟ้าและรถไถ ทำให้เกิดอัตราเร่งในการทำลายพื้นที่ป่า เนื่องจากสามารถตัดต้นไม้ได้อย่างรวดเร็ว การใช้รถไถขนาดใหญ่แทนการใช้แรงงานสัตว์เอื้ออำนวยให้เกษตรกรสามารถทำการเพาะปลูกในพื้นที่ขนาดใหญ่กว่าแต่ก่อน การแพร่เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ทำให้การเกษตรเริ่มเพาะปลูกเพื่อการค้ามากขึ้น

(6) การเกษตรเชิงพาณิชย์ แต่เดิมนั้นเกษตรกรจะปลูกข้าวและพืช ผัก เพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก พืชผลที่เหลือจากการบริโภคจะนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นๆ หรือขายเป็นรายได้ แต่ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งเงินตราทำให้การเพาะปลูกเปลี่ยนไปเป็นเพื่อการค้า ทำให้ความต้องการพื้นที่เพื่อการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

(7) การเก็งกำไรที่ดิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา เป็นช่วงที่มีการซื้อ ขายที่ดิน โดยมีการเก็งกำไรมากขึ้น ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อครอบครอง เพื่อค่าที่ดิน และเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักตากอากาศ เป็นต้น

ส่วนปัญหาในปัจจุบันที่เป็นอุปสรรคยากต่อการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า คือ การละเว้นไม่บังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ ปัญหาผู้มีอิทธิพล นักการเมือง องค์กรอาชญากรรม⁵⁰ เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าให้ผลตอบแทนสูงทั้งในเรื่องของไม้มีค่า ที่ดินที่มีมูลค่าสูงสามารถใช้ปลูกสร้างโรงแรมที่พักอาศัย เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ การนำที่ป่าที่ได้จากการบุกรุกไปซื้อขายกันเองในภาคเอกชน เป็นต้น

⁵⁰ ณรงค์ ใจหาญ, “นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ” ใน เอกสารประกอบการสอนปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555 : น.15.

นอกจากนี้ยังมีเรื่องผู้ที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง เข้ามาสนับสนุนประชาชนที่บุกรุกที่ป่าซึ่งรวมตัวกัน โดยอ้างว่าทำเพื่อประโยชน์ประชาชนผู้เดือดร้อนหรือผู้ยากจน⁵¹

2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในระดับพระราชบัญญัติในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนมุ่งศึกษา ปรากฏข้อมูล ดังนี้

2.7.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

เป็นกฎหมายที่ควบคุมการทำไม้หวงห้าม โดยกำหนดว่าไม้ชนิดใดเป็นไม้หวงห้าม⁵² การเก็บหาของป่าหวงห้าม โดยการทำไม้หวงห้ามและการเก็บของป่าจะต้องได้รับอนุญาตและต้องจ่ายค่าภาคหลวง⁵³ นอกจากนี้ยังห้ามมิของป่าหวงห้ามไว้ในครอบครองเกินกว่าที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงยกเว้นจะได้รับอนุญาตก่อน⁵⁴ ห้ามก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าหรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่า เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้มีการประกาศจำแนกไว้⁵⁵ กำหนดมาตรการควบคุมการทำไม้ โดยผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำไม้จะต้องเสียค่าภาคหลวงตามอัตราที่รัฐมนตรีกำหนด⁵⁶ มีการประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้ โดยห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้เว้นแต่จะรับอนุญาตจากพนักงาน⁵⁷ ตามกฎหมายนี้ “ป่า” มีความหมายกว้างครอบคลุมที่ดินทั้งหลายที่ยังไม่มีบุคคลใดได้มาตามกฎหมายที่ดิน⁵⁸ จึงรวมถึงป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน ตลอดจนที่รกร้างว่างเปล่าและที่ดินสาธารณประโยชน์ด้วย

⁵¹ อานาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550), น. 33.

⁵² พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 6 ถึง มาตรา 7.

⁵³ เพ็งอ้าง, มาตรา 9 และมาตรา 27 ถึง มาตรา 29.

⁵⁴ เพ็งอ้าง, มาตรา 29 ทวิ.

⁵⁵ เพ็งอ้าง, มาตรา 54.

⁵⁶ เพ็งอ้าง, มาตรา 14.

⁵⁷ เพ็งอ้าง, มาตรา 48.

⁵⁸ เพ็งอ้าง, มาตรา 4 (1).

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายป่าและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายป่าและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่⁵⁹

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าองค์ประกอบความผิดมีสองลักษณะ ดังนี้

ความผิดที่ 1

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) ทำการก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า

(2) ผลของการกระทำเกิดขึ้นกับป่า

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาธรรมดา

ความผิดที่ 2

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) ยึดถือหรือครอบครอง

(2) ป่า

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาพิเศษโดยการยึดถือเพื่อตนเองหรือ

ผู้อื่น

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ต้องรับโทษตามมาตรา 72 ตรี ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁵⁹ เฟิงอ้าง, มาตรา 54.

ในกรณีความผิดตามมาตรา ๖๖ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หากมีการบุกรุกแผ้วถางป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ยังถือเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เพิ่มเติมในแต่ละกรณีด้วย ซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท เช่น การเข้าไปครอบครองตัดฟันต้นยูคาลิปตัสของหน่วยงานราชการ และก่อสร้างแผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า เพื่อยึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น จึงมีความผิดฐานร่วมกันทำให้เสียหายและฐานร่วมกันยึดถือครอบครอง ก่อสร้าง แผ้วถางป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๕๔ ประกอบมาตรา ๗๒ ตรี วรรคสอง ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่มีโทษหนักสุดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๐^{๖๐} การบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครอง ก่อสร้าง แผ้วถางป่า และความผิดฐานทำไม้ในป่าและป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ มาตรา ๗๒ ตรี วรรคสอง มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่งและวรรคสอง (๑) และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๑ วรรคสอง (๑) เมื่อเป็นการกระทำความผิดต่อต้นไม้จำนวนเดียวกัน และได้กระทำต่อเนื่องกันไป เป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่งและวรรคสอง (๑) ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่มีโทษหนักสุดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๐^{๖๑}

ข. ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้ามเป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต” ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้ามมีองค์ประกอบ ดังนี้

^{๖๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๒๑๓/๒๕๕๑.

^{๖๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๘๒๓/๒๕๕๒.

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) ทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม

(2) ผลของการกระทำเกิดขึ้นกับไม้หวงห้าม

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ย่อมได้รับโทษตาม มาตรา 73 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 31 หรือมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรา 11 ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(1) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม่ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตึกแดน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(2) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกิน ยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม่เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม่เกิน สองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท”

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การตัดฟัน ทำไม้ แปรรูปไม้ และมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง แม้เป็นการกระทำแก่ไม้ต้นเดียวกัน แต่เป็นการกระทำต่างกรรมต่างวาระ จึงเป็นการกระทำหลายกรรมร่วมกัน⁶² การตัดโค่นไม้กฤษณาและเซาะต้นไม้กฤษณาเป็นชิ้น แล้วรวบรวมไว้เป็นการกระทำความผิดฐานทำไม้ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดต่างหากจากการครอบครอง เพื่อนำออกไปขาย⁶³ แต่หากเป็นการกระทำความผิดฐานบุกรุกเข้าไปก่อสร้าง แผ้วถาง เข้ายึดถือหรือ ครอบครองป่า และเป็นการกระทำความผิดฐานทำไม้ในป่าและป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 อันเป็นการกระทำความผิดต่อต้นไม้จำนวนเดียวกัน และได้กระทำคราวเดียวกันไป ถือว่าเป็น การกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษในความผิดฐานทำไม้หวงห้าม

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1596/2523 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 219/2532.

⁶³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2572/2544.

ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 11 ประกอบมาตรา 73 วรรคสอง ซึ่งเป็นบทหนักสุดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90⁶⁴

ก่อนที่จะศึกษาลักษณะความผิดตามมาตรา 11 ต้องพิจารณาถึงบทนิยามของคำว่า ไม้ แปรรูป ไม้แปรรูป ทำไม้ และไม้หวงห้าม ดังนี้

“ไม้” หมายความว่า “ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลายและกิ่งของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะถูกตัด ทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำโดยประการอื่นใด⁶⁵”

“แปรรูป” หมายความว่า “การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้ดังนี้ คือ

ก. เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนรูปหรือขนาดไปจากเดิม นอกจากการลอกเปลือกหรือตกแต่งอันจำเป็นแก่การชักลาก

ข. เผา อบ บด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนแปรสภาพไปจากเดิม เพื่อถือเอาวัตถุดิบหรือผลพลอยได้จากไม้นั้น⁶⁶”

“ไม้แปรรูป” หมายความว่า “ไม้ที่ได้แปรรูปแล้ว และหมายความรวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ไปหรือที่ผิดปกติวิสัย หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องถิ่นหรือที่ผิดปกติวิสัย

ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าวและผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สักและห้าปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป⁶⁷

“การทำไม้” หมายความว่า “ตัด ฟัน กาน โคน ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด ชักลากไม้ในป่า หรือนำไม้ออกจากป่าด้วยประการใดๆ และหมายความรวมถึงการกระทำดังกล่าวกับไม้สักหรือไม้อย่างที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มีไซ้ป่า หรือการนำไม้สักหรือไม้อย่างออกจากที่ดินที่ไม้นั้นๆ ขึ้นอยู่ด้วย⁶⁸”

⁶⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 633/2540.

⁶⁵ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 (2).

⁶⁶ เพิ่งอ้าง, มาตรา 4 (3).

⁶⁷ เพิ่งอ้าง, มาตรา 4 (4).

⁶⁸ เพิ่งอ้าง, มาตรา 4 (5).

ไม้หวงห้ามมีสองประเภท คือ⁶⁹

ประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา ได้แก่ ไม้ซึ่งการทำไม้จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้

ประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ ได้แก่ ไม้หายากหรือไม้ที่ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้ เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตในกรณีพิเศษ

“ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เกิดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เกิดดำ ไม้โอเฒ่า และไม้เกิดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา⁷⁰”

การตัดไม้หรือทำไม้ในป่า หากไม้ที่ทำนั้นเป็นไม้หวงห้ามตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้ทำไม้จะต้องขออนุญาต หากทำไม้หวงห้ามในป่าโดยไม่ได้อุญาตจะมีความผิดฐานทำไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 11 ประกอบมาตรา 73 แต่หากเป็นการทำไม้หวงห้ามในที่ดินเอกชน ผู้ทำไม้นั้นไม่ต้องขออนุญาต เพราะที่ดินนั้นไม่ถือว่าเป็นป่า ดังนั้น ไม้ที่ขึ้นอยู่ในที่ดินเอกชนจึงไม่ใช่ไม้หวงห้าม แม้ไม้นั้นจะเป็นชนิดประเภทเดียวกันกับไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในป่าก็ตาม เว้นแต่จะเป็นไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เกิดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เกิดดำ ไม้โอเฒ่า และไม้เกิดเขาควาย แม้จะทำไมดังกล่าวในที่ดินเอกชนก็ต้องขออนุญาต⁷¹

ในบางกรณีความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้ามอาจไม่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เนื่องจากมีการกระทำโดยมุ่งเอากับไม้หวงห้าม โดยไม่มีเจตนาแผ้วถางเข้ากระทำการใดๆ ในที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ผู้ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับสัมปทาน แต่บุคคลดังกล่าวยังคงต้องรับผิดชอบหากมีการกระทำในลักษณะดังต่อไปนี้

1) ความผิดเกี่ยวกับผู้รับอนุญาตทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้ เว้นแต่จะได้มีข้อความระบุอนุญาตไว้ในใบอนุญาต⁷²

⁶⁹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 6.

⁷⁰ เพิ่งอ้าง, มาตรา 7 บรรคหนึ่ง.

⁷¹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 5 มาตรา 7 ประกอบมาตรา 11.

⁷² เพิ่งอ้าง, มาตรา 12.

2) ความผิดเกี่ยวกับผู้รับอนุญาตทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด⁷³

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การตัดฟันโค่นไม้ประจูดอันเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ในที่ดิน สปก. 4-01 ก. โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน⁷⁴

ค. ความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้าม

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวง กับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต” ความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

- (1) เก็บหาหรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ
- (2) ของป่าหวงห้าม
- (3) ในป่า

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ต้องรับโทษตามมาตรา 71 ทวิ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 มาตรา 29 ทวิ มาตรา 39 มาตรา 39 ตริ มาตรา 40 วรรคหนึ่ง มาตรา 43 วรรคสอง หรือมาตรา 53 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การเก็บหาขึ้นไม้กฤษณาและกฤษณา ซึ่งเป็นของป่าหวงห้ามออกจากเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อนำไปขาย⁷⁵

ในบางกรณีความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามอาจไม่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เนื่องจากมีการเข้ากระทำการใดๆ ในที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ผู้ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่บุคคลดังกล่าวยังคงต้องรับผิดชอบมีการกระทำในลักษณะดังต่อไปนี้

⁷³ เฟิงอ้าง, มาตรา 13.

⁷⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8371/2551.

⁷⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5472/2545.

1) ความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งของป่าหวงห้ามเกิน ปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา⁷⁶

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การซบถยนต์บรรทุกไม้กฤษณาซึ่งเป็น ของป่าหวงห้ามออกจากป่า⁷⁷

2) ความผิดเกี่ยวกับการตัดหรือโค่นต้นยวนฝิ่งหรือต้นไม้ที่ฝิ่งจับทำรังอยู่หรือ ทำอันตรายด้วยประการใดแก่ต้นไม้ที่กล่าวแล้วโดยไม่จำเป็นแก่การเก็บหารวงฝิ่ง ในกรณีที่มี การกำหนดให้ในท้องที่ใดที่ได้กำหนดวงฝิ่งเป็นของป่าหวงห้าม⁷⁸

ง. ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้

ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น หรือความผิด เกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 48 ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้ำ ไม้แปรรูป ไม้สีก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเฒ่า และ ไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องปฏิบัติตาม ข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

เพื่อประโยชน์แห่งความในวรรคหนึ่ง ไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่จมอยู่ในแม่น้ำลำคลอง ในรัศมีห้าสิบเมตรของบริเวณที่ทำการแปรรูปไม้ และไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ให้สันนิษฐานว่า เป็นไม้ที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ที่มีโรงงานอยู่ในบริเวณนั้น

ความในวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกระทำแก่ไม้ที่นำเข้ามาใน ราชอาณาจักรด้วย”

ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้มี 2 ลักษณะ ดังนี้

ความผิดที่ 1

1) องค์กรภายนอก

(1) แปรรูป หรือ ตั้งโรงงานแปรรูป หรือ ตั้งโรงค้ำ

⁷⁶ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 29 ทวิ.

⁷⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6173/2550.

⁷⁸ เพิ่งอ้าง, มาตรา 31.

(2) ไม้แปรรูป

(3) ในเขตควบคุมการแปรรูปไม้

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาธรรมดา

ความผิดที่ 2

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) มีไว้ในครอบครอง

(2) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดง
จีน ไม้ชะยูง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตึกแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ
ไม้โอเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจำนวนเท่าใด หรือ

มีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตร

(3) ในเขตควบคุมการแปรรูปไม้

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
ต้องรับโทษตามมาตรา 73 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13
มาตรา 31 หรือมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรา 48 นี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(1) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดง
จีน ไม้ชะยูง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตึกแตน ไม้กระพี้เขาควาย
ไม้เก็ดดำ ไม้โอเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(2) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกิน
ยี่สิบตันหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกิน
สองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่
ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท”

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ร่วมกันแปรรูปไม้
โดยกระทำความผิดในเขตป่าสงวนแห่งชาติและภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ อันเป็นการเสื่อมเสีย
แก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ และร่วมกันมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้
มีเจตนาต่างกันและเป็นการกระทำที่มุ่งประสงค์ให้มีผลต่างกรรมกัน จึงเป็นความผิดหลายกรรม⁷⁹

⁷⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7992/2543.

จ. ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่า เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น หรือความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม หรือเก็บของป่าหวงห้าม หรือความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 70 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดฐานเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น”

ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) รับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้น

(2) ซึ่งไม้หรือของป่า

(3) ตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำความผิด

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาธรรมดา

2.7.2 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐบาลในการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ให้คงอยู่เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ⁸⁰ โดยมีการกำหนดห้ามทำกิจกรรมต่างๆ ที่อาจเป็นการทำลายหรือทำให้เสียหายแก่ระบบนิเวศน์หรือความรื่นรมย์ของอุทยานแห่งชาตินั้น⁸¹

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 16 ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า

(2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ

ซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น

⁸⁰ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 6.

⁸¹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 16.

- (3) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
- (4) ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย
- (5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตันหรือเหือดแห้ง
- (6) ปิดหรือทำให้เกิดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
- (7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
- (8) เก็บ หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
- (9) นำยานพาหนะเข้าออกหรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- (10) นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- (11) นำหรือปล่อยปศุสัตว์เข้าไป
- (12) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี
- (13) เข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- (14) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่าง ๆ
- (15) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้
- (16) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง
- (17) ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอันอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คนหรือสัตว์
- (18) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่าง ๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น
- (19) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง”
- เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติมีองค์ประกอบ ดังนี้
- 1) องค์ประกอบภายนอก
 - (1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าหรือ

เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ งามไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวดหรือทราย หรือเข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก พนักงานเจ้าหน้าที่

(2) ผลของการกระทำเกิดขึ้นกับอุทยานแห่งชาติ

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ต้องรับโทษตามมาตรา 24 ถึงมาตรา 27 แล้วแต่กรณี ดังนี้

มาตรา 24 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 25 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (6) (7) (9) (10) (11) มาตรา 17 หรือมาตรา 18 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 26 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (2) (3) (4) หรือ (7) ถ้าปรากฏว่าสัตว์หรือทรัพย์สินที่เก็บหาหรือนำออกมีราคาเพียงเล็กน้อย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

มาตรา 27 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (8) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) หรือ (19) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การไถปรับพื้นที่หน้าดิน ทำถนนรอบพื้นที่ ชูตร่องน้ำ กั้นน้ำโดยการทำฝายน้ำล้นและปลูกต้นไม้หลายชนิดในเขตอุทยานแห่งชาติ⁸²

2.7.3 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดให้พื้นที่ป่าแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติได้⁸³ กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดว่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์ หรืออาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

⁸² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7517/2550.

⁸³ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 6.

ตามที่กฎหมายกำหนดไว้⁸⁴ การเข้าทำประโยชน์หรืออาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติอาจกระทำได้ โดยได้รับอนุญาต⁸⁵

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิด เกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อแสวงหาประโยชน์

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ได้ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งบัญญัติว่า “ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

(1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตาม มาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตริ กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20

(2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการบุกรุก ที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) ยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

(2) ผลของการกระทำเกิดขึ้นกับป่าสงวนแห่งชาติ

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ต้องรับโทษตามมาตรา 31 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 14 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หกเดือนถึงห้าปีและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่หรือก่อให้เกิด ความเสียหายแก่

(1) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วย ป่าไม้ หรือ

⁸⁴ เพิ่งอ้าง, มาตรา 14.

⁸⁵ เพิ่งอ้าง, มาตรา 16.

(2) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกัน เกินยี่สิบต้น หรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือ

(3) ต้นน้ำลำธาร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท”

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การเข้าไปยึดถือครอบครอง ก่อสร้างแผ้วถาง ตัดต้นไม้อทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ⁸⁶ การแผ้วถางป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อทำสวนส้ม ซึ่งทำให้ป่าสงวนแห่งชาติกลายเป็นสวนส้ม ไม่เป็นสภาพป่าตามเดิม⁸⁷ การแผ้วถางป่าสงวนแห่งชาติเพื่อปลูกต้นมะพร้าว ต้นมะม่วงหิมพานต์ นำเลื้อกมะพร้าวไปถมที่ดินและยึดถือครอบครองตลอดมา⁸⁸ การบุกรุกเพื่อขุดดินลูกรังในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ส่วนตน⁸⁹

ข. ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้มาจากการกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้มาจากการกระทำความผิด เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับบุกรุกที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 34 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสีย ซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้อยู่แล้วว่า เป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษเสมือนเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น” ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้มาจากการกระทำความผิดมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) รับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสีย

(2) ซึ่งไม้หรือของป่า

(3) รู้ว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ

ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

2) องค์ประกอบภายใน คือ การมีเจตนาธรรมดา

⁸⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3587/2530.

⁸⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1627/2552.

⁸⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3905/2533.

⁸⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15/2522.

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การรับไว้ซึ่งไม้ไผ่จากผู้ลักลอบทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ⁹⁰ การครอบครองไม้หวงห้ามที่แปรรูปและไม่ได้แปรรูปซึ่งลักลอบตัดจากป่าสงวนแห่งชาติ⁹¹ การรับจ้างบรรทุกไม้ฟืนซึ่งเป็นของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพื่อนำออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ⁹²

2.7.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการคุ้มครองไว้สองประการ ประการแรก กำหนดชนิดของสัตว์ที่ต้องการสงวนซึ่งหายากและใกล้สูญพันธุ์ท้ายพระราชบัญญัตินี้ กับสัตว์ป่าคุ้มครองที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง⁹³ ซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวเป็นสัตว์ที่มนุษย์สามารถครอบครองได้ในจำนวนที่กฎหมายกำหนด⁹⁴ กฎหมายห้ามไม่ให้มีการล่า เพาะพันธุ์ คำสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง⁹⁵ หรือนำเข้า ส่งออก สัตว์ป่าดังกล่าว⁹⁶ ประการที่สอง กำหนดพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า⁹⁷ โดยหลักห้ามมนุษย์เข้าไปยึดถือหรือครอบครองที่ดิน เว้นแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแล รักษาหรือบำรุงเขตรักษาพันธุ์ป่า เพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ⁹⁸ นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าโดยห้ามไม่ให้ล่าสัตว์ป่า เก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่าที่ห้ามล่า ยึดถือครอบครอง หรือตัดโค่นแผ้วถางในเขตดังกล่าวด้วย⁹⁹

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ลักษณะเดี่ยวแต่แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

⁹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5889/2545.

⁹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3841/2552.

⁹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 527/2532.

⁹³ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 6.

⁹⁴ เพ็งอ้าง, มาตรา 19.

⁹⁵ เพ็งอ้าง, มาตรา 16 ถึง มาตรา 20.

⁹⁶ เพ็งอ้าง มาตรา 23 ถึง มาตรา 25.

⁹⁷ เพ็งอ้าง, มาตรา 33.

⁹⁸ เพ็งอ้าง, มาตรา 38.

⁹⁹ เพ็งอ้าง, มาตรา 42.

ก. กรณีบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งบัญญัติว่า “ในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โคน แฝ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแล รักษา หรือบำรุงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อการเพาะพันธุ์ การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ เพื่ออำนวยความสะดวก ในการให้การศึกษาก่อนหรือการพักอาศัย หรืออำนวยความสะดวกปลอดภัย หรือให้ความรู้แก่ประชาชน ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการบุกรุก ที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีองค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โคน แฝ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน

(2) ผลของการกระทำเกิดขึ้นในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ต้องรับโทษตามมาตรา 54 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 38 หรือมาตรา 42 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การบุกรุกเข้าไปครอบครองยึดถือที่ดิน แฝ้วถางทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติอื่น ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า¹⁰⁰

ข. กรณีบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งบัญญัติว่า “บริเวณสถานที่ที่ใช้ใน ราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันแห่งใด รัฐมนตรีโดยความ

¹⁰⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3022/2536.

เห็นชอบของคณะกรรมการจะกำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดก็ได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้น
- (2) เก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่าซึ่งห้ามมิให้ล่า
- (3) ยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โค่น แผ้วถาง เผลา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือเมื่ออธิบดีได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตห้ามล่าแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดมีความจำเป็นต้องปฏิบัติการตามกฎหมาย หรือปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานนั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่ามีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) องค์ประกอบภายนอก
 - (1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โค่น แผ้วถาง เผลา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน
 - (2) ผลของการกระทำเกิดขึ้นในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
- 2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ต้องรับโทษตามมาตรา 54 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 38 หรือมาตรา 42 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2.7.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่อุดช่องว่างของกฎหมายเฉพาะ โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติอันโดดเด่น พิเศษเฉพาะ หรืออาจถูกทำลาย

ได้โดยง่าย¹⁰¹ และกำหนดมาตรการ เช่น ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใดๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติ¹⁰²

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 43 และ 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43 บัญญัติว่า “ในกรณีที่น่าปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลาย หรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ได้โดยง่าย หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม”

มาตรา 44 บัญญัติว่า “ในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 43 ให้กำหนดมาตรการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ไว้ในกฎกระทรวงด้วย

(1) กำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ หรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ หรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

(2) ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใดๆ ที่อาจเป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติ หรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

(3) กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้างหรือดำเนินการในพื้นที่นั้น ให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(4) กำหนดวิธีจัดการโดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้น รวมทั้งการกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการร่วมมือและประสานงานให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติหรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่นั้น

¹⁰¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43.

¹⁰² เฟิ่งอ้าง, มาตรา 44.

(5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม มีการกระทำความผิด 2 ลักษณะ ดังนี้

ความผิดที่ 1

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) กระทำการหรือกิจกรรมใดๆ ที่อาจเป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติ

(2) ผลของการกระทำเกิดขึ้นในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ต้องรับโทษตามมาตรา 100 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 44 หรือตามประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 45 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดที่ 2

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) เข้าไป

(2) กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(3) ในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนด

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ต้องรับโทษตามมาตรา 99 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดบุกรุกหรือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าไปกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ หรือก่อให้เกิดมลพิษ อันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนดตามมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า “ผู้ใดบุกรุกหรือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าไปกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการ

ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนดตามมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) บุกรุกหรือครอบครอง

(2) ที่ดินของรัฐ

(3) โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

กรณีความผิดในลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติโดยปลูกสิ่งปลูกสร้างแล้วทำการเกษตรปลูกมันสำปะหลังและไม้ผล ซึ่งศาลวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484¹⁰³ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504¹⁰⁴ ประมวลกฎหมายที่ดิน¹⁰⁵ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535¹⁰⁶ เป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายบทให้ลงโทษตามบทหนักสุด คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535¹⁰⁷

¹⁰³ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง มาตรา 55 มาตรา 72 ตรีวรรคหนึ่ง และวรรคสาม และมาตรา 74 ทวิ.

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16 (1) (2) (13) มาตรา 24 มาตรา 27 และมาตรา 29.

¹⁰⁵ ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9 (1) (2) มาตรา 108 ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคท้าย.

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 99.

¹⁰⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2291/2551.

บทที่ 3

การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบงการที่ป่า

3.1 ประวัติความเป็นมาของการฟอกเงิน

การฟอกเงินเป็นเครื่องมือของผู้กระทำผิดกฎหมายนอกเหนือจากการหลบเลี่ยงภาษี ซึ่งเกิดขึ้นมานานหลายพันปี เท่าที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คือ ช่วง 2000 ปี ก่อนคริสตกาล ได้มีบันทึกอธิบายถึงวิธีการฟอกเงินในประเทศจีน กรณี กลุ่มพ่อค้าวานิช ชุกชอนทรัพย์สินที่มั่งคั่ง เพื่อให้พ้นจากผู้ปกครองที่ต้องการยึดทรัพย์สินดังกล่าวพร้อมกับการขับไล่พวกพ่อค้าวานิชไป โดยกลุ่มพ่อค้าวานิชจะใช้วิธีการชุกชอนทรัพย์สินที่มั่งคั่งโดยการย้ายกิจการไปและลงทุนธุรกิจ ในจังหวัดที่ห่างไกลหรือแม้กระทั่งนอกประเทศจีน¹ ด้วยกระบวนการดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้อุตสาหกรรมต่างประเทศเกิดขึ้น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงภาษีและยังเป็นกระบวนการอันเป็นหลักการฟอกเงินโดยการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินและลงทุนเพื่อให้ทรัพย์สินนั้นนอกเงย² หลังจากนั้นเป็นเวลาหลายพันปีผู้ประกอบการสามารถใช้เทคนิคการฟอกเงินเพื่อเคลื่อนย้ายเงินซึ่งได้จากการประกอบอาชีพการเกษตรโดยการชุกชอนและเคลื่อนย้ายเพื่อให้พ้นจากการควบคุมของรัฐบาลหรือผู้ปกครอง³ ต่อมาในช่วงปีคริสต์ศักราช 1920 ในเมืองใหญ่ของประเทศสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง เช่น ชิคาโกและแคลิฟอร์เนีย มีพวกพ่อค้าและนักธุรกิจซึ่งเบื้องหน้าประกอบธุรกิจการค้าถูกกฎหมาย แต่เบื้องหลังประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น การพนัน และการลักลอบค้าของหนีภาษี ซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้มีอิทธิพลที่เรียกว่า “มาเฟีย”⁴ ซึ่งนอกจากมาเฟียจะประกอบอาชีพการมรดังกล่าว

¹ Nigel Morris-Cotterill, “A brief history of money laundering,” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.counter.moneylaundering.com/public/content/brief-history-money-laundering>

² เฟ็งอ้าง.

³ เฟ็งอ้าง.

⁴ วีระพงษ์ บุญโยภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร : วิ.เจ. พรินต์ติ้ง, 2547), น.32 และดู IRS Criminal Investigation Division (U.S.A), “เทคนิคการสืบสวนคดีการเงินระดับกลาง,” เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร

แล้วยังทำการฟอกเงิน โดยในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการอธิบายลักษณะการฟอกเงิน (Money Laundering) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในคดีมาเฟียซึ่งมีชื่อว่าอัลคาโปนนำเงินที่ได้รับจากการกระทำผิดการพนัน และการค้าสุราผิดกฎหมายไปซื้อทรัพย์สินในท้องถิ่นเมืองชิคาโก ทำให้รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจัง⁵ และในช่วงเวลาดังกล่าวยังได้มีการดำเนินการสืบสวนคดีอาชญากรรมเป็นครั้งแรกในคดีค้าฝิ่นในฮาวาย⁶ โดยมีการพบเงินจำนวนหลายล้านเหรียญสหรัฐถูกฟอกผ่านช่องทางสถาบันการเงินโดยไม่มีการเสียภาษีและมีการนำเงินเหล่านั้นไปซื้อทรัพย์สิน โดยที่ไม่มีการเอกสารที่จำเป็นเกี่ยวกับการทำธุรกรรมดังกล่าวนอกจากการบันทึกเกี่ยวกับการฝากเงิน⁷ ทำให้ยากต่อการตรวจสอบ ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1970 สภาคองเกรส ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้ผ่านกฎหมาย The Bank Secrecy Act (BSA). ซึ่งกำหนดให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมของลูกค้ายในรูปแบบต่างๆ เช่น รายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน With the enactment of the BSA came the introduction of the Currency Transaction Report (CTR แบบ 4789) รายงานการทำธุรกรรมโอนเงินระหว่างประเทศ Report of International Transportation of Currency or Monetary Instruments (CMIR แบบ 4790) และรายงานการทำธุรกรรมจากธนาคารต่างประเทศ Report of Foreign Bank and Financial Accounts (FBAR, แบบ TD F 90-22.1) ภายหลังจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว จึงทำให้กรมสรรพากรของประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถตรวจสอบติดตามย้อนหลังเส้นทางการเงินจำนวนหลายล้านดอลลาร์สหรัฐที่ถูกฟอกผ่านช่องทางสถาบันการเงินได้ดีขึ้น เพื่อดำเนินการยึดทรัพย์สินในประเทศที่มีการค้ายาเสพติดหรือองค์กรที่ดำเนินการฟอกเงิน⁸ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวถือเป็นต้นแบบของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1984 ได้มีการตีพิมพ์รายงานเกี่ยวกับลักษณะของการฟอกเงินในบริบททางกฎหมาย⁹ the Term of Money Laundering ในคดี United States V.

Intermediate Financial Investigative Techniques (IFIT), จัดโดยสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย กรุงเทพมหานคร, วันที่ 7-11 มีนาคม 2554.

⁵ James R. Richards, Transnational Criminal Organizations, Cybercrime, and Money Laundering : A Handbook for Law Enforcement Officers, Auditors, and Financial Investigators (Florida : CRC Press LLC, 1998), p.43.

⁶ Internal Revenue Service (IRS), “History - Money Laundering” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.irs.gov/uac/History---Money-Laundering>

⁷ เฟิ่งอ้าง.

⁸ เฟิ่งอ้าง.

⁹ James R. Richards, supra note 5, p.43.

\$4,255,625.39 ซึ่งมีการโอนเงินจำนวน 4,255,625.39 เหรียญดอลลาร์สหรัฐเข้ามาในบัญชีธนาคาร นอร์ธ เบย์ วิลเลจ รัฐฟลอริดา ในบัญชีชื่อบริษัทไซแนล¹⁰

สำหรับประเทศไทยการฟอกเงินได้ถูกบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีความผิดอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานในการฟอกเงินครั้งแรก จำนวน 7 มูลฐาน¹¹ ประกอบด้วย ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงในสถาบันการเงิน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์หรือช่องโหว่ ตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งความผิดฐานฟอกเงิน คือ การรับโอน เปลี่ยนสภาพ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานดังกล่าว¹² ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มขึ้นจนถึงปัจจุบัน จำนวน 25 มูลฐาน รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

3.2 สารสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3.2.1 ความหมายของการฟอกเงิน

ปัจจุบันอาชญากรรมมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคนิควิธีการสมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือในการประกอบกรกระทำผิดอย่างเป็นระบบและเป็นขบวนการ รวมทั้งมีเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างประเทศ มีความสลับซับซ้อน ทำให้ยากต่อการป้องกันและปราบปราม เป็นผลให้เกิดความเสียหายซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศในด้านต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการฟอกเงิน เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบถึงที่มาของเงินหรือทรัพย์สิน จึงต้องมีการปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน นอกจากนี้แล้วผู้กระทำความผิดยังนำเงินหรือทรัพย์สินที่เปลี่ยน

¹⁰ Leagle Inc. “United States V. \$4,255,625.39” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, [http://www.leagle.com/decision/19811497528FSupp969_11355.xml/UNITED%20STATES%20v.%20\\$4,255,625.39](http://www.leagle.com/decision/19811497528FSupp969_11355.xml/UNITED%20STATES%20v.%20$4,255,625.39)

¹¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (1) ถึง (7).

¹² เฟิงอ้าง, มาตรา 5.

สภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สะอาดแล้วนำไปเป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมสร้างความมั่นคงให้กับองค์กรอาชญากรรมของตนด้วย การติดตามเงินหรือทรัพย์สินที่มีการฟอกจึงเป็นเรื่องที่ยากและมีลักษณะคล้ายกับการเล่นเกมจับหนู¹³

การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นคำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงองค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีหลักการคือการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Illegal) หรือที่มักเรียกว่า “เงินสกปรก” (Dirty Money) มาผ่านกระบวนการทางการทำธุรกรรม (Cycle of transactions) หรือการฟอก (Washed) เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Legal) หรือที่เรียกว่าเงินสะอาด (Clean Money) หรืออาจอธิบายได้ว่าเงินทุนจากแหล่งที่มาที่ผิดกฎหมายถูกส่งผ่านกระบวนการซึ่งทำให้กลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย¹⁴

ในประเทศไทยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “การฟอกเงิน” ไว้หลายท่านด้วยกัน ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

การฟอกเงิน เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง คือการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายโดยตรงเป็นสิ่งอื่น แล้วนำสิ่งนั้นไปเปลี่ยนต่อ โดยทำให้ถูกกฎหมาย เช่น นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปเข้าธนาคาร ซื้อเช็คเดินทาง ซื้อหุ้น ซื้อบ้าน ซื้อที่ดิน แล้วขายสิ่งเหล่านั้นต่อไปก็จะได้เงินใหม่ที่มีใช้เงินก้อนเดียวกันกับเงินที่ได้มาแต่แรก¹⁵

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำโดยบุคคลต่อทรัพย์สินเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้น มีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมายและยังหมายความรวมถึงการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย¹⁶

¹³ Nicholas Ryder, “The Financial Services Authority and Money Laundering – A Game of Cat and Mouse,” The Cambridge Law Journal 67 (3), p.635, (November 2008).

¹⁴ Robinson Jeffrey, The Laundermen (New York : Arcade Publishing, 1996), p.4.

¹⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน,” อุลพาท, ปีที่ 41, เล่มที่ 4, น. 46-47, (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537)

¹⁶ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชีย เพลส, 2542), น.61.

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ผิดกฎหมาย เกิดดอกออกผลแล้วจึงย้อนกลับไปประกอบอาชญากรรมอีก¹⁷

การฟอกเงิน คือ การกระทำใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์ทำให้เงินหรือทรัพย์สินใดๆ ซึ่งมีที่มาจากกระทำความผิดต่างๆ เปลี่ยนสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย¹⁸

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต การฟอกเงินนั้นเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการค้ายาเสพติด ทั้งนี้ เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งส่วนมากเป็นผู้ค้ายาเสพติดไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบแหล่งที่มาของทรัพย์สินจึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินอันอาจจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน นอกจากนี้ทรัพย์สินที่ได้เปลี่ยนสภาพกลายเป็น “เงินสะอาด” แล้ว ผู้ค้ายาเสพติดก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติดและคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมดังกล่าวของตนได้อีกด้วย¹⁹

สำหรับความหมายของคำว่า “การฟอกเงิน” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น ได้บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 5 “ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ

¹⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส, “กฎหมายฟอกเงินกับความจำเป็นที่ต้องพิจารณา,” ประชาชาติธุรกิจ (วันพฤหัสบดีที่ 19-วันเสาร์ที่ 21 พฤษภาคม 2537) : น.12.

¹⁸ ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาทางการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9 2539-2540), น.1.

¹⁹ ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย, “การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” เอกสารเผยแพร่ ลำดับที่ 1, สำนักเลขาธิการวุฒิสภา สิงหาคม 2537, น.1.

(3) ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน²⁰”

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายไทยนั้น นอกจากการโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นๆ หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อนการกระทำความผิด ขณะกระทำความผิด หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง ในความผิดมูลฐาน²¹ ยังหมายความรวมถึงการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด²² และยังหมายรวมถึงการได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด²³

จากความหมายต่างๆ ที่ได้กล่าวมาผู้เขียนเห็นว่าอาจสรุปได้ว่า “การฟอกเงิน” คือการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริต (Dirty Money) ให้กลายเป็นสภาพหรือดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยถูกต้องกฎหมาย (Clean Money) นั้นเอง

3.2.2 รูปแบบและวิธีการฟอกเงิน

การฟอกเงินมีวิธีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการฟอกเงินผ่านธนาคาร สถาบันการเงิน หรือตลาดหุ้น รวมทั้งการลงทุนในทรัพย์สินต่างๆ ทางธุรกิจ²⁴ เนื่องจากเงินที่นำมาฟอกนั้นมีจำนวนมากศาลทำให้ผู้ฟอกเงินจัดสรรเงินออกเป็นส่วนๆ และใช้วิธีการฟอกเงินในหลายรูปแบบเพื่อมิให้เป็นที่สงสัยและผิดสังเกต ในบางกรณีได้มีการนำเงินที่ได้จากการฟอกมารวมกันหรือนำมารวมกับเงินที่สะอาดหรือผ่านกระบวนการทางธุรกิจ และนำไปใช้ประกอบอาชญากรรมในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป รูปแบบและวิธีการฟอกเงินจึงถูกปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

²⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5.

²¹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 5 (1).

²² เพิ่งอ้าง, มาตรา 5 (2).

²³ เพิ่งอ้าง, มาตรา 5 (3) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

²⁴ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), น.25-27.

สภาพแวดล้อม และความรู้ ความสามารถ เทคนิคของผู้ประกอบการทางธุรกิจในระบบ การฟอกเงิน ตลอดจนใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานทั้งในภาครัฐและเอกชนเป็นช่องทางในการดำเนินงาน ทำให้การฟอกเงินมีความซับซ้อนจนยากต่อการตรวจสอบ

3.2.3 ขั้นตอนการฟอกเงิน

ขั้นตอนของการฟอกเงินซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นสากลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ²⁵

(1) Placement

Placement เป็นขั้นตอนแรกในสามขั้นตอนของกระบวนการฟอกเงิน โดยการเปลี่ยนรูปเงินที่ได้รับจากการกระทำผิดเข้าสู่ระบบการเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย เปรียบเสมือนการนำผ้าสกปรกเข้าเครื่องซักผ้า

(2) Layering

Layering คือกระบวนการทำรายการทางการเงินเพื่อปิดบังหรือตัดตอนมิให้ทราบร่องรอยของเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจจะใช้วิธีการโอนเงินหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหลายๆ ทอดเพื่อปกปิดแหล่งที่มา เปรียบเสมือนผ้าสกปรกกำลังถูกเครื่องซักผ้าซักฟอก

(3) Integration

Integration คือกระบวนการเปลี่ยนสภาพของเงินให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยปราศจากร่องรอยความเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิด เป็นกระบวนการสุดท้ายในการการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ผ่านการฟอกกลับเข้ามาในระบบ เปรียบเสมือนผ้าสกปรกนั้นได้ถูกซักแล้ว

3.3 วัตถุประสงค์ของการฟอกเงิน

วัตถุประสงค์ของการฟอกเงินอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ²⁶

²⁵ เฟ็งอ้าง, น. 27-28 และคู่มือสำนักงานสืบสวนเพื่อความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (HSI), “ความรู้พื้นฐานและกลอุบายการฟอกเงิน,” ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร Cross-Border Financial Investigation Training (CBFIT), จัดโดยสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย, วันที่ 28-31 มกราคม 2556.

²⁶ ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., 2542), น.4.

1) การฟอกเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปกปิดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลอื่นทราบว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมสามารถสร้างทรัพย์สินจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วให้กับผู้กระทำความผิด ผู้ประกอบอาชญากรรมมักจะใช้การฟอกเงินเพื่อปกปิดหรืออำพรางมิให้ผู้อื่นทราบถึงแหล่งที่มา อันเป็นวิธีการหลบเลี่ยงมิให้ถูกหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและดำเนินการจับกุมหรือดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าว

2) เพื่อเป็นการหลบเลี่ยงการตรวจสอบเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเจ้าของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ทำให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบปฏิบัติหน้าที่ได้ยากขึ้น

เนื่องจากปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบในเรื่องการประกอบอาชญากรรม และแหล่งรายได้ต่างๆ ของการประกอบอาชญากรรม ทำให้ผู้ประกอบอาชญากรรมใช้วิธีการฟอกเงินที่ซับซ้อนเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจสอบต่างๆ

3) เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประโยชน์หรือผลกำไรจากการฟอกเงินดังกล่าว เพื่อใช้สนับสนุนในการกระทำความผิด หรือเพื่อขยายขอบเขตหรือเครือข่ายของการกระทำความผิดต่อไป อันเป็นการสร้างฐานอำนาจทางอาชญากรรมให้แข็งแกร่งจนยากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะปราบปราม

เนื่องจากการประกอบธุรกิจที่แท้จริงโดยอาศัยเงินซึ่งมีที่มาจากประกอบอาชญากรรมหรือการฟอกเงินในลักษณะดังกล่าว จะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการประกอบธุรกิจโดยสุจริต จึงทำให้ธุรกิจเติบโตได้รวดเร็ว และสร้างผลกำไรกลับไปใช้ในการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นวงจรการฟอกเงิน และยังเป็นกำพรางให้ดูเหมือนว่าธุรกิจดังกล่าวถูกกฎหมาย ผู้ประกอบอาชญากรรมจึงนิยมใช้วิธีการประกอบธุรกิจจริงบังหน้าเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับเครือข่ายการกระทำความผิด

3.4 สารสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3.4.1 ความผิดมูลฐาน

3.4.1.1 ความหมายของความผิดมูลฐาน

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการทางกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อลงโทษบุคคลที่กระทำการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญาที่กำหนด ซึ่งความผิดทางอาญาที่กฎหมายกำหนดดังกล่าวนั้นเป็นแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่ได้

จากการกระทำความผิดนั้นเรียกว่า “ความผิดมูลฐาน” หรือ “Predicate Offenses” ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3.4.1.2 ทฤษฎีการกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีขึ้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำเอามาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้กับเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดที่จะต้องดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นอย่างไร และทำให้เกิดความชัดเจนในการนำเอามาตรการทางอาญามาลงโทษกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดมูลฐาน รวมทั้งผู้พยายามกระทำความผิด ผู้สนับสนุนหรือผู้ช่วยเหลือในการกระทำความผิดมูลฐานด้วย

ดังนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพราะต้องมีการพิจารณาให้รอบคอบว่าจะใช้มาตรการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อจะดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดอาญาฐานใดบ้าง เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชนและการประกอบธุรกิจในภาคธุรกิจ ซึ่งจะต้องมีการปรับตัวเองเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน²⁷

ในทางทฤษฎีความผิดมูลฐานตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้²⁸

(1) ความผิดที่มีลักษณะการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม การกระทำความผิดที่มีลักษณะองค์กรอาชญากรรมนั้นมักจะประกอบอาชญากรรมในรูปแบบของคณะบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์กร จัดตั้งโดยหวังประโยชน์ร่วมกัน มีการดำเนินการที่มีลักษณะประสานงานกัน มีระบบระเบียบ มีการแบ่งงานกันทำ ทำให้ยากต่อการปราบปราม

²⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส, เอกสารประกอบการวิจัยการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547.

²⁸ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : วินเนอร์ เอเซีย เทรต, 2544), น.72. และดูวีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน,” ในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2, 2546.

จึงควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว

(2) ความผิดที่มีลักษณะของการประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนสูง เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมบางประเภทมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนจำนวนมาก และเมื่อได้เงินหรือผลประโยชน์ก็จะนำกลับมาใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมขึ้นใหม่ ได้แก่ การประกอบอาชญากรรมค้ายาเสพติด ฉ้อโกงประชาชน ซึ่งมักจะเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ จึงควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว

(3) ความผิดที่มีลักษณะยากแก่การปราบปราม การประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบ ตลอดจนเทคนิค และวิธีการต่างๆ เพื่อมิให้มีพยานหลักฐานที่จะบ่งชี้ว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด จึงควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว

(4) ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชญากรรมซึ่งก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากผู้ประกอบอาชญากรรมเกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมากเมื่อมีการกระทำความผิดย่อมทำให้ความเสียหายเพิ่มขึ้นจึงควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากทฤษฎีดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ต้องด้วยทฤษฎีความผิดมูลฐานอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะเป็นการกระทำความผิดโดยองค์การอาชญากรรม²⁹ ซึ่งประกอบด้วยคณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงซึ่งมีโทษอย่างสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป และเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน

²⁹ ณรงค์ ใจหาญ, “นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ,” ใน เอกสารประกอบการสอนปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555 : น. 15.

ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม³⁰ และในบางกรณียังมีลักษณะของการเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากมีองค์ประกอบของผู้ร่วมกระทำความผิดหรือเขตแดนที่กระทำความผิดหรือลักษณะแห่งการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ³¹ การกระทำความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดผลตอบแทนสูง ยากแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ เช่น กรณีของการบุกรุกพื้นที่ป่าสาละวินเพื่อตัดไม้มีค่า³² ซึ่งกลุ่มผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมได้ทำการลักลอบตัดไม้สักขนาดใหญ่ในป่าสาละวิน ริมแม่น้ำสาละวิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นเขตชายแดนประเทศไทย-ประเทศพม่า เมื่อลักลอบตัดไม้สักในเขตประเทศไทยก็จะนำไม้สักล่องตามลำน้ำไปยังประเทศพม่า และนำเข้ามาในประเทศไทยอีกครั้งโดยแอบอ้างว่าเป็นไม้นำเข้าจากประเทศพม่า โดยมีกลุ่มพ่อค้าไม้ในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมากเป็นนายทุนและตัวการใหญ่ มีผู้ร่วมขบวนการจำนวนมากซึ่งเป็นลูกน้องและเจ้าหน้าที่รัฐที่รู้เห็นเป็นใจ ต่อมาเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2540 ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2541 กลุ่มผู้กระทำความผิดได้ถูกเจ้าหน้าที่ กรมป่าไม้ ดำเนินการอายัดไม้สักต้องสงสัยว่าได้มาโดยไม่ชอบ จำนวน 14,600 ท่อนมูลค่าประมาณ 180 ล้านบาท โดยกลุ่มผู้ร่วมกระทำความผิดได้ใช้วิธีการติดสินบนรองอธิบดีกรมป่าไม้ ในขณะนั้น เพื่อให้ลงนามอนุมัติถอนการอายัดไม้สักดังกล่าว ซึ่งรองอธิบดีกรมป่าไม้คนดังกล่าวได้ลงนามอนุมัติให้ถอนอายัดไม้สักดังกล่าว และได้รับเงินสินบน จำนวน 5 ล้านบาท ต่อมาเรื่องดังกล่าวได้ตกเป็นข่าวและมีการดำเนินคดีนายทุนและอดีตรองอธิบดีกรมป่าไม้ โดยพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องต่อศาลอาญาเป็นจำเลยที่ 1 และที่ 2 ตามลำดับในความผิดฐานเป็นผู้ให้และรับสินบน เพื่อจูงใจให้เจ้าพนักงาน ใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 144 และมาตรา 149 ซึ่งศาลอาญามีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2548 ให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 1 เป็นเวลา 2 ปี และจำคุกจำเลย

³⁰ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิชิต, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557), น.5. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 3.

³¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 3.

³² สุวีตร ใจทน, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2550), น. 36.

ที่ 2 เป็นเวลา 5 ปี³³ และภายหลังศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามตามชั้นต้น เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554³⁴

จากข้อมูลต่างๆ ข้างต้นสามารถพิจารณาได้ว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งยังคงเป็นปัญหาอยู่นั้น กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมนั้นยังไม่สามารถใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเด็ดขาด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3.4.1.3 แนวความคิดในการกำหนดความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินอาจมีผลกระทบและมีผลสืบเนื่องที่จะต้องพิจารณาทั้งในส่วนระหว่างประเทศและภายในประเทศเนื่องจากประเทศได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติและเป็นภาคีสมาชิกตามอนุสัญญาซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาดังกล่าว รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินกับการกระทำความผิดมูลฐานภายในประเทศซึ่งมีลักษณะซับซ้อนยากแก่การปราบปรามมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

(1) เหตุผลและความจำเป็นด้านต่างประเทศ

ก. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (อนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 หรือ Vienna Convention, 1988) ได้กำหนดให้ภาคีสมาชิกจำเป็นต้องกำหนดให้การลักลอบค้ายาเสพติด รวมทั้งการฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ทั้งผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ช่วยเหลือในการโอนสิทธิในทรัพย์สินที่ได้มาจาก

³³ คำพิพากษาศาลอาญา คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 3391/2548.

³⁴ หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก, “ข่าวอาชญากรรม,” หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก

<http://www.komchadluek.net/detail/20110311/91276/%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%B7%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%815%E0%B8%9B%E0%B8%B5%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%96%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2.html> (สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2557).

การค้ายาเสพติดหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว³⁵ ให้ภาคีสมาชิกสามารถดำเนินการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด รวมถึงการริบทรัพย์สินตามคำร้องของภาคีสมาชิกอื่นด้วย โดยรัฐสมาชิกต้องนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศสมาชิกจึงได้นำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาบัญญัติเป็นความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายภายใน³⁶ รวมทั้งประเทศไทย³⁷

นอกจากนี้โครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ (United Nations International Drug Control Program หรือ UNDCP) ได้จัดทำแม่แบบกฎหมาย หรือที่เรียกว่า UN Model Law เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดในหลักการสากลของอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 โดยกำหนดความผิดฐานฟอกเงินหรือทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดที่จะต้องปราบปราม³⁸ นอกจากนี้ UN Model Law ได้กำหนดให้ทุกประเทศนำไปเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายภายในประเทศเพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law)³⁹ และสำหรับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)⁴⁰ ต่อมาแต่ละประเทศสมาชิกได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานอื่นๆ นอกเหนือจากยาเสพติดเพิ่มเติมเข้าไปตามแต่นโยบายของแต่ละประเทศนั้นๆ

ข. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (อนุสัญญาพาเลอร์โม ค.ศ. 2000 หรือ Palermo Convention, 2000) เป็นหนึ่งในข้อตกลงระหว่างประเทศให้ประเทศภาคีสมาชิกกำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งขึ้นเป็นลักษณะองค์กรการฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม

³⁵ United Nations Convention Against Illicit Traffick in Narcotics and Psychotropic Substances 1988.

³⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อ้างแล้ว เชนเจอร์นัลที่ 4, น.22.

³⁷ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, คู่มือการปฏิบัติงานการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 ด้วยความร่วมมือระหว่างศาลแพ่งและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2556), น.11.

³⁸ Section Money Laundering offences Article 20.

³⁹ Model Law on Money Laundering, Confiscation and International Cooperation in Relation to Drug.

⁴⁰ Model Money Laundering and Proceeds of Crime Bill.

การฉ้อราษฎร์บังหลวง การขัดขวางความยุติธรรม เป็นความผิดอาญาและให้มีการริบและยึดทรัพย์ ซึ่งก่อนหน้าที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ก็จะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้นเอง⁴¹

ค. ข้อเสนอแนะ 40 ประการ (40 Recommendations) ของกลุ่มปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน Financial Action Task Force (FATF) เป็นองค์ระหว่างรัฐบาลที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 7 ประเทศ หรือ G7 ประกอบด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น แคนาดา และสหภาพยุโรป ในการประชุมสุดยอดทางเศรษฐกิจ ประจำปีครั้งที่ 15 เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1989 ต่อมา Financial Action Task Force (FATF) ได้กำหนดข้อเสนอแนะ 40 ประการ ซึ่งมีหลักการที่สอดคล้องกับอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1989 ซึ่งเป็นการต่อต้านการฟอกเงินผ่านธนาคาร คือ กำหนดลักษณะความผิดฐานฟอกเงินและบทลงโทษ กำหนดแนวทางในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และกำหนดแนวทางในการเปิดเผยความลับของธนาคาร⁴² ต่อมาได้มีการจัดทำข้อเสนอแนะ 9 ประการเพิ่มเติม (40+9 Recommendations) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในภาคีสมาชิกของ Asia/ Pacific Group on Money Laundering (APG) ซึ่งเป็นองค์ระหว่างประเทศมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และยังเป็นภาคีกับ Financial Action Task Force (FATF) กลุ่มปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน (FATF) หากประเทศไทยไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ 40+9 ประการดังกล่าว อาจส่งผลให้กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 7 ประเทศ ตอบโต้ผ่านมาตรการด้านการเงินและการธนาคารระหว่างประเทศซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อระบบการค้าระหว่างประเทศของไทย ดังเช่น เมื่อปี 2554 ประเทศไทยถูก Financial Action Task Force (FATF) ขึ้นบัญชีดำ (Black Lists) เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย⁴³ ส่งผลให้สถาบันการเงินของประเทศคู่ค้ามีความจำเป็นต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลหรือ

⁴¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อ้างแล้ว เชียงธรรมที่ 4, น. 25-26.

⁴² สีหนาท ประยูรรัตน์, อ้างแล้ว เชียงธรรมที่ 28, น.37-38. และดูสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, “มาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่ขยายอาวุธ ข้อเสนอแนะของ FATF,” เอกสารประกอบการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่, 2555.

⁴³ Financial Action Task Force (FATF), “High-Risk and Non-Cooperative Jurisdictions the FATF Public Statement – 16 February 2012 ” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/topics/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement-16february2012.html>

นิติบุคคลสัญชาติไทยเพิ่มขึ้นจากเดิม ทำให้เกิดความล่าช้าในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศในเรื่อง การชำระเงินค่าสินค้าและบริการต่างๆ รวมถึงการโอนเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากลูกค้าต้อง แสดงเอกสารเพิ่มเติม ส่วนสถาบันการเงินต้องเพิ่มขึ้นตอนในการตรวจสอบเอกสาร และลูกค้า อาจต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น และเป็นการลดความสามารถในการแข่งขันและความน่าเชื่อถือ ในการทำธุรกรรมกับต่างประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลหรือนิติบุคคลสัญชาติไทยอาจมี ปัญหาในการทำธุรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคู่ค้าในแถบอเมริกา ยุโรป และออสเตรเลีย⁴⁴ ต่อมา ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและดำเนินมาตรการตามข้อเสนอแนะมากขึ้นประเทศไทยจึงถูก Financial Action Task Force (FATF) ถอดรายชื่อออกจากบัญชีดำเมื่อปี 2556⁴⁵

การกำหนดความผิดมูลฐานนั้นตามข้อ 1 แห่งข้อเสนอแนะ 40 ประการ ได้เสนอแนะให้ประเทศต่างๆ กำหนดให้การกระทำความผิดที่ร้ายแรงทั้งหมดเป็นความผิดมูลฐานแห่ง การฟอกเงินทั้งหมด รวมทั้งอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Crime) เพื่อให้ความผิดมูล ฐานมีขอบเขตกว้างที่สุด⁴⁶ ซึ่งการกำหนดความผิดมูลฐานอาจอ้างอิงถึงความผิดทั้งหมดหรือถึง ความผิดขั้นต่ำซึ่งเชื่อมโยงถึงประเภทความผิดที่ร้ายแรงหรือความผิดที่มีระวางโทษจำคุกที่ใช้กับ ความผิดมูลฐาน (แนวทางความผิดขั้นต่ำ) หรือจัดทำเป็นบัญชีรายการความผิดมูลฐานหรือใช้แนวทาง เหล่านี้ร่วมกัน⁴⁷

⁴⁴ ชมรมผู้ตรวจสอบภายในธนาคารและสถาบันการเงิน, “การอบรมสัมมนาเรื่อง ผลกระทบ ต่อธนาคารและสถาบันการเงินเมื่อประเทศไทยถูกขึ้น Blacklist ด้านป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2557, <http://www.bfiia.org/index.php?lay=show&ac=article&id=539320470&Ntype=1>

⁴⁵ Financial Action Task Force (FATF), “High-Risk and Non-Cooperative Jurisdictions the FATF Public Statement – 22 February 2013” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/topics/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement22february2013.html>

⁴⁶ Financial Action Task Force (FATF), “FATF 40 Recommendations” สืบค้นเมื่อ วันที่ 3 สิงหาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%2040%20Recommendations%20rc.pdf>

⁴⁷ เฟิงอ่าง และ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, “คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อ ดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน ข้อเสนอแนะสี่สิบข้อ” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2557, [http://www.amlo.go.th/amlofarm/farm/web/files/FATF-%2040%20new%20 meaning.pdf](http://www.amlo.go.th/amlofarm/farm/web/files/FATF-%2040%20new%20meaning.pdf)

(2) เหตุผลและความจำเป็นภายในประเทศ

เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว⁴⁸

3.4.1.4 ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถกำหนดโดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด 25 มูลฐาน ดังนี้

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด⁴⁹

(2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปพาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่ออนาจาร หรือโดยทุจริต ชื่อ จำหน่ายหรือรับตัวเด็กหรือผู้เยาว์ ซึ่งถูกพรากนั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีหรือที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี⁵⁰

⁴⁸ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

⁴⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (1).

⁵⁰ เพิ่งอ้าง, มาตรา 3 (2) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน⁵¹

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์ เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น⁵²

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงาน ในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น⁵³

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้าง อำนาจอัยย์หรือช่องโง่ตามประมวลกฎหมายอาญา⁵⁴

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วย ศุลกากร⁵⁵

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา⁵⁶

(9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะ ความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำ ความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่อ อิเล็กทรอนิกส์⁵⁷

⁵¹ เพ็งอ้าง, มาตรา 3 (3).

⁵² เพ็งอ้าง, มาตรา 3 (4) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

⁵³ เพ็งอ้าง, มาตรา 3 (5).

⁵⁴ เพ็งอ้าง, มาตรา 3 (6).

⁵⁵ เพ็งอ้าง, มาตรา 3 (7).

⁵⁶ เพ็งอ้าง, มาตรา 3 (8) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546.

⁵⁷ เพ็งอ้าง, มาตรา 3 (9) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

(10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด⁵⁸

(11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่ายซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์ที่ได้มาโดยการ กระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า⁵⁹

(12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า⁶⁰

(13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะ ที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า⁶¹

(14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือ หนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า⁶²

(15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการ ใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า⁶³

⁵⁸ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (10) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁵⁹ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (11) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶⁰ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (12) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶¹ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (13) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶² เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (14) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶³ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (15) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

(16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน⁶⁴

(17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง⁶⁵

(18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กระชอก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกงหรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นปกติธุระ⁶⁶

(19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด⁶⁷

(20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมที่มีผลกระทบต่อราคาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า หรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า⁶⁸

(21) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ในการก่อการร้ายการรบ หรือการสงคราม⁶⁹

⁶⁴ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (16) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶⁵ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (17) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶⁶ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (18) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶⁷ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (19) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

⁶⁸ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (20) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

⁶⁹ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 3 (21) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

(22) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา⁷⁰

(23) ความผิดฐานค้ำมนุษย์⁷¹

(24) ความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย⁷²

(25) ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ⁷³

3.5 หลักการสำคัญเมื่อนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

จากการที่กฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน อันประกอบด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมายมักจะบังคับใช้โดยมุ่งเน้นการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเฉพาะหน้า ไม่มีบทบัญญัติใดที่มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสืบสวนสอบสวนหาความเชื่อมโยงของกลุ่มคนร้ายไม่ว่าจะเป็นด้านการเงินหรือการเป็นองค์กรอาชญากรรมเครือข่ายการกระทำความผิด การดำเนินการที่ผ่านมาเมื่อมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ หรือ พบการกระทำความผิดและของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดแต่ไม่พบตัวผู้กระทำความผิดในคดีลักลอบตัดไม้ การดำเนินคดีเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบว่าจะทำการสืบสวนสอบสวนขยายผลดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดได้มากน้อยเพียงใด จึงทำให้ไม่อาจดำเนินการกับนายทุนหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมผู้อยู่เบื้องหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

⁷⁰ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 53.

⁷¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 14.

⁷² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 มาตรา 16 วรรคท้าย.

⁷³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556.

เท่าที่ควร⁷⁴ เนื่องจากเมื่อมีการจับกุมดำเนินคดีผู้กระทำความผิดแล้ว หรือ พบการกระทำความผิดและของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดแต่ไม่พบตัวผู้กระทำความผิด นายทุนหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีอำนาจบริหารจัดการองค์กรก็จะใช้ให้บุคคลในองค์กรอาชญากรรมหรือบุคคลภายนอก และจัดหาอุปกรณ์ในการกระทำความผิดเพื่อใช้กระทำความผิดอีก เช่น กรณีลักลอบตัดไม้มีค่า เมื่อผู้ลักลอบตัดไม้ถูกจับกุม หรือถูกยึดของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิด ก็จะมีผู้กระทำความผิดรายใหม่เข้ามากระทำความผิดในลักษณะเดียวกันอีก⁷⁵ นอกจากนี้ด้วยข้อจำกัดของปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าซึ่งมีจำนวนมาก แต่จำนวนของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการในกรณีดังกล่าวกลับมีจำนวนน้อย ประกอบกับความรู้ความเชี่ยวชาญของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า จึงทำให้การสืบสวนขยายผลเพื่อดำเนินคดีกับนายทุนหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมกระทำได้ยากลำบาก⁷⁶ เมื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่สามารถใช้ในการตรวจราชการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติได้ โดยเฉพาะทรัพย์สินของนายทุนหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมที่ได้จากการกระทำความผิดซึ่งเปรียบเสมือนโลหิตที่หล่อเลี้ยงระบบและกลไกการทำงานในร่างกายขององค์กรอาชญากรรม ทำให้องค์กรอาชญากรรมสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุดังกล่าวการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องดังที่ปรากฏตามข้อมูลสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของสำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่สอง ประกอบกับข้อเสนอแนะข้อที่ 1 แห่งข้อเสนอแนะ 40 ประการ (40 Recommendations) ของกลุ่มปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน Financial Action Task Force (FATF) ได้เสนอแนะให้ประเทศต่างๆ กำหนดให้การกระทำความผิดที่ร้ายแรงทั้งหมดเป็นความผิดมูลฐานแห่งการฟอกเงิน

⁷⁴ สัมภาษณ์ จตุพร กลัมพสุต, รองผู้บังคับการจังหวัดทหารบกปัตตานี และรองผู้บังคับการกองกำลังทหารพรานจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวหน้าแผนกขจัดเงื่อนไขและภัยแทรกซ้อนสำนักงานบังคับใช้กฎหมาย สิทธิมนุษยชนและนิติวิทยาศาสตร์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี, 26 สิงหาคม 2557.

⁷⁵ เพิ่งอ้าง.

⁷⁶ สัมภาษณ์ ประมวล สังข์ทอง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญการ ส่วนยุทธการป้องกันและปราบปราม สำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี, 27 สิงหาคม 2557.

ทั้งหมด รวมทั้งอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Crime)⁷⁷ ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทย ถูก Financial Action Task Force (FATF) ขึ้นบัญชีดำ (Black Lists) เนื่องจากไม่ปฏิบัติตาม ข้อเสนอแนะในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย⁷⁸ ทำให้รัฐบาลมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและดำเนินมาตรการตาม ข้อเสนอแนะดังกล่าวมากขึ้น รวมทั้งการบัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เป็นความผิดมูลฐานแห่งการฟอกเงิน เพื่อมิให้ประเทศไทยจึงถูก Financial Action Task Force (FATF) ถอดรายชื่อออกจากบัญชีดำเมื่อปี 2556⁷⁹

เมื่อรัฐบาลปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยบัญญัติกฎหมายให้ความผิดเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือ กระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะ เป็นการค้า เป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน พ.ศ. 2542⁸⁰ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นมา ซึ่งจะส่งผลต่อ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งมาตรการป้องกัน (Prevention) และมาตรการปราบปราม (Suppression) ดังนี้

⁷⁷ Financial Action Task Force (FATF), “FATF 40 Recommendations” สืบค้นเมื่อ วันที่ 3 สิงหาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%2040%20Recommendations%20rc.pdf>

⁷⁸ Financial Action Task Force (FATF), “High-Risk and Non-Cooperative Jurisdictions the FATF Public Statement – 16 February 2012 ” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/topics/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement-16february2012.html>

⁷⁹ Financial Action Task Force (FATF), “High-Risk and Non-Cooperative Jurisdictions the FATF Public Statement – 22 February 2013” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/topics/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement22february2013.html>

⁸⁰ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

3.5.1 มาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน

มาตรการป้องกัน (Preventive Measures) เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการนำเงินเข้าสู่ระบบ⁸¹ จึงเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการทางการเงินซึ่งโดยหลักแล้วแบ่งเป็นผู้ให้บริการทางการเงินซึ่งเป็นสถาบันการเงิน (bank) และผู้ให้บริการทางการเงิน ซึ่งมีไม่ใช่สถาบันการเงิน (non bank)

ผู้ให้บริการทางการเงินซึ่งเป็นสถาบันการเงิน (bank) หมายถึง สถาบันที่ทำหน้าที่ให้บริการทางการเงิน เช่น การรับฝาก-ถอนเงิน การให้สินเชื่อ การรับชำระเงิน และธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาต แก่ลูกค้าไม่ว่าจะเป็นประชาชนทั่วไป บริษัท ห้างร้าน หรือหน่วยงานราชการ ซึ่งประกอบธุรกิจสถาบันการเงินภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และมีธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank) บริษัทเงินทุน (Finance Company) และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ (Credit Fancier Company)⁸²

ผู้ให้บริการทางการเงินซึ่งมีไม่ใช่สถาบันการเงิน (non bank) หมายถึง ผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ส่วนใหญ่เป็นบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ ได้แก่ ผู้ให้บริการบัตรเครดิต ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) และผู้ให้บริการด้านการแลกเปลี่ยนเงินหรือโอนเงินตราต่างประเทศ⁸³

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการป้องกันการนำเงินเข้าสู่ระบบมีหลายช่องทาง นอกเหนือจากผู้ให้บริการทางการเงินซึ่งเป็นสถาบันการเงิน (bank) และผู้ให้บริการทางการเงิน ซึ่งมีไม่ใช่

⁸¹ ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์ “มาตรการเชิงป้องกันการฟอกเงิน,” คำบรรยายวิชา น.723 กฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ปีการศึกษา 2556 เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (อัสสัมชัญ)

⁸² ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย “สถาบันการเงินภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2558, <http://www.1213.or.th/th/aboutfcc/finservices/Pages/FinUnderBOT.aspx>

⁸³ ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย “ผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank)” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2558, <http://www.1213.or.th/th/aboutfcc/finservices/Pages/nonbank.aspx>

สถาบันการเงิน (non bank) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติบทนิยามของ “สถาบันการเงิน” ให้ครอบคลุมไปถึงนิติบุคคลดังต่อไปนี้⁸⁴

ก. ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ

ข. บริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ค. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ง. บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยประกันวินาศภัย

จ. สหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการ ซึ่งมีมูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปและมีวัตถุประสงค์ดำเนินการเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ให้อุ้ให้สินเชื่อ รับจำนองหรือรับจำนำทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินต่างๆ โดยวิธีใดๆ

ฉ. นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนี้ในหลายประเทศยังได้กำหนดให้มาตรการป้องกัน (Preventive Measures) ใช้บังคับครอบคลุมไปถึงธุรกิจอย่างอื่นซึ่งอาจถูกนำมาใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงินได้ เช่น หนายความ ผู้ค้าอัญมณี ผู้ค้าอสังหาริมทรัพย์ บ่อนกาสิโน เป็นต้น⁸⁵ ซึ่งเมื่อมีการบังคับใช้มาตรการป้องกันดังกล่าวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน ย่อมส่งผลให้ต้องมีการดำเนินมาตรการต่างๆ ตามมา ดังนี้

3.5.1.1 การกำหนดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม

การกำหนดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนทำธุรกรรมเป็นมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดมูลฐานรวมทั้งการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน โดยสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 จะต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนก่อนการทำธุรกรรม⁸⁶

“ลูกค้า” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีความสัมพันธ์หรือทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16

⁸⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

⁸⁵ ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 81.

⁸⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20.

“ลูกค้ำจร” หมายความว่า ลูกค้ำที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และ ประสงค์จะสร้างความสัมพันธ์หรือทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวและไม่ต่อเนื่องกับสถาบันการเงินหรือ ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16

โดยสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 จะต้องจัดให้ ลูกค้ำแสดงตนในกรณีดังต่อไปนี้

กรณีสถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้ำแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม เว้นแต่ลูกค้ำจรให้แสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม ดังต่อไปนี้⁸⁷

- (1) การทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป
- (2) ธุรกรรมที่เป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงินหรือชำระ เงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป

กรณีผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (1) ถึง (5) จัดให้ลูกค้ำ แสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป⁸⁸

ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (1) ถึง (5) ได้แก่⁸⁹

- (1) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการ เป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วย หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13

(2) ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ เฉพาะนิติบุคคล

(3) ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซีรยยนต์ เฉพาะนิติบุคคล

(4) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เฉพาะนิติบุคคล

(5) ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขาย ทอดตลาดและค้าของเก่า เฉพาะนิติบุคคล

กรณีผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (6) และ (8) จัดให้ลูกค้ำ แสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม⁹⁰

⁸⁷ กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้ำแสดงตน พ.ศ. 2554 ข้อ 4.

⁸⁸ เพิ่งอ้าง, ข้อ 5.

⁸⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (1) ถึง (5).

ผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (6) และ (8) ได้แก่⁹¹

(1) ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับหรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(2) ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

กรณีผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (7) ได้แก่ ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน⁹² ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป⁹³

กรณีผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (9) ได้แก่ ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์⁹⁴ ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม ดังต่อไปนี้⁹⁵

(1) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป

(2) การโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป เว้นแต่เป็นการทำธุรกรรมที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรายงานตามมาตรา 18

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 กรณีผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (10) ได้แก่ ผู้ประกอบการอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่มีใช้เป็นสถาบันการเงินซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่

⁹⁰ กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ. 2554 ข้อ 6.

⁹¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (6) และ (8).

⁹² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (7).

⁹³ กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ. 2554 ข้อ 7.

⁹⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (9).

⁹⁵ กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ. 2554 ข้อ 8.

การก่อการร้ายที่มีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁹⁶ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้บังคับเรื่องการจัดให้ลูกค้าแสดงตนเช่นกัน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายเอก เป็นนายทุนค้าไม้สักที่ลักลอบตัดจากเขตอุทยานแห่งชาติในภาคเหนือของประเทศไทย มีนายโท และนายตรี เป็นลูกน้องทำหน้าที่รับซื้อไม้สักจากผู้ลักลอบตัดไม้สักรายย่อย โดยนายเอก ได้นำเงินสดค้าไม้สักไปจ่ายให้กับกลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้ผ่านระบบชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ต่อมาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ได้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป นายเอก อาจเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องแสดงตนให้กับบริษัทให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจจะส่งรายงานการทำธุรกรรมของนายเอก ตามมูลค่าที่กฎหมายกำหนด ไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทำให้นายเอก อาจถูกตรวจสอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้สักและถูกริบทรัพย์ ส่วนนายโท และนายตรี ซึ่งอาจถูกนายเอก ใช้ให้ทำธุรกรรมแทนอาจเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกตรวจสอบเช่นเดียวกับนายเอก ซึ่งผู้กระทำความผิดหรือผู้เกี่ยวข้องอาจเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกตรวจสอบการแสดงตนก่อนทำธุรกรรมจนอาจเลิกกระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน มาตรการกำหนดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนทำธุรกรรมดังกล่าวจึงเป็นมาตรการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงินอย่างหนึ่ง

3.5.1.2 การกำหนดให้มีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

(Customer Due Diligence)

การกำหนดให้มีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เป็นมาตรการในการป้องกันการกระทำผิดมูลฐานรวมทั้งการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน โดยสถาบันการเงินหรือ ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16(1) เกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำหรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13 หรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16(9) เกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่กำหนดนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้า และต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

⁹⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

เมื่อเริ่มทำธุรกรรมครั้งแรก โดยต้องตรวจสอบเป็นระยะจนสิ้นสุดดำเนินการเมื่อมีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า⁹⁷

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้นำหลักการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าข้างต้น มาใช้บังคับกับผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (10) ด้วยโดยอนุโลม แต่จะใช้กับผู้ประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไรให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ โดยต้องมีให้ลักษณะเป็นการก่อความเดือดร้อนแก่ผู้ประกอบอาชีพรายย่อย และประชาชนที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร และต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเท่านั้น⁹⁸

สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9) ต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เมื่อ⁹⁹

(1) เริ่มมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า

(2) มีการทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว

(ก) ไม่ว่าครั้งเดียวหรือหลายครั้งที่มีร่องรอยความต่อเนื่องรวมกันมีมูลค่า

ตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป หรือ

(ข) ที่เป็นการโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละครั้งมีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป

(3) มีข้อสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(4) มีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อมูลการระบุตัวตนของลูกค้าหรือระบุตัวผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงตามข้อ 19 (1) และ (2) แห่งกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556

การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9) ให้ดำเนินการ ดังนี้¹⁰⁰

⁹⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20/1.

⁹⁸ เฟิงอ้าง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

⁹⁹ กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556 ข้อ 18.

¹⁰⁰ เฟิงอ้าง, ข้อ 19.

(1) ระบุตัวตนของลูกค้า และพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้าโดยใช้เอกสาร ข้อมูล หรือข่าวสารจากแหล่งข้อมูลสาธารณะที่น่าเชื่อถือนอกเหนือจากการขอข้อมูลจากลูกค้าก็ได้

(2) ระบุผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง และใช้มาตรการที่เหมาะสมในการ พิสูจน์ทราบผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง

(3) ตรวจสอบข้อมูลของลูกค้าและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า กับข้อมูลรายชื่อบุคคล

คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กร ซึ่งมีมติของหรือประกาศภายใต้ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติกำหนดให้เป็นผู้ที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายหรือ เป็นบุคคลที่ถูกกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงิน แก่การก่อการร้าย

(4) ขอข้อมูลจากลูกค้าเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ตามเจตจำนงในการสร้าง ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ

(5) ตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมและข้อมูล ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจและการทำธุรกรรมตลอดช่วงเวลาที่ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจยังดำเนินอยู่ ว่ายังคงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ทาง ธุรกิจหรือการทำธุรกรรมที่ลูกค้าแจ้งไว้ รวมถึงข้อมูลทางเศรษฐกิจของลูกค้า ระดับความเสี่ยงด้าน การฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของลูกค้าที่ได้ประเมินไว้และข้อมูลอื่นๆ ของลูกค้าที่มีอยู่ และต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อให้ข้อมูลของลูกค้าโดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งที่มาของรายได้เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ห้ามสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9) สร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือทำธุรกรรมกับลูกค้าที่ปกปิดชื่อจริงหรือใช้ชื่อแฝง¹⁰¹

ห้ามสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9) รวมทั้งกรรมการพนักงาน ลูกจ้าง ตัวแทนและสำนักงานผู้ดำเนินการแทน เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือ กระทำด้วยประการใด ๆ อันอาจมีผลทำให้ลูกค้าทราบ เกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควร สงสัย หรือรายงานข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวข้องของลูกค้าไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน¹⁰²

ในกรณีที่สงสัยว่าธุรกรรมใดอาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือการ สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ

¹⁰¹ เฟ็งอ้าง, ข้อ 6.

¹⁰² เฟ็งอ้าง, ข้อ 7.

(9) จะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการใช้กระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า หากมีเหตุให้เชื่อได้ว่าการใช้กระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าจะเป็นการทำให้ลูกค้าหรือผู้ที่จะมาเป็นลูกค้าทราบถึงการดำเนินการดังกล่าว สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9) อาจไม่ดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว และรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานต่อไป¹⁰³

ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9) กำหนดระดับความเข้มข้นในการดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าสำหรับลูกค้าทุกรายให้สอดคล้องกับความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของลูกค้าโดยในรายที่มีความเสี่ยงสูง ต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าในระดับที่เข้มข้นที่สุด และในรายที่มีความเสี่ยงต่ำ อาจพิจารณาลดความเข้มข้นในการดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าลงได้ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและระเบียบวิธีการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย¹⁰⁴

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 กรณีผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (10) ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่มีใช้เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง¹⁰⁵ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้บังคับเรื่องตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเช่นเดียวกับผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) ซึ่งกฎหมายยังกำหนดให้นำหลักการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าข้างต้น มาใช้บังคับโดยอนุโลม¹⁰⁶

¹⁰³ เฟิงอ้าง, ข้อ 8.

¹⁰⁴ เฟิงอ้าง, ข้อ 12.

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

¹⁰⁶ เฟิงอ้าง, มาตรา 20/1 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายหนึ่ง ซึ่งมีฐานะปานกลางได้บุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อสร้างโรงแรม โดยอุทยานแห่งชาติดังกล่าวปรากฏข้อมูลข่าวสารสาธารณะว่ามีนายทุนบุกรุกที่ดินจำนวนหลายราย ต่อมานายหนึ่ง ได้กู้เงินจากธนาคารกรุงเทพ เพื่อปลูกสร้างโรงแรมเพิ่มเติม ต่อมานายหนึ่งมีรายได้จำนวนมากจากการให้ลูกค้าเช่าห้องพักในโรงแรมดังกล่าว และนำเงินฝากเข้าบัญชีธนาคารกรุงเทพในแต่ละเดือนจำนวนหลายแสนบาท ธนาคารกรุงเทพซึ่งถูกกำหนดให้มีนโยบายและระเบียบวิธีการที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และมีมาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เมื่อพนักงานธนาคารกรุงเทพตรวจพบว่านายหนึ่งมีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินที่ได้จากการบุกรุกที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรม พนักงานธนาคารกรุงเทพอาจส่งรายงานการทำธุรกรรมของนายหนึ่งไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยระบุว่าทำธุรกรรมต้องสงสัยเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตรวจสอบการทำธุรกรรมของนายหนึ่งหรือในกรณีที่นายหนึ่งใช้ให้นายสอง และนายสาม ซึ่งเป็นลูกน้องทำธุรกรรมแทน พนักงานธนาคารกรุงเทพมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบเพื่อทราบผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงซึ่งคือตัวนายหนึ่ง มาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าดังกล่าวทำให้นายหนึ่ง และลูกน้อง รวมทั้งเครือข่ายที่ทำธุรกรรมทางการเงินต้องถูกตรวจสอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อสร้างโรงแรมและถูกริบทรัพย์ นายหนึ่ง กับพวก อาจเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกตรวจสอบการทำธุรกรรมจนอาจเลิกกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน มาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า จึงเป็นมาตรการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงินอย่างหนึ่ง

3.5.1.3 การกำหนดให้มีการรายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Report of Transaction)

การกำหนดให้มีการรายงานการทำธุรกรรมซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดมูลฐานรวมทั้งการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน เนื่องจากเมื่อบุคคลรวมทั้งผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงินทำธุรกรรมตามจำนวนที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนด ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เก็บ รวบรวมข้อมูล สถิติ ตรวจสอบ และติดตามประเมินผลการดำเนินการตามกฎหมาย และวิเคราะห์รายงานหรือข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม และประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย¹⁰⁷

¹⁰⁷ เฟิงอ้าง, มาตรา 40.

ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะทำให้ผู้กระทำความผิดและเครือข่ายเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกตรวจสอบ รายงานการทำธุรกรรมอาจส่งผลให้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดลดลง โดยการรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวปรากฏตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

กรณีลูกค้าสถาบันการเงินทำธุรกรรมเงินสดมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาท เว้นแต่ธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งรวมถึงธุรกรรมที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ให้รายงานเมื่อมีจำนวนเงินสดตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป หรือทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป เว้นแต่ธุรกรรมที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้รายงานเมื่อมีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป หรือในกรณีทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย¹⁰⁸

กรณีที่มีการขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณี เมื่อมีการชำระด้วยเงินสดตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป หรือมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดินสาขา และสำนักงานที่ดินอำเภอ มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹⁰⁹

กรณีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป ให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมดังต่อไปนี้ มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹¹⁰

(1) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13

¹⁰⁸ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 13 และกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สิน ในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554.

¹⁰⁹ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 15 และกฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2543) ออกตามความใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

¹¹⁰ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 16 และกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด ซึ่งผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554.

(2) ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ เฉพาะนิติบุคคล

(3) ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซีดีรียอนต์ เฉพาะนิติบุคคล

(4) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เฉพาะนิติบุคคล

(5) ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า เฉพาะนิติบุคคล

(6) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

กรณีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไปให้ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับหรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹¹¹

กรณีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป ให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมดังต่อไปนี้ มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹¹²

(1) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(2) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 กรณีผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (10) ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่มีใช้เป็นการเงินซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่

¹¹¹ เฟ็งอ้าง.

¹¹² เฟ็งอ้าง.

การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง¹¹³ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของรายงานการทำธุรกรรมเช่นกัน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายเอ เป็นนายทุนค้าไม้พะยูนที่ลักลอบตัดจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีนายบี และนายซี เป็นลูกน้อง โดยนายเอ ได้นำเงินสดค้าไม้พะยูนไปฝากธนาคารเป็นประจำ ต่อมาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ได้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป นายเออาจเกิดความเกรงกลัวที่ธนาคารจะต้องส่งรายงานการทำธุรกรรมของนายเอ ตามมูลค่าที่กฎหมายกำหนด ไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทำให้นายเอ อาจถูกตรวจสอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยูนและถูกริบทรัพย์สิน ส่วนนายบี และนายซี ซึ่งอาจถูกนายเอ ใช้ให้ทำธุรกรรมแทนอาจเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกตรวจสอบเช่นเดียวกับนายเอ ซึ่งผู้กระทำความผิดหรือผู้เกี่ยวข้องอาจเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกตรวจสอบการทำธุรกรรมจนเลิกกระทำความผิดเกี่ยวกับการบงการที่ป่าและการฟอกเงิน มาตรการรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าว จึงเป็นมาตรการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบงการที่ป่าและการฟอกเงิน อย่างไม่

3.5.1.4 การเก็บบันทึกเอกสาร (Record Keeping)

ภายหลังจากที่ลูกค้าได้ทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ทั้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 มีหน้าที่เก็บบันทึกเอกสารเกี่ยวกับการแสดงตนตามมาตรา 20 เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า¹¹⁴ และสถาบันการเงินมีหน้าที่เก็บบันทึกเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 21 เป็นเวลาห้าปีนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมหรือบันทึกข้อเท็จจริงนั้น¹¹⁵ นอกจากนี้สถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 (1) ถึง (10) ต้องเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามมาตรา 20/1 เป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า แต่ก่อนพ้นกำหนดเวลาสิบปีดังกล่าว หากมีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้สำหรับลูกค้ารายใด ให้เลขาธิการแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้มีหน้าที่รายงานดังกล่าวเก็บรักษารายละเอียดของลูกค้ารายนั้นต่อไปอีกไม่เกิน

¹¹³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

¹¹⁴ เฟิงอ้าง, มาตรา 22.

¹¹⁵ เฟิงอ้าง.

ห้าปีนับแต่พ้นเวลาสิบปีก็ได้¹¹⁶ วัตถุประสงค์ของหน้าที่เก็บบันทึกเอกสารนี้ คือ การเก็บและสร้างพยานหลักฐานที่เป็นเอกสารเพื่อใช้ในการสืบสวนสอบสวนการฟอกเงินในภายหลัง จึงต้องเก็บในรูปแบบที่สามารถใช้ได้ในเวลาและจะต้องมีข้อมูลเพียงพอที่สามารถทำให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนสามารถตรวจสอบว่าได้มีการทำธุรกรรมดังกล่าวเป็นการฟอกเงินหรือไม่¹¹⁷

3.5.1.5 การจัดให้มีโครงการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance Programs)

สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 (1) เกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13 หรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 (9) เกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่กำหนดนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้า และต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเมื่อเริ่มทำธุรกรรมครั้งแรก โดยต้องตรวจสอบเป็นระยะจนสิ้นสุดดำเนินการเมื่อมีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า¹¹⁸

สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 (1) และมาตรา 16(10) ต้องกำหนดและดำเนินการตามนโยบายและระเบียบวิธีการที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ นโยบายและระเบียบวิธีการดังกล่าวต้องได้รับการทบทวนเป็นระยะและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอจนนโยบายและระเบียบวิธีการดังกล่าว ให้รวมถึงมาตรการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอันอาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์และวิธีดำเนินธุรกิจใหม่รวมถึงกลไกใหม่ในการให้บริการ หรือการใช้เทคโนโลยีใหม่หรือที่กำลังพัฒนาสำหรับทั้งผลิตภัณฑ์ใหม่และที่มีอยู่แล้ว¹¹⁹

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 ซึ่งกรณีดังกล่าวให้นำเรื่องกำหนดนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยง

¹¹⁶ เฟิ่งอ่าง มาตรา 22/1 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

¹¹⁷ ต่อก็คดี บุรณะเรื่องโรจน์, อ่างแล้ว เชียงอรรถที่ 81.

¹¹⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20/1.

¹¹⁹ กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556 ข้อ 4.

ที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้ามาใช้บังคับกับผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (10) โดยอนุโลม¹²⁰

กรณีผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (10) ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่มีใช้เป็นการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่มีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง¹²¹

การดำเนินการจัดโครงการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายโดยสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16(1) หรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16(9) รวมทั้ง ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (10) เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ดังกล่าว ในการตรวจพบและป้องกันการฟอกเงิน และมีความสำคัญในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดอาญา การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อาจเป็นข้อต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่ง รวมทั้ง การถูกริบทรัพย์สิน อีกทั้งพนักงานหรือลูกจ้างจะมีความสามารถในการตรวจพบธุรกรรมที่อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินได้มากขึ้นอันทำให้การรายงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น¹²²

3.5.2 มาตรการในการปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน

3.5.2.1 การบัญญัติให้การฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นความผิดทางอาญา

เมื่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ได้เงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานดังกล่าว แล้วมีการโอน ครอบครอง เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำด้วยประการใดๆ ซึ่งเข้าองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ

¹²⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20/1 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

¹²¹ เฟิ่งอ้าง, มาตรา 16 (10) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.

¹²² ต่อก็คี่ บุรณะเรื่องโรจน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 81.

ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹²³

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายเอ บุกรุกที่ป่า โดยวิธีแผ้วถางที่ป่า จำนวน 100 ไร่ อันเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 จากนั้นนายเอ ให้นำที่ดังกล่าวไปขายให้นายบี เพราะเกรงว่าหากตนครอบครองเองอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินคดี โดยนายเอ ได้เงินจากการขายที่ดิน จำนวน 1 ล้านบาท และได้นำเงินดังกล่าวไปซื้อทองคำมาเก็บไว้ใช้ในอนาคตเพราะหากฝากธนาคารจะถูกตรวจสอบได้ง่าย หากการซื้อทองคำของนายเอ เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ใช้บังคับคือวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป การกระทำของนายเอ เป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เนื่องจากการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น

3.5.2.2 การบัญญัติให้ผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ต้องถูกมาตรการลงโทษทางอาญา

เมื่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งได้มีการแบ่งหน้าที่กระทำความผิด เพื่อเป็นการหลบเลี่ยงจากการตรวจสอบและการจับกุมของเจ้าหน้าที่ และมีการได้ไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต่อมาได้ดำเนินการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ไปจากการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้สนับสนุนหรือผู้สมคบ ผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษในความผิดฐานฟอกเงิน¹²⁴

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายเอก บุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติ เข้าตัดไม้ตะเคียน จำนวน 20 ต้น อันเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ต่อมาได้นำไม้ดังกล่าวไปขายให้ นายโท ได้เงินมา จำนวน 100,000 บาท นายเอก จึงใช้ให้นายตรี ซึ่งเป็นเพื่อนกันนำเงินจำนวนดังกล่าวไปฝากธนาคารแห่งหนึ่งในชื่อบัญชีของภรรยา นายเอก เพราะหากตนถูกจับกุมเรื่องทำไม้ ต้องถูกยึดทรัพย์ แต่นายตรี ไม่สามารถฝากเงินได้ เป็นผลสำเร็จเพราะระบบคอมพิวเตอร์ของธนาคารขัดข้องในช่วงเวลานั้น หากเหตุการณ์ที่นายตรี นำเงินของนายเอก ไปฝากธนาคาร เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ใช้บังคับคือวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป การกระทำของนายตรี เป็นการกระทำความผิดฐานพยายามฟอกเงินเพราะนายตรี ได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว

¹²³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 60.

¹²⁴ เฟิ่งอ่าง, มาตรา 7 ถึง มาตรา 9.

โดยกระทำไปตลอดแต่การกระทำไม่บรรลุผลเพราะระบบคอมพิวเตอร์ของธนาคารขัดข้อง แต่นายตรีต้องระวางโทษฐานพอกเงินเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ¹²⁵

3.5.2.3 การกำหนดให้มีมาตรการลงโทษที่หนักขึ้น หากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน

เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องการกระทำความผิดฐานพอกเงินโดยเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นตามมาตรา 10 และมาตรา 11 ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำความผิดฐานพอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า จะต้องระวางโทษเพิ่มขึ้น ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นสองเท่า

ได้แก่ เจ้าพนักงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญผู้ใดกระทำความผิดตามหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 (ความผิดเกี่ยวกับการพอกเงิน) ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น¹²⁶

2) เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นสามเท่า

ได้แก่

(1) กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว (ความผิดเกี่ยวกับการพอกเงิน) ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น¹²⁷

(2) กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

¹²⁵ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 8.

¹²⁶ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 10 วรรคแรก.

¹²⁷ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 10 วรรคสอง.

การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน) ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น¹²⁸

(3) ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดร่วมในการกระทำความผิดกับบุคคลตามข้อ (2) ไม่ว่าในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามข้อ (2)¹²⁹

3.5.2.4 การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการบุกรุกที่ป่า แม้จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นต้องรับโทษในราชอาณาจักร

การฟอกเงินนั้นอาจมีการยกย้าย ถ้ายโอนเงินหรือทรัพย์สิน เพื่อปิดบังอำพรางที่มาของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว และเป็นการกระทำความผิดในรูปขององค์ราชอาณาจักร ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่าย โดยเฉพาะการกระทำการข้ามเขตแดนแห่งรัฐ เช่น การโอนเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปต่างประเทศ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 6 บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักรผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม”

บทบัญญัติดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นบทขยายเขตอำนาจศาล¹³⁰ นอกจากนี้ความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 ให้หมายรวมถึงการกระทำความผิดอาญา

¹²⁸ เฟิงอ้าง, มาตรา 11 วรรคหนึ่ง.

¹²⁹ เฟิงอ้าง, มาตรา 11 วรรคสอง.

¹³⁰ ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2542), น. 93-94.

นอกราชอาณาจักรซึ่งหากการกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วย¹³¹

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นาย ก. คนสัญชาติลาว ขนเงิน (โดยใส่ถุงปุ๋ย เพื่อเป็นการปกปิดหรืออำพรางเจ้าหน้าที่) ที่ได้จากการค้าไม้สักในประเทศลาว โดยไม้สักดังกล่าว ได้จากการลักลอบบุกรุกตัดในเขตอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย อันเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาส่งให้กับนาย ข. คนสัญชาติไทย ซึ่งเป็นผู้ร่วมขบวนการบริเวณชายแดนประเทศลาว แม้จะกระทำของนาย ก. จะเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แต่นาย ก. ต้องรับผิดฐานฟอกเงินในประเทศไทย

3.5.2.5 การกำหนดให้นำมาตรการสืบสวนสอบสวนทางการเงินมาใช้ควบคู่กับมาตรการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดบุกรุกที่ป่า

แต่เดิมนั้นเมื่อมีการจับกุมดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องจะนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนในท้องที่รับผิดชอบเพื่อทำการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวและมีความเห็นในคดีอาญากับผู้ต้องหาในแต่ละคดี แต่ภายหลังจากการบัญญัติให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะส่งผลให้มีการนำมาตรการสืบสวนสอบสวนทางการเงินมาใช้ควบคู่กับมาตรการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาความผิดมูลฐาน (Parallel Investigations) ซึ่งจะส่งผลให้การสืบสวนสอบสวนมีความสมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น¹³² เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนทางการเงินเกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนการทำธุรกรรมทางการเงินของผู้กระทำผิด ไม่ว่าจะการทำธุรกรรมทางการเงินกับสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ผ่านทางช่องทางบัญชีธนาคารหรือเอกสารหลักฐานต่างๆ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างทรัพย์สินกับช่วงระยะเวลาการ

¹³¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

¹³² Financial Action Task Force (FATF), FATF Report on Operational Issues Financial Investigations Guidance June 2012, (Paris : the FATF Secretariat, 2012), p.9. และ ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์ “แนวทางการพิสูจน์เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด,” คำบรรยายวิชา น.723 กฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ปีการศึกษา 2556 เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (อัดสำเนา)

กระทำความผิด¹³³ ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนทางการเงินเกี่ยวกับ “ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด” มักจะสนับสนุนคดีอาญาฐานฟอกเงิน¹³⁴

ในบางกรณีการสืบสวนสอบสวนทางการเงินอาจเกิดขึ้นก่อนการจับกุมดำเนินคดีอาญาความผิดมูลฐาน เนื่องจากเมื่อผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งมีหน้าที่รับรายงานดังกล่าวและมีหน้าที่เก็บ รวบรวมข้อมูล สถิติ ตรวจสอบ วิเคราะห์รายงานหรือข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม¹³⁵ หากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตรวจสอบพบว่าการทำธุรกรรมดังกล่าว มีความเชื่อมโยงกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งรวมถึงการบุกรุกที่ป่า และความผิดอาญาฐานฟอกเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรายงานธุรกรรมต้องสงสัยซึ่งการสืบสวนสอบสวนทางการเงินมักจะนำไปสู่การกระทำความผิดอาญาฐานฟอกเงิน¹³⁶ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งรายงานหรือข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดต่อไป¹³⁷

3.5.2.6 การกำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้กับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจากการบุกรุกที่ป่า

การริบทรัพย์สินมีอยู่ 3 ประเภท (three types) ได้แก่¹³⁸ การริบทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิด (Contraband confiscation) การริบทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด (instrumentalities confiscation) และ การริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด (proceeds confiscation) มีระบบการริบทรัพย์สินจำนวน 2 ระบบ

¹³³ Internal Revenue Service (IRS), “Overview - Money Laundering” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.irs.gov/uac/Overview---Money-Laundering>

¹³⁴ ต่อดักดิ์ บุรณะเรื่องโรจน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 132.

¹³⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 40.

¹³⁶ Robert Golobinex, Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime : Training Manual for Law Enforcement and Judiciary. (Strasbourg : the Council of Europe, 2006), p.28.

¹³⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 40 (3).

¹³⁸ ต่อดักดิ์ บุรณะเรื่องโรจน์, “มาตรการริบทรัพย์สิน,” คำบรรยายวิชา น.723 กฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ปีการศึกษา 2556 เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์. (อัสสัมชัญ) และดู Guy Stessens, Money Laundering : A New International Law Enforcement Model, (Cambridge : CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, 2003), p.30.

ได้แก่¹³⁹ ระบบการริบทรัพย์สินสกปรก (property confiscation or object confiscation) และระบบการริบทรัพย์สินแบบมูลค่า (value confiscation) และมีกระบวนการพิจารณาริบทรัพย์สินโดยศาล จำนวน 2 รูปแบบ¹⁴⁰ ได้แก่ การริบทรัพย์สินในทางอาญา และการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง

การริบทรัพย์สินในทางแพ่งซึ่งถูกนำมาใช้ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น จะไม่มีการฟ้องคดีกล่าวหาว่าเจ้าของทรัพย์สินกระทำความผิดอาญามีแต่การฟ้องกล่าวหาว่าทรัพย์สินในคดีเป็นทรัพย์สินสกปรก กล่าวคือ ต้องห้ามตามกฎหมายหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้มาโดยการกระทำความผิด โดยศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ต่อเมื่อทรัพย์สินนั้นมีลักษณะดังที่กล่าวข้างต้น และใช้มาตรฐานการพิสูจน์ทรัพย์สินดังกล่าวตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หากไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่อาจหาทรัพย์สินดังกล่าวได้ โดยทั่วไปศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินอื่นๆ มาทดแทนไม่ได้¹⁴¹

การใช้มาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งจะมีลักษณะการบังคับใช้ดังนี้

(1) การกำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้กับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจากการบุกรุกที่ป่ามาใช้ควบคู่ไปกับการดำเนินการตามกฎหมายอื่น

เมื่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกป่าได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว ในกรณีที่สามารถดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น หรือดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และสามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้¹⁴² แม้จะไม่มีผู้ใดถูกลงโทษในการกระทำความผิดนั้นตามคำพิพากษาในคดีอาญาก็ตาม

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายหนึ่ง บุกรุกที่อุทยานแห่งชาติปลุกสร้างรีสอร์ท จำนวน 30 ห้อง มาตั้งแต่ปี 2550 ได้เงินค่าเช่าปีละ 500,000 บาท โดยนายหนึ่ง เก็บเงินดังกล่าวไว้ไม่เคยนำมาใช้ ต่อมาเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมดำเนินคดีตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556 ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 มีผลใช้บังคับแล้ว นอกจากนายหนึ่ง จะถูกดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

¹³⁹ เฟิงอ้าง.

¹⁴⁰ ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์, เฟิงอ้าง.

¹⁴¹ เฟิงอ้าง.

¹⁴² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58.

และยังถูกดำเนินการริบทรัพย์สินในทางแพ่งที่ได้ไปจากการกระทำความผิดดังกล่าว คือเงินค่าเช่าปีละ 500,000 บาท ตั้งแต่ปี 2550 จนถึงวันที่ถูกจับกุมแม้จะมีการได้ไปก่อนที่กฎหมายมีผลใช้บังคับเพราะเป็นมาตรการในทางแพ่งมิใช่โทษทางอาญา¹⁴³ อันเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เนื่องจากตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 สามารถดำเนินการกับตัวอาคารรีสอร์ท ซึ่งเป็นสิ่งปลูกสร้างในอุทยานแห่งชาติที่ผิดไปจากสภาพเดิมโดยการทำลายหรือรื้อถอนให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หรือฝ่ายเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการรื้อถอนแล้วเรียกให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปเท่านั้น¹⁴⁴

(2) การกำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้กับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจากการบุกรุกที่ป่า ซึ่งเป็นมาตรการดำเนินการในทางแพ่งมิใช่มาตรการทางอาญา

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินโดยนำเอาหลักการริบทรัพย์สินมาใช้ในทางแพ่ง โดยมีมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งก็คือเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือจากการช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐานซึ่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายอื่นกำหนดไว้ 25 มูลฐาน หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹⁴⁵

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายหนึ่ง บุกรุกที่อุทยานแห่งชาติปลูกสร้างรีสอร์ท จำนวน 30 ห้อง มาตั้งแต่ปี 2550 ได้เงินค่าเช่าปีละ 500,000 บาท โดยนายหนึ่ง เก็บเงินดังกล่าวไว้ไม่เคยนำมาใช้ ต่อมาเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมดำเนินคดีตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556 ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 มีผลใช้บังคับแล้ว เงินค่าเช่ารีสอร์ทที่นายหนึ่งได้รับไปปีละ 500,000 บาท ตั้งแต่ปี 2550 จนถึงวันที่ถูกจับกุมแม้จะมีการได้ไปก่อนที่กฎหมายมีผลใช้บังคับเพราะเป็นมาตรการในทางแพ่งมิใช่โทษทาง

¹⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4175/2550 (ปง.), น. 2.

¹⁴⁴ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 22.

¹⁴⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51.

อาญา¹⁴⁶ หากมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลศาลเชื่อว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹⁴⁷

(3) ทรัพย์สินที่จะใช้มาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งได้ต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน

การริบทรัพย์สินในทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ทรัพย์สินที่จะถูกริบต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติว่า¹⁴⁸

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

3.6 หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ประกอบด้วยหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

¹⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4175/2550 (ปปง.), น. 2.

¹⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6602/2550 (ปปง.), น. 2-3.

¹⁴⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

3.6.1 กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินั้นๆ เช่น เจ้าพนักงานป่าไม้ กรมป่าไม้¹⁴⁹ และเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช¹⁵⁰ ถือเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น จึงมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงาน และส่งตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนในคดีอาญา รวมทั้งส่งข้อมูลให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

3.6.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน ในคดีอาญาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและคดีอาญาฐานฟอกเงินที่ได้จากการบุกรุกที่ป่า¹⁵¹

เมื่อหน่วยงานในสังกัดกรมป่าไม้ หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติทำการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ก็จะส่งตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจในท้องที่รับผิดชอบ เพื่อทำการสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีอำนาจสืบสวน สอบสวน จับกุมผู้กระทำความผิด รวมทั้งส่งข้อมูลให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

3.6.3 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

เจ้าหน้าที่ กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนและสอบสวนคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹⁵² เนื่องจากความผิดทั้งสองลักษณะดังกล่าว

¹⁴⁹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 64.

¹⁵⁰ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 20.

¹⁵¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 และมาตรา 121.

¹⁵² พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2537 มาตรา 21.

ได้ถูกบัญญัติไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนและสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ดังนั้น เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงมีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และผู้กระทำความผิดอาญาฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งส่งข้อมูลให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

3.6.4 หน่วยงานทหาร

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 เมื่อมีการประกาศกฎอัยการศึกในพื้นที่ใด เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร¹⁵³ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเต็มที่จะตรวจค้น ที่จะเกณฑ์ ที่จะห้าม ที่จะยึด ที่จะเข้าอาศัย ที่จะเข้าทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และที่จะขับไล่¹⁵⁴ สำหรับประเทศไทยนั้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ได้มีการประกาศกฎอัยการศึกมานานหลายปีแล้ว และได้ประกาศเลิกใช้เมื่อปี 2548 สมัยรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร¹⁵⁵ ต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศ ณ วันที่ 19 กันยายน 2549 ให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร¹⁵⁶ และมีประกาศให้คงใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ต่อเนื่องเรื่อยมา¹⁵⁷ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงมีบทบาทและมีอำนาจตรวจค้นและจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาทุกประเภทรวมทั้งคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

¹⁵³ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 6.

¹⁵⁴ เฟิงอ้าง, มาตรา 8.

¹⁵⁵ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 122 ตอนที่ 59 ก (21 กรกฎาคม 2548): 1.

¹⁵⁶ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 123 ตอนที่ 95 ก (20 กันยายน 2549): 1.

¹⁵⁷ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 7 ก (26 มกราคม 2550): 1-3. และ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่และให้ใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 5 ก (9 มกราคม 2551): 38-41.

หากเป็นกรณีที่มีการประกาศกฎอัยการศึก เช่น กรณีคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาล ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 2/2557 เรื่องการประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ประกาศเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557 ให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16.30 นาฬิกา เป็นต้นไป¹⁵⁸ จนถึงวันที่ 1 เมษายน 2558 ได้มีการประกาศยกเลิกใช้กฎอัยการศึก¹⁵⁹ ช่วงเวลาที่มีการประกาศกฎอัยการศึกดังกล่าว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงมีบทบาทและมีอำนาจตรวจค้นและจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาทุกประเภทรวมทั้งคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าทั่วราชอาณาจักร ดังนั้น หน่วยงานทหารจึงมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงาน และส่งตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนในคดีอาญา รวมทั้งส่งข้อมูลให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

3.6.5 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมติของคณะกรรมการธุรกรรม¹⁶⁰ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹⁶¹

ส่วนในคดีอาญา พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอาญารฐานฟอกเงิน¹⁶² กล่าวคือมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนคดีอาญารฐานฟอกเงินแต่ไม่มีอำนาจ

¹⁵⁸ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 2/2557, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 131 ตอนพิเศษ 48 ง (26 พฤษภาคม 2557): 1.

¹⁵⁹ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอนที่ 25 ก (1 เมษายน 2558) : 1.

¹⁶⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 40.

¹⁶¹ เฟิ่งอ้าง, มาตรา 49.

¹⁶² เฟิ่งอ้าง, มาตรา 40.

สอบสวนโดยต้องส่งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อสอบสวนในคดีความผิดอาญาฐานฟอกเงิน

พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการมีอำนาจดังต่อไปนี้¹⁶³

(1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

3.6.6 สำนักงานอัยการสูงสุด

ในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว หลังจากได้รับเรื่องจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹⁶⁴

ส่วนในคดีอาญาพนักงานอัยการมีอำนาจพิจารณาฟ้องคดีอาญาในความผิดอาญาฐานฟอกเงินต่อศาล¹⁶⁵

3.6.7 ศาลยุติธรรม

ในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง ศาลแพ่ง¹⁶⁶ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องของพนักงานอัยการที่ดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้

¹⁶³ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 38.

¹⁶⁴ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 49.

¹⁶⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28.

ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ฟังไม่ขึ้น ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹⁶⁷ หากศาลเห็นว่าทรัพย์สินตามคำร้องไม่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะสั่งคืนทรัพย์สินนั้น¹⁶⁸

ส่วนศาลอาญาหรือศาลยุติธรรมอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา¹⁶⁹ จะมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคำฟ้องของพนักงานอัยการในความผิดอาญาฐานฟอกเงิน

3.7 กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในต่างประเทศ

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายสากลที่ใช้บังคับภายในประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยมีที่มาเริ่มแรกจากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งตรากฎหมาย the Bank Secretary Act 1970 (BSA) เมื่อปีคริสต์ศักราช 1970 เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินไม่ยินยอมเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าที่ใช้ช่องทางสถาบันการเงินสำหรับฟอกเงิน กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมของลูกค้าในรูปแบบต่างๆ¹⁷⁰ ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับอื่นๆ และมีการนำหลักการของกฎหมายดังกล่าวไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนีย

¹⁶⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 59.

¹⁶⁷ เฟ็งอ้าง, มาตรา 51.

¹⁶⁸ เฟ็งอ้าง, มาตรา 51/1.

¹⁶⁹ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 18 ถึง มาตรา 19.

¹⁷⁰ Internal Revenue Service (IRS), “History - Money Laundering” สืบค้นเมื่อวันที่

3.7.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

1) กฎหมาย the Bank Secretary Act 1970 (BSA)

เป็นกฎหมายที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประกาศใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรใช้ระบบธนาคารซุกซ่อนเงินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย การหลบเลี่ยงภาษี การยกย้ายถ่ายเทหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ การฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการค้าในสหรัฐอเมริกา การค้าทองคำ¹⁷¹ โดยการกำหนดมาตรการให้ธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ ตรวจสอบแหล่งที่มาที่ไปของเงินและตราสารทางการเงินที่ผ่านระบบธนาคาร ทั้งกรณีความเคลื่อนไหวในการนำเข้าและส่งออกจากสหรัฐอเมริกากรณีการทำธุรกรรมจำนวนมากกว่า 10,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจสอบเส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิดอาญา กฎหมายภาษีอากรและกฎหมายอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากในช่วงก่อนที่มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้หลายประเทศมีการออกกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้าธนาคาร ทำให้ธนาคารไม่สามารถเปิดเผยความลับของลูกค้าให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ มิเช่นนั้นธนาคารจะมีความผิด¹⁷² กฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นมาตรการป้องกันการประกอบอาชญากรรมและการฟอกเงิน เนื่องจากธนาคารและสถาบันทางการเงินซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมของลูกค้าตามกฎหมายฉบับนี้ จะต้องรายงานการทำธุรกรรมเงินสดเงินสกุลต่างประเทศ ธุรกรรมที่ต้องสงสัย ไปยังหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่รับรายงานการทำธุรกรรมและวิเคราะห์รายงานการทำธุรกรรม ว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ หากพบการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อส่งข้อมูลให้กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป¹⁷³

¹⁷¹ Internal Revenue Services (IRS), “History –Money Laundering” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.irs.gov/uac/History---Money-Laundering> และดูสุรพล ไตรเวทย์ คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), น.31.

¹⁷² เฟิงอั้ง และ Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), “History of Anti-Money Laundering Laws” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, http://www.fincen.gov/news_room/aml_history.html

¹⁷³ Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, “Bank Secrecy Act” http://www.fincen.gov/statutes_regs/bsa/ และ 31 U.S. Code

2) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฟอกเงิน ค.ศ. 1986 (the Money Laundering Control Act 1986 (MCLA))

เป็นกฎหมายที่กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา การห้ามทำธุรกรรมที่เป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนด การกำหนดมาตรการในการริบทรัพย์ในทางแพ่งและการริบทรัพย์ในทางอาญาสำหรับการหลีกเลี่ยงกฎหมาย Bank Secretary Act 1970 (BSA) การกำหนดมาตรการในการติดตามตรวจสอบการรายงานและการเก็บบันทึกรายงานการทำธุรกรรมตาม Bank Secretary Act 1970 (BSA)¹⁷⁴

การกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายฉบับนี้มีความเชื่อมโยงกับกฎหมาย 18 U.S. Code § 1956 ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

3) กฎหมายว่าด้วยการปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 1994 (the Money Laundering Suppression Act (1994))

เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการให้ธนาคารทบทวนและเพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนาขั้นตอนการตรวจสอบการฟอกเงิน กำหนดให้มีหน่วยงานของธนาคารในการตรวจสอบและปรับปรุงขั้นตอนสำหรับการตรวจสอบการฟอกเงิน การกำหนดให้ธุรกิจที่ให้บริการทางการเงิน (Money Services Business (MSB)) ได้รับการจดทะเบียนโดยเจ้าของหรือผู้มีอำนาจควบคุมที่แท้จริง การกำหนดให้ธุรกิจที่ให้บริการทางการเงินจำเป็นต้องรักษารายชื่อของธุรกิจที่ได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการให้บริการทางการเงิน การกำหนดให้ธุรกิจที่ให้บริการทางการเงินที่ไม่ได้ลงทะเบียนเป็นความผิด¹⁷⁵

§ 310 - Financial Crimes Enforcement Network สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/31/310>

¹⁷⁴ Federal Financial Institutions Examination Council (FFIEC) “Money Laundering Control Act of 1986” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/regulations/ML_Control_1986.pdf

¹⁷⁵ Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, “Money Laundering Suppression Act” http://www.fincen.gov/news_room/aml_history.html และ Money Laundering Suppression Act of 1994 สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557, https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/regulations/ML_Suppression_1994.pdf

4) กฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา (US Code TITLE 18 : Federal Crime and Criminal Crime Procedure)

เป็นกฎหมายที่กำหนดการกระทำซึ่งเป็นความผิดและการกำหนดอัตราโทษสำหรับการกระทำผิดนั้นๆ และกระบวนวิธีพิจารณาความอาญา โดยบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ได้แก่

“ผู้ใดที่มีได้รับการยกเว้นในการปฏิบัติตามกฎและระเบียบที่ประกาศตามกฎหมายล่า ดัก จับ จงใจรบกวนหรือ ชำนาก ปลา หรือสัตว์ป่าชนิดใดหรือ ใช้หรือ ทำลายไข่หรือรังของนกดังกล่าวใด ๆ หรือปลาในดินแดนใด ๆ หรือพื้นน้ำที่ตั้งอยู่ห่างหรือสงวนไว้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์หรือพื้นที่เพาะพันธุ์สำหรับนก ปลาหรือ สัตว์ภายใต้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือจงใจทำร้าย ล้วงละเมิด หรือทำลายทรัพย์สินของประเทศสหรัฐอเมริกาบนที่ดินดังกล่าวหรือพื้นน้ำดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับภายใต้บทบัญญัตินี้หรือจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือทั้งปรับทั้งจำ¹⁷⁶”

“ผู้ใดฉ้อโกง ลัก ขโมย รู้เรื่องการดัดแปลงใช้ หรือการใช้ของผู้อื่น หรือปราศจากอำนาจ ขาย หรือนำไป ซึ่งบันทึก ใบสำคัญ เงิน หรือสิ่งของมีค่าของประเทศสหรัฐอเมริกา กรม หรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ หรือทรัพย์สินอื่นใดซึ่งถูกทำขึ้น หรือกำลังทำภายใต้สัญญาเพื่อประเทศสหรัฐอเมริกา กรม หรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ หรือ

ผู้ได้รับไว้ ปกปิด หรือเก็บไว้ เพื่อดัดแปลงใช้ หรือได้มา โดยรับรู้ถึงการกระทำ ความผิดดังกล่าว

ผู้นั้นกระทำความผิดภายใต้บทบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินสิบปีหรือทั้งจำทั้งปรับ หากมูลค่าของทรัพย์สินตามบทบัญญัตินี้เมื่อรวมทั้งหมดซึ่งถูกตัดสินลงโทษทุกกรณีในคดีเดียวกันมีมูลค่าไม่เกินหนึ่งพันเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต้องระวางโทษปรับภายใต้บทบัญญัตินี้หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งจำทั้งปรับ

คำว่า “มูลค่า” หมายความว่า ราคาซึ่งตราไว้ ราคาหุ้น หรือราคาตลาด หรือราคาต้นทุน ราคาขายส่ง หรือราคาขายปลีกแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า¹⁷⁷”

“ผู้ใดที่ตัดหรือทำลายต้นไม้ที่เจริญเติบโตบนที่ดินสาธารณะของประเทศสหรัฐอเมริกาแห่งใดหรือ ขนย้ายไม้ชนิดใด ๆ จากที่ดินสาธารณะโดยมีเจตนาที่จะขนย้ายหรือกำจัด

¹⁷⁶ 18 U.S. Code § 41 - Hunting, fishing, trapping; disturbance or injury on wildlife refuges สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/41>

¹⁷⁷ 18 U.S. Code § 641 - Public money, property or records สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/641>

หรือ ผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้สั่งการหรือผู้ควบคุมหรือผู้ประกอบการหรือผู้รับของเรือ ยานพาหนะ ซึ่งเดินด้วยเครื่องยนต์ หรืออากาศยาน หรือเจ้าของหรือผู้อำนวยการหรือตัวแทนของรถรางใดๆ ที่รู้ว่าการขนส่งไม้ใดๆ ซึ่งตัดหรือขนย้ายหรือผ่านการแปรรูปซึ่งได้มาจากการกระทำดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับภายใต้บทบัญญัตินี้หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ บทบัญญัตินี้จะยกเว้นให้กับคนงานเหมืองแร่หรือเกษตรกรซึ่งได้ทำงานตามปกติตามสิทธิในการทำเหมืองแร่หรือการเตรียมที่ดินเพื่อการเกษตรหรือจากการใช้ไม้ตามความจำเป็นซึ่งเกี่ยวกับการทำงานหรือการทำไม้ เพื่อใช้ในราชการของสหรัฐอเมริกา ซึ่งไม่ถือเป็นการกระทำผิดอันเป็นสิทธิหรือสิทธิพิเศษภายใต้กฎหมายแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้อำนาจในการตัดหรือขนย้ายไม้ชนิดใดๆ ภายในดินแดนของรัฐ¹⁷⁸”

“ผู้ใดที่ตัดต้นไม้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตัดหรือทำความเสียหายหรือทำลายต้นไม้ใด ๆ ซึ่งกำลังเจริญเติบโต ยืนต้น หรือขึ้นบนดินแดนใดของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหรือได้รับการสงวนหรือ ประเทศสหรัฐอเมริกาซื้อมาเพื่อประโยชน์สาธารณะใด ๆ หรือต้นไม้ในดินแดนซึ่งเป็นของหรืออยู่ในความครอบครองของชนเผ่าอินเดียน ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายสหรัฐอเมริกา หรือดินแดนที่ถูกจัดสรรให้กับชนเผ่าอินเดียนใด ๆ ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา หรือในดินแดนในความครอบครองของชนเผ่าอินเดียน โดยยังไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องระวางโทษปรับภายใต้บทบัญญัตินี้หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ¹⁷⁹”

“ผู้ใดเจตนาทำลายหรือกระทำการโจรกรรมใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาหรือกรมหรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับ หรือจะถูกผลิต หรือสร้างขึ้นสำหรับสหรัฐอเมริกาหรือกรมหรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ หรือผู้ใดพยายามที่จะกระทำการดังกล่าวข้างต้น ต้องระวางโทษ ดังนี้

ในกรณีที่ความเสียหายหรือความพยายามที่จะสร้างความเสียหายให้ทรัพย์สินดังกล่าวเกินกว่าหนึ่งพันเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินสิบปีหรือทั้งปรับทั้งจำ

¹⁷⁸ 18 U.S. Code § 1852 - Timber removed or transported สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1852>

¹⁷⁹ 18 U.S. Code § 1853 - Trees cut or injured สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1853>

หากความเสียหายหรือความพยายามที่จะสร้างความเสียหายให้ทรัพย์สินดังกล่าวไม่เกินหนึ่งพันเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ¹⁸⁰”

“บุคคลใดเข้าไปในอุทยานแห่งชาติแห่งใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่อุทยานแห่งชาติถูกปิดให้ประชาชนเข้าตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ ต้องระวางโทษปรับภายใต้บทบัญญัตินี้หรือระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือระวางทั้งโทษปรับและโทษจำคุก¹⁸¹”

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ ดังนี้

“ผู้รู้ว่าทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงินได้มาจากการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กระทำการหรือพยายามกระทำการธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวซึ่งทรัพย์สินที่ทำธุรกรรมดังกล่าวได้มาจากกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ (specified unlawful activity) โดย

(ก)

(1) เจตนาที่จะสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ หรือ

(2) เจตนาที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการละเมิดบทบัญญัติในมาตรา 7201 หรือ มาตรา 7206 แห่งประมวลรัษฎากรปี 1986 หรือ

รู้ว่าการทำธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวนั้นถูกออกแบบมาทั้งหมดหรือบางส่วน โดย

(ข)

(1) เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่ตั้ง แหล่งที่มา การเป็นเจ้าของหรือการควบคุมการดำเนินการของกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ หรือ

(2) เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือมูลค่าสองเท่าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงิน แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า หรือจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ¹⁸²

¹⁸⁰ 18 U.S. Code § 1361 - Government property or contracts สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1361>

¹⁸¹ 18 U.S. Code § 1863 - Trespass on national forest lands สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1863>

ผู้ใดขนส่ง ส่งผ่าน หรือโอน หรือความพยายามขนส่ง ส่งผ่าน หรือโอน ตราสารทางการเงินหรือเงินทุน จากสถานที่ในประเทศสหรัฐอเมริกาไปยังหรือผ่านไปยังสถานที่นอกประเทศสหรัฐอเมริกาหรือสถานที่ในสหรัฐอเมริกา หรือจากสถานที่นอกประเทศสหรัฐอเมริกาไปยังหรือผ่านไปยังสถานที่ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย

(ก) เจตนาที่จะสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ หรือ

(ข) รู้ว่าตราสารทางการเงินหรือเงินทุนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง ส่งผ่าน หรือ โอน ได้มาจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย และรู้ว่าการขนส่ง ส่งผ่าน หรือโอน รู้ว่าการทำธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวนั้นถูกออกแบบมาทั้งหมดหรือบางส่วน โดย

(1) เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่ตั้ง แหล่งที่มา การเป็นเจ้าของหรือการควบคุมการดำเนินการของกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ หรือ

(2) เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือมูลค่าสองเท่าของตราสารทางการเงินหรือเงินทุนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง ส่งผ่าน หรือโอน แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่าหรือจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือทั้งปรับทั้งจำ¹⁸³

ผู้ใดมีเจตนาที่จะ

(ก) สนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ หรือ

(ข) เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่ตั้ง แหล่งที่มา การเป็นเจ้าของหรือการควบคุมการดำเนินการของกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ หรือ

(ค) เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนด การทำหรือพยายามทำธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินซึ่งแสดงว่าได้มาจากกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุไว้ หรือทรัพย์สินถูกใช้ในการทำหรืออำนวยความสะดวกในกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ ต้องระวางโทษปรับตามบทบัญญัตินี้หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปีหรือทั้งปรับทั้งจำ¹⁸⁴”

¹⁸² 18 U.S. Code § 1956 - Laundering of monetary instruments

สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1956>

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ Ibid.

“(ก) ผู้ใดในกรณีที่กำหนดไว้ในข้อ (ง) รู้เห็นหรือมีความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการทำธุรกรรมทางการเงินในทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรมมูลค่ามากกว่า 10,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ และที่ได้มาจากกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุไว้ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในข้อ (ข)

(ข)

(1) ยกเว้นตามที่กำหนดไว้ในวรรค (2) การลงโทษสำหรับความผิดภายใต้บทบัญญัติซึ่งมีโทษปรับตามกฎหมาย 18 U.S.C., หรือจำคุกไม่เกินสิบปีหรือทั้งปรับทั้งจำ หากการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินซึ่งเป็นการค้าปลีก (ตามที่กำหนดในมาตรา 670) การลงโทษสำหรับความผิดที่จะต้องเป็นเช่นเดียวกับการลงโทษสำหรับความผิดตามมาตรา 670 หากการลงโทษภายใต้วรรคนี้สูงกว่า

(2) ศาลอาจกำหนดค่าปรับตามวรรค (1) ไม่เกินสองเท่าของมูลค่าทรัพย์สินซึ่งได้มาจากอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกรรม

(ค) ในการดำเนินคดีสำหรับความผิดตามมาตรา นี้ หน่วยงานรัฐบาลไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยรู้ว่าการกระทำผิดกฎหมายจากการที่ทรัพย์สินที่ได้มาจากกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ

(ง) กรณีที่อ้างถึงในข้อ (ก) คือ

(1) ความผิดตามมาตรา นี้จะเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือในเขตอำนาจพิเศษทางทะเลหรือเขตแดนพิเศษของสหรัฐอเมริกา; หรือ

(2) ความผิดตามมาตรา นี้จะเกิดขึ้นนอกประเทศสหรัฐอเมริกาและเขตอำนาจพิเศษดังกล่าว แต่จำเลยเป็นบุคคลสัญชาติสหรัฐอเมริกา (ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3077 แต่ไม่รวมถึงบทบัญญัติที่อธิบายไว้ในวรรค (2) (ง) ของมาตราดังกล่าว)¹⁸⁵”

“ธุรกรรมทางการเงิน” หรือ “financial transaction” หมายความว่า¹⁸⁶

(ก) การทำธุรกรรมในลักษณะใดๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรัฐหรือการค้าระหว่างประเทศ โดย

¹⁸⁵ 18 U.S. Code § 1957 - Engaging in monetary transactions in property derived from specified unlawful activity สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1957>

¹⁸⁶ 18 U.S. Code § 1956 - Laundering of monetary instruments สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1956>

(1) เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของเงินทุนโดยใช้เส้นทางการเงินหรือหรือวิธีการอื่นใดที่มีความมุ่งหมายเดียวกัน หรือ

(2) เกี่ยวข้องกับตราสารทางการเงินตั้งแต่หนึ่งช่องทางขึ้นไปหรือ

(3) เกี่ยวข้องกับการโอนเปลี่ยนแปลงสภาพไม่ว่าจะเป็น อสังหาริมทรัพย์, ยานพาหนะ, เรือหรือเครื่องบินหรือ

(ข) การทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถาบันการเงินที่เป็นช่องทางในการทำธุรกรรมซึ่งมีผลกระทบต่อรัฐหรือการค้าระหว่างประเทศหรือไม่ว่าจะเป็นระดับใด¹⁸⁷

“ตราสารทางการเงิน” หรือ “monetary instruments” หมายความว่า¹⁸⁸

(1) เหรียญหรือสกุลเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอื่นๆ เช็คเดินทาง เช็คส่วนบุคคล เช็คธนาคาร ตราสารที่มีการส่งจ่ายเงินตามคำสั่ง

(2) การลงทุนหลักทรัพย์หรือตราสารเปลี่ยนมือ ซึ่งผู้ถือสามารถโอนให้ผู้อื่น โดยการส่งมอบ”

กิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ “specified unlawful activity” หมายความว่า¹⁸⁹

(ก) การกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิดที่ระบุไว้ในกฎหมาย 18 U.S. Code § 1961 ยกเว้นการกระทำซึ่งเป็นการดำเนินการตามกฎหมาย 31 U.S. Code Chapter 53, Subchapter II - RECORDS AND REPORTS ON MONETARY INSTRUMENTS TRANSACTIONS

(ข) การมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นทั้งหมดหรือบางส่วนใน สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวข้องกับต่างชาติ ดังนี้

(1) การผลิต นำเข้า ขาย หรือจำหน่ายสารควบคุมโดยมิได้รับอนุญาต

(2) การฆาตกรรม ลักพาตัว ปล้น กรรโชก ทำลายทรัพย์สินโดยใช้วิธีการระเบิดหรือใช้การวางเพลิงหรืออาชญากรรมร้ายแรง ตามที่กำหนดในกฎหมาย 18 U.S. Code § 16 - Crime of violence defined

(3) การฉ้อโกงหรือหรือพยายามที่จะฉ้อโกง โดยหรือกับธนาคารต่างประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในวรรค 7 มาตรา 1 (b) แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารระหว่างประเทศ ค.ศ. 1978 (the International Banking Act of 1978)

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Ibid.

(4) การให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ การยกยอก การโจรกรรม หรือการฉ้อฉล
เงินกองทุนของประชาชน

(5) การลักลอบขนหรือส่งออกสินค้าควบคุมร้ายแรงเกี่ยวกับอาวุธในรายการ
บัญชีซึ่งออกตามความในกฎหมายการควบคุมการส่งออกอาวุธ the Arms Export Control Act (22
U.S.C. 2778) หรือ รายการวัตถุควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งออก (15 C.F.R. Parts 730-774)

6) ความผิดซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีพันธกรณีตามสนธิสัญญาพหุภาคี
ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับการดำเนินคดีหากพบผู้กระทำความผิดในดินแดนของประเทศสหรัฐอเมริกา

(ค) การกระทำใดๆ ที่ประกอบเป็นองค์ประกอบอย่างต่อเนื่องเป็น
ระยะที่กำหนดไว้ในมาตรา 408 ของพระราชบัญญัติควบคุมสาร (section 408 of the Controlled
Substances Act (21 U.S.C. 848))

(ง) ความผิดที่สำคัญ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการทำลายอากาศยาน ความผิด
เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในท่าอากาศยานนานาชาติ ความผิดเกี่ยวกับการที่มีอิทธิพล ชัดขวาง หรือ
ตอบโต้กับรัฐบาลกลาง ความผิดเกี่ยวกับการปกปิดทรัพย์สินเท็จ การให้คำสาบานเท็จการเรียกร้อง
การติดสินบน ความผิดเกี่ยวกับที่เกี่ยวกับการให้ค่าคอมมิชชั่นหรือของขวัญในการจัดหาเงินกู้ยืม
ความผิดเกี่ยวกับการลอบสังหารสมาชิกสภาองเกรสหรือคณะรัฐมนตรี ความผิดเกี่ยวกับการปลอม
แปลง ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาและหน่วยงานภาคเอกชน ความผิดเกี่ยวกับ
การจัดสินค้าเท็จ ความผิดเกี่ยวกับการนำสินค้าเข้ามาโดยการแสดงรายการเท็จ ความผิดเกี่ยวกับ
การลักลอบนำสินค้าเข้ามาในสหรัฐอเมริกา ความผิดเกี่ยวกับการออกสินค้าจากศุลกากร ความผิด
เกี่ยวกับเงินของประชาชน ทรัพย์สินสาธารณะ หรือการบันทึกรายการ ความผิดเกี่ยวกับ
การโจรกรรม หรือยกยอก โดยเจ้าหน้าที่ธนาคารหรือพนักงาน ความผิดเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ
บัตรเครดิตและสถาบันประกัน ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จำนอง ความผิดเกี่ยวกับการขโมยหรือ
การติดสินบนที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมที่ได้รับเงินของรัฐบาลกลาง ความผิดเกี่ยวกับหน่วยสืบราชการลับ
ความผิดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่ต้องห้ามที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ ความผิดเกี่ยวกับการทำลาย
โดยวัตถุประสงค์หรือวางเพลิงเผาทรัพย์สินของรัฐบาลหรือสถานที่ให้บริการระหว่างรัฐหรือสถานที่
การค้าต่างประเทศ ความผิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างรัฐ ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้าอาวุธปืน
ผิดกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธปืนผิดกฎหมาย ความผิดเกี่ยวกับการสมรู้ร่วมคิดที่จะฆ่า
ลักพาตัว ทำให้พิการหรือทำลายทรัพย์สินบางอย่างในต่างประเทศ ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตของ
ธนาคารความผิดเกี่ยวกับการทุจริตของสถาบันเครดิตแห่งชาติ ความผิดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมของ
สถาบันประกันเงินฝากของรัฐบาลกลาง ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงหรือการใช้บัตร
เครดิตความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและการล่วงละเมิดทางคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับการปกปิด
ทรัพย์สินจากผู้รักษาทรัพย์ ผู้รับสิทธิหรือ การชำระบัญชีโดยตัวแทนของสถาบันการเงิน ความผิด

เกี่ยวกับการฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรมเจ้าหน้าที่ต่างประเทศซึ่งเป็นแขกของรัฐบาลหรือได้รับการคุ้มครองในระดับสากล ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว ความผิดเกี่ยวกับการจับตัวประกัน ความผิดเกี่ยวกับเจตนาทำลายทรัพย์สินของรัฐบาล ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพย์สินภายในเรือเดินทะเลและดินแดนภายใต้อำนาจของสหรัฐอเมริกา ความผิดเกี่ยวกับการขโมยทรัพย์สินจากไปรษณีย์ ความผิดเกี่ยวกับการลอบสังหารประธานาธิบดี ความผิดเกี่ยวกับการโจรกรรมธนาคาร ไปรษณีย์ ความผิดเกี่ยวกับการทำอันตรายการนำทางของเรือเดินทะเล ความผิดเกี่ยวกับการทำอันตรายแพลตฟอร์มของเรือ ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ ความผิดเกี่ยวกับการค้าสินค้าปลอมและบริการปลอม ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายในต่างประเทศ ความผิดเกี่ยวกับการใช้อาวุธทำลายล้างมวลมนุษยชาติ ความผิดเกี่ยวกับการกระทำการก่อการร้ายระหว่างประเทศซึ่งอยู่นอกดินแดน ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทางอาญาของกฎหมายเกี่ยวกับการค้าสารเคมี เฉพาะสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่จำเป็น ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบถ่ายโอนสินค้าในอากาศยานและเรือ ความผิดเกี่ยวกับการขนส่งยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกอาวุธ ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดแห่งพระราชบัญญัติการบริหารส่งออก ความผิดเกี่ยวกับการลงโทษตามกฎหมาย International Emergency Economic Powers Act ความผิดเกี่ยวกับการกระทำผิดตาม the Trading with the Enemy Act ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตสแตมป์อาหาร the Food Stamp Act of 1977 ซึ่งมีปริมาณของคูปองที่มีมูลค่าไม่น้อยกว่า 5,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ความผิดเกี่ยวกับทุนตามพระราชบัญญัติที่อยู่อาศัย ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทางอาญาใดๆ ของกฎหมาย the Foreign Agents Registration Act of 1938 หรือการละเมิดทางอาญาใดๆ ซึ่งเป็นอาชญากรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย the Foreign Corrupt Practices Act

(ง) การกระทำผิดอาญาร้ายแรงตามพระราชบัญญัติควบคุมมลพิษทางน้ำ the Federal Water Pollution Control Act (33 U.S.C. 1251 et seq.) หรือพระราชบัญญัติทิ้งทะเลมหาสมุทร the Ocean Dumping Act (33 U.S.C. 1401 et seq.) หรือพระราชบัญญัติป้องกันมลพิษจากเรือ the Act to Prevent Pollution from Ships (33 U.S.C. 1901 et seq.) หรือพระราชบัญญัติน้ำดื่มปลอดภัย the Safe Drinking Water Act (42 U.S.C. 300f et seq.) หรือพระราชบัญญัติการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร the Resources Conservation and Recovery Act (42 U.S.C. 6901 et seq.)

(ฉ) การกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการดูแลรักษาสุขภาพของประชาชน (Federal health care offense)

กฎหมายนี้กำหนดให้มีมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งและริบทรัพย์สินในทางอาญาควบคู่กัน

การริบทรัพย์สินในทางแพ่ง (Civil forfeiture) ไม่ขึ้นอยู่กับ การลงโทษจำเลยในทางอาญา¹⁹⁰ แต่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซึ่งเป็นความผิดในตัวของผู้ริบสินนั้นเอง บนพื้นฐานของฝ่ายที่มีพยานหลักฐานซึ่งมีน้ำหนักมากกว่าตามกฎหมาย Civil Asset Forfeiture Reform Act 2000 (CAFRA), 28 USC 2461(c) โดยศาลฎีกาประเทศสหรัฐอเมริกาได้พิพากษาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในทางแพ่งไว้แล้วโดยถือว่าไม่เป็นการถูกพิจารณาผิดซ้ำจากความผิดเดียว “double jeopardy”¹⁹¹

ส่วนการริบทรัพย์สินในทางอาญา (Criminal forfeiture) ขึ้นอยู่กับ การลงโทษจำเลยในทางอาญาควบคู่กันไป ภาระการพิสูจน์ในคดีฟอกเงินจะตกอยู่กับฝ่ายรัฐและฝ่ายผู้ร้องสามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างภายใต้เงื่อนไขพิเศษตามกฎหมาย 18 U.S. Code § 982¹⁹² ทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งการริบในทุกคดีตามกฎหมาย Civil Asset Forfeiture Reform Act 2000 (CAFRA), 28 USC 2461(c)¹⁹³

เนื่องจากนิยามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องมีการได้มาซึ่งทรัพย์สินจากกิจกรรมผิดกฎหมายที่ระบุ (specified unlawful activity) ซึ่งหมายความรวมถึงการได้มาซึ่งทรัพย์สินจากการทำลายหรือโจรกรรมทรัพย์สินของประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย

¹⁹⁰ 18 U.S. Code § 981 - Civil forfeiture สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/981>

¹⁹¹ Financial Action Task Force (FATF), Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism of United States of America - 23 June 2006, p.44. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20US%20full.pdf>

¹⁹² 18 U.S. Code § 982 - Civil forfeiture สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/982>

¹⁹³ Financial Action Task Force (FATF), Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism of United States of America - 23 June 2006, p.44. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2557, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20US%20full.pdf>

18 U.S.C. 1361¹⁹⁴ ซึ่งกำหนดว่าผู้ใดเจตนาทำลายหรือกระทำการโจรกรรมใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาหรือกรมหรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เป็นความผิด¹⁹⁵ ดังนั้น หากมีการบุกรุกที่ป่ารวมทั้งการทำลายป่าซึ่งเป็นทรัพย์สินของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น การเจตนาตัดต้นไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาตและลักเอาไม้ไป¹⁹⁶ และมีการได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากการกระทำความผิดดังกล่าวแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา และสามารถถูกริบทั้งในทางแพ่งและในทางอาญาตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ ซึ่งรวบรวมโดยหน่วยงาน USDA Forest Service ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏข้อมูลว่า ปี ค.ศ. 2009 มีคดีจำนวน 2,730 คดี ปี ค.ศ. 2010 มีคดี จำนวน 2,668 คดี ปี ค.ศ. 2011 มีคดี จำนวน 2,712 คดี ปี ค.ศ. 2012 มีคดี จำนวน 2,489 คดี และปี ค.ศ. 2013 มีคดี จำนวน 1,657 คดี¹⁹⁷

ตัวอย่างคดีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการป่าไม้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ คดี UNITED STATES V. DERINGTON (คดีหมายเลข 98-10514) ซึ่งเป็นกรณีนายจิมมี เรย์ เฮอร์ริงตัน กระทำการตัดต้นไม้จำนวน 170 ต้น โดยไม่ได้รับอนุญาตและลักเอาไม้จำนวนดังกล่าวไปจากป่าสงวนแห่งชาติ the Sequoia Forest ในรัฐแคลิฟอร์เนีย เหตุเกิดช่วงปี ค.ศ.1993 จนถึงปี ค.ศ. 1995 ต่อมาศาลชั้นต้นพิพากษาเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 18 U.S.C. 1361 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้ลงโทษจำคุก 2 ปี 9 เดือน ปรับ 100 เหรียญดอลลาร์

¹⁹⁴ 18 U.S. Code § 1956 - Laundering of monetary instruments สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1956>

¹⁹⁵ 18 U.S. Code § 1361 - Government property or contracts สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1361>

¹⁹⁶ Lisa M. Paciello, "Timber Theft in National Forests," Criminal and Civil Confinement, Volume 32, p.351 (2006).

¹⁹⁷ David L. Ferrell, "USDA Forest Service the Law Enforcement and Investigations," สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558, [file:///C:/Users/user/Downloads/David%20Ferrell,%20USDA%20Forest%20Service%20-%20Law%20Enforcement%20Investigations%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/David%20Ferrell,%20USDA%20Forest%20Service%20-%20Law%20Enforcement%20Investigations%20(1).pdf)

สหรัฐ โดยให้คุมประพฤติหลังปล่อยตัวเป็นเวลา 3 ปี และให้ชดใช้ค่าเสียหาย จำนวน 309,400 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาจำเลยอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น¹⁹⁸

คดี UNITED STATES V. CABELL (คดีหมายเลข 93-10462) ซึ่งเป็นกรณี นายเมย์นาร์ด ชาร์ล แคมเบลล์ ได้ยื่นคำร้องขอประทานบัตรต่อหน่วยงาน United States Forest Service เพื่อให้มีสิทธิทำเหมืองแร่ในส่วนของที่ดินซึ่งเรียกว่า “the Red Poffrei Extension” อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ the Klamath National Forest โดยมีสิทธิในพื้นที่ไม่เกินครึ่งเอเคอร์ และตามระเบียบข้อบังคับการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ดังกล่าวห้ามมิให้ตัดต้นไม้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากหน่วยงานดังกล่าว ต่อมานายเมย์นาร์ด ชาร์ล แคมเบลล์ ได้ตัดต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ 9 เอเคอร์ และนำไปขายโดยไม่ได้รับอนุญาต เหตุเกิดช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1991 จนถึงปี ค.ศ. 1995 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 18 U.S.C. 1361 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้ลงโทษจำคุก 24 เดือน และให้ชดใช้ค่าเสียหาย จำนวน 30,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาจำเลยอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น¹⁹⁹

3.7.2 ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1) กฎหมายอาญา (Penal Law of Lao People’s Democratic Republic)

กฎหมายอาญาแห่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นกฎหมายที่กำหนดการกระทำซึ่งเป็นความผิดและการกำหนดอัตราโทษสำหรับการกระทำผิดนั้นๆ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ได้แก่ กรณีที่มีผู้ใดมีส่วนร่วมในการตัดโค่นต้นไม้ ทำให้ป่าไม้ยืนต้นตาย โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ผู้ใดที่ก่อให้เกิดไฟป่า หรือการทำลายป่า ด้วยวิธีการอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงหนึ่งปี และปรับตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ในกรณีที่สถานที่ซึ่งเกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหาย อย่างรุนแรง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้²⁰⁰ ในกรณีที่มิใช่ผู้ใดใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โลหะ แร่ธาตุ หินมีค่า และของป่า ซึ่งมีใช้เนื้อไม้ (Non-Timber Forest Product) โดยมีชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่

¹⁹⁸ UNITED STATES V. DERINGTON สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558, <http://caselaw.findlaw.com/us-9th-circuit/1203839.html>

¹⁹⁹ UNITED STATES V. CABELL สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558, <http://openjurist.org/42/f3d/1199/united-states-v-campbell>

²⁰⁰ Penal Law of Lao People’s Democratic Republic Article 139 Destruction of Forests.

100,000 กีบ ถึง 1,000,000 กีบ และในกรณีที่สถานที่ซึ่งเกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับ 500,000 กีบ ถึง 5,000,000 กีบ²⁰¹

ผู้ใดที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อแปลงสภาพเงินหรือสิ่งของที่ได้มาจากการทุจริต การจำหน่ายยาเสพติด การค้ำมนุษย์ การค้าอาวุธสงคราม หรือความผิดอื่น ๆ ให้เป็นเงินโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยการฝากไว้ในธนาคาร ซื้อที่ดิน ซื้อบ้าน ให้บุคคลอื่นยืม หรือกระทำการด้วยวิธีการใดๆ อันมีลักษณะและความมุ่งหมายเดียวกัน จะถูกพิจารณาว่ามีส่วนร่วมในการฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับหนึ่งในสามของจำนวนเงินที่มีการฟอก²⁰²

2) กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ (Forestry Law of Lao People's Democratic Republic)

เป็นกฎหมายกำหนดหลักการขั้นพื้นฐาน ระเบียบ และมาตรการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ การตรวจสอบทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริมการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ และการปลูกต้นไม้ และเพื่อการเพิ่มขึ้นของทรัพยากรป่าไม้ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มุ่งเน้นที่การบำรุงรักษาความสมดุลของธรรมชาติที่ทำให้ป่าไม้มีความมั่นคงของสำหรับสิ่งมีชีวิต และการใช้งานสำหรับมนุษย์ เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสภาพของทรัพยากรที่ยั่งยืนและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรน้ำ การป้องกันจากการพังทลายของดินและการรักษาคุณภาพของดิน ปกป้องสายพันธุ์ของพืช สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ²⁰³

กฎหมายฉบับนี้มีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ว่าจะเป็นการจ่ายค่าเสียหายในทางแพ่ง การเสียค่าปรับ การถูกริบทรัพย์สิน และถูกลงโทษจำคุกในทางอาญา บุคคลที่ละเมิดกฎหมายนี้และก่ออาชญากรรม เช่น การตัดต้นไม้ การทำลายป่า โดยฝ่าฝืนกฎระเบียบ การเผาหรือทำลายป่าโดยวิธีการใด ๆ เก็บเกี่ยวของป่าซึ่งมิใช่เนื้อไม้ (Non-Timber Forest Product) ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนกฎระเบียบ การให้ค้อนประทับตราไม้ แก่บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต บุคคลที่มีได้มีอำนาจ การตัดต้นไม้ การซื้อขาย หรือขนส่งไม้หวงห้าม ไม้พันธุ์พิเศษซึ่งใกล้สูญพันธุ์ โดยมีได้รับอนุญาต การขัดขวางขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมในคดีป่าไม้ การให้ความเห็นชอบการแปลงสภาพป่าธรรมชาติ หรือการออกใบอนุญาตทำไม้ที่ผิดกฎหมาย การกระทำความผิดกล่าวว่ามีโทษทาง

²⁰¹ Penal Law of Lao People's Democratic Republic Article 143 Unlawful Exploitation of Natural Resources.

²⁰² Penal Law of Lao People's Democratic Republic Article 64 Money Laundering.

²⁰³ Forestry Law of Lao People's Democratic Republic Article 1.

อาญาต้องระวางโทษจำคุกตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 139 และมาตรา 143 แห่งกฎหมายอาญา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจะต้องเสียค่าปรับเป็นสองเท่ามูลค่าของไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ ที่ได้รับความเสียหาย รวมทั้งทรัพยากรป่าไม้ตามมูลค่าของราคาตลาดที่แท้จริง²⁰⁴

3) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Decree on Anti - Money Laundering of Lao People's Democratic Republic)

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีทั้งมาตรการในการป้องกัน และมาตรการในการปราบปรามการฟอกเงิน โดยมาตรการในการป้องกันการฟอกเงิน ได้แก่ มาตรการในการรายงานการทำธุรกรรมของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายฉบับนี้ (Reporting Institutions²⁰⁵) เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน บริษัทประกันภัย ซึ่งมีหน้าที่ในการรายงานการทำธุรกรรมไปที่หน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน (Anti-Money Laundering Intelligence Unit) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้ธนาคารกลางแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (the Bank of Lao P.D.R) มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้รับจากผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม (Reporting Institutions) และรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการฟอกเงินไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิด²⁰⁶ โดยผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม (Reporting Institutions) จะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า²⁰⁷ บริหารจัดการความเสี่ยงในการฟอกเงินของลูกค้า²⁰⁸ หากพบมีความเสี่ยงต้องยุติและปฏิเสธการให้บริการลูกค้า²⁰⁹ ส่วนมาตรการในการปราบปราม²¹⁰ ได้แก่ มาตรการในการริบทรัพย์สิน การอายัดบัญชีธนาคาร การกักตัวผู้กระทำความผิด²¹¹ รวมถึงการตรวจสอบเส้นทางการเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงินเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามที่หน่วยงาน

²⁰⁴ Forestry Law of Lao People's Democratic Republic Article 127.

²⁰⁵ Decree on Anti - Money Laundering of Lao People's Democratic Republic Article 2 and Annex 2.

²⁰⁶ Ibid Article 23.

²⁰⁷ Ibid Article 13.

²⁰⁸ Ibid Article 18.

²⁰⁹ Ibid Article 12.

²¹⁰ Ibid Article 12.

²¹¹ Ibid Article 12.

ผู้บังคับใช้กฎหมายได้รับแจ้งรายงานจากหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน (Anti-Money Laundering Intelligence Unit)²¹²

ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว “การฟอกเงิน” หมายถึง การได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากความผิดที่ระบุไว้ในภาคผนวก 1 แห่งพระราชกำหนดนี้ ที่ได้รับการเปลี่ยนสภาพ การใช้ประโยชน์ การครอบครอง การโอน หรือการแปลงสภาพ เพื่อที่จะให้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวมีลักษณะถูกต้องตามกฎหมาย²¹³

เนื่องจากนิยามการฟอกเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะต้องมี การได้มาซึ่งทรัพย์สินจากการกระทำทางอาญาที่ระบุไว้ในภาคผนวก 1 แห่ง Decree on Anti - Money Laundering of Lao People’s Democratic Republic ซึ่งได้แก่ การก่อการร้าย การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย การค้ำมนุษย์และการลักลอบขน การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ การส่งออกของมนุษย์หรือการย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมาย การผลิตการจำหน่ายและครอบครองยาเสพติดการค้ำอาวุธผิดกฎหมายและการลักลอบค้าวัตถุระเบิด การปกปิดและการค้าทรัพย์สินของประชาชน การทุจริต การรับและการให้สินบน การฉ้อโกง การยกยอก การโจรกรรม การขโมยและการยึดทรัพย์สิน การปลอมแปลงและการใช้เงินปลอม การฆาตกรรมได้รับบาดเจ็บสาหัส การทำให้เสียอิสรภาพและการกักขังที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การละเมิดกฎระเบียบและภาษีของรัฐ การกรรโชก การปลอมแปลงเช็ค การใช้เช็คปลอมหรือพันธบัตรปลอมหรือตราสารทางการเงินปลอมอื่น ๆ และการประกอบอาชญากรรมอื่นๆ ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีหรือมากกว่า²¹⁴

เมื่อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะต้องเป็นกรณีการกระทำความผิดตัดไม้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี²¹⁵ และในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โลหะ แร่ธาตุ หินมีค่า และของป่า ซึ่งมีใช้เนื้อไม้ (Non-Timber Forest Product) โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สถานที่ซึ่งเกิดการ

²¹² Ibid Article 23.

²¹³ Ibid Article 2.

²¹⁴ Ibid Annex 1.

²¹⁵ Penal Law of Lao People’s Democratic Republic Article 139 Destruction of Forests.

กระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี²¹⁶ เนื่องจากเข้าเงื่อนไขของอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีหรือมากกว่าตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวก 1²¹⁷ ดังนั้นหากมีการบุกรุกที่ป่าหรือตัดไม้มีค่าเพื่อนำไปขายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งทำให้สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง ทรัพย์สินที่มีการได้มาจากการกระทำทางอาญาดังกล่าวย่อมเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสามารถถูกริบตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเช่นกัน²¹⁸

แต่อย่างไรก็ตามสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังคงมีปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน²¹⁹ ยังไม่ปรากฏข้อมูลการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่ชัดเจน ซึ่งจากรายงานของ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ในปี ค.ศ. 2014 (พ.ศ. 2557) ปรากฏข้อมูลว่า ในระหว่างปี ค.ศ. 2011 ถึง ค.ศ. 2014 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีคดีเกี่ยวกับการป่าไม้เกิดขึ้น จำนวน 1,072 คดี โดยมีผลการดำเนินการในชั้นเจ้าพนักงาน ได้แก่ ประเภทคดีที่มีการบังคับในทางปกครอง จำนวน 620 คดี ประเภทคดีอยู่ระหว่างดำเนินคดี จำนวน 256 คดี ประเภทคดีอยู่ระหว่างการศึกษา จำนวน 121 คดี ประเภทคดีที่ยังไม่ได้เริ่มต้นกระบวนการ จำนวน 60 คดี และประเภทคดีที่ส่งให้พนักงานอัยการ จำนวน 15 คดี (คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของคดีทั้งหมด) ส่วนผลการดำเนินคดีในชั้นศาล ไม่ปรากฏข้อมูลว่ามีการดำเนินคดีในชั้นศาล และไม่ปรากฏข้อมูลว่ามีการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด คงปรากฏเฉพาะข้อมูลคดีที่มีการบังคับในทางปกครอง โดยมีการปรับเงิน จำนวนประมาณ 1,605,500 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ เท่านั้น²²⁰ การที่ข้อมูลประเภทคดีที่ส่งให้พนักงานอัยการ มีจำนวน 15 คดี คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของคดีทั้งหมด ย่อมสามารถวิเคราะห์ได้ว่าความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติเกี่ยวกับ

²¹⁶ Ibid Article 143 Unlawful Exploitation of Natural Resources.

²¹⁷ Decree on Anti - Money Laundering of Lao People's Democratic Republic Annex 1.

²¹⁸ Penal Law of Lao People's Democratic Republic Article 34 and Decree on Anti - Money Laundering of Lao People's Democratic Republic Article 12 .

²¹⁹ Sovu, "Forest Restoration on Degraded Lands in Laos," (Doctoral Thesis, Faculty of Forest Sciences, Swedish University of Agricultural Sciences, 2011), p.12.

²²⁰ United Nations Office on Drugs and Crime, Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR, (Bangkok : UNODC, 2014) p.11.

ป่าไม้ในแต่ละคดีอาจมีมูลค่าไม่มาก หรือผู้กระทำความผิดมีความสำคัญต่อการกระทำความผิด และ ยังอาจเป็นตัวบ่งชี้วัฒนธรรมการบังคับใช้กฎหมายที่มุ่งเน้นในการบังคับในทางปกครองมากกว่า การสืบสวนสอบสวนอย่างเต็มรูปแบบเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องแก้ไข ปัญหาดังกล่าว เพื่อดำเนินการกับการกระทำความผิดลักลอบตัดต้นไม้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การลักลอบค้าผลิตภัณฑ์จากไม้หรือสิ่งมีชีวิต ในป่า หรือการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว²²¹

ตัวอย่างคดีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการป่าไม้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้แก่

คดีเจ้าพนักงานของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำการตรวจยึดไม้ จำนวนกว่า 840,000 ลูกบาศก์เมตร ในแขวงจำปาศักดิ์ โดยเจ้าพนักงานตรวจยึดไม้ที่เมืองปทุมพร จำนวน 526,000 ลูกบาศก์เมตร ตรวจยึดไม้ที่เมืองมุลป่าโมกซ์ จำนวน 235,163 ลูกบาศก์เมตร ตรวจยึดไม้ที่เมืองปากซ่อง จำนวน 43,153 ลูกบาศก์เมตร และตรวจยึดไม้ที่เมืองโขง จำนวน 38,346 ลูกบาศก์เมตร เหตุเกิดเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2011 ต่อมาได้มีการสืบสวนสอบสวนทราบว่า มีบุคคล จำนวน 106 คน ได้ร่วมกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมี ชาวเวียดนามและชาวจีนร่วมกระทำความผิดด้วย นอกจากนี้ไม้ของกลางแล้ว เจ้าพนักงานสามารถ ตรวจยึดรถยนต์จำนวน 28 คัน และรถจักรยานยนต์จำนวน 6 คัน ซึ่งใช้ในการกระทำความผิด โดยไม้ ของกลางดังกล่าวได้ถูกลักลอบตัดและค้ามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ เขตชายแดนระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกัมพูชา พร้อมกับปัญหา การติดสินบนเจ้าพนักงาน โดยมีวิธีการติดสินบนเจ้าพนักงานตามกฎหมายเพื่อให้สามารถตัดไม้ได้เกิน จำนวนที่ได้รับอนุญาต²²²

²²¹ Ibid. pp.11-12.

²²² Vilaysinh Dainhansa, "PREVENTING CORRUPTION: EFFECTIVE ADMINISTRATION AND CRIMINAL JUSTICE MEASURES: A LAO PERSPECTIVE," in FIFTH REGIONAL SEMINAR ON GOOD GOVERNANCE FOR SOUTHEAST ASIAN COUNTRIES, (Tokyo : UNAFEI, 2012), pp.179-180.

3.7.3 ประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนีย

1) ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐแอลเบเนีย 1995 (Criminal Code of the Republic of Albania, 1995)

กฎหมายอาญาแห่งประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนีย เป็นกฎหมายที่กำหนด การกระทำซึ่งเป็นความผิดและการกำหนดอัตราโทษสำหรับการกระทำผิดนั้นๆ ซึ่งประมวลกฎหมาย อาญาดังกล่าว ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ได้แก่ การตัดหรือทำลายป่าไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือเมื่อมีการกระทำความผิดดังกล่าวในเวลาที่ต้องห้ามหรือสถานที่ที่ต้องห้าม ซึ่งกระทำความผิดมิได้ถูกบัญญัติ ให้อำนาจในการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว ถือว่าการกระทำความผิดทางอาญา ต้องระวาง โทษปรับหรือมีโทษจำคุกถึงหนึ่งปี²²³ การตัดตกแต่งต้นไม้ประดับและการสร้างความเสียหายต่อ สวนหย่อมและสวนสาธารณะในเมือง ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา และต้องระวาง โทษปรับ การตัดผลของต้นไม้หรือสวนมะกอกและไร่องุ่นภายหลังจากการยื่นคำร้องขอใบอนุญาต ตัดไม้ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปฏิเสธมิให้ใบอนุญาต ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและต้องระวางโทษ จำคุกเพิ่มขึ้นถึงสามเดือน²²⁴

การฟอกเงินจากอาชญากรรม ที่ได้กระทำโดยการ

ก) การแลกเปลี่ยนหรือการโอนทรัพย์สินซึ่งรู้ว่ามีกระทำความผิดทางอาญา โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงที่ได้มา หรือการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล ผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้ต้องรับโทษในทางอาญาจากการกระทำความผิดนั้น

ข) การปกปิดหรืออำพรางสภาพที่แท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย ไปซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิทางทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ค) การดำเนินการกิจกรรมทางการเงินและการแยกส่วนหรือ "โครงสร้าง" การทำธุรกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมซึ่งกำหนดไว้ตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ค2) การได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินซึ่งรู้เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการ กระทำความผิด

ง) การใช้ระบบโทรศัพท์สาธารณะ ให้คำปรึกษา หรือแรงจูงใจในการกระทำใดๆ ของความผิดที่ระบุไว้ข้างต้น

ง2) การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด นำไปใช้และลงทุน ในทางเศรษฐกิจหรือกิจกรรมการเงิน

²²³ Criminal Code of the Republic of Albania Article 205.

²²⁴ Criminal Code of the Republic of Albania Article 206.

จะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ 500,000 เลค (Leke) ถึง 5,000,000 เลค (Leke)

เมื่อความผิดนี้ถูกระทำในลักษณะของการกระทำโดยผู้ประกอบอาชญากรรม ซึ่งมีความชำนาญโดยมีความร่วมมือกัน หรือมีการกระทำมากกว่าหนึ่งครั้ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และระวางโทษปรับแปดแสนเลค (Leke) ถึงแปดล้านเลค (Leke) หากมีผลที่ร้ายแรงตามมาต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่าสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สามล้านเลค (Leke) ถึงสิบล้านเลค (Leke)

ความในมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งยังมีได้นำตัวผู้กระทำผิดไปฟ้องต่อศาล หรือผู้กระทำผิดยังมีได้รับโทษทางอาญา ซึ่งการกระทำดังกล่าวถูกปกปิดอำพรางร่องรอยของอาชญากรรมหรือส่วนหนึ่งส่วนใดซึ่งเป็นองค์ประกอบของอาชญากรรมข้างต้น เช่น ความผิดทางอาญาซึ่งมิได้ปรากฏโดยชัดแจ้ง²²⁵

2) กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ (Law No.9385 “For the Forests and Forest Service”²²⁶)

เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในเรื่องสิทธิและอำนาจหน้าที่ ทั้งหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐส่วนท้องถิ่น องค์กรซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ ปัจเจกชน เจ้าของธุรกิจ ในการอนุรักษ์ บริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์จากป่าสงวนแห่งชาติ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางชีวภาพ และยังมีมาตรการในการควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และกิจกรรมทางเศรษฐกิจในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแห่งอื่น หรือทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมิใช่ป่า ตามหลักการบริหารจัดการในรูปแบบที่หลากหลายและการพัฒนาที่ยั่งยืน²²⁷ มีหน่วยงาน Directorate General of Forest Service เป็นหน่วยงานกลางซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการบริหารเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยขึ้นตรงกับกระทรวงการเกษตรและอาหาร²²⁸ (Ministry of Agriculture and Food) มีหน่วยงาน The Forest Service ซึ่งอยู่ภายใต้หน่วยงาน Directorate General of Forest Service ปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบาย

²²⁵ Criminal Code of the Republic of Albania Article 287.

²²⁶ Law No.9385 of the Republic of Albania “For the Forests and Forest Service”, Dated May 4, 2005

²²⁷ Ibid Article 1.

²²⁸ Ibid Article 9 and Article 10.

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย²²⁹ โดยมีตำรวจป่าไม้ (The Forest Police) เป็นองค์กรภายใต้ The Forest Service เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้²³⁰ ปัจจุบันภารกิจของหน่วยงาน Directorate General of Forest Service และกระทรวงเกษตรและอาหาร (Ministry of Agriculture and Food) ในส่วนที่เกี่ยวกับการป่าไม้ ถูกถ่ายโอนมายังกระทรวงสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ และการบริหารจัดการน้ำ (Ministry of Environment Forests and Water Administration) หน่วยงาน The Forest Service จึงอยู่ภายใต้กระทรวงสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ และการบริหารจัดการน้ำ²³¹ การละเมิดข้อบังคับตามกฎหมายในแต่ละกรณีมีความรับผิดชอบทางปกครองและอาญา ซึ่งอำนาจในการลงโทษปรับทางปกครองตามมาตรา 38 เป็นอำนาจเฉพาะของผู้ตรวจการตำรวจป่าไม้²³² (the inspectors of Forest Police) การกระทำดังต่อไปนี้หากมิให้เป็นการกระทำความผิดทางอาญาต้องรับผิดชอบ²³³ ในกรณีการกระทำความผิด 37 ลักษณะ ได้แก่ การทำลายหรือการใช้ค้อนประทับเครื่องหมายหรือการประทับเครื่องหมายโดยบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตจากพื้นที่ป่าไม้แห่งหนึ่งไปยังพื้นที่ป่าไม้แห่งอื่น ต้องระวางโทษปรับ 200,000 เลค (Leke) การตัดต้นไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงาน The Forest Service ต้องระวางโทษปรับ 200,000 เลค (Leke) การตัดต้นไม้หรือเจตนาทำอันตรายแก่ป่าไม้ ที่ป่า ที่ป่าซึ่งกำลังปลูกใหม่ ต้องระวางโทษปรับ 300,000 เลค (Leke) การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ หรือพื้นที่ป่าไม้ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับ 100,000 เลค (Leke) การตัดหรือถอน ต้นไม้ หรือพุ่มไม้ ในที่สูงชันกว่าร้อยละ 20 ในความกว้าง 100 เมตร ในส่วนบนของต้นไม้ พุ่มไม้หายาก ต้นไม้ที่เสี่ยงสูญพันธุ์ รวมทั้งที่อยู่ริมถนนทางหลวงที่มีความลาดชันเกินกว่าร้อยละสิบห้า รวมทั้งในที่ดินขนาดกว้าง 20 เมตร และในเขตป่าซึ่งใช้มาตรการคุ้มครองพิเศษ ต้องระวางโทษปรับ 1,000,000 เลค (Leke) เป็นต้น

²²⁹ Ibid Article 7.

²³⁰ Ibid Article 12.

²³¹ Ibid Amended by Law No.9533, May 15, 2006.

²³² Ibid Article 37.

²³³ Ibid Article 38.

3) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การร้าย (Law No.9917 “On The Prevention Of Money Laundering and Financing Of Terrorism”²³⁴)

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของสาธารณรัฐแอลเบเนียฉบับนี้ มุ่งเน้นมาตรการป้องกันการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยมีมาตรการกำหนดให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายฉบับนี้ (Entities) ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินซึ่งมิใช่ธนาคารนิติบุคคลซึ่งประกอบธุรกิจรับแลกเปลี่ยนเงินตรา บริษัทสินเชื่อ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงิน ผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ และผู้ประกอบอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด²³⁵ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าก่อนเริ่มความสัมพันธ์ในทางธุรกิจกับลูกค้า เมื่อลูกค้าทำธุรกรรมมูลค่าตามที่กฎหมายกำหนดหรือธุรกรรมที่ต้องสงสัยเกี่ยวกับตัวบุคคลในฐานข้อมูลหรือธุรกรรมที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และมีหน้าที่ตรวจสอบและระบุผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของการทำธุรกรรม²³⁶ โดยใช้มาตรการเฝ้าระวังที่เหมาะสม²³⁷ มีหน้าที่ในการร้องขอเอกสารซึ่งระบุตัวตนของลูกค้าเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เพื่อใช้ในการลงทะเบียนและบันทึกข้อมูลของลูกค้า ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล²³⁸ มีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบเกี่ยวกับธุรกิจซึ่งเกี่ยวข้องลูกค้าเพื่อประเมินความเสี่ยงในการฟอกเงินและก่อการร้าย²³⁹ ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายฉบับนี้ (Entities) มีหน้าที่ในการรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวไปที่คณะกรรมการป้องกันการฟอกเงิน (General Directorate for Prevention of Money Laundering) (GDPML) ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานข่าวกรองทางการเงินของสาธารณรัฐแอลเบเนีย (Financial Intelligence Unit) มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวม บริหารจัดการข้อมูล ประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้รับจากผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม (Entities) และรายงานข้อมูลให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวข้องการฟอกเงินและการสนับสนุนทาง

²³⁴ Law No.9917 of the Republic of Albania, May 19, 2008 “On The Prevention Of Money Laundering and Financing Of Terrorism” amended by law No. 10391, March 03, 2011

²³⁵ Ibid Article 3.

²³⁶ Ibid Article 4.

²³⁷ Ibid Article 4/1 Amended by Law No.66/2012, June 7, 2012.

²³⁸ Ibid Article 5.

²³⁹ Ibid Article 6.

การเงินแก่การก่อการร้าย เช่น อัยการ เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทย ตำรวจ และเจ้าหน้าที่อื่น ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย ตลอดจนแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย รวมทั้งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้มีหน้าที่ในการรายงานการทำธุรกรรม (Entities)²⁴⁰

เนื่องจากนियามการฟอกเงินของสาธารณรัฐแอลเบเนียจะต้องมีการได้มาซึ่งทรัพย์สินจากการกระทำทางอาญา²⁴¹ ก่อนจะนำไปฟอกตามนियามในประมวลกฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐแอลเบเนีย มาตรา 287 การบัญญัติความผิดมูลฐานไว้กว้างในลักษณะดังกล่าว จึงครอบคลุมความผิดมูลฐานทุกประเภทตามข้อกำหนดของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (FATF)²⁴² ดังนั้น หากมีการบุกรุกที่ป่าหรือตัดไม้มีค่าเพื่อนำไปขายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ทรัพย์สินที่มีการได้มาจากการกระทำทางอาญาดังกล่าวย่อมเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานของสาธารณรัฐแอลเบเนียด้วย และสามารถถูกริบตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐแอลเบเนีย²⁴³

แต่อย่างไรก็ตามสาธารณรัฐแอลเบเนียยังคงมีปัญหาคารกระทำผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ แม้ว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย²⁴⁴ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ป่ากว่าร้อยละ 60 ของประเทศ²⁴⁵ โดยปรากฏข้อมูลในเว็บไซต์ซึ่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่าทั่วโลก ซึ่งรายงานในปี ค.ศ. 2009 โดยวิเคราะห์ว่า สาธารณรัฐแอลเบเนียมีปัญหาในการเรื่องการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ล่มสลายในประเทศแถบคาบสมุทรบอลข่าน (Balkans) มีการติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ โดยกล่าวอ้าง

²⁴⁰ Ibid Article 22.

²⁴¹ Criminal Code of the Republic of Albania Article 287.

²⁴² Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL) and International Monetary Fund (IMF), Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Report on Fourth Round Assessment Visit of Albania, (Strasbourg : MONEYVAL, 2011), p.65.

²⁴³ Criminal Code of the Republic of Albania Article 36.

²⁴⁴ Law No.9385 “For the Forests and Forest Service”, Date May 4, 2005.

²⁴⁵ Enkeleda Pjetri, “Evolution and Analysis of the Albanian Forest Legislation from 1923 to 2008,” (Master Thesis, Faculty of Forestry, University of Sarajevo, 2009), p.35.

ข้อมูลการสัมภาษณ์นายกีจิน โดซี (Mr.Gjin Ndoci) ซึ่งเป็นลูกจ้างบริษัทตัดไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ว่า ในช่วงเช้าในแต่ละวัน นายกีจิน เอ็นโดซี กับพวก จะขั้บรยนต์บรรทุกเปล่าขึ้นไปบนภูเขาเพื่อลักลอบตัดไม้ และเริ่มบรรทุกไม้ในช่วงบ่ายจนเต็มคันจึงขั้บรยนต์บรรทุกกลับมา มีรถยนต์บรรทุกอย่างน้อย 30 คัน ที่กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว เมื่อพบเจ้าหน้าที่ที่จุดตรวจก็จะจ่ายเงินสินบนครั้งละ 1,000 เลค (Leke) หรือประมาณ 8 ยูโร เพื่อให้ปล่อยรถยนต์บรรทุกผ่านโดยง่าย นายกีจิน โดซี กับผู้กระทำความผิดรายอื่นจะเก็บสำเนาใบอนุญาตสำหรับทำไม้ในพื้นที่อื่นเพื่อแสดงต่อเจ้าหน้าที่หากถูกเรียกตรวจ หากมีการตรวจโดยละเอียดก็จะติดสินบนเจ้าหน้าที่ และมีการกล่าวอ้างข้อมูลการสัมภาษณ์ของนายกราจา (Mr.Kraja) ผู้อำนวยการ The Forest Service ซึ่งให้สัมภาษณ์ว่าช่วงปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2008-2009) มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ในเมืองสโกดร้า (Shkodra) จำนวน 35 คดี มีจำนวน 19 คดี ที่มีการดำเนินการในชั้นศาล ส่วนอีก 16 คดี มีมูลค่าไม้ของกลางน้อยกว่า 500 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ทำให้อยู่ในบังคับในทางปกครอง ต้องเสียค่าปรับตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้²⁴⁶ (ในขณะนั้นกฎหมายสาธารณรัฐแอลเบเนียกำหนดว่า หากมูลค่าไม้ของกลางหรือความเสียหายไม่เกิน 50,000 เลค (Leke) จะอยู่ในบังคับทางปกครองต้องเสียค่าปรับ หากเกินกว่า 50,000 เลค (Leke) จะถูกดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา²⁴⁷) และยังปรากฏข้อมูลจากรายงานของศูนย์สิ่งแวดล้อมภูมิภาคยุโรปกลางและตะวันออก (The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe) ว่า ในช่วงปี ค.ศ. 2000 ถึง ค.ศ. 2008 คดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของสาธารณรัฐแอลเบเนีย มีคดีที่มีการบังคับในทางปกครอง จำนวนประมาณ 1,500-4,600 คดี มีคดีที่มีการบังคับในทางอาญา จำนวนประมาณ 200-500 คดี²⁴⁸ นอกจากนี้ยังปรากฏข้อมูลจากรายงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ว่าช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนตุลาคม ค.ศ. 2010 สาธารณรัฐ

²⁴⁶ Illegal Logging Portal, “Illegal logging ravages Albania's forests,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2558, <http://www.illegal-logging.info/content/illegal-logging-ravages-albanias-forests> และ Elvis Nabolli, “Illegal logging ravages Albania's forests,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2558, <http://www.balkaninsight.com/en/article/illegal-logging-ravages-albania-s-forests>

²⁴⁷ Law no.7838 of the Republic of Albania Dated June 30, 1994.

²⁴⁸ The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, *Illegal logging activities in Albania*, (Tirana : The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe ,2010), p.9.

แอลเบเนียมีการดำเนินการริบทรัพย์ในทางแพ่งในคดีความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งสิ้น จำนวน 26 คดี ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรม จำนวน 6 คดี คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 11 คดี คดีความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน จำนวน 7 คดี และคดีการค้าและแสวงหาประโยชน์จากสตรี จำนวน 2 คดี²⁴⁹ ซึ่งองค์การอาชญากรรมของสาธารณรัฐแอลเบเนียจะมุ่งเน้นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าสิ่งผิดกฎหมายร้อยละ 75 ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ และสิ่งผิดกฎหมายอื่น มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน การธนาคารร้อยละ 15 และมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตร้อยละ 10²⁵⁰ เมื่อพิจารณาข้อมูลดังกล่าวซึ่งไม่ปรากฏการกระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ แสดงให้เห็นว่าสาธารณรัฐแอลเบเนียมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ในทางอาญา แม้จะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้จำนวนมาก แต่ก็มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายให้ผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบในทางปกครองมากกว่าการรับผิดชอบทางอาญา ในกรณีการกระทำความผิด 37 ลักษณะ²⁵¹ ซึ่งส่งผลต่อการกระทำความผิดอาญารฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้จะน้อยลงตามมาด้วย

²⁴⁹ International Monetary Fund, Albania : Detailed Assessment Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, (Washington D.C. : International Monetary Fund, 2010), p.98.

²⁵⁰ Ilir Gjoni, “Organized Crime and National Security : The Albanian Case,” (Master Thesis, Department of National Security Affairs, Naval Postgraduate School, 2004), p.24.

²⁵¹ Law No.9385 “For the Forests and Forest Service”, Date May 4, 2005 Article 37 and Article 38.

บทที่ 4

ผลวิเคราะห์การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

มาตรการในการป้องกันและมาตรการในการปราบปรามการฟอกเงินตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 มีลักษณะเฉพาะ เมื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

4.1 ปัญหาการบัญญัตินิยามความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาการบัญญัตินิยามความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ถือเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะใช้มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาดำเนินการกับกรณีดังกล่าว ซึ่งตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15)¹ ได้บัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการ ใช้ ยึดถือ หรือครอบครอง ทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า² เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งสามารถหยิบยกขึ้นมาพิจารณาเรื่องความผิดมูลฐานได้ในสองประเด็น คือ

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประเภทใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครอง ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงในบทที่ 2 แล้ว

ข. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ประเภทใดที่มีลักษณะเป็นการค้า ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงต่อไป

ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในระดับพระราชบัญญัติพบประเด็นปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ดังนี้

¹ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556.

² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15).

4.1.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 สามารถแบ่งลักษณะของการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายป่าและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายป่าและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่³”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การกระทำความผิดบุกรุกแผ้วถางที่ป่าเพื่อครอบครองที่ดิน ปลูกสร้างที่พักอาศัยและทำการเกษตร จำนวน 1 ไร่ กับ 5 ไร่ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก แต่การบุกรุกแผ้วถางที่ป่า จำนวน 5 ไร่ อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่กลุ่มบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นครอบครัวใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและได้บุกรุกทำการเกษตรเพื่อยังชีพเท่านั้น ส่วนกรณีบุกรุกแผ้วถางที่ป่า จำนวน 1 ไร่ อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำที่ดินไปขายต่อเพื่อแสวงหากำไรหรือมีการขุดดินไปขาย ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

³ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484, มาตรา 54.

ข. ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดทำไม้ หรือ เจาะ หรือ สับ หรือ เผา หรือ ทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต⁴”

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้ามตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้ามในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3(15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การกระทำความผิดทำไม้ (ตัดไม้) พะยุง จำนวน 1 ต้น กับ 5 ต้น ในเขตอุทยานแห่งชาติ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนไม้หวงห้าม แต่การทำไม้ (ตัดไม้) พะยุง จำนวน 5 ต้น อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตัดกิ่งไม้พะยุงต้นเล็กเพื่อนำไปทำไม้พินสำหรับทำขนมขายเพื่อยังชีพ ส่วนกรณีการทำไม้ (ตัดไม้) พะยุง จำนวน 1 ต้น อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำไม้พะยุงไปขายต่อให้กับนายหน้าเพื่อรวบรวมส่งไปยังผู้รับซื้อรายใหญ่ที่ประเทศจีน ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

ค. ความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้าม

ความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้าม เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวง กับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต⁵”

⁴ เฟิงอ๋าง, มาตรา 11 วรรคหนึ่ง.

⁵ เฟิงอ๋าง, มาตรา 29 วรรคหนึ่ง.

ความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การเก็บหาหวงผึ้ง จำนวน 2 กิโลกรัม และ 10 กิโลกรัม ในเขตอุทยานแห่งชาติ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องน้ำหนักหวงผึ้ง แต่การเก็บหาหวงผึ้ง จำนวน 10 กิโลกรัม อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเก็บหาหวงผึ้งเพื่อนำไปเป็นส่วนผสมทำยาสมุนไพรรักษาชาวบ้านที่ยากจนโดยเก็บค่ารักษาตามแต่คนป่วยจะจ่ายหรือไม่จ่ายก็ได้ ส่วนกรณีเก็บหาหวงผึ้ง จำนวน 2 กิโลกรัม อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำหวงผึ้งไปขายต่อให้กับนายหน้าเพื่อรวบรวมส่งไปยังผู้รับซื้อรายใหญ่ทำน้ำผึ้งบรรจุขวดขายและได้กระทำมาแล้วหลายครั้ง ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

ง. ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้

ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น หรือความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 48 ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเม้ง และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

เพื่อประโยชน์แห่งความในวรรคหนึ่ง ไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่จมอยู่ในแม่น้ำ ลำคลอง ในรัศมีห้าสิบลูกบาศก์เมตรของบริเวณที่ทำกรแปรรูปไม้ และไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ให้สันนิษฐานว่าเป็นไม้ที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ที่มีโรงงานอยู่ในบริเวณนั้น

ความในวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกระทำแก้ม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรด้วย⁶”

ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 48 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การลักลอบตัดและเลื่อย (แปรรูป) ไม้ชิงชัน จำนวน 2 ต้น และจำนวน 5 ต้น ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนต้นไม้ชิงชัน แต่การลักลอบตัดและเลื่อย (แปรรูป) ไม้ชิงชัน จำนวน 5 ต้น อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่ผู้กระทำความผิดแปรรูปไม้ เพื่อนำไปซ่อมแซมบ้านพักอาศัย ส่วนกรณีลักลอบตัดและเลื่อย (แปรรูป) ไม้ชิงชัน จำนวน 2 ต้น อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำไม้ชิงชันไปขายต่อให้กับนายหน้า ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่อย่างไร

จ. ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด เป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอันเป็นการทำลายและยึดถือที่ป่า เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น หรือความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม หรือเก็บของป่าหวงห้าม หรือความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 70 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดฐานเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น⁷”

ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด ตามมาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด ในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบ

⁶ เฟิงอ้าง, มาตรา 48.

⁷ เฟิงอ้าง, มาตรา 70.

ด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 70 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การรับไว้ซึ่งไม้สัก จำนวน 10 ท่อน และ 20 ท่อน ที่ได้จากการลักลอบตัดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนท่อนไม้สัก แต่การรับไว้ซึ่งไม้สัก จำนวน 20 ท่อน อาจมิใช่ มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่ผู้กระทำความผิดรับฝากไม้สักไว้เพื่อรอเจ้าของมารับไปสร้างบ้านโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ส่วนกรณีการรับไว้ซึ่งไม้สัก จำนวน 10 ท่อน อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการรับฝากไว้ระหว่างรอขายโดยได้รับค่าตอบแทน ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

4.1.2 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 สามารถพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 16 ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

- (1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า
 - (2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
 - (3) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
 - (4) ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย
 - (5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทันหรือเหือดแห้ง
 - (6) ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
 - (7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
 - (8) เก็บ หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
 - (9) นำยานพาหนะเข้าออกหรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น
- เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(10) นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(11) นำหรือปล่อยปลุกสัตว์เข้าไป

(12) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

(13) เข้าไปดำเนินการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(14) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ

(15) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้

(16) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

(17) ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คนหรือสัตว์

(18) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่าง ๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

(19) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง⁸”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นการกระบวนแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การบุกรุกที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ และ 5 ไร่ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก แต่การบุกรุกที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 5 ไร่ อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีของกลุ่มบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นครอบครัวใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและได้บุกรุกทำการเกษตรเพื่อยังชีพเท่านั้น ส่วนกรณีการบุกรุกที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดินจำนวน 1 ไร่ อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำที่ดินไปขายต่อเพื่อแสวงหากำไรหรือมีการขุดดิน

⁸ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16.

ไปขาย ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

4.1.3 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 สามารถพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อแสวงหาประโยชน์

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งบัญญัติว่า “ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เเผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

(1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตริ กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20

(2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การบุกรุกที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ และ 5 ไร่ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก แต่การบุกรุกที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 5 ไร่ อาจมีใช้มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีของกลุ่มบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นครอบครัวใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและได้บุกรุกทำการเกษตรเพื่อยังชีพเท่านั้น ส่วนกรณีการบุกรุกที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำที่ดินไปขายต่อเพื่อแสวงหา

⁹ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14.

กำไรหรือมีการขุดดินไปขายดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

ข. ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้มาจากการกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นความผิดที่ต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับบุกรุกที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 34 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสีย ซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้อยู่แล้วว่า เป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษเสมือนเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น¹⁰”

ความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้มาจากการกระทำความผิดตาม มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการรับไว้ซึ่งไม้หรือของป่าที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในลักษณะใดที่เป็น การใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 34 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การรับไว้ซึ่งไม้เกิดดำ จำนวน 10 ท่อน และ 20 ท่อน ที่ได้จากการลักลอบตัดในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนท่อนไม้เกิดดำ แต่การรับไว้ซึ่งไม้เกิดดำจำนวน 20 ท่อน อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีและผู้กระทำความผิดรับฝากไม้เกิดดำไว้ เพื่อรอเจ้าของมารับไปสร้างบ้านโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ส่วนกรณีการรับไว้ซึ่งไม้เกิดดำ จำนวน 10 ท่อน อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการรับฝากไว้ระหว่างรอนายทุนมารับไปขายโดยได้รับค่าตอบแทน ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

4.1.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 สามารถแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ลักษณะเดียวแต่แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

¹⁰ เพิ่งอ้าง, มาตรา 34.

ก. กรณีบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งบัญญัติว่า “ในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โคน แผลวถาง เผา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแล รักษาหรือบำรุงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อการเพาะพันธุ์ การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้การศึกษาหรือการพักอาศัย หรืออำนวยความสะดวก หรือให้ความรู้แก่ ประชาชนให้อธิปไตยมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่าได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ¹¹”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตามมาตรา 38 แห่ง พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากร ป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันมี ลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2507 มาตรา 38 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ และ 5 ไร่ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก แต่การบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า เพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 5 ไร่ อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีของกลุ่ม บุคคลผู้กระทำความผิดเป็นครอบครัวใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและได้บุกรุกทำการเกษตร เพื่อยังชีพเท่านั้น ส่วนกรณีการบุกรุกที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำที่ดินไปขายต่อเพื่อแสวงหากำไรหรือมีการขุด ดินไปขาย ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่า เป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

¹¹ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 38.

ข. กรณีบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งบัญญัติว่า “บริเวณสถานที่ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันแห่งใด รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะกำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดก็ได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้น
- (2) เก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่าซึ่งห้ามมิให้ล่า
- (3) ยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัดโค่น แผ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตันเหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือเมื่ออธิบดีได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตห้ามล่าแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดมีความจำเป็นต้องปฏิบัติการตามกฎหมาย หรือปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานนั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ¹²”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2507 มาตรา 42 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ และ 5 ไร่ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน

¹² เพิ่งอ้าง, มาตรา 42.

มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก แต่การบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 5 ไร่ อาจมีใช้มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่กลุ่มบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นครอบครัวใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและได้บุกรุกทำการเกษตรเพื่อยังชีพเท่านั้น ส่วนกรณีการบุกรุกที่ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดินจำนวน 1 ไร่ อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำที่ดินไปขายต่อเพื่อแสวงหากำไรหรือมีการขุดดินไปขายดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

4.1.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สามารถแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 43 และ 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43 บัญญัติว่า “ในกรณีที่น่าเชื่อว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลาย หรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่าย หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม¹³”

มาตรา 44 บัญญัติว่า “ในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 43 ให้กำหนดมาตรการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ไว้ในกฎกระทรวงด้วย

- (1) กำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ หรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ หรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- (2) ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใดๆ ที่อาจเป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติ หรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

¹³ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43.

(3) กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้างหรือดำเนินการในพื้นที่นั้น ให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(4) กำหนดวิธีจัดการโดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้น รวมทั้งการกำหนดขอบเขต หน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการร่วมมือและประสานงาน ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติหรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่นั้น

(5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น¹⁴”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 43 และ 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43 และ 44 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ และ 5 ไร่ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก แต่การบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 5 ไร่ อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณี ที่กลุ่มบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นครอบครัวใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและได้บุกรุกทำการเกษตรเพื่อยังชีพเท่านั้น ส่วนกรณีการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำที่ดินไปขายต่อเพื่อแสวงหากำไรหรือมีการขุดดินไปขายดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็น ต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

ข. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ ได้ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า “ผู้ใดบุกรุกหรือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าไปกระทำด้วยประการใดๆ

¹⁴ เพิ่งอ้าง, มาตรา 44.

อันเป็นทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนด ตามมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁵”

ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีประเด็นการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐในลักษณะใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 99 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น การบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ และ 5 ไร่ แม้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก แต่การบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 5 ไร่ อาจมิใช่มีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่กลุ่มบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นครอบครัวใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนและได้บุกรุกทำการเกษตรเพื่อยังชีพเท่านั้น ส่วนกรณีการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นที่ดินของรัฐเพื่อยึดถือหรือครอบครองที่ดิน จำนวน 1 ไร่ อาจมีลักษณะเป็นการค้าในกรณีที่มีการนำที่ดินไปขายต่อเพื่อแสวงหากำไรหรือมีการขุดดินไปขายดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องตีความว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ อย่างไร

4.2 วิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อย จากการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาใช้แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

4.2.1 จุดเด่น

4.2.1.1 เป็นมาตรการที่กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีหน้าที่ในการป้องกันการกระทำความผิด

¹⁵ เฟิงอ้าง, มาตรา 99.

เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม มีหน้าที่ในการให้ลูกค้าแสดงตน ทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม¹⁶ มีหน้าที่ตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า¹⁷ มีหน้าที่ในการ รายงานการทำธุรกรรมทางการเงินตามมูลค่าที่กฎหมายกำหนด¹⁸ การเก็บบันทึกเอกสาร¹⁹ การจัดให้มีโครงการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์²⁰ ซึ่งการดำเนินมาตรการดังกล่าวเป็นการป้องกันการกระทำความผิดมูลฐานรวมถึงการบุกรุกที่ป่า และการฟอกเงิน เนื่องจากทำให้อาชญากรเกรงกลัว ถูกตรวจสอบเส้นทางการเงินและถูกริบทรัพย์สิน รวมทั้งการถูกดำเนินคดีอาญาในความผิดฐาน ฟอกเงิน มาตรการดังกล่าวมีผลดี ดังนี้

ก. เป็นการลดต้นทุนการดำเนินมาตรการด้านการป้องกันการกระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงินของหน่วยงานของรัฐ โดยให้สถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมาย มีหน้าที่ในการรายงานการทำธุรกรรม การให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้ง ก่อนการทำธุรกรรม มีหน้าที่ตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และส่งรายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หากส่งเจ้าหน้าที่รัฐไปประจำสถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมาย ณ สถานประกอบการทุกแห่ง แล้วจึงส่งรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในลักษณะเดียวกับเจ้าพนักงานตำรวจสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่ศุลกากร ซึ่งอยู่ประจำตามด่านตรวจคนเข้าเมืองและด่านศุลกากรต่างๆ ย่อมใช้งบประมาณจำนวนมหาศาล

ข. ส่งผลให้การกระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงินยากลำบากขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงินเกรงกลัวที่จะถูกตรวจสอบเส้นทางการเงิน

¹⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 และกฎกระทรวง กำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ. 2554

¹⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20/1 และกฎกระทรวง การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556.

¹⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13 และกฎกระทรวง กำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554

¹⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 22.

²⁰ เฟิงอ่าง, มาตรา 20/1 และกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556 ข้อ 8.

ถูกริบทรัพย์ และถูกดำเนินคดีอาญา ทำให้อาจตัดสินใจเลิกกระทำความผิด และไม่ช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้กระทำความผิด ทำให้การประกอบอาชีพอาชญากรรมความผิดมูลฐานและการฟอกเงินยากลำบากขึ้น ส่งผลดีกับสังคมและประเทศชาติ

ค.เป็นการสร้างความเชี่ยวชาญให้กับพยานที่เป็นพนักงานสถาบันการเงิน และผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมาย ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงิน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องพบลูกค้าโดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับ การตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการเงินลูกค้าเมื่อปฏิบัติงานด้านนี้เป็นระยะเวลานานย่อมก่อให้เกิด ความรู้ความเชี่ยวชาญ และสามารถใช้เป็นประจักษ์พยานซึ่งมีน้ำหนักมากในชั้นศาล ทำให้ผู้กระทำความผิดถูกริบทรัพย์และถูกลงโทษตามกฎหมาย

ง.เป็นการลดระยะเวลาในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดมูลฐาน และการฟอกเงิน เนื่องจากเมื่อสถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมาย ส่งรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลการทำ ธุรกรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรม อันอาจนำไปสู่การริบทรัพย์และการดำเนินคดีอาญา ฐานฟอกเงิน ซึ่งหากไม่มีมาตรการดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องรอนจนกระทั่งผู้กระทำความผิด ถูกจับกุมดำเนินคดีอาญาในความผิดมูลฐานหรือการฟอกเงินเสียก่อน จึงจะเริ่มกระบวนการ ตรวจสอบตามกฎหมาย

จ.การดำเนินมาตรการดังกล่าวเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะ 40+9 ประการ (40+9 Recommendations) ของกลุ่มปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน Financial Action Task Force (FATF) ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องถูกกลุ่มประเทศ จี 7 โต้ตอบผ่านมาตรการด้านการเงินซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ

4.2.1.2 เป็นมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐาน ฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

เมื่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ จากการกระทำความผิดไปฟอกในลักษณะตามบทนิยามในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องรับโทษทางอาญาในฐานะผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นาย ก. นาย ข. และนาย ค. ร่วมกันบุกรุก ที่ป่าสงวนแห่งชาติปลูกสร้างโรงแรมจำนวน 100 ห้อง ได้ค่าเช่าเดือนละ 200,000 บาท โดยพวก

นาย ก. ทราบว่าตนกระทำความผิดกฎหมาย จึงแบ่งเอาเงินค่าเช่าที่ได้รับ 100,000 บาท เป็นประจำทุกเดือนนำไปซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์โดยใช้ชื่อบุคคลอื่นเพื่อเป็นการปิดบังอำพรางที่มา เนื่องจากเกรงว่าหากถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีจะต้องถูกริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ซึ่งมีผลใช้บังคับคือวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป หากการซื้อหุ้นในลักษณะดังกล่าวของนาย ก. กับพวก เกิดขึ้นก่อนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 ยังไม่เป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แต่หากการซื้อหุ้นในลักษณะดังกล่าวของนาย ก. กับพวก เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป การกระทำของนาย ก. กับพวก เป็นการร่วมกันกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายอาญาที่ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย²¹ ซึ่งใช้หลักการดังกล่าวรวมไปถึงผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วย

4.2.1.3 เป็นมาตรการอุดช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สิน

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อใช้ตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม จึงมีลักษณะเป็นมาตรการอุดช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สินของกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดมูลฐาน ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรการอุดช่องว่างทางกฎหมายได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้²²

ในการพิจารณาดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดตามวรรคหนึ่ง ลักษณะการกระทำความผิดที่สำนักงานดำเนินการจะต้องมีลักษณะที่อาจส่งผลกระทบต่อ

²¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2.

²² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58.

อย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจการคลังของประเทศ หรือเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ทั้งนี้ ลักษณะการกระทำความผิดดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด²³”

จากบทบัญญัติดังกล่าวเมื่อมีการดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าหากไม่สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ตามกฎหมายในเรื่องนั้นๆ หรือหากดำเนินการไปแล้วแต่ไม่เป็นผล กรณีดังกล่าวย่อมสามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้ได้

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นาย ก. นาย ข. และนาย ค. ร่วมกันบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติปลูกสร้างโรงแรมจำนวน 100 ห้อง ได้ค่าเช่าเดือนละ 200,000 บาท โดยพวคนาย ก. ทราบว่าตนกระทำความผิดกฎหมาย จึงแบ่งเอาเงินค่าเช่าที่ได้รับ 100,000 บาท เป็นประจำทุกเดือนนำไปซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์โดยใช้ชื่อบุคคลอื่นเพื่อเป็นการปิดบังอำพรางที่มา เนื่องจากเกรงว่าหากถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีจะต้องถูกริบทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต่อมานาย ก. กับพวกร ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการกับค่าเช่าที่นาย ก. กับพวกร ได้รับไปตั้งแต่แรกได้ จึงมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับกับค่าเช่าดังกล่าวซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า อันเป็นไปตามมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

4.2.1.4 มาตรการในการดำเนินการกับทรัพย์สินเป็นมาตรการในทางแพ่งสามารถใช้ย้อนหลังขึ้นไปจากวันที่กฎหมายใช้บังคับได้

มาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ใช้มาตรฐานการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงสามารถใช้อ้อนหลังขึ้นไปจากวันที่กฎหมายใช้บังคับได้

ในเรื่องนี้ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ 40-41/2546²⁴ และศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 4175/2550²⁵ ซึ่งเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานยาเสพติด

²³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58 วรรคสอง.

²⁴ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 (ปปง.) น. 1-2.

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546²⁶ ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. 3/2544 และผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. 5/2544 รวม 2 คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 264²⁷ ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หมวด 6 ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 29²⁸ มาตรา 32²⁹ มาตรา 48³⁰ และมาตรา 235³¹ หรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ถึงมาตรา 59 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 32³² หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต้องการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม และทำลายแรงจูงใจสำคัญในการประกอบอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูง จึงกำหนดให้มีมาตรการดำเนินการต่อการฟอกเงิน คือ มาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดีต่อบุคคล และมาตรการที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สิน ซึ่งเป็นมาตรการพิเศษที่รัฐกำหนดขึ้น มาตรการทั้งสองเป็นการดำเนินการที่เป็นคนละส่วนกัน และมีการกำหนดภาระการพิสูจน์ที่มีบทสันนิษฐานแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว มิได้เป็นการดำเนินคดีทางอาญาต่อบุคคลแล้ว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 32 แต่อย่างใด³³

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ถึงมาตรา 59 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 4175/2550 (ปปง.), น.2.

²⁶ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 (ปปง.), น. 1-2.

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 264.

²⁸ เพ็งอ้าง, มาตรา 29.

²⁹ เพ็งอ้าง, มาตรา 32.

³⁰ เพ็งอ้าง, มาตรา 48.

³¹ เพ็งอ้าง, มาตรา 235.

³² เพ็งอ้าง, มาตรา 32.

³³ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 (ปปง.) น. 1-2.

พ.ศ. 2540 มาตรา 29³⁴ และมาตรา 48³⁵ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ถึง 49 เป็นมาตรการที่รัฐใช้บังคับโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของคนส่วนใหญ่ประกอบกับกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นแล้ว จึงถือได้ว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 29³⁶ และมาตรา 48³⁷ แต่อย่างใด³⁸

ประเด็นที่สาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 59 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 235³⁹ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นองค์กรทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาข้อพิพาทและให้นำวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ ซึ่งศาลแพ่งเป็นศาลหนึ่งในระบบศาลยุติธรรมจัดตั้งขึ้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 19 มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรการดำเนินการทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด หมวด 6 ที่เป็นมาตรการพิเศษที่มีใช้มาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดีต่อบุคคลแล้ว ดังนั้น การดำเนินการสอบสวนพิจารณาที่ศาลแพ่งเป็นผู้พิจารณา เป็นการถูกต้องชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 235⁴⁰ แต่อย่างใด⁴¹

ฎีกาที่ 4175/2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่ทรัพย์สินของผู้คัดค้านทั้งสามที่ได้มาก่อนวันดังกล่าวหรือไม่ เห็นว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งมีโทษทางอาญาและมาตรการทางแพ่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ในกรณีที่ศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานโดยมีต้องคำนึงถึงว่าทรัพย์สินนั้นผู้เป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินจะได้มาก่อนที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับหรือไม่ เพราะมาตรการดังกล่าว

³⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 29.

³⁵ เพิ่งอ้าง, มาตรา 48.

³⁶ เพิ่งอ้าง, มาตรา 29.

³⁷ เพิ่งอ้าง, มาตรา 48.

³⁸ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 (ปปง.) น. 1-2.

³⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 235.

⁴⁰ เพิ่งอ้าง.

⁴¹ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 (ปปง.) น. 1-2.

มิใช่โทษทางอาญา จึงมีผลใช้บังคับย้อนหลังได้ตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 ฎีกาของผู้คัดค้านทั้งสามทุกข้อฟังไม่ขึ้น⁴²

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างซึ่งเป็นผลมาจากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4175/2550 เช่น นาย ก. นาย ข. และนาย ค. ร่วมกันบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติปลูกสร้างโรงแรมจำนวน 100 ห้อง ได้ค่าเช่าเดือนละ 200,000 บาท มาตั้งแต่ปี 2548 โดยพวคนาย ก. ทราบว่าตนกระทำผิดกฎหมาย จึงแบ่งเอาเงินค่าเช่าที่ได้รับ 100,000 บาท เป็นประจำทุกเดือนนำไปซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์โดยใช้ชื่อบุคคลอื่นเพื่อเป็นการปิดบังอำพรางที่มา เนื่องจากเกรงว่าหากถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีจะต้องถูกริบทรัพย์สิน ต่อมาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ซึ่งกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐาน มีผลใช้บังคับคือวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป แม้การซื้อหุ้นในลักษณะดังกล่าวของนาย ก. กับพวก เกิดขึ้นก่อนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 ก็สามารถริบหุ้นดังกล่าวย้อนหลังได้เป็นการดำเนินการในทางแพ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกับการกระทำความผิดอาญาฐานฟอกเงินโดยการซื้อหุ้น ซึ่งจะเป็ความผิดอาญาฐานฟอกเงินตั้งแต่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดคือตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อริบหุ้นให้ตกเป็นของแผ่นดินกรณีดังกล่าวจะต้องได้ความว่า เกิดขึ้นภายหลังจากพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีผลใช้บังคับกับที่ป่าสงวนซึ่งถูกบุกรุกแล้ว แม้ว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าวจะได้มาก่อนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 ก็ตาม

อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่ามาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดย้อนหลังในทางแพ่งกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่านั้น สามารถตีความโดยอาศัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4175/2550 เป็นบรรทัดฐานได้ เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอาชญากรรมชาติเป็นความผิดต่อแผ่นดินเช่นเดียวกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ต่างจากความผิดมูลฐานอื่นที่มีใช้ความผิดต่อแผ่นดิน แต่เป็นความผิดต่อส่วนตัว เช่น ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการฉ้อโกง หรือยกยอก อันเป็นปกติจรรยา ตามประมวลกฎหมายอาญา⁴³ ซึ่งหากมีการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย

⁴² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4175/2550 (ปปง.), น.2.

⁴³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (18).

ยอมเป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป⁴⁴ กรณีดังกล่าวนี้แม้ว่าในทางทฤษฎีอาจมีปัญหาในการบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และการดำเนินคดีอาญาด้านฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน เนื่องจากความไม่แน่นอนของตัวความผิดมูลฐานนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้น กรณีการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายมีโอกาสเกิดขึ้นไม่มากนัก เนื่องจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง หรือยักยอก อันเป็นปกติฐานะ ตามประมวลกฎหมายอาญาโดยส่วนใหญ่ มักจะนำทรัพย์สินไปเปลี่ยนสภาพและนำไปใช้จ่ายส่วนตัว จนเหลือทรัพย์สินที่มีมูลค่าน้อยกว่าที่ได้จากผู้เสียหาย เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดีจึงไม่อาจคืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหายจนครบถ้วนเพื่อให้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันได้ หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง หรือยักยอก อันเป็นปกติฐานะ ตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำความผิดได้มีพฤติการณ์กระทำความผิดมานาน มีผู้เสียหายหลายรายที่ถูกฉ้อโกง หรือยักยอกทรัพย์สิน แต่มีผู้เสียหายบางรายที่ได้รับคืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาทรัพย์สินจึงถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกัน กรณี ดังกล่าวก็อาจไม่มีปัญหาในการบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และการดำเนินคดีอาญาด้านฟอกเงิน หากสามารถพิสูจน์ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และองค์ประกอบความผิดอาญาด้านฟอกเงินได้

4.2.1.5 ใช้การตรวจสอบเส้นทางการเงินในการดำเนินการกับทรัพย์สินของบุคคลในองค์กรอาชญากรรม อันเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมายตัดวงจรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่านายทุนผู้อยู่เบื้องหลังมักจะวานใช้ให้ผู้อื่นบุกรุกที่ป่า⁴⁵ รวมทั้งครอบครองทรัพย์สินแทน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้บังคับใช้กฎหมายไม่สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นนายทุนได้ ซึ่งเป็นจุดด้อยของกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่ใช้บังคับในปัจจุบัน แต่การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการบุกรุกที่ป่า เป็นการใช่วิธีการตรวจสอบเส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิดในลักษณะของการพิสูจน์เส้นทางการเงิน รวมทั้งใช้กับผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์ ย่อมทำให้

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2).

⁴⁵ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่องปรับปรุงกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินและที่ดิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548), น.36.(บทที่ 2)

เห็นภาพขององค์กรอาชญากรรมได้ชัดเจนประจักษ์เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องบุคคลในองค์กรอาชญากรรม และการถือครองทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถใช้มาตรการตามกฎหมายฟอกเงินเข้าดำเนินการได้ไม่ว่าจะเป็นมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งหรือดำเนินคดีอาญาด้านฟอกเงิน จึงสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นาย ก. หัวหน้าองค์กรอาชญากรรม ใ้ให้นาย ข. ลูกน้อง ไปจ้างนาย ค. นาย ง. และนาย จ. ซึ่งเป็นชาวบ้านร่วมกันบุกรุกที่อุทยานแห่งชาติเพื่อตัดไม้มีค่า แล้ววางปลุกพืชเศรษฐกิจ จำนวน 500 ไร่ ปลุกสร้างรีสอร์ท จำนวน 1,000 ห้อง โดยให้นาย ค. นาย ง. และนาย จ. รับสมอ้างเป็นเจ้าของ และให้โอนเงินให้นาย ข. จากนั้น นาย ข. โอนเงินให้ นาย ก. หัวหน้าองค์กรอาชญากรรม ต่อมาเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจับกุมนาย ค. นาย ง. และนาย จ. ดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เมื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบเส้นทางการเงินอย่างเต็มรูปแบบ ผลของการตรวจสอบพิสูจน์เส้นทางการเงินย่อมพบความเชื่อมโยงทางการเงินถึงนาย ข. และนาย ก. ทำให้สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินของนาย ก. และนาย ข. ได้ รวมทั้งดำเนินคดีอาญาด้านฟอกเงินได้เช่นเดียวกัน

4.2.1.6 มีข้อสันนิษฐานในเรื่องภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินทำให้ดำเนินการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่งได้ง่ายกว่าการริบทรัพย์สินในคดีอาญา

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติในเรื่องข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินของผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน⁴⁶ โดยผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวต้องพิสูจน์ว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุตลสาธารณะ⁴⁷

ในเรื่องดังกล่าวได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 2926/2551⁴⁸ และฎีกาที่ 4428/2550⁴⁹ วางหลักว่ากรณีผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถนำสืบพิสูจน์ถึงที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

⁴⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51.

⁴⁷ เพิ่งอ้าง, มาตรา 50.

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2926/2551 (ปปง.), น.3.

ของทรัพย์สินเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้ ข้อเท็จจริงจึงต้องฟังตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่า ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นาย ก. ส่งให้นาย ข. ซึ่งเป็นลูกน้อง กับพวก บุกรุกแผ้วถางที่ป่าจำนวน 1,000 ไร่ และ นาย ก. นำที่ดินดังกล่าวไปขายให้กับนาย ค. ในราคา 10 ล้านบาท จากนั้นนาย ก. นำไปซื้อรถยนต์ในราคา 3 ล้านบาท เอาไว้ใช้งาน ซื้อบ้านราคา 6 ล้านบาท ให้นางสาว ส. ภรรยาบ่อย และแบ่งเงินที่เหลือ 1 ล้านบาท ให้นาย ข. กับพวก ซึ่งยังไม่ได้นำไปใช้ ต่อมาเจ้าพนักงานป่าไม้และตำรวจสืบทราบจึงเข้าจับกุมดำเนินคดีกับนาย ค. ซึ่งเป็นผู้ครอบครองที่ป่าดังกล่าว และสามารถขยายผลดำเนินการกับทรัพย์สินทั้ง 3 รายการ คือ รถยนต์ราคา 3 ล้านบาท บ้านราคา 6 ล้านบาท และเงินสด 1 ล้านบาท ทรัพย์สินทั้ง 3 รายการดังกล่าว กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพราะเป็นของผู้กระทำความผิดมูลฐานและผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระทำความผิดมูลฐาน

4.2.1.7 เกณฑ์มาตรฐานในการพิสูจน์การได้มาซึ่งทรัพย์สินของอาชญากรใช้การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเช่นเดียวกับคดีแพ่ง ส่งผลให้การดำเนินการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทำได้ง่ายกว่าการรับทรัพย์สินในคดีอาญา

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในการดำเนินการกับทรัพย์สินโดยอนุโลม⁵⁰ โดยมีบทบัญญัติให้ศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการ หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน⁵¹ ซึ่งการดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าวเป็นมาตรการในทางแพ่งมาตรฐานการชั่งน้ำหนักพยาน จึงใช้หลักในคดีแพ่ง ไม่ต้องเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยตามหลักในคดีอาญา

ส่วนคดีอาญาฟอกเงินใช้มาตรฐานคดีอาญาทั่วไป ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น และเมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย⁵²

⁴⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4428/2550 (ปปง.), น.4.

⁵⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 59.

⁵¹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 51.

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227.

4.2.1.8 หากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำความผิดฐานพอกเงินต้องระวางโทษเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน

เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องการกระทำความผิดฐานพอกเงินโดยเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นตามมาตรา 10 และมาตรา 11 ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำความผิดฐานพอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า จะต้องระวางโทษเพิ่มขึ้น ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นสองเท่า ได้แก่ เจ้าพนักงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญผู้ใดกระทำความผิดตามหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 (ความผิดเกี่ยวกับการพอกเงิน) ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น⁵³

2) เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นสามเท่า ได้แก่

ก.กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ รองเลขาธิการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว (ความผิดเกี่ยวกับการพอกเงิน) ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น⁵⁴

ข.กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 (ความผิดเกี่ยวกับการพอกเงิน) ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น⁵⁵

⁵³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 10 วรรคหนึ่ง.

⁵⁴ เพิ่งอ้าง, มาตรา 10 วรรคสอง.

⁵⁵ เพิ่งอ้าง, มาตรา 11 วรรคหนึ่ง.

ค.ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดร่วมในการกระทำความผิดกับบุคคลตามข้อ ข. ไม่ว่าจะในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามข้อ ข.⁵⁶

4.2.2 จุดด้อย

4.2.2.1 การระบุค่าว่ามีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดในนิยามย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการตีความ

เมื่อพิจารณานิยามความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิ่งแวดลอม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า เป็นความผิดมูลฐาน ผู้เขียนเห็นว่ากรณีที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในลักษณะดังกล่าว ย่อมส่งผลเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถเลือกใช้ดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกับข้อเท็จจริงที่อาจเข้าลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งสามารถหยิบยกขึ้นมาพิจารณาได้ในสองประเด็นคือ

ก. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประเภทใดที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพย์สินหรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ข. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพย์สินป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ประเภทใดที่มีลักษณะเป็นการค้า

ซึ่งจะส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายในกรณีดังกล่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหลายหน่วยงานตามที่ได้กล่าวมา ในลักษณะที่ไม่สอดคล้องหรือเป็นมาตรฐานเดียวกันในการตีความบังคับใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีต่างๆ

กรณีการกำหนดลักษณะความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิ่งแวดลอมของประเทศไทยดังกล่าวเปิดช่องให้มีการตีความบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งมีความแตกต่างกับการกำหนดลักษณะความผิดมูลฐานในต่างประเทศ ซึ่งใช้อัตราโทษทางอาญามากำหนดความผิดมูลฐาน หรือ

⁵⁶ เพิ่งอ้าง, มาตรา 11 วรรคท้าย.

ลักษณะการกระทำความผิดอาญาใดๆ ทำให้ไม่มีปัญหาในการตีความบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ดังเช่น

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ใดเจตนาทำลายหรือกระทำการโจรกรรมใดๆ ซึ่งทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาหรือกรมหรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ⁵⁷ รวมถึงทรัพยากรป่าไม้ ถือว่าเป็นความผิดมูลฐาน “specified unlawful activity” ที่สามารถดำเนินการริบทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้⁵⁸

ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้หลักเกณฑ์อัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีหรือมากกว่าตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ภาคผนวก 1 (Decree on Anti - Money Laundering of Lao People’s Democratic Republic Annex 1⁵⁹) จะต้องเป็นกรณีการกระทำความผิดผิดไม่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี⁶⁰ และในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โลหะ แร่ธาตุ หินมีค่า และของป่าซึ่งมิใช่เนื้อไม้ (Non-Timber Forest Product) โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สถานที่ซึ่งเกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี⁶¹

⁵⁷ Federal Financial Institutions Examination Council (FFIEC) “Money Laundering Control Act of 1986” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/regulations/ML_Control_1986.pdf และ 18 U.S. Code § 1361 - Government property or contracts สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1361>

⁵⁸ 18 U.S. Code § 1956 - Laundering of monetary instruments สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1956>

⁵⁹ Decree on Anti - Money Laundering of Lao People’s Democratic Republic Annex 1.

⁶⁰ Penal Law of Lao People’s Democratic Republic Article 139 Destruction of Forests.

⁶¹ Ibid Article 143 Unlawful Exploitation of Natural Resources.

ส่วนประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนียได้บัญญัตินิยาม “การฟอกเงิน” จะต้องมีการได้มาซึ่งทรัพย์สินจากการกระทำทางอาญา⁶² และมีการนำทรัพย์สินนั้นมาฟอก การบัญญัติความผิดมูลฐานไว้กว้างในลักษณะการกระทำทางอาญาดังกล่าว จึงครอบคลุมความผิด มูลฐานทุกประเภท หากมีการบุกรุกที่ป่าหรือตัดไม้มีค่าเพื่อนำไปขายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว และมีการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด ทรัพย์สินที่มีการได้มาจากการกระทำทางอาญา ดังกล่าวย่อมเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานของสาธารณรัฐแอลเบเนียด้วย และสามารถถูกริบตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐแอลเบเนีย⁶³

4.2.2.2 การบัญญัติทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานในลักษณะ ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งมิใช่ ทางตรง

การบัญญัติทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานยังครอบคลุม ถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าทางตรงเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมถึง การได้มาในทางอื่นตามบทบัญญัติ

เมื่อพิจารณาเรื่องทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งมีบทนิยาม ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 คือ

“(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือ ความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือ ความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำ ความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด⁶⁴”

⁶² Criminal Code of the Republic of Albania Article 287.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมิได้กล่าวถึงลักษณะการได้เงินหรือทรัพย์สินมาจากกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งมิใช่ทางตรง กรณีดังกล่าวจึงไม่สามารถใช้บังคับกับการกระทำความผิดในทุกกรณีที่อาจเกิดขึ้นได้

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น บริษัทหนึ่ง ได้ประกอบธุรกิจผลิตน้ำอัดลม ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง บริษัทหนึ่ง ได้ว่าจ้างนายสอง เป็นเงินจำนวน 50,000 บาท เพื่อนำกากของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตน้ำอัดลม ไปทิ้งในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เดือนละ 1 ครั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าบำบัดกากของเสียให้แก่นิคมอุตสาหกรรม ก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำ โดยในแต่ละเดือน บริษัทหนึ่ง จะสามารถลดต้นทุนในการจ่ายค่าบำบัดหลังหักค่าจ้างนายสองแล้วเป็นเงิน 30,000 บาท บริษัทหนึ่งได้ว่าจ้างนายสองทำการในลักษณะดังกล่าวมาแล้ว 6 เดือน กรณีนี้ เงินค่าจ้างนายสอง จำนวน 50,000 บาท เป็นเวลา 6 เดือน รวม 300,000 บาท เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดสามารถริบในทางแพ่งได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เนื่องจากเงินจำนวนดังกล่าว นายสอง ได้มาจากการรับจ้างนำกากของเสียไปทิ้งในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งมีลักษณะเป็นการแสวงหาประโยชน์จากที่ป่าสงวนแห่งชาติใช้ในการรับกากของเสีย เช่นเดียวกับการบุกรุกที่ป่าสงวนเพื่อปลูกสร้างโรงแรม ผู้บุกรุกย่อมแสวงหาประโยชน์จากการนำห้องพักในที่ป่าสงวนออกให้ผู้อื่นเช่า และการกระทำของนายสอง ได้กระทำมาเป็นประจำหลายครั้ง จึงมีลักษณะเป็นการค้า ต้องด้วยนิยามความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า⁶⁵

แต่หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปเป็นบริษัทหนึ่ง ได้ใช้ให้ลูกจ้างนำกากของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตน้ำอัดลม ไปทิ้งในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งสามารถลดต้นทุนค่าบำบัดกากของเสียให้กับบริษัทหนึ่ง เดือนละ 80,000 บาท เป็นเวลา 6 เดือน รวม 480,000 บาท มูลค่าดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัทหนึ่ง ที่ลดลง ทำให้ผลกำไรเพิ่มขึ้น จึงไม่มีตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของบริษัทหนึ่งที่เป็นวัตถุแห่งการริบ แม้ว่ามูลค่าดังกล่าวจะเป็นผลประโยชน์ที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดมูลฐานซึ่งมิใช่ทางตรง (โดยอ้อม) ก็ตาม

4.2.2.3 อาจจะกระทบสิทธิบุคคลที่ใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพจึงต้องบังคับใช้กฎหมายด้วยความระมัดระวัง

บุคคลที่ใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับที่ป่า เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 66 และมาตรา 67 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับก่อนมีการยกเลิกโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557

⁶⁵ เฟิงอ้าง, มาตรา 3 (15).

ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รัฐธรรมนูญดังกล่าวได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิในการอนุรักษ์ การจัดการ การบำรุงรักษา การใช้และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติซึ่งในที่นี่จะกล่าวถึงทรัพยากรป่าไม้ ดังนี้

(1) สิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ในการอนุรักษ์ การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน บทบัญญัตินี้มีความสำคัญเนื่องจากการรับรองสิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐเพื่อการอนุรักษ์ การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นแนวคิดที่แตกต่างจาก แนวทางเดิมของรัฐในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเน้นบทบาทของรัฐในการอนุรักษ์และจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติแต่ฝ่ายเดียว⁶⁶

(2) สิทธิของบุคคลสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการ อนุรักษ์ การบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ตนเองมีชีวิต ในสิ่งแวดล้อมที่ดี (right to a healthful and decent environment) เป็นสิทธิซึ่งรัฐธรรมนูญ บัญญัติรับรองเพื่อให้มนุษย์มีสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีเพียงพอที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างยั่งยืน มีนักวิชาการหลายท่านเห็นว่าสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิทธิ มนุษยชนอย่างหนึ่งซึ่งรัฐจะต้องให้ความคุ้มครอง ซึ่งมีลักษณะเป็นสมบัติของส่วนรวมมากกว่า ทรัพย์สินของปัจเจก⁶⁷

ดังนั้น หากมองในเรื่องการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวในการ ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับป่าซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่บุคคลในชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์ จึงมี ความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ควบคู่ไปกับการป้องกันและ ปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าด้วย

แต่เดิมที่ได้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ได้มีการบัญญัติคำว่า “ไม่รวมถึงกลุ่มบุคคลที่ใช้สิทธิ ตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพโดยปกติเพื่อความจำเป็นแห่งการดำรงชีพ”⁶⁸ ต่อท้ายคำว่า “ที่มีลักษณะเป็นการค้า” เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันที่เป็นลายลักษณ์อักษรในพระราชบัญญัติ ดังกล่าว เพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพ ตามที่รัฐธรรมนูญ รับรอง ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนจะสะท้อน

⁶⁶ กอบกุล ราชะนาคร, กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550), น.10.

⁶⁷ เพ็งอ้าง, น.12.

⁶⁸ หนังสือรัฐสภา ด่วนที่สุด ที่ 248/2556 ลงวันที่ 11 มกราคม 2556.

ออกมาในส่วนที่เป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ⁶⁹ หากมีการบัญญัติให้ชัดเจนในพระราชบัญญัติ จะส่งผลเกิดความชัดเจนทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่จะอาศัยอำนาจเฉพาะซึ่งกำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติต่างๆ ในบางครั้ง อาจไม่ได้คำนึงสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ จึงอาจมีการละเลยได้ ผลกระทบก็จะเกิดกับ ประชาชนนั่นเอง ซึ่งกรณีที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ กรณีบุคคลที่พักอาศัยและดำรงชีพในพื้นที่ป่ามาตั้งแต่ บรรพบุรุษก่อนที่รัฐจะประกาศเขตอุทยานแห่งชาติหรือกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต่อมาได้มี การดำเนินคดีบุคคลดังกล่าวในความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า และมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในกรณีดังกล่าวสามารถพิจารณาได้ว่าบุคคลดังกล่าว ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ายังไม่ได้พิสูจน์ความจริงเกี่ยวกับสิทธิของตนในคดี ป่าไม้และที่ดินให้เสร็จสิ้นเสียก่อนให้เป็นที่ยุติในชั้นศาล จึงยังไม่ควรนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ เนื่องจากศาลอาจพิพากษาว่าการกระทำของบุคคลดังกล่าว ไม่เป็นความผิดซึ่งหมายถึงไม่เป็นความผิดมูลฐานก็ได้

4.2.2.4 ยังไม่มีบทบัญญัติให้บุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบ อาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย

เนื่องจากตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 มีผลใช้บังคับ จะส่งผลให้ผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการ บุกรุกที่ป่าต้องถูกดำเนินการกับทรัพย์สินและถูกดำเนินคดีอาญารฐานฟอกเงินในกรณีที่มี การกระทำความผิด ดังนั้น บุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับที่ป่าอาจจะ ต้องได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าว

กรณีดังกล่าว ผู้เขียนได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีประสบการณ์ในปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่ต่ำกว่า สิบปี และมีประสบการณ์ด้านคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบข้อมูลว่า ในบางกรณี ได้แก่ การใช้ ประโยชน์ระหว่างเอกชนในการครอบครองยึดถือที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือทรัพย์สินสำหรับพลเมือง ใช้ร่วมกันจำพวกที่ขายตลิ่งหรือทางน้ำ ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน⁷⁰ อยู่ภายใต้บทนิยามของ “ป่า” ซึ่งหมายถึงที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช

⁶⁹ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, รายงานการวิจัยเรื่องหลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2549), น.186.

⁷⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304.

2484⁷¹ และได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากการครอบครองที่ดินดังกล่าว ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการใช้พิจารณาว่าเป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือไม่ เช่น ชาวบ้านยึดถือที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งเป็นเกาะกลางแม่น้ำในฤดูแล้งเพื่อเพาะปลูกพืชระยะสั้นนำไปขาย หรือใช้เลี้ยงสัตว์⁷² หากบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดตามตัวบททั้งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยไม่ประกาศหลักเกณฑ์หรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนที่ใช้ประโยชน์จากที่ป่าในลักษณะดังกล่าว ทั้งในเรื่องรูปแบบการยึดถือครอบครองและผลประโยชน์ที่เอกชนได้รับ อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและประชาชน ดังเช่นที่เคยเกิดข้อพิพาทระหว่างภาครัฐและประชาชนเหมือนกรณีประกาศเขตอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ที่มีชุมชนอาศัยอยู่⁷³ จึงควรให้แจ้งหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการถูกดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งอาจจะมีการออกเป็นกฎหมายลูกบทตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต่อไป หรืออาจจะมีการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่จะมีการกำหนดขึ้นในกฎหมายลูกบทต่อไป ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องย่อมมีประโยชน์ คือ เป็นการป้องปรามการกระทำผิดกฎหมาย เป็นการลดภาระของเจ้าหน้าที่รัฐ ประหยัดงบประมาณ ทำให้ฝ่ายรัฐมีความรอบคอบในการกำหนดหลักเกณฑ์ และ เป็นการป้องกันหรือลดการทุจริตหรือใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐโดยมิชอบ⁷⁴

⁷¹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4.

⁷² สัมภาษณ์ ทิพย์วรรณ วรรณโสภณ, นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ ส่วนปฏิบัติการงานคดี กองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 9 กันยายน 2557 และสัมภาษณ์ ศิริกุล จุ่มสุวรรณ, นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ ส่วนปฏิบัติการงานคดี กองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 9 กันยายน 2557

⁷³ กอบกุล ราชะนาคร, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 66, น.77.

⁷⁴ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2550), น.474-475.

4.2.2.5 นักการเมืองอาจใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ามีเรื่องผู้ที่ต้องการแสวงหาประโยชน์ทางการเมือง เข้ามาสนับสนุนประชาชนที่บุกรุกที่ป่าซึ่งรวมตัวกัน โดยอ้างว่าทำเพื่อประโยชน์ประชาชนผู้เดือดร้อนหรือผู้ยากจน⁷⁵ จึงมีความเป็นไปได้ที่ฝ่ายตรงข้ามจะใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นเครื่องมือในการจัดการ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีทั้งมาตรการทางอาญาและมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง หากกฎหมายไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดำเนินการที่ชัดเจน เช่น ในเรื่องลักษณะความผิดมูลฐานก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายใช้ดุลพินิจในการดำเนินการอันอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนที่กระทำความผิดแต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้าดำเนินการ

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นายเอ นายบี และนายซี รวมกับชาวบ้านอื่นอีกกว่า 50 คน ได้ทำการบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อปลูกพืช บางรายปลูกพืชเพื่อยังชีพ จำนวน 2-3 ไร่ บางรายปลูกพืชเพื่อการค้า จำนวน 50-100 ไร่ ต่อมา นายดี นักการเมืองเข้ามาช่วยเหลือกลุ่มชาวบ้านดังกล่าวไม่ให้ถูกดำเนินคดีเพื่อหวังประโยชน์จากฐานเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป เมื่อ นายอี นักการเมืองคู่แข่งทราบข่าว จึงไปแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับพวกของ นายเอ แต่กลับปรากฏว่าตามข้อเท็จจริงการกระทำของพวกนายเอ ทุกราย แม้จะกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 แต่ก็ไม่ถึงขนาดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะไม่มีลักษณะเพื่อการค้า แต่เป็นไปเพื่อยังชีพ เพราะมีฐานะยากจน เมื่อข้อเท็จจริงเป็นไปดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเข้าจับกุมและใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทุกราย ผู้ที่ไม่อยู่ในขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวก็จะได้รับความเดือดร้อน แม้ว่าต่อมาพนักงานอัยการจะสั่งไม่ยื่นคำร้องต่อศาลในคดีแพ่ง หรือสั่งไม่ฟ้องในคดีอาญา หรือศาลจะสั่งให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้คัดค้านในคดีแพ่ง หรือพิพากษายกฟ้องในคดีอาญาภายหลังก็ตาม

⁷⁵ เฟิงอ้าง, น.33.

4.3 การแก้ไขปัญหเกี่ยวกับจุดด้อยในการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ผู้เขียนเห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว ซึ่งสร้างความเสียหายมหาศาลต่อประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเรื่องมาตรการในทางแพ่งและในทางอาญาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน แม้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะกำหนดให้ ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เป็นความผิดมูลฐาน แต่ในทางปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่มีความชัดเจนหรือกรอบหน้าที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ยังไม่มีมาตรการคุ้มครองบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพที่ชัดเจน และไม่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือรับทราบหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อทำการการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความรอบคอบและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ดังนี้

4.3.1 การแก้ไขปัญหบทบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งยังไม่มี ความชัดเจน

การกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นความผิดอาญาร้ายแรง (serious offense) นอกจากจะกำหนดตามทฤษฎีการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ เป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์ประกอบอาชญากรรม มีลักษณะของการประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนสูง มีลักษณะยากแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ⁷⁶ ยังมีรูปแบบการบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับ

⁷⁶ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : วินเนอร์ เอเซีย เทรต, 2544), น. 72. และดูวีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์ประกอบอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึด

การบุกรุกที่ป่า จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ การกำหนดความผิดมูลฐานตามลักษณะการกระทำความผิด การกำหนดความผิดมูลฐานตามอัตราโทษ การกำหนดความผิดมูลฐานตามมูลค่าความเสียหาย ในคดี

กรณีการกำหนดความผิดมูลฐานตามลักษณะการกระทำความผิด เช่น ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับได้มาซึ่งทรัพย์สินจากการทำลายหรือโจรกรรมทรัพย์สินของประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย 18 U.S.C. 1361⁷⁷ ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการค้าผลิตภัณฑ์จากไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตในประเทศมาเลเซีย ตามมาตรา 13 แห่ง the Malaysian Timber Industry Board (Incorporation) Act 1973 ของประเทศมาเลเซีย⁷⁸ การกำหนดความผิดมูลฐานตามอัตราโทษ เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีหรือมากกว่าเป็นความผิดมูลฐานตาม Decree on Anti - Money Laundering of Lao People's Democratic Republic ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว⁷⁹ และการกำหนดความผิดมูลฐานตามมูลค่าความเสียหายในคดี เช่น การบุกรุกที่ป่าซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายเกินมูลค่าที่กฎหมายกำหนดและไม่อยู่ในการบังคับทางปกครองในประเทศแอลเบเนีย ถือเป็นกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา⁸⁰ และเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁸¹

การแก้ไขปัญหาค้าไม้ผิดกฎหมายเกี่ยวกับความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งยังไม่มีขีดเจเนนของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากบทนิยามความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการ ใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือ

อายัดและริบทรัพย์สิน,” ในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2, 2546.

⁷⁷ 18 U.S. Code § 1956 - Laundering of monetary instruments

สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1956>

⁷⁸ The Anti-Money Laundering and Anti-Terrorism Financing Act 2001. (LAWS OF MALAYSIA, Act 613)

⁷⁹ Penal Law of Lao People's Democratic Republic Article 139 and Article 143 and Decree on Anti - Money Laundering of Lao People's Democratic Republic Annex 1.

⁸⁰ Law No.9385 “For the Forests and Forest Service”, Date May 4, 2005 Article 37 and Article 38.

⁸¹ Criminal Code of the Republic of Albania Article 287.

กระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า” จะเห็นได้ว่ารูปแบบการบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย มีลักษณะเป็นรูปแบบการบัญญัติตามลักษณะการกระทำความผิดผสมกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามมูลค่าความเสียหายในคดี กล่าวคือ คำว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมโดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” เป็นลักษณะการกระทำความผิด ส่วนคำว่า “อันมีลักษณะเป็นการค้า” เป็นลักษณะของมูลค่าความเสียหายในคดี แต่มูลค่าความเสียหายในคดีที่กล่าวมาไม่ได้มีการกำหนดว่ามีขอบเขตเท่าใด ซึ่งย่อมหมายความว่าหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินมาตรการริบทรัพย์ในทางแพ่ง และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินมาตรการทางอาญากรณีความผิดอาชญาฐานฟอกเงิน ย่อมมีดุลพินิจในการตีความคำว่า “อันมีลักษณะเป็นการค้า” หรือมูลค่าความเสียหายในคดีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ซึ่งกว่าจะเป็นที่ยุติว่าดุลพินิจดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งอาจจะต้องรอให้คดีขึ้นสู่ศาลฎีกาและศาลฎีกาวินิจฉัยว่าความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่มีการกล่าวอ้างมานั้นเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือไม่ หากศาลฎีกาได้พิจารณาและมีคำพิพากษาว่าความผิดที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายกล่าวอ้างว่าเป็นความผิดมูลฐานนั้นมิใช่ความผิดมูลฐานตามบทนิยามในมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ย่อมหมายความว่าผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายในกรณีดังกล่าวถูกกระทบสิทธิและเสรีภาพอย่างรุนแรง ผู้เขียนเห็นว่ากรณีที่มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมซึ่งมีลักษณะการกระทำความผิดเกิดขึ้นกับที่ป่าจำนวนหลายไร่ หรือผู้กระทำความผิดบุกรุกที่ป่าเพื่อประกอบกิจการโรงแรมหรือสถานที่ตากอากาศ เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาได้โดยง่ายว่าเป็นการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า หากการกระทำความผิดเกิดขึ้นกับที่ป่าจำนวนน้อย เช่น จำนวน 200 ตารางวา จำนวน 1 ไร่ หรือ จำนวน 2 ไร่ เจ้าหน้าที่อาจใช้ดุลพินิจพิจารณาได้ยากว่าเป็นการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้าหรือไม่ ลักษณะการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้าตามที่บัญญัติในตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงขาดหลักเกณฑ์ขั้นต่ำในการกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานซึ่งสมควรได้รับการแก้ไขให้มีความชัดเจน อาจแก้ไขปัญหา 3 วิธีการ ดังนี้

ก.การแก้ไขปัญหาโดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงหรือให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดลักษณะความผิดมูลฐาน

วิธีการนี้กระทำได้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในเรื่องบทนิยามความผิดมูลฐานตามมาตรา 3(15) บัญญัติให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีความชัดเจน โดยให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ในมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า⁸²

(15) “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้อัตินทรีย์หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า”

และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า⁸³

(15) “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้อัตินทรีย์หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” หรือ

(15) “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้อัตินทรีย์หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนด”

วิธีการนี้มีข้อดี คือ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพียงฉบับเดียวก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าว ภายหลังจากแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว จึงให้มีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอันมีลักษณะเป็นการค้า หรือออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยอาจมีข้อพิจารณา

⁸² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

⁸³ เพิ่งอ้าง.

ในเรื่องของการกำหนดความผิดมูลฐานจากพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี เพื่อให้การกำหนดความผิดมูลฐานมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ข. แก้ไขปัญหาโดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยบัญญัติให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

วิธีการนี้กระทำได้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยบัญญัติให้ความผิดตามมาตราใด หรือความผิดในลักษณะใด เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยหน่วยงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยอาจมีข้อพิจารณาในเรื่องของการกำหนดความผิดมูลฐานจากพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี เพื่อให้การกำหนดความผิดมูลฐานมีความชัดเจนยิ่งขึ้น วิธีการนี้มีข้อเสียคือ มีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงาน และมีกฎหมายที่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนหลายฉบับ ซึ่งทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องต้องใช้เวลา นานกว่าวิธีแรก

ค. แก้ไขปัญหาโดยการจัดทำบันทึกความตกลงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดลักษณะความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

วิธีการนี้กระทำได้โดยการจัดทำบันทึกความตกลงระหว่างหน่วยงานกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการกำหนดลักษณะความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน บันทึกความตกลงดังกล่าวเปรียบเสมือนหลักเกณฑ์ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าขั้นต่ำซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการกำหนดความผิดและลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี หลังจากจัดทำบันทึกดังกล่าวเสร็จและดำเนินการแจ้งเวียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ บันทึกดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการแสดงเจตนาว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เป็นไปตาม

หลักเกณฑ์ที่มีการพิจารณากำหนดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจำนวนหลายหน่วยงาน ในกรณี
ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องในฐานความผิดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อีกทั้ง ศาลยุติธรรมยังสามารถใช้เป็น
แนวทางประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งในคดีการดำเนินการริบทรัพย์ในทางแพ่งและคดีอาญา
ความผิดฐานฟอกเงิน

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดลักษณะความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการ
การบุกรุกที่ป่าซึ่งรวมถึงความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในภาพรวมนั้น
ควรจะมีการศึกษารูปแบบและลักษณะการใช้ประโยชน์หรือแสวงหาประโยชน์จากที่ป่าและ
ทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ว่าการกระทำ
ในลักษณะใด จึงถือเป็นความผิดตามกฎหมายและเป็นความผิดมูลฐานที่ควรจะใช้มาตรการตาม
กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากในบางกรณีการบังคับใช้กฎหมาย
อาจกระทบกับบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพ จึงควรเปิดโอกาสให้บุคคล
ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่จะมีการกำหนดขึ้นในกฎหมายลูกบท
ต่อไป และเมื่อมีการออกกฎหมายลูกบทแล้ว ควรแจ้งหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ
ถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

อนึ่ง แม้ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5)
พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2558 เป็นต้นมา ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการกับทรัพย์สิน
ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในกรณีที่
ลักษณะการกระทำความผิดมีลักษณะที่อาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและ
ศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบ
เศรษฐกิจการคลังของประเทศ หรือเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติหรือเป็นการกระทำขององค์กร
อาชญากรรม หรือผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน⁸⁴ แต่ผู้เขียน
เห็นว่าเป็นการบัญญัติไว้กว้างๆ ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดว่าจะใช้หลักเกณฑ์
พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี เนื่องจาก
ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นส่วนหนึ่งของความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ
หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหนึ่งในยี่สิบห้าความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งลักษณะการกระทำความผิดแต่ละมูลฐานมีความแตกต่างกัน ดังนั้น
ในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทรัพย์สินในคดีซึ่งใช้เป็นมาตรฐานกลางจึงเป็นสิ่งที่ยาก
เนื่องจากหากกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทรัพย์สินในคดีที่สูงเกินไป อาจทำให้มีผู้กระทำความผิด

⁸⁴ เพิ่งอ้าง, มาตรา 58 วรรคสอง.

รายย่อยเท่าเดิมหรือมีจำนวนเพิ่มขึ้น และส่งผลให้ไม่มีการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนทางการเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ารายย่อยที่ไม่ถึงหลักเกณฑ์ ทำให้เกิดช่องว่างในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าไม่มากตามมาได้ ทั้งนี้กำหนดมูลค่าพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี (ยกเว้นทรัพย์สินที่สามารถประเมินราคาได้ง่าย) ควรให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องจัดทำบัญชีรายการประเมินมูลค่าดังกล่าวเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในกรณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตรวจพบคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งยังมีข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับบุคคลที่พักอาศัยและดำรงชีพในพื้นที่ป่าซึ่งอาจมีกรณีที่พักอาศัยและดำรงชีพมาตั้งแต่บรรพบุรุษก่อนที่รัฐจะประกาศเขตอุทยานแห่งชาติหรือกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ ควรให้มีการพิสูจน์สิทธิเกี่ยวกับที่ดิน (ที่ป่า) ที่พิพาทให้ชัดเจนก่อนที่จะมีการใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการกระทำความผิดดังกล่าวนั้น เป็นการกระทำความผิดมูลฐานจริงหรือไม่ และยังเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นในคดีก่อน

4.3.2 การแก้ไขปัญหาคดีทนายสิทธิทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการความผิดมูลฐานซึ่งไม่ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิด

เนื่องจากบทนิยามทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานยังไม่ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งมิใช่ทางตรง ดังนั้น จึงควรแก้ไขโดยการบัญญัติทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไม่ว่าทางตรงหรือได้รับผลประโยชน์มาโดยรูปแบบลักษณะใดก็ตาม อาจบัญญัติแก้ไขยกเลิกบทบัญญัตินิยามทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ดังนี้

ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมีบทนิยามว่า⁸⁵

“(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐาน

⁸⁵ เพิ่งอ้าง, มาตรา 3.

พอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานพอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด⁸⁶”

และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

“(1) เงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินอันอาจคำนวณเป็นราคาได้ที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานพอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานพอกเงิน ไม่ว่าจะได้รับมาโดยตรงหรือได้รับผลประโยชน์มาโดยรูปแบบลักษณะใดก็ตาม และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานพอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด”

เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวแล้วจะสามารถริบทรัพย์สินที่ยกตัวอย่างในข้อ 4.2.2.2 ในกรณี บริษัทหนึ่ง ได้ใช้ให้ลูกจ้างนำกากของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตน้ำอัดลม ไปทิ้งในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งสามารถลดต้นทุนค่าบำบัดกากของเสียให้กับบริษัทหนึ่ง เดือนละ 80,000 บาท เป็นเวลา 6 เดือน รวม 480,000 บาท มูลค่าดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัทหนึ่งที่ลดลง ทำให้ผลกำไรเพิ่มขึ้น จึงสามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือ ผลกำไรของบริษัทหนึ่งได้ แม้ว่ามูลค่าดังกล่าวจะเป็นผลประโยชน์ที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดมูลฐานโดยอ้อมก็ตาม และบทบัญญัติดังกล่าวยังสามารถนำไปใช้บังคับกับกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทิ้งวัตถุอันตรายหรือของเสียอันตราย (illegal waste dumping)

⁸⁶ เพิ่งอ้าง.

ลงในทะเลประเทศไทยด้วย ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับการค้าของเสียผิดกฎหมาย (illicit waste trafficking) ซึ่งมักจะกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมควบคู่กับบริษัทซึ่งประกอบกิจการโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีการได้ไปซึ่งทรัพย์สิน คือ ต้นทุนการประกอบธุรกิจที่ลดลง⁸⁷ จึงสมควรที่จะให้มีการใช้มาตรการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นผลประโยชน์ในทางอาญาที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าว⁸⁸

อย่างไรก็ตาม หากมีการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวจริง ต้องถือว่าเป็นรูปแบบใหม่ในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเรียกว่า “ระบบริบทรัพย์สินแบบมูลค่า” (value confiscation) มีลักษณะเป็นการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น โดยทรัพย์สินที่ถูกริบต้องเป็นของผู้กระทำความผิดแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สินสกปรก กล่าวคือ จะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือโดยการกระทำความผิดก็ได้ และไม่จำเป็นต้องมีทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งการริบในขณะที่ศาลมีคำสั่ง ซึ่งคำสั่งของศาลมีผลเพียงว่าผู้กระทำความผิดจะต้องชำระเงินเป็นมูลค่าเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด⁸⁹ ซึ่งหลายประเทศสนใจระบบริบทรัพย์สินแบบมูลค่าเนื่องจากเป็นกรณีที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดจ่ายเงินจำนวนหนึ่งซึ่งเหมือนกับการจ่ายเงินค่าปรับในคดีอาญา แต่การจ่ายค่าปรับดังกล่าวเป็นจำนวนที่สอดคล้องกับมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้รับไปจากการประกอบอาชญากรรม⁹⁰

หากมีการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการริบทรัพย์สินการกระทำความผิดทุกมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และยังมีข้อพิจารณาในเรื่องการคำนวณมูลค่าผลประโยชน์ที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดมูลฐานโดยอ้อมเพื่อใช้เป็นฐานในการออกคำสั่งริบทรัพย์สิน ทั้งในส่วนของการพิจารณาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งอำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน⁹¹ และศาลแพ่งซึ่งอำนาจในการสั่งให้ทรัพย์สิน

⁸⁷ Teresa Fajardo del Castillo, Organised Crime and Environmental Crime : Analysis of EU Legal Instruments, (Granada : University of Granada, 2015), pp.23-24.

⁸⁸ Ibid, p.29.

⁸⁹ ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์, “มาตรการริบทรัพย์สิน,” คำบรรยายวิชา น.723 กฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ปีการศึกษา 2556 เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์. (อัสสำเนา)

⁹⁰ Guy Stessens, Money Laundering : A New International Law Enforcement Model, (Cambridge : CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, 2003), pp.35-36.

⁹¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48.

ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน⁹² จะต้องมีมาตรฐานกลางในการคำนวณมูลค่า เพื่อดำเนินการริบทรัพย์ เช่น กรณีตามตัวอย่างหากเกิดขึ้นที่จังหวัดระยอง หรือจังหวัดเชียงใหม่ มูลค่าผลประโยชน์ที่ได้รับอาจไม่เท่ากัน เนื่องจากต้นทุนการบำบัดกากของเสียในสถานที่ต่างกัน อาจมีความแตกต่างกัน

4.3.3 การแก้ไขปัญหามาตรฐานการปฏิบัติงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีหลายหน่วยงาน

การบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ถือเป็นมิติของบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง โดยอาศัยอำนาจพิเศษของหน่วยงานรัฐในการดำเนินการ โดยเป็นการจัดทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน จึงต้องกระทำไปโดยหลักความเสมอภาค ต้องมีความเป็นธรรม และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งการดำเนินการในกรณีดังกล่าวประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หน่วยงานทหาร สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พนักงานอัยการ และศาลยุติธรรม เพราะทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า และในขณะเดียวกันต้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลถูกดำเนินการ ดังนั้นทุกหน่วยงาน จึงควรมีแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน อาจมีการออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการจะให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน หรืออาจกำหนดในรูปแบบของบันทึกความตกลงระหว่างหน่วยงานกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กับ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ก่อนส่งเรื่องให้พิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

⁹² เฟิงอ้าง, มาตรา 51.

4.3.4 การแก้ไขปัญหการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ในชั้นจับกุมดำเนินคดีอาญา ความผิดมูลฐานจนถึงชั้นการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าทำให้ได้เงินหรือทรัพย์สินจำนวนมาก ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว อาจจะถูกโอนหรือเปลี่ยนสภาพไปหลายทอด หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานความร่วมมือที่ดี การติดตามเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว อาจกระทำได้ยาก เช่น กรณีบุคคลในองค์กรอาชญากรรมถูกจับกุมดำเนินคดี บุคคลอื่นในองค์กร จะต้องระมัดระวังตัวมากขึ้น และรีบโอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อหลบหนีการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการประกอบอาชญากรรมต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ในชั้นจับกุมดำเนินคดีอาญาความผิดมูลฐานจนถึงชั้นการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากหลายหน่วยงาน จึงควรจะให้รัฐบาลออกคำสั่งแต่งตั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นคณะทำงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด จัดโครงการฝึกอบรมความรู้ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาความผิดมูลฐานและการสืบสวนสอบสวนเส้นทางการเงินเบื้องต้นให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างๆ เนื่องจากการเข้าถึงตัวผู้กระทำความผิดและการสืบสวนติดตามเส้นทางการเงินทันทีที่พบการกระทำความผิดมีความสำคัญอันจะนำไปสู่การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมขนาดใหญ่ หากเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสืบสวนสอบสวนพื้นฐานแล้ว การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทันทีที่พบการกระทำความผิดอาจไม่ได้พยานหลักฐานที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าผู้กระทำความผิดมักจะทิ้งอุปกรณ์ในการกระทำความผิดไว้ในบริเวณที่ป่าทำให้ไม่มีตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดี หากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องการเก็บลายพิมพ์นิ้วมือ การตรวจสอบเอกสารที่ผู้กระทำความผิดทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุ และเก็บรวบรวมเป็นฐานข้อมูลไว้ อาจนำไปสู่การดำเนินการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในครั้งต่อไปได้

4.3.5 การแก้ไขปัญหการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการบังคับใช้ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดในด้านการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง และการลงโทษทางอาญา

โดยกฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ได้แก่ การจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน การจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน การจำกัดเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเนื่องจากตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามข้อยกเว้นในรัฐธรรมนูญ⁹³ ดังนั้น เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ย่อมส่งผลให้มีการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันบทบัญญัตินิยามความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ยังไม่มีความชัดเจน อาจทำให้มีบุคคลได้รับผลกระทบดังกล่าว

การแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงอาจมีการดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการดำเนินการตามกฎหมาย ดังนี้

ก. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนรายงานข้อมูลไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เมื่อมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมหรือการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าว ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หน่วยงานทหาร อาจารย์งานข้อมูลการกระทำความผิดมายังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้มีการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมหรือการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวจึงมีดุลพินิจที่จะพิจารณารายงานข้อมูลการกระทำความผิด หากเป็นความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าแต่มิใช่ความผิดมูลฐานก็ไม่จำเป็นต้องรายงาน หากเป็นความผิดมูลฐานต้องก็รายงาน ดังนั้น หน่วยงานดังกล่าวจึงมีส่วนในการการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในคดีตั้งแต่แรก

ข. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เมื่อมีการรายงานข้อมูลการทำความผิดหรือการกระทำความผิดมายังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการตรวจสอบข้อมูลและรวบรวม

⁹³ อรรถนพ ลิขิตจิตถะ, “ประเทศไทยได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “ประเทศไทยได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” จัดโดยศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, น.7.

พยานหลักฐานเพิ่มเติม⁹⁴ ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าบุคคลที่ถูกตรวจสอบเป็นผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ และเงินหรือทรัพย์สินในคดี เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ หากพิจารณาแล้วบุคคลหรือทรัพย์สิน ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ก็จะเสนอเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินพิจารณาไม่ดำเนินการกับบุคคลหรือทรัพย์สินในคดีนั้น ทำให้บุคคลหรือทรัพย์สิน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานไม่ต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายต่อไป หากทรัพย์สินนั้น ถูกเจ้าพนักงานตำรวจยึดไว้เพื่อตรวจสอบ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจทราบเรื่องก็อาจส่งมอบคืนให้กับ เจ้าของที่แท้จริงต่อไป ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีส่วนในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในคดีตั้งแต่ได้รับรายงานข้อมูลการทำธุรกรรม หรือการกระทำความผิด

ค. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นการใช้อำนาจของ คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวบรวมพยานหลักฐานแล้ว จะเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อพิจารณา หากปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใด เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ แผ่นดินโดยเร็ว⁹⁵ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควรว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ให้คณะกรรมการธุรกรรม มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ก่อนได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสามวัน ทำการ⁹⁶ ในกรณีที่มีพยานหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งเป็น หนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสิบวันทำการ⁹⁷ หากมีเหตุ อันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้

⁹⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 40 (3).

⁹⁵ เพิ่งอ้าง, มาตรา 49.

⁹⁶ เพิ่งอ้าง, มาตรา 35 วรรคหนึ่ง.

⁹⁷ เพิ่งอ้าง, มาตรา 36.

ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน⁹⁸ ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม⁹⁹ ดังนั้น คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงมีส่วนในการการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลภายหลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จและเสนอเรื่องให้พิจารณาใช้อำนาจบังคับ

ง. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาสำนวนคดีของพนักงานเจ้าหน้าที่ หากปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว¹⁰⁰ ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน¹⁰¹ หลังจากนั้นเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรีบดำเนินการตามข้อไม่สมบูรณ์แล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด ให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใด ให้พนักงานอัยการและเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ¹⁰² เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้อายัดหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลาและได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่ยุติและห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยาน

⁹⁸ เพิ่งอ้าง, มาตรา 48 วรรคหนึ่ง.

⁹⁹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 48 วรรคสอง.

¹⁰⁰ เพิ่งอ้าง, มาตรา 49.

¹⁰¹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 49 วรรคสอง.

¹⁰² เพิ่งอ้าง, มาตรา 49 วรรคสาม.

หลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้¹⁰³ ดังนั้น พนักงานอัยการจึงมีส่วนในการการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลภายหลังจากได้รับเรื่องจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จ. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นศาล

เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ศาลแพ่งจะสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลแพ่ง และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอถอนศาลแพ่งมีคำสั่งกับให้ศาลแพ่งสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งหลังสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน¹⁰⁴ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินอาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาธารณะ และผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินอาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฤษฎาธารณะ¹⁰⁵ เมื่อศาลแพ่งทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹⁰⁶ ดังนั้น ศาลแพ่งจึงมีส่วนในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลภายหลังจากได้รับคำร้องจากพนักงานอัยการ

อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่า การแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ใน 5 ขั้นตอน ตามที่ได้กล่าวมา

¹⁰³ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 49 วรรคสี่.

¹⁰⁴ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 49 วรรคห้า.

¹⁰⁵ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 50.

¹⁰⁶ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 51.

ข้างต้น ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนรายงานข้อมูลไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นการใช้อำนาจของคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นพนักงานอัยการ และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นศาล การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่มีประสิทธิภาพและสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วที่สุด คือ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชั้นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากสามารถตัดทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานออกไปจากการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งจะทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียไม่ต้องเข้ามาในกระบวนการดำเนินการตามกฎหมาย และสามารถใช้ทรัพย์สินดังกล่าวได้ตามสิทธิที่มีตามกฎหมาย ซึ่งการดำเนินการในเรื่องนี้สามารถกระทำได้โดยการออกกระเปียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามมาตรา 25 (3) (5) และมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวจะเป็นมาตรฐานกลางให้คณะกรรมการธุรกรรม เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่ ใช้ในการปฏิบัติงานในทุกคดีที่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งมีข้อดีกว่าในปัจจุบันที่การพิจารณาในเรื่องดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคลใช้ดุลพินิจที่จะเสนอให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือคณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาใช้อำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งอาจกำหนดหลักเกณฑ์ ดังนี้

“1. ให้คดีความผิดมูลฐาน เฉพาะคดีที่มีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมีมูลค่าไม่เกินห้าหมื่นบาท เป็นคดีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถพิจารณาไม่ดำเนินการกับทรัพย์สินได้ เว้นแต่ คดีที่ลักษณะการกระทำความผิดมีลักษณะที่อาจส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจการคลังของประเทศ หรือเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอำนาจสั่งการให้ดำเนินการกับทรัพย์สินในคดีนั้นต่อไป

2. ในแต่ละคดี ให้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาทรัพย์สินของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีว่า เป็นทรัพย์สินที่แต่ละบุคคลสามารถเป็นเจ้าของได้ โดยมีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ดังนี้

(1) ทรัพย์สินที่เป็นเงินสด ทองคำ เครื่องประดับ หรืออัญมณี รวมกัน มีมูลค่าไม่เกิน 20,000 บาท

(2) ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ รวมกัน มีมูลค่าไม่เกิน 20,000 บาท

(3) ทรัพย์สินที่มีความจำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีพ มีมูลค่าไม่เกิน 20,000 บาท

(4) ทรัพย์สินที่มีลักษณะและสภาพเก่า และมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนช่วงเวลาที่มีการกระทำความผิดมูลฐาน

เว้นแต่ จะปรากฏพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าทรัพย์สินที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้ดำเนินการตามข้อ 1. ทั้งนี้ หากทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ยากแก่การพิจารณาให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบันทึกให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินรับทราบ หากมีการยกย้าย ทำให้เสียหาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งอาจตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย¹⁰⁷ และรายงานผลการดำเนินการต่อเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป”

ผู้เขียนเห็นว่าหากมีการออกระเบียบดังกล่าว จะทำให้คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาได้อย่างเป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกคดี สามารถพิจารณาตัดทรัพย์สินที่มีมูลค่าไม่มากออกไปจากคดี ทำให้เจ้าของทรัพย์สินไม่ต้องมาพิสูจน์ถึงการได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวและยังสามารถลดปริมาณคดีที่มีทรัพย์สินมูลค่าไม่มากในชั้นการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในบางคดียังผู้เขียนเคยพบว่ามีทรัพย์สินที่จะดำเนินมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมูลค่าไม่ถึงห้าหมื่นบาท แต่ต้นทุนในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไปจนถึงชั้นศาลมีมูลค่ามากกว่าห้าหมื่นบาท หากเป็นคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในหลายพื้นที่ มีความจำเป็นต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จำนวนหลายสิบนายเข้าร่วมปฏิบัติการ

¹⁰⁷ เฟิ่งอ้าง, มาตรา 65.

โดยใช้ระยะเวลาหลายวัน มีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อเป็นค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเบี้ยเลี้ยง¹⁰⁸ รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ซึ่งเป็นต้นทุนในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจำนวนหลายแสนบาท ส่งผลให้มีการใช้งบประมาณแผ่นดินที่เพิ่มขึ้น หากทรัพย์สินที่จะดำเนินมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งซึ่งต้องตกเป็นของแผ่นดินมีมูลค่าน้อยกว่าต้นทุนที่ใช้ดำเนินการมากเกินไปจะไม่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ ในเรื่องดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่าจำนวนเงินที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นหลักเกณฑ์กลาง ควรกำหนดไว้ที่ตั้งแต่ 50,000 บาท ขึ้นไป เพื่อให้สามารถใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนทางการเงินในคดีตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ หากมีการดำเนินการดังกล่าวแล้วผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในประเด็นเรื่องการที่เจ้าของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าไม่มากยินยอมให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในชั้นคณะกรรมการธุรกรรมโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการในชั้นศาล ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาช่องว่างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าไม่มากได้

นอกจากนี้ ควรมีการออกระเบียบคณะกรรมการธุรกรรมว่าด้วยมาตรฐานในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีหน้าที่ในการตรวจสอบเรื่องรายได้ และแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของบุคคลที่ถูกดำเนินการ ให้ปรากฏพยานหลักฐานในสำนวนคดีเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม และในชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนชั้นศาล เพื่อป้องกันเจ้าของทรัพย์สินนำเสนอพยานหลักฐานที่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในการยื่นคำร้องคัดค้านในชั้นศาลว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹⁰⁹ หรือ ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีคำตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ¹¹⁰ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินในคดีด้วย

¹⁰⁸ พระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการไปราชการ พ.ศ. 2526 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554.

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 50 (1).

¹¹⁰ เฟิ่งอ้าง, มาตรา 50 (2).

4.4 ปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบให้การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประสบผลสำเร็จ

การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ามีประเด็นปัญหาถกเถียงกันในแวดวงเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าว่าจะสามารถใช้แก้ไขปัญหการบุกรุกที่ป่าประสบผลสำเร็จจริงหรือไม่ เนื่องจากความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานแรกตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542¹¹¹ ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่กลับปรากฏข้อมูลข่าวสารการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเช่นเดียวกัน จากรายงานสถิติการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั่วประเทศซึ่งรวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปี พ.ศ. 2555 ปรากฏข้อมูลว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ปี พ.ศ. 2551 มีสถิติ จำนวน 140,567 คดี ปี พ.ศ. 2552 มีสถิติ จำนวน 173,835 คดี ปี พ.ศ. 2553 มีสถิติ จำนวน 183,110 คดี ปี พ.ศ. 2554 มีสถิติ จำนวน 234,760 คดี ปี พ.ศ. 2555 มีสถิติ 203,771 คดี ตามลำดับ¹¹² ซึ่งข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังไม่สามารถทำให้ปัญหา ยาเสพติดหมดสิ้นไปจากประเทศไทยได้

ต่อมาจึงได้มีการนำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาเปรียบเทียบกับความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในกรณีที่มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าการปรากฏข้อมูลการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในบทที่ 2 กิติ และการปรากฏข้อมูลการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่ได้กล่าวมาในหัวข้อนี้ก็ดี ซึ่งมีความเหมือนกัน คือ เกิดขึ้นหลังจากวันที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลใช้บังคับ และมีความแตกต่างกัน คือ ระยะเวลาที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลใช้บังคับ โดยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ

¹¹¹ เฟิงอ้าง, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 29 ก (21 เมษายน 2542): น.45-46 และดูหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0601/514 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2543 เรื่อง ขอรื้อวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ (เลขเสรีจที่ 290/2543).

¹¹² สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี 2555, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2556), น. 3.

ปราบปรามการฟอกเงินเพิ่มมีผลใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้เพียง 2 ปี ซึ่งถือว่าเป็นช่วงแรกของการบังคับใช้กฎหมาย ส่วนความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลใช้บังคับมานานกว่า 15 ปี ซึ่งถือว่าผ่านขั้นตอนกระบวนการบังคับใช้กฎหมายมานาน มีขั้นตอนกระบวนการดำเนินการที่เป็นรูปแบบมาตรฐาน มีคำพิพากษาของศาลที่วางหลักไว้เป็นบรรทัดฐาน ซึ่งสามารถนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ถึงปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบให้การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

4.4.1 ความผิดมูลฐานชัดเจน

ความผิดมูลฐานเป็นประเด็นแรกในการพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตั้งแต่ชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ไปจนถึงชั้นศาล หากไม่ปรากฏการกระทำความผิดมูลฐานย่อมไม่อาจดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ ซึ่งในเรื่องนี้ศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า “หากไม่ปรากฏพยานหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลซึ่งถูกดำเนินการมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่าทรัพย์สินของผู้คัดค้านอื่นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่¹¹³ ผู้ร้องมีภาระการพิสูจน์ให้สมควรอ้างว่ามีความผิดมูลฐานตามคำร้องเกิดขึ้น¹¹⁴ และความผิดมูลฐานที่เกิดขึ้นนั้นมิได้หมายความว่าศาลมีคำพิพากษาว่าเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษเท่านั้น เพียงแต่หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น ไม่ว่าจะจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ หรือผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษหรือไม่¹¹⁵” จากหลักการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าศาลฎีกาได้มีมุมมองในเรื่องการกระทำความผิดมูลฐานไว้เป็นสำคัญอันดับแรก ก่อนจะพิจารณาดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ปัจจัยเรื่องความผิดมูลฐานชัดเจนจึงเป็นองค์ประกอบแรกซึ่งทำให้การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับความผิดมูลฐานว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็น

¹¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1253/2553 (ปปง.), น.1.

¹¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7787/2549 (ปปง.), น.2.

¹¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6602/2550 (ปปง.), น.2.

การคำ” ประกอบหลักการที่ศาลฎีกาได้วางหลักไว้เป็นบรรทัดฐาน ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานที่ชัดเจนจะต้องมีการปรากฏว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ดังนี้

(1) มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเกิดขึ้น โดยมีพยานหลักฐานที่ปรากฏข้อมูลว่ามีความผิดมูลฐานเกิดขึ้น อาจเป็นคำพิพากษาไม่ว่าจะเป็นของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาซึ่งปรากฏข้อมูลว่าเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้กระทำผิดและถูกลงโทษ หรือพยานหลักฐานที่แสดงว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น ไม่ว่าจะจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ หรือผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษหรือไม่ เช่น รายงานการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หมายจับ คดีอาญา คำพิพากษาในคดีอาญาซึ่งศาลยกฟ้อง รวมทั้งรายงานการสืบสวนของเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามกฎหมาย หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเกิดขึ้น

(2) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าต้องเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ามีความแตกต่างจากความผิดมูลฐานอื่น กล่าวคือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ามีองค์ประกอบ และข้อยกเว้นความผิด รวมทั้งรายละเอียดตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาการกระทำความผิดมากกว่า เช่น กรณีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งแต่เดิมประชาชนมีสิทธิทำกินและอยู่อาศัยในที่ดิน แต่ภายหลังมีการออกกฎกระทรวงและประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ ประชาชนมิได้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าว ให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์¹¹⁶ และไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนการเสียสิทธิหรือการเสื่อมเสียประโยชน์¹¹⁷ หากมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับกรณีดังกล่าวย่อมทำให้ประชาชนรายดังกล่าวถูกริบทรัพย์สินในทางแพ่งย้อนหลังได้ และอาจถูกดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงิน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากประชาชนรายดังกล่าวไม่มีเจตนาที่จะฝ่าฝืนตั้งแต่แรก และมีการครอบครองที่ดินมาก่อนวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินมีผลใช้บังคับ¹¹⁸ ไม่ว่าจะเป็นเป็นการครอบครองเองหรือรับโอนสิทธิครอบครองในลักษณะเดียวกับมรดก ซึ่งปัญหาในลักษณะดังกล่าวได้เกิดขึ้นจริงเป็นจำนวนหลายกรณี จากข้อมูลของคณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและ

¹¹⁶ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 12.

¹¹⁷ เพิ่งอ้าง, มาตรา 13.

¹¹⁸ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 มาตรา 3, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 71 ตอนที่ 78 (30 พฤศจิกายน 2497): น.2.

ป่าไม้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ปรากฏข้อมูลว่าในปี พ.ศ. 2545 - 2548 มีผู้ร้องเรียนกรณีละเมิดสิทธิในการจัดการที่ดินและป่าไม้ จำนวน 187 กรณี แบ่งตามประเภทที่ดินเป็นที่ป่าจำนวน 53 กรณี ที่สาธารณประโยชน์ จำนวน 41 กรณี ที่ดินอื่น จำนวน 93 กรณี สำหรับกรณีที่น่าได้แก่ การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ ทับซ้อนที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน¹¹⁹ ทำให้ประชาชนไม่ได้เอกสารสิทธิที่ดิน ไม่มีความมั่นคงในการทำประโยชน์ที่ดิน และถูกจับกุมดำเนินคดี¹²⁰ ดังนั้น หากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นต้องให้หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดำเนินการพิสูจน์สิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีป่าไม้และที่ดินให้เสร็จสิ้นเสียก่อน เนื่องจากการพิสูจน์ว่าใครเป็นผู้มีสิทธิในการใช้ประโยชน์ตามกฎหมายเป็นประเด็นข้อพิพาทที่สำคัญแห่งคดีและเป็นฐานในการชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนที่เกี่ยวข้อง¹²¹ จึงจะสามารถพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ เพื่อให้เกิดความรอบคอบและเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเกิดขึ้น กระบวนการดำเนินการตั้งแต่ขั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ไปจนถึงชั้นศาล จึงต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายใช่หรือไม่

(3) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าต้องมีลักษณะเป็นการค้า เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดให้การกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมต้องมีลักษณะเป็นการค้า คำว่า “การค้า” กฎหมายมิได้บัญญัติว่าเป็นเช่นใด ซึ่งตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ค้า” คือ ซื้อขายสินค้าหรือบริการ¹²² เมื่อนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าแล้ว จะต้องพิจารณาว่ามีการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ได้จากการบุกรุกที่ป่าด้วย เช่น การบุกรุกที่ป่าเพื่อตัดไม้拿去ขายจึงมีลักษณะเป็นการค้าไม้ หรือการบุกรุกที่ป่าเพื่อปลูกสร้างโรงแรมให้บุคคลเช่าพักอาศัยจึงมีลักษณะเป็นการค้าบริการ

¹¹⁹ ศยามล ไกรยูรวงศ์ และคณะ, รายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ปี 2545-2548, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตะวันออก, 2549), น.21.

¹²⁰ สุมิตรชัย หัตถสาร และสุรชัย ตรงงาม, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการพิสูจน์สิทธิในคดีป่าไม้และที่ดิน (ศึกษาจากมุมมองของนายความ นักพัฒนา และชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับคดีป่าไม้และที่ดิน), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2554), น.10.

¹²¹ เฟิ่งอ๋าง, น.13.

¹²² ราชบัณฑิตยสถาน, “ค้า,” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2558,

อย่างไรก็ตามการพิจารณาองค์ประกอบเรื่องลักษณะเป็นการค้ามีบริบทโดยรวมของผู้กระทำความผิดร่วมด้วย จึงไม่อาจอธิบายความหมายตามนิยามในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากแม้จะมีลักษณะเป็นการค้า แต่การค้าดังกล่าวอาจเป็นไปเพื่อการยังชีพก็เป็นได้ เช่น การบุกรุกที่ป่า จำนวน 1 ไร่ เพื่อปลูกผลไม้ พืชผักสวนครัว และขุดบ่อเลี้ยงปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน หากมีจำนวนมากจึงเอาไปขายเพื่อนำเงินไปซื้อข้าวสารหรือน้ำมันพืช เอาไว้บริโภคในครัวเรือน กรณีดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่าพิจารณาได้ยากว่า มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้าตามบทนิยามซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือไม่

ในเรื่องการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้เคยส่งเรื่องหรือข้อกฎหมายไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรณีความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (15) ในประเด็นเรื่องลักษณะการค้า กรณีกลุ่มบุคคลร่วมกันบุกรุกและเข้าถือครองทำประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื้อที่สาธารณะประโยชน์ประมาณ 4,000 ไร่ มีลักษณะการทำประโยชน์ด้วยการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ต้นยูคาลิปตัส ต้นสัก รวมถึงได้นำที่ดินนั้นออกให้ผู้อื่นเช่าโดยได้รับค่าตอบแทนด้วย โดยไม่ปรากฏว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวมีสิทธิตามกฎหมายในการเข้าถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินนั้นหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจแต่อย่างใด ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินสาธารณะประโยชน์ อันเป็นความผิดตามมาตรา 9 (1) ประกอบมาตรา 108 ทวิ วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน¹²³ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความผิดตามมาตรา 9 (1) ประกอบมาตรา 108 ทวิ วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายที่ดินอันมีลักษณะเป็นการค้าซึ่งอยู่ในความหมายตาม (15) ของบทนิยามคำว่าความผิดมูลฐานในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว นอกจากนี้ความผิดมูลฐานดังกล่าวไม่ว่าจะได้กระทำในที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะหรือที่ราชพัสดุก็ไม่มีผลแตกต่างกัน เนื่องจากที่ดินทั้งสองประเภทต่างก็เป็นที่ดินของรัฐตามมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เช่นเดียวกัน¹²⁴

¹²³ หนังสือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด่วนที่สุด ที่ ปง 0002.2/4067 ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2557 เรื่อง การหรือข้อกฎหมายเกี่ยวกับความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

¹²⁴ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร 0902/143 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2557 เรื่อง การหรือข้อกฎหมายเกี่ยวกับความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เรื่องเสร็จที่ 1249/2557).

จากหนังสือตอบข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตั้งกล่าว (เรื่องเสรีจ ที่ 1249/2557) ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการตอบเฉพาะลักษณะการกระทำความผิดตามที่สำนักงานป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน ขอหารือว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่เท่านั้น อีกทั้งลักษณะการบุกรุกและเข้าถือครองทำประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์โดยไม่ชอบด้วย กฎหมาย เนื้อที่สาธารณประโยชน์ประมาณ 4,000 ไร่ สามารถพิจารณาได้โดยง่ายว่ามีลักษณะ เป็นการค้า เนื่องจากจำนวนเนื้อที่ดินมีจำนวนมากถึง 4,000 ไร่ รวมถึงลักษณะการแสวงหาประโยชน์ มีทั้งปลูกพืชไร่ และการนำที่ดินนั้นออกให้ผู้อื่นเช่าโดยได้รับค่าตอบแทนด้วย ซึ่งเกินกว่าที่จำเป็น ในการยังชีพ ดังนั้น หนังสือตอบข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตั้งกล่าวจึงไม่อาจ นำมาเป็นหลักเกณฑ์ขั้นต่ำในการกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้ ผู้เขียนเห็นว่า หากยังไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ในกรณีที่มีการกระทำความ ผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งกระทำกับเนื้อที่ดินไม่มาก และมีความเสียหายไม่มาก พนักงาน เจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงควรที่จะสืบสวนสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานโดยการสอบปากคำพยานที่เกี่ยวข้องในคดีให้ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ว่าผู้กระทำความผิดกระทำความผิดโดยมุ่งหวังประโยชน์หรือความมั่งคั่งจากการกระทำความผิด เกินกว่าจำเป็นเพื่อยังชีพ เพื่อให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรม พนักงานอัยการ และศาล สามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาประเด็นความผิด มูลฐานได้อย่างรอบคอบ และเพื่อความเป็นธรรมแก่บุคคลที่ถูกดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย

4.4.2 มีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานเป็นประเด็นที่สองในการพิจารณา ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตั้งแต่ชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ ไปจนถึงชั้นศาล หากไม่ปรากฏทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานย่อมไม่อาจดำเนินการ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้

เมื่อพิจารณาจากบทนิยาม “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹²⁵” ซึ่งหมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิด มูลฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐาน

¹²⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

พอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานพอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอบไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมิได้หมายความว่า ต้องเป็นทรัพย์สินในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาว่าเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษเท่านั้น เพียงแต่หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้นไม่ว่าจะจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ หรือผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษหรือไม่ แต่มีทรัพย์สินเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น หรือเป็นทรัพย์สินอื่นที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินจากการกระทำดังกล่าวหรือเป็นดอกผลของทรัพย์สินจากการกระทำดังกล่าว ก็ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว¹²⁶ นอกจากนี้ ยังมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในกรณีมีผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน หากเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานพอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี¹²⁷

4.4.3 มีพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างการกระทำความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

แม้ว่า จะมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในกรณีมีผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน หากเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานพอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี¹²⁸ ซึ่งเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินดังกล่าวมีภาระการพิสูจน์โดยการยื่นคำร้องคัดค้าน

¹²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6602/2550 (ปปง.), น.2.

¹²⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 วรรคท้าย.

¹²⁸ เฟิงอ้าง, มาตรา 51 วรรคท้าย.

ในชั้นศาลว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹²⁹ หรือ ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรม อันดีหรือในทางกฏลสาธาณะ¹³⁰ ซึ่งหมายความว่าภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้ร้องคัดค้านที่จะต้องนำสืบ หลักข้อสันนิษฐานดังกล่าว เมื่อหากผู้ร้องคัดค้านทั้งสองไม่อาจนำสืบได้ว่า ทรัพย์สินตามคำร้อง ที่ถูกยึดเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน กรณีจึงรับฟังได้ว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน¹³¹

แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า ในบางกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นองค์กร อาชญากรรมมีทรัพย์สินจำนวนมาก และมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ ในเรื่องข้อกฎหมาย ย่อมมีการเตรียมความพร้อมในการกระทำความผิดเป็นอย่างดี อาจมีการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อยื่นต่อศาลให้ศาลพิจารณาคูเสมือนว่าได้มาซึ่งทรัพย์สิน โดยชอบด้วยกฎหมาย หากพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ใช้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมไม่อาจแก้ไขปัญหาในกรณีดังกล่าวได้ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อป้องกันเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินนำเสนอพยานหลักฐานที่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในการยื่นคำร้องคัดค้านในชั้นศาล พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงยังคงมีภาระหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำความผิด ให้ปรากฏในสำนวนคดี เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม และในชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนชั้นศาล และยังเป็น การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินในคดีด้วย หากพนักงานเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานพบว่า ทรัพย์สินในคดีไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถเสนอเรื่องต่อเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือคณะกรรมการ ธุรกรรม เพื่อพิจารณาไม่รับทรัพย์สินรายการดังกล่าว หรือคณะกรรมการธุรกรรมอาจมีคำสั่งเพิกถอน การยึดและอายัดทรัพย์สินในชั้นคณะกรรมการธุรกรรม เพื่อป้องกันมิให้เจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ในคดีได้รับความเดือดร้อนจากการดำเนินการโดยไม่จำเป็น ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ในชั้นศาล และต้องเสียเวลาในการต่อสู้คดี

การสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างการทำ ความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด สามารถสืบสวนสอบสวนรวบรวม

¹²⁹ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 50 (1).

¹³⁰ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 50 (2).

¹³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4135/2550 (ปปง.), น.3-4.

พยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน ซึ่งสามารถแสดงถึงพฤติการณ์กระทำ ความผิดมูลฐาน แหล่งรายได้จากการกระทำ ความผิดมูลฐาน รายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของ ทรัพย์สิน รายได้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของทรัพย์สิน รายจ่ายของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สิน ที่เจ้าของทรัพย์สินถือครอง หนี้สินของเจ้าของทรัพย์สิน แหล่งที่มาของเงินซึ่งนำมาซื้อทรัพย์สินในคดี และการยื่นแบบเพื่อเสียภาษีกับกรมสรรพากร เป็นต้น เมื่อนำพยานหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ถึง การได้มาซึ่งทรัพย์สินในคดี ก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินรายการต่างๆ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำ ความผิดมูลฐานโดยแท้จริงหรือไม่ ซึ่งเป็นการพิสูจน์โดยฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ และฝ่ายเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สิน หากเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินไม่สามารถพิสูจน์ได้ (คำร้อง ฟังไม่ขึ้น) ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน¹³²

ตัวอย่างคดีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ ได้แก่

คดีที่ 1 นาย ก. กับพวก ชักซื้อรถยนต์ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียนพิกัดเงินสด จำนวน ๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อนำไปซื้อไม้พะยูนในพื้นที่อำเภอโคกชัย และอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ก่อนจะ ถูกเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งตั้งจุดตรวจในพื้นที่อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา เรียกให้หยุดรถและตรวจค้น รถพบเงินจำนวนดังกล่าว โดยนาย ก. ให้การรับสารภาพกับเจ้าพนักงานตำรวจว่าจะนำเงินดังกล่าวไปซื้อ ไม้พะยูน โดยเคยซื้อขายไม้พะยูนมาแล้ว 3 ครั้ง ต่อมา กองบังคับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา ได้ส่งข้อมูลให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ ซึ่งจากการตรวจสอบประวัติ การกระทำความผิดของนาย ก. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ ปรากฏข้อมูลว่า นาย ก. มีประวัติการกระทำ ความผิด ได้แก่ ศาลจังหวัดบึงกาฬพิพากษาว่านาย ก. มีความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 (คดีช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งตัวนํม จำนวน 183 ตัว ถูกจับกุมเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2547) ลงโทษจำคุก 1 ปี ปรับ 10,000 บาท ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ 787/2547 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 844/2547 และศาลจังหวัดนนทบุรีพิพากษาว่านาย ก. มีความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ ป่า พ.ศ. 2535 และฐานพาอาวุธเข้าไปในเมืองตามประมวลกฎหมายอาญา จำคุก 1 ปี 9 เดือน ไม่รอลงอาญา ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็น จำคุก 9 เดือน ไม่รอลงอาญา (คดีอยู่ระหว่างฎีกา) ส่วนนาง ต. มารดาของ นาย ก. ศาลจังหวัดภูเก็ตพิพากษาว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (คดีช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งตัวนํม) ลงโทษจำคุก 2 ปี ปรับ 2,500 บาท โทษจำคุกรอการลงโทษมีกำหนด 2 ปี ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ 985/2546 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 949/2546 จากการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่พบทรัพย์สิน ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ของนาย ก. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนาย ก. จำนวน 98 รายการ

¹³² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51.

คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่ามิบุคคลได้ไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หากมิได้มีการออกคำสั่งให้ยึดและอายัดทรัพย์สินดังกล่าวไว้ชั่วคราว อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินดังกล่าว และหากต่อมาศาลได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาจไม่สามารถติดตามทรัพย์สินดังกล่าวกลับคืนมาได้ คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วจึงมีคำสั่งที่ ย. 77/2557 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2557 ให้ยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว¹³³

คดีดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบให้การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประสบผลสำเร็จ ดังนี้

ก. ความผิดมูลฐานชัดเจน คือ ความผิดมูลฐานของนาย ก. ที่ให้การรับสารภาพกับเจ้าพนักงานตำรวจว่าเคยซื้อขายไม้พะยุงมาแล้ว จำนวน 3 ครั้ง ความผิดมูลฐานของนาย ก. ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งศาลจังหวัดบึงกาฬมีคำพิพากษาว่ามีความผิดตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ 787/2547 หมายเลขแดงที่ 844/2547 และความผิดมูลฐานของนาย ก. ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งศาลจังหวัดนนทบุรีพิพากษาว่ามีความผิดส่วนนาง ต. มารดาของนาย ก. ความผิดมูลฐานของนาง ต. ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งศาลจังหวัดภูเก็ตพิพากษาว่ามีความผิดตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ 985/2546 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 949/2546

ข. มีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือ อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์จำนวน 98 รายการ ซึ่งเป็นของนาย ก. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ โดยคณะกรรมการธุรกรรมมีคำสั่งที่ ย. 77/2557 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2557 ให้ยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว (แม้ภายหลังจะมีการเพิกถอนคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินบางรายการ) เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวมีการได้มาในช่วงเวลาที่มีการกระทำความผิดมูลฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 (หากมีพฤติการณ์กระทำความผิดมูลฐานก่อนปี พ.ศ. 2546 ก็สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินซึ่งได้มาก่อนปี พ.ศ. 2546 ได้เช่นกัน) เรื่อยมาจนถึงวันที่มีการดำเนินการ และทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน กฎหมายจึงมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี¹³⁴

¹³³ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, “คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม ที่ ย. 77/2557 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2557,” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2558, <http://www.amlo.go.th>

¹³⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 วรรคท้าย.

ค. มีพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างการกระทำความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือ นาย ก. และนาง ต. ซึ่งเป็นมารดาของนาย ก. ได้เริ่มทำการค้าตัวนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 (นาง ต. ถูกจับกุมคดีตัวนี้คดีแรก เมื่อปี พ.ศ. 2546 หากมีพฤติการณ์กระทำความผิดมูลฐานก่อนปี พ.ศ. 2546 ก็สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินซึ่งได้มาก่อนปี พ.ศ. 2546 ได้เช่นกัน) ต่อมา นาย ก. ได้ถูกจับกุมดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าอีกหลายคดี ต่อมาช่วงหลังนาย ก. ได้หันมาทำการซื้อขายไม้พะยูน ซึ่งระหว่างนั้น นาย ก. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทต่างๆ จำนวน 98 รายการ (แม้ภายหลังจะมีการเพิกถอนคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินบางรายการ) ซึ่งเข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี¹³⁵ แต่ผู้เขียนเห็นว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังคงมีภาระหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำความผิด ให้ปรากฏในสำนวนคดีเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม และในชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนชั้นศาล เพื่อป้องกันเจ้าของทรัพย์สินนำเสนอพยานหลักฐานที่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในการยื่นคำร้องคัดค้านในชั้นศาลว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹³⁶ หรือ ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ¹³⁷ และยังเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินในคดีด้วย ซึ่งในคดีนี้หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างการกระทำความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน ซึ่งสามารถแสดงถึงพฤติการณ์กระทำความผิดมูลฐาน แหล่งรายได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน รายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของทรัพย์สิน รายจ่ายของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่เจ้าของทรัพย์สินถือครอง หนี้สินของเจ้าของทรัพย์สิน แหล่งที่มาของเงินซึ่งนำมาซื้อทรัพย์สินทั้ง 98 รายการ และการยื่นแบบเพื่อเสียภาษีกับกรมสรรพากร เป็นต้น เมื่อนำพยานหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ถึงการได้มาซึ่งทรัพย์สินทั้ง 98 รายการ ก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินทั้ง 98 รายการ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานโดยแท้จริงหรือไม่ ซึ่งเป็นการพิสูจน์โดยฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ และฝ่ายเจ้าของหรือ

¹³⁵ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 51 วรรคท้าย.

¹³⁶ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 50 (1).

¹³⁷ เฟิ่งอ๋าง, มาตรา 50 (2).

ผู้รับโอนทรัพย์สิน หากเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินไม่สามารถพิสูจน์ได้ (คำร้องฟังไม่ขึ้น) ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน¹³⁸

คดีที่ 2 เมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. 2551 ถึงวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 นาง ว. และ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. ได้ร่วมกันบุกกรุก เข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินทำประโยชน์ ด้วยการแผ้วถางป่าและ ก่อสร้าง โดยปลูกสร้างอาคารโรงแรม บ้านพัก จำนวน 11 หลัง ฝายน้ำ จำนวน 4 ฝาย และปึกเสาคอนกรีต โครงสร้างอาคาร จำนวน 1 หลัง เพื่อประกอบกิจการให้บริการสถานที่พักตากอากาศ รีสอร์ท ซึ่งอยู่ในบริเวณป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน อันเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน คิดเป็นเนื้อที่ 67 ไร่ มูลค่าความเสียหายของรัฐเป็นเงิน จำนวน 9,763,500 บาท โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และไม่ได้รับยกเว้นใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย เหตุเกิดที่ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอชาติ จังหวัดปราจีนบุรี ต่อมาศาลจังหวัดกบินทร์บุรีได้มีคำพิพากษาในคดีอาญา หมายเลขดำที่ 52/2544 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 40/2544 โดยพิพากษานาง ว. และห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. มีความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16 (1) (4) (13) มาตรา 24 และมาตรา 27พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 มาตรา 55 และมาตรา 72 ตรี วรรคสอง และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 และ มาตรา 31 วรรคสอง ลงโทษจำคุก นาง ว. 1 ปี ให้รอกการลงโทษจำคุกมีกำหนด 2 ปี และปรับ นาง ว. และห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. คนละ 75,000 บาท ให้นาง ว. และห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารออกจากป่าสงวนแห่งชาติที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ กรมป่าไม้ได้ฟ้องนาง ว. และห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. ให้ชำระค่าเสียหายหรือ สูญหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งศาลจังหวัดกบินทร์บุรีได้มีคำพิพากษาในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 13/2545 คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 177/2550 ให้ร่วมกันชดเชยค่าเสียหาย เป็นเงิน 5,360,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป แต่ห้างหุ้นส่วน บ. ยังคงดำเนินกิจการในพื้นที่ดังกล่าวเรื่อยมา ต่อมากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ส่ง ข้อมูลให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ ซึ่งจากการตรวจสอบพบข้อเท็จจริงตาม พฤติกรรมดังกล่าว และพบทรัพย์สิน ได้แก่ รถยนต์ เงินในบัญชีเงินฝาก และ สิทธิเรียกร้องสลากออมสิน พิเศษ จำนวน 14 รายการ ซึ่งเป็นของนาง ว. ห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคล ทั้งสอง คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่ามิบุคคลได้ไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หากมิได้มีการออกคำสั่งให้ยึดและอายัดทรัพย์สินดังกล่าวไว้ชั่วคราว อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินดังกล่าว และหากต่อมาศาลได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาจไม่สามารถติดตามทรัพย์สินดังกล่าวกลับคืนมาได้

¹³⁸ เฟิงอ้าง, มาตรา 51.

คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วจึงมีคำสั่งที่ ย. 190/2557 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2557 ให้ยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว¹³⁹

คดีดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบให้การนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าประสบผลสำเร็จ ดังนี้

ก. ความผิดมูลฐานชัดเจน คือ ความผิดมูลฐานของนาง ว. และห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. ซึ่งศาลจังหวัดกบินทร์บุรีได้มีคำพิพากษาในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 52/2544 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 40/2544 โดยพิพากษานาง ว. และห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. มีความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16 (1) (4) (13) มาตรา 24 และมาตรา 27 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 มาตรา 55 และมาตรา 72 ตรี วรรคสอง และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 และ มาตรา 31 วรรคสอง

ข. มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด คือ รถยนต์ เงินในบัญชีเงินฝาก และสิทธิเรียกร้องสลากออมสินพิเศษ จำนวน 14 รายการ ซึ่งเป็นของนาง ว. ห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลทั้งสอง โดยคณะกรรมการธุรกรรมมีคำสั่งที่ ย. 190/2557 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2557 ให้ยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวมีการได้มาในช่วงเวลาที่มีการกระทำความผิดมูลฐาน ตั้งแต่ประมาณกลางปี พ.ศ. 2551 เรื่อยมาจนถึงวันที่มีการดำเนินการและทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน กฎหมายจึงมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี¹⁴⁰

ค. มีพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างการทำผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด คือ นาง ว. และห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. ได้ประกอบกิจการให้บริการสถานที่พักตากอากาศ รีสอร์ท ซึ่งอยู่ในบริเวณป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน อันเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน คิดเป็นเนื้อที่ 67 ไร่ ซึ่งมีการได้รับเงินค่าบริการจากลูกค้าที่เข้ารับบริการ ตั้งแต่ประมาณกลางปี พ.ศ. 2551 เรื่อยมา ต่อมานาง ว. ห้างหุ้นส่วนจำกัด บ. และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลทั้งสองได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทต่างๆ จำนวน 14 รายการ ซึ่งเข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมา

¹³⁹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, “คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม ที่ ย. 190/2557 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2557,” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2558, <http://www.amlo.go.th>

¹⁴⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 วรรคท้าย.

โดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี¹⁴¹ แต่ผู้เขียนเห็นว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังคงมีภาระหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำความผิด ให้ปรากฏในสำนวนคดีเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม และในชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนชั้นศาล เพื่อป้องกันเจ้าของทรัพย์สินนำเสนอพยานหลักฐานที่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในการยื่นคำร้องคัดค้านในชั้นศาลว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹⁴² หรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาฐานะ¹⁴³ และยังเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินในคดีด้วย ซึ่งในคดีนี้หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างการกระทำความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน ซึ่งสามารถแสดงถึงพฤติการณ์กระทำความผิดมูลฐาน แหล่งรายได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน รายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของทรัพย์สิน รายจ่ายของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่เจ้าของทรัพย์สินถือครองหนี้สินของเจ้าของทรัพย์สิน แหล่งที่มาของเงินซึ่งนำมาซื้อทรัพย์สินทั้ง 14 รายการ และการยื่นแบบเพื่อเสียภาษีกับกรมสรรพากร เป็นต้น เมื่อนำพยานหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ถึงการได้มาซึ่งทรัพย์สินทั้ง 14 รายการ ก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินทั้ง 14 รายการ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานโดยแท้จริงหรือไม่ ซึ่งเป็นการพิสูจน์โดยฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ และฝ่ายเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน หากเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินไม่สามารถพิสูจน์ได้ (คำร้องฟังไม่ขึ้น) ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน¹⁴⁴

4.5 มาตรการด้านอื่นที่นำมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

แม้ว่ากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีทั้งมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง และมาตรการในการดำเนินคดีอาญาด้านฟอกเงิน แต่เมื่อนำมาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ในประเทศไทย ซึ่งเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้

¹⁴¹ เฟิงอ้าง.

¹⁴² เฟิงอ้าง, มาตรา 50 (1).

¹⁴³ เฟิงอ้าง, มาตรา 50 (2).

¹⁴⁴ เฟิงอ้าง, มาตรา 51.

การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดได้ไปก่อนที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ คือ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 ในบางกรณีอาจเกิดความยุ่งยากในการแสวงหาพยานหลักฐานที่จะใช้ดำเนินการ เช่น กรณีผู้กระทำความผิดในปัจจุบันเป็นรุ่นลูกหรือรุ่นหลานของผู้กระทำความผิดในครั้งแรก ซึ่งอาจเป็นบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย แล้วแต่กรณี และมีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปลงทุนในการประกอบธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้ผลตอบแทนเป็นกำไรมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จากนั้นนำเงินไปประกอบธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายประเภทอื่นอีกเป็นทอดๆ การแสวงหาพยานหลักฐานที่จะใช้ในการดำเนินการในกรณีนี้ อาจดำเนินการด้วยความยากลำบาก และผลสัมฤทธิ์ของการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้วยเหตุดังกล่าวเมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะพบว่ากฎหมายมีบทบัญญัติแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการใช้วิธีส่งรายงานหรือข้อมูลเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายอื่น¹⁴⁵

นอกจากนี้ จากการที่ผู้เขียนได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามด้านป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งมีประสบการณ์ในปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไม่ต่ำกว่า 10 ปี จนถึงปัจจุบันพบข้อมูลว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า มีข้อจำกัดในการดำเนินการทั้งในเรื่องเจ้าหน้าที่ ยานพาหนะ อาวุธยุทโธปกรณ์ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ หากเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่รับผิดชอบ และสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความยากลำบากในการเข้าถึง¹⁴⁶ นอกจากนี้หากเป็นพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เจ้าหน้าที่ยังมีความเสี่ยงต่อการถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายฆ่าหรือทำร้ายเพื่อชิงอาวุธและยานพาหนะนำไปใช้ในการก่อการร้ายอีก¹⁴⁷ การแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ป่าจึงมีอาจใช้มาตรการทางกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้ เนื่องจากปัญหการบุกรุกที่ป่าที่ยังคงเป็น

¹⁴⁵ เฟิงอั้ง, มาตรา 40 (3).

¹⁴⁶ สัมภาษณ์ สุรศักดิ์ อนุสรณ์, หัวหน้าสำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี, 27 สิงหาคม 2557.

¹⁴⁷ สัมภาษณ์ ประมวล สังข์ทอง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญการ ส่วนยุทธการป้องกันและปราบปราม สำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี, 27 สิงหาคม 2557.

ปัญหาอยู่ในปัจจุบัน มีองค์ประกอบหลายปัจจัย ทั้งภายในองค์การอาชญากรรมเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเอง การเอื้อประโยชน์ขององค์การอาชญากรรมประเภทอื่น การเอื้อประโยชน์หรือร่วมกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและราษฎรในพื้นที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับและมีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงาน¹⁴⁸ การป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนหรือราษฎรในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับการกระทำผิดที่สุด ทั้งในด้านการป้องกันมิให้บุคคลในชุมชนกระทำความผิดเอง และแจ้งข้อมูลหรือเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ¹⁴⁹ ผู้เขียนเห็นด้วยกับการใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควบคู่กับการใช้มาตรการทางกฎหมายอื่นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เนื่องจากการใช้กฎหมายแบบบูรณาการ จึงมีมิติในการบังคับใช้กฎหมายที่ครอบคลุมการกระทำความผิด เป็นการอุดช่องโหว่ของกฎหมายแต่ละฉบับ และเป็นการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่า โดยมาตรการทางกฎหมายอื่นซึ่งสามารถใช้กับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ดังนี้

4.5.1 มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากร

เนื่องจากในประเทศไทย เงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร ซึ่งหมายความว่าเงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีในหมวด 3 แห่งประมวลรัษฎากร และหมายความรวมถึงทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่าง ๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ

¹⁴⁸ สัมภาษณ์ จตุพร กลัมพสุต, รองผู้บังคับการจังหวัดทหารบกปัตตานี และรองผู้บังคับการกองกำลังทหารพรานจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวหน้าแผนกจัดเงื่อนไขและภัยแทรกซ้อน สำนักการบังคับใช้กฎหมาย สิทธิมนุษยชนและนิติวิทยาศาสตร์ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี, 26 สิงหาคม 2557.

¹⁴⁹ สัมภาษณ์ อรุณ กุลกันยา, รองสารวัตรป้องกันปราบปราม กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 41 ช่วยราชการหน่วยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 (ยะลา), สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, กองกำลังทหารพราน หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส 32 จังหวัดนราธิวาส, 27 สิงหาคม 2557.

ด้วย¹⁵⁰ โดยเจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินภาษีอากรของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล¹⁵¹ โดยอัตราค่าภาษีอากรจะเป็นไปตามอัตราที่กำหนด เงินได้พึงประเมินจึงสามารถใช้ได้กับเงินทุกประเภท ไม่ว่าจะได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากรโดยใช้เงินได้พึงประเมินดังกล่าว จึงเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ากับบุคคลและนิติบุคคล ในกรณีที่ไม่สามารถใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าได้

เรื่องการใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากรดำเนินการกับผู้กระทำความผิดนิยมใช้ในหลายประเทศในกรณีที่ไม่สามารถใช้กฎหมายปราบปรามผู้กระทำความผิดได้ โดยประเทศที่มีจุดเด่นในเรื่องดังกล่าวคือประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากรายได้ซึ่งได้รับจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมายถือเป็นรายได้ตามประมวลรัษฎากรของประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁵² โดยหน่วยงาน Internal Revenue Service กรมสรรพากร ประเทศสหรัฐอเมริกามีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินและการภาษีอากร¹⁵³ ซึ่งหากพบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากร หน่วยงาน Internal Revenue Service สามารถดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากรได้ทันที ต่างจากของประเทศไทย หากหน่วยงานที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาฟอกเงินพบว่ามีกรกระทำผิดตามประมวลรัษฎากร จะต้องส่งเรื่องให้กรมสรรพากรดำเนินการตามประมวลรัษฎากร ซึ่งในบางกรณีก็จะตรวจพบก็ใช้เวลานานทำให้ไม่สามารถเรียกเก็บภาษีหรือไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ เช่น ในกรณีองค์กรอาชญากรรมหลอกหลวงนำสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของบุคคลธรรมดาซึ่งอยู่นอกองค์กรอาชญากรรมมาใช้จัดทำเอกสารจดทะเบียนนิติบุคคลเพื่อใช้เป็นช่องทางรับเงินโอนจากการกระทำความผิดในต่างประเทศ เมื่อรับเงินเสร็จก็จดทะเบียนเลิกนิติบุคคล หากภายหลังมีการตรวจพบก็ไม่สามารถเรียกเก็บภาษีจากนิติบุคคลซึ่งสิ้นสภาพนิติบุคคลไปแล้ว และไม่สามารถดำเนินคดีอาญากับบุคคลดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

¹⁵⁰ ประมวลรัษฎากร มาตรา 39.

¹⁵¹ เพิ่งอ้าง, มาตรา 38.

¹⁵² 26 U.S. Code § 61(a) - Gross income defined สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/61>

¹⁵³ Internal Revenue Service (IRS), “Federal-Statutes - Money Laundering” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, <http://www.irs.gov/uac/Federal-Statutes---Money-Laundering>

ในการใช้มาตรการทางภาษีอากรกับผู้กระทำความผิดมูลฐานนั้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นาย ก. กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและนำไปขายตั้งแต่ปี 2540 ได้เงินมาจำนวน 1 ล้านบาท และได้นำเงินดังกล่าวไปประกอบธุรกิจหลายประเภทจนมีเงินและทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเป็น 10 ล้านบาท ต่อมา นาย ก. ได้เสียชีวิตเมื่อปี 2555 โดยมีนาย ข. บุตรชายรับมรดกและประกอบธุรกิจต่อเนื่องมาจนถึงเดือนมีนาคม 2556 เงินและทรัพย์สินของนาย ข. ที่รับมรดกจากนาย ก. เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹⁵⁴ ซึ่งสามารถดำเนินการริบทรัพย์สินในทางแพ่งได้ทั้งหมด แต่ปรากฏว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะเหตุการณ์กระทำความผิดเกิดขึ้นมานานมากแล้ว กรณีเช่นนี้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถใช้วิธีส่งรายงานหรือข้อมูลเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากรได้ โดยเจ้าพนักงานประเมินจะทำการประเมินภาษีอากรของนาย ก. และ นาย ข. และเรียกให้นาย ข. จ่ายเงินค่าภาษีอากรได้ อันเป็นการติดตามทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดกลับคืนมาให้รัฐบางส่วน

4.5.2 มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เป็นมาตรการที่สามารถใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ในกรณีที่ไม่สามารถใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าโดยเจ้าหน้าที่รัฐได้ ในกรณีดังกล่าวสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งมีอำนาจหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง¹⁵⁵ ไต่สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวณผิดปกติเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน¹⁵⁶ ไต่สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองร้ายวณผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่

¹⁵⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3.

¹⁵⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 19 (2).

¹⁵⁶ เฟิ่งอ้าง, มาตรา 19 (3).

หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง¹⁵⁷ ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน¹⁵⁸ ซึ่งกรณีดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการแนวคิดของมาตรการสากลในการแก้ไขปัญหาการทุจริตโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำการทุจริต¹⁵⁹

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง เช่น นาย ก. เป็นปลัดกระทรวงแห่งหนึ่งใช้ให้ นาย ข. ลูกน้องไปจ้างบุคคลอื่นบุกรุกที่ป่าและนำที่ป่าไปขายได้เงินมา จากนั้น นาย ก. นำเงินดังกล่าวไปซื้อทรัพย์สินประเภทต่างๆ แต่ปรากฏว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากการกระทำความผิดหลายทอดและพยานเกรงกลัวที่จะให้การต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรณีเช่นนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถใช้วิธีส่งรายงานหรือข้อมูลเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ อันเป็นการติดตามทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกลับคืนมาให้รัฐตามกฎหมายอื่น

4.5.3 มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

เนื่องจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย¹⁶⁰ ซึ่งจากข้อมูลทางการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557 ประเทศไทยมีหมู่บ้าน จำนวน 74,965 หมู่บ้าน¹⁶¹ ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจึงสามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน ซึ่งในกรณีที่พบผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าหรือการฟอกเงิน ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ สำนักงาน

¹⁵⁷ เฟิงอ้าง, มาตรา 19 (4).

¹⁵⁸ เฟิงอ้าง, มาตรา 19 (6).

¹⁵⁹ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 : United Nations Convention against Corruption 2003 ข้อ 31.

¹⁶⁰ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 มาตรา 27 (1) และมาตรา 28 ทวิ

¹⁶¹ ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง แจกข้อมูลทางการปกครอง ลงวันที่ 5 มีนาคม 2558

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจส่งข้อมูลให้นายอำเภอในท้องที่ที่ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบดำรงตำแหน่ง เพื่อให้ นายอำเภอทำการสอบสวนกรณีขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามดำรงตำแหน่ง เนื่องจากเหตุเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต หรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม¹⁶² และเหตุต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ในฐานะความผิดเกี่ยวกับที่สาธารณประโยชน์¹⁶³ เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ใช้อำนาจหน้าที่จากการดำรงตำแหน่งเกี่ยวดูแลแสวงหาประโยชน์จากการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน และเมื่อมีการดำเนินมาตรการดังกล่าวอย่างจริงจังย่อมทำให้ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ เกรงกลัวที่จะกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่อันเกี่ยวเนื่องกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.5.4 มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทและภารกิจในการคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน¹⁶⁴ และภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน¹⁶⁵ และยังมีสถานที่ตั้งครอบคลุมทุกตำบลของประเทศไทย ซึ่งจากข้อมูลทางการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5,335 แห่ง และเทศบาล จำนวน 2,440 แห่ง¹⁶⁶ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาเทศบาล จึงสามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน ในกรณีที่พบผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าหรือการฟอกเงิน ซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ

¹⁶² พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 12 (8) มาตรา 14 (2) และมาตรา 16.

¹⁶³ เพิ่งอ้าง, มาตรา 12 (11) มาตรา 14 (2) และมาตรา 16.

¹⁶⁴ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 68 (8).

¹⁶⁵ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 (1).

¹⁶⁶ ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง แจ้งข้อมูลทางการปกครอง ลงวันที่ 5 มีนาคม 2558

องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจส่งข้อมูลให้นายอำเภอในท้องที่ที่ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่ง เพื่อให้ นายอำเภอทำการสอบสวนกรณีขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามดำรงตำแหน่ง¹⁶⁷ เนื่องจากเหตุมีพฤติกรรมในทางทุจริต¹⁶⁸ หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบกพร่องในทางความประพฤติ¹⁶⁹ รวมทั้งส่งข้อมูลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องที่ที่ผู้บริหารเทศบาล ดำรงตำแหน่ง เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำการสอบสวนกรณีขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามดำรงตำแหน่ง เนื่องจากเหตุผู้บริหารเทศบาลมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสียหายแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาล หรือแก่ราชการ¹⁷⁰ หรือส่งข้อมูลให้สภาเทศบาลเพื่อพิจารณามีมติให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากเหตุมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหายแก่เทศบาล¹⁷¹ มิให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหารเทศบาล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาเทศบาล ใช้อำนาจหน้าที่จากการดำรงตำแหน่งเกี่ยวดูแลแสวงหาประโยชน์จากการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน และเมื่อมีการดำเนินมาตรการดังกล่าวอย่างจริงจังย่อมทำให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาเทศบาล เกรงกลัวที่จะกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและฟอกเงิน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่อันเกี่ยวเนื่องกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

¹⁶⁷ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 12 (6).

¹⁶⁸ เฟิงอ้าง, มาตรา 9 (2). มาตรา 47 ทวิ (2) มาตรา 47 ตริ (7) มาตรา 58/1 (3) มาตรา 58/4.

¹⁶⁹ เฟิงอ้าง, มาตรา 12 (7).

¹⁷⁰ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 73.

¹⁷¹ เฟิงอ้าง, มาตรา 19 (7).

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นอาชญากรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Crime) ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะต้องด้วยทฤษฎีการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ การกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ก่อให้เกิดผลตอบแทนสูง ยากแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ¹ และถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐานในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามข้อเสนอแนะข้อที่ 1 แห่งข้อเสนอแนะ 40 ประการ (40 Recommendations) ของกลุ่มปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน Financial Action Task Force (FATF) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 7 ประเทศ หรือ G7 ประกอบด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น แคนาดา และสหภาพยุโรป² การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าจึงถูกบัญญัติให้ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในหลายประเทศ ดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนีย

¹ สี่หนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : วินเนอร์ เอเชีย เทรด, 2544), น. 72. และดูวีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน,” ในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2, 2546.

² Financial Action Task Force (FATF), “FATF 40 Recommendations” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%2040%20Recommendations%20rc.pdf>

ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่า “ผู้ใดเจตนาทำลายหรือกระทำการโจรกรรมใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาหรือกรมหรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ”³ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา⁴ ในกรณีของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่า “ความผิดมูลฐานจะเป็นไปตามเงื่อนไขของอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีหรือมากกว่า”⁵ ซึ่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการตัดไม้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี⁶ และในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โลหะ แร่ธาตุ หินมีค่า และของป่าซึ่งมิใช่เนื้อไม้ (Non-Timber Forest Product) โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี⁷ จึงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในกรณีของประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนียกำหนดว่าความผิดมูลฐาน คือ การกระทำทางอาญา⁸ การกำหนดในลักษณะดังกล่าวจึงครอบคลุมความผิดอาญาทุกประเภท⁹ เมื่อได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานในสามประเทศดังกล่าวแล้ว และมีการนำไปฟอกตามนิยามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของแต่ละประเทศก็จะเป็นการกระทำความผิดอาญฐานฟอกเงิน ส่วนทรัพย์สินที่ได้จาก

³ 18 U.S. Code § 1361 - Government property or contracts สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1361>

⁴ 18 U.S. Code § 1956 - Laundering of monetary instruments สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1956>

⁵ Decree on Anti - Money Laundering of Lao People’s Democratic Republic Annex 1.

⁶ Penal Law of Lao People’s Democratic Republic Article 139 Destruction of Forests.

⁷ Penal Law of Lao People’s Democratic Republic Article 143 Unlawful Exploitation of Natural Resources.

⁸ Criminal Code of the Republic of Albania Article 287.

⁹ Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL) and International Monetary Fund (IMF), Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Report on Fourth Round Assessment Visit of Albania, (Strasbourg : MONEYVAL, 2011), p.65.

การกระทำความผิดก็จะถูกริบตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐแอลเบเนีย พบว่าไม่มีปัญหาในการตีความเนื่องจากบทบัญญัติมีความชัดเจน ส่วนกรณีของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประเด็นต้องพิจารณาว่าสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์กระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรงหรือไม่ หากสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์กระทำความผิดได้รับความเสียหายอย่างรุนแรงมีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีหรือมากกว่า จึงจะถือว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าไม่มีปัญหาในการตีความ เนื่องจากสามารถพิจารณาจากฐานความผิดในสำนวนคดีอาญาได้ก่อนที่จะดำเนินการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในกรณีของประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดมูลฐานต่างๆ โดยเฉพาะมาตรการริบทรัพย์ในทางแพ่ง และการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน ส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี และเสรีภาพของบุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงควรบังคับใช้โดยอาศัยทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะควบคุม ระวัง ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม¹⁰ ควบคู่กับทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) ซึ่งมีความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน¹¹ และควรจะเริ่มตั้งแต่ขั้นการบัญญัติตัวบทกฎหมายที่มีความชัดเจนก่อน ควบคู่ไปกับการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกดำเนินการแสดงพยานหลักฐานในการต่อสู้คดี จึงจะทำให้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความสมดุลเหมาะสม และก่อให้เกิดความเป็นธรรม¹² ดังที่หลายประเทศมักจะใช้รูปแบบตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) ผสมผสานกันในกระบวนการทางอาญา¹³

¹⁰ Kent Roach, "Four Models of the Criminal Process," *Journal of Criminal Law and Criminology*, Volume 89, Issue 2 Winter, P.672, (1999).

¹¹ Ibid.

¹² Ibid, p.689.

¹³ สัญญา บัวเจริญ และคณะ, *สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ*. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2554), น. 8.

การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นอกจากการบังคับใช้ตามกฎหมายการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) ผสมผสานกัน ยังมี ปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประสบผลสำเร็จในประเทศไทย หลังจากมีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542¹⁴ ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน พบว่า มีปัจจัย จำนวน 3 ปัจจัย ซึ่งสามารถนำมาใช้ในกรณีการ กระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ได้แก่ ปัจจัยประการแรกความผิดมูลฐานชัดเจน กล่าวคือ มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเกิดขึ้น โดยมีพยานหลักฐานที่ปรากฏข้อมูลว่ามีความผิด มูลฐานเกิดขึ้น การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าต้องเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เท่านั้น และการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าต้องมีลักษณะเป็นการค้า ปัจจัยประการที่สอง คือ มีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ปัจจัยประการที่สาม คือ มีพยานหลักฐานที่เชื่อมโยง ระหว่างการกระทำความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

เมื่อพิจารณาถึงจุดเด่นหรือข้อดีของการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบว่า มาตรการป้องกัน มีจุดเด่นหรือข้อดี คือ เป็นมาตรการที่กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีหน้าที่ในการป้องกันการกระทำ ความผิดซึ่งเป็นการลดต้นทุนการดำเนินมาตรการด้านการป้องกันการกระทำความผิดมูลฐานและ การฟอกเงินของหน่วยงานของรัฐ ส่งผลให้การกระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงินยากลำบากขึ้น เป็นการสร้างความเชี่ยวชาญให้กับพยานที่เป็นพนักงานสถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงานการทำ ธุรกรรมตามกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงิน เป็นการลดระยะเวลาในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดมูลฐานและการฟอกเงิน และทำให้ ประเทศไทยไม่ต้องถูกกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 7 ประเทศ หรือ G7 ใช้เป็นเงื่อนไขในการโต้ตอบ ผ่านมาตรการด้านการเงินจากการไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของกลุ่มปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน

และดุชลลดา จินตเสถียร, “ข้อยกเว้นการห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226/1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.11.

¹⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 29 ก (21 เมษายน 2542): น.45-46 และดูหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0601/514 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2543 เรื่อง ขอรื้อวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ (เลขเสร็จที่ 290/2543).

Financial Action Task Force (FATF) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ส่วนมาตรการปราบปรามมีจุดเด่นหรือข้อดี คือ เป็นมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นมาตรการอุดช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สิน มาตรการในการดำเนินการกับทรัพย์สินเป็นมาตรการในทางแพ่งสามารถใช้อ่อนหลังขึ้นไปจากวันที่กฎหมายใช้บังคับได้ ใช้การตรวจสอบเส้นทางการเงินในการดำเนินการกับทรัพย์สินของบุคคลในองค์กรอาชญากรรม อันเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมายตัดวงจรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีข้อสันนิษฐานในเรื่องภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินทำให้ดำเนินการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่งได้ง่ายกว่าการริบทรัพย์สินในคดีอาญา เกณฑ์มาตรฐานในการพิสูจน์การได้มาซึ่งทรัพย์สินของอาชญากรใช้การซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานเช่นเดียวกับคดีแพ่ง ส่งผลให้การดำเนินการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทำได้ง่ายกว่าการริบทรัพย์สินในคดีอาญา หากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน

แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินอาชญากรรมชาติตามบทนิยามในมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอาชญากรรมชาติหรือสิ่งแวดลอม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพย์สินอาชญากรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินอาชญากรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า” พบว่า มีประเด็นในการพิจารณาว่า ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่เป็นการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพย์สินป่าไม้ หรือเป็นกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินอาชญากรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ประเภทใดที่มีลักษณะเป็นการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ใช้บังคับกับกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ามีจำนวนหลายฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า และความผิดที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่ป่าในหลายลักษณะความผิด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้หวงห้าม ความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้าม ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ และความผิดเกี่ยวกับการรับไม้หรือของป่าที่ได้จากการกระทำความผิด จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนที่เป็นลายลักษณ์อักษรในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งขัดต่อหลักการตามทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process

Model) เป็นเหตุให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินมาตรการริบทรัพย์ในทางแพ่ง และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินมาตรการทางอาญากรณีความผิดอาญาฐานฟอกเงิน มีดุลพินิจในการตีความคำว่า “อันมีลักษณะเป็นการค้า” หรือมูลค่าความเสียหายในคดีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล่อมดังกล่าว ซึ่งกว่าจะเป็นที่ยุติว่าดุลพินิจดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งอาจจะต้องรอให้คดีขึ้นสู่ศาลฎีกาและศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นที่สุด หากเกิดเหตุการณ์ในกรณีเลขาธิการคณะกรรมาธิการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือคณะกรรมการธุรกรรม ใช้อำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน¹⁵ และส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹⁶ พร้อมทั้งมีการกล่าวโทษให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงิน ซึ่งต้องมีการควบคุมตัวบุคคลเพื่อดำเนินคดีอาญา แต่ภายหลังคดีได้เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกา และศาลฎีกาได้พิจารณาและมีคำพิพากษาว่าความผิดที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายกล่าวอ้างว่าเป็นความผิดมูลฐานนั้นมิใช่ความผิดมูลฐานตามบทนิยามในมาตรา 3 (15) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 การเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวย่อมไม่มีความผิดอาญาฐานฟอกเงิน หากเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นย่อมหมายความว่าผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายในกรณีดังกล่าวถูกระทบสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินและถูกระทบสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกายอย่างรุนแรง ซึ่งสิทธิเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน¹⁷ และเป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง¹⁸ ตามหลักการขั้นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ¹⁹ ซึ่งจะมีบทบัญญัติยกเว้นให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายเฉพาะ จึงควรดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย

¹⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48.

¹⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49.

¹⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, ข้อความคิดและหลักการขั้นพื้นฐานในกฎหมายมหาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), น.1-2.

¹⁸ หยุต แสงอุทัย แก้วไขปรับปรุงโดยสมยศ เชื้อไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 17 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอช.เอ็น.กรุ๊ป จำกัด, 2552), น.168.

¹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2514), น.771.

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อให้บรรลุภารกิจ
เท่านั้น และต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้กระทบส่วนที่เป็นแก่นสารของสิทธิและเสรีภาพนั้นๆ²⁰

แม้ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5)
พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2558 เป็นต้นมา ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาดำเนินการกับ
ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
ในกรณีที่ลักษณะการกระทำความผิดมีลักษณะที่อาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย
และศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบ
เศรษฐกิจการคลังของประเทศ หรือเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติหรือเป็นการกระทำขององค์กร
อาชญากรรม หรือผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน²¹ แต่ผู้เขียน
เห็นว่าเป็นการบัญญัติไว้กว้างๆ ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดว่าจะใช้หลักเกณฑ์
พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี เนื่องจาก
ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นส่วนหนึ่งของความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ
หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหนึ่งในยี่สิบห้าความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งลักษณะการกระทำความผิดแต่ละมูลฐานมีความแตกต่างกัน ดังนั้น
ในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทรัพย์สินในคดีซึ่งใช้เป็นมาตรฐานกลางจึงเป็นสิ่งที่ยาก
เนื่องจากหากกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทรัพย์สินในคดีที่สูงเกินไป อาจทำให้มีผู้กระทำความผิด
รายย่อยเท่าเดิมหรือมีจำนวนเพิ่มขึ้น และส่งผลให้ไม่มีการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนทางการเงิน
กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ารายย่อยที่ไม่ถึงหลักเกณฑ์ ทำให้เกิดช่องว่าง
ในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าไม่มากตามมาได้

นอกจากนี้ ในเรื่องบทนิยาม “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด²²”
ยังไม่ครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่มีลักษณะการได้มาจากกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งมิใช่
ทางตรง ได้แก่ กรณีบุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมลักลอบทิ้งของ
เสียหรือวัตถุอันตรายในที่ป่าแล้วได้ไปซึ่งประโยชน์ในทางทรัพย์สินคือต้นทุนค่าบำบัดของเสียหรือวัตถุ
อันตรายที่ลดลงทำให้ผลกำไรจากการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น การดำเนินการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง
ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงมีอาจใช้บังคับกับทรัพย์สินที่ได้จาก

²⁰ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือน
ตุลา, 2555), น.507.

²¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58 วรรคสอง.

²² เพิ่งอ้าง, มาตรา 3.

การกระทำความผิดในกรณีดังกล่าวเนื่องจากไม่มีเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการริบ ต่างจากการจำคุกบุคคลไปทิ้งของเสียหรือวัตถุอันตรายในที่ป่า ซึ่งเงินค่าจำคุกให้กระทำความผิดดังกล่าว ถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามบทนิยาม จึงอยู่ในขอบเขตของการริบทรัพย์สิน ในทางแพ่ง ทั้งที่ความผิดในสองกรณีดังกล่าวต่างเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายอาจจะกระทบสิทธิบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องบังคับใช้กฎหมายด้วยความระมัดระวัง นอกจากนี้ยังไม่มีบทบัญญัติให้บุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ตามกฎหมายในบางกรณี ได้แก่ การใช้ประโยชน์ระหว่างเอกชนในการครอบครองยึดถือที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจำพวกที่ขายตลิ่งหรือทางน้ำ ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน²³ อยู่ภายใต้บทนิยามของ “ป่า” ซึ่งหมายถึงที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484²⁴ หากบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดตามตัวบททั้งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยไม่ประกาศหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนซึ่งอาจมีการออกเป็นกฎหมายลูกบทต่อไป หรือไม่มี การรับฟังความคิดเห็นของเอกชนที่ใช้ประโยชน์จากที่ป่าในลักษณะดังกล่าว ทั้งในเรื่องรูปแบบการยึดถือครอบครองและผลประโยชน์ที่เอกชนได้รับ อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมทั้งนักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์อาจใช้เป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์ได้ ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเป็นตัวแปรซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่าให้ประสบผลสำเร็จต่อไปในอนาคต

5.2 ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว ซึ่งสร้างความเสียหายมหาศาลต่อประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในเรื่องมาตรการในทางแพ่งและในทางอาญาของกฎหมาย

²³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304.

²⁴ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4.

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นพบว่าส่งผลกระทบต่อผู้ถูกดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน แม้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เป็นความผิดมูลฐาน แต่ก็ยังไม่มีขอบเขตหรือกรอบ กำหนดที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานในการใช้อำนาจ ตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังไม่มีมาตรการคุ้มครองบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบ อาชีพที่ชัดเจนในบางกรณี เช่น การใช้ประโยชน์ระหว่างเอกชนในการครอบครองยึดถือที่ดินรกร้าง ว่างเปล่า หรือทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจำพวกที่ชายตลิ่งหรือทางน้ำ ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติ ของแผ่นดิน และได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากการกระทำดังกล่าว ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการใช้ พิจารณาว่าเป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินหรือไม่ เช่น ราษฎรยึดถือที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งเป็นเกาะกลาง แม่น้ำในฤดูแล้งเพื่อเพาะปลูกพืชระยะสั้นนำไปขาย หรือใช้เลี้ยงสัตว์²⁵ และไม่มีโอกาสให้ ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือรับทราบหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ เพื่อทำการการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อ ทุกฝ่าย ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหาคงบัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งยังไม่มี ความชัดเจน ควรมีการศึกษารูปแบบและลักษณะการใช้ประโยชน์หรือแสวงหาประโยชน์จากที่ป่าและ ทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ว่าการกระทำ ในลักษณะใด จึงถือเป็นความผิดตามกฎหมายและเป็นความผิดมูลฐานที่ควรจะใช้มาตรการตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากในบางกรณีการบังคับใช้กฎหมาย อาจกระทบกับบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพ จึงควรเปิดโอกาสให้บุคคล ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่จะมีการกำหนดขึ้นในกฎหมายลูกบท ต่อไป และเมื่อมีการออกกฎหมายลูกบทแล้ว ควรแจ้งหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

²⁵ สัมภาษณ์ ทิพย์วรรณ วรรณโสภณ, นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ ส่วน ปฏิบัติการงานคดี กองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 9 กันยายน 2557 และ สัมภาษณ์ ศิริกุล จุมสุวรรณ, นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ ส่วนปฏิบัติการงานคดี กองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 9 กันยายน 2557.

อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามมาตรา 25 (3) (5) และมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยอาจจะออกระเบียบโดยพิจารณาในเรื่องของการกำหนดความผิดมูลฐานจากพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี เพื่อให้การกำหนดความผิดมูลฐานมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผู้เขียนผู้เคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีทรัพย์สิน เห็นว่า จำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ควรกำหนดไว้ที่มูลค่าตั้งแต่ 50,000 บาท ขึ้นไป เพื่อมิให้เป็นภาระต่องบประมาณแผ่นดินในเรื่องต้นทุนในการดำเนินการแต่ละคดีจนเกินไป ในขณะที่เดียวกันก็ยังสามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนทางการเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวซึ่งถือว่าไม่สูงจนเกินไปและไม่ต่ำจนเกินไป ทำให้ช่องว่างในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวมีไม่มากจนเกินไป ทำให้เกิดความสมดุลในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้ กำหนดมูลค่าพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดี (ยกเว้นทรัพย์สินที่สามารถประเมินราคาได้ง่าย) ควรให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง จัดทำบัญชีรายการประเมินมูลค่าดังกล่าวเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั่วประเทศ

หากมีการออกระเบียบดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในประเด็นเรื่องกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าไม่ถึง 50,000 บาท ยินยอมให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในชั้นคณะกรรมการธุรกรรมโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการในชั้นศาล ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาช่องว่างและต้นทุนในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าไม่มากได้

ในกรณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตรวจพบคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งยังมีข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับบุคคลที่พักอาศัยและดำรงชีพในพื้นที่ป่า ซึ่งอาจมีกรณีที่พักอาศัยและดำรงชีพมาตั้งแต่บรรพบุรุษก่อนที่รัฐจะประกาศเขตอุทยานแห่งชาติหรือกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ ควรให้มีการพิสูจน์สิทธิเกี่ยวกับที่ดิน (ที่ป่า) ที่พิพาทให้ชัดเจนก่อนที่จะมีการใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการกระทำความผิดดังกล่าวนั้น เป็นการกระทำความผิดมูลฐานจริงหรือไม่ และยังเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นในคดีก่อน

2) การแก้ไขปัญหาค่าเสียหายที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐานซึ่งไม่ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยการบัญญัติทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมถึงลักษณะการได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อาจบัญญัติแก้ไขบทบัญญัตินิยามทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า “เงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินอันอาจคำนวณเป็นราคาได้ที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ไม่ว่าจะได้รับมาโดยตรงหรือได้รับผลประโยชน์มาโดยรูปแบบลักษณะใดก็ตาม และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน”

3) การแก้ไขปัญหามาตรฐานการปฏิบัติงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีหลายหน่วยงาน เนื่องจากการใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่พนักงานป่าไม้ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พนักงานอัยการ และศาลยุติธรรม เพราะทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า และในขณะเดียวกันต้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการประกอบอาชีพทุกหน่วยงาน จึงควรมีแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน อาจมีการออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการจะได้เกิดความเป็นธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน หรืออาจกำหนดในรูปแบบของบันทึกความตกลงระหว่างหน่วยงานกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กับ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ก่อนส่งเรื่องให้พิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

4) การแก้ไขปัญหาค่าเสียหายรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ในชั้นจับกุมดำเนินคดีอาญา ความผิดมูลฐานจนถึงชั้นการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาค่าเสียหายการบุกรุกที่ป่า จะต้องมีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อาจดำเนินการโดยรัฐบาลออกคำสั่งแต่งตั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นคณะทำงาน

ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด มีการฝึกอบรมความรู้ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาและการสืบสวนสอบสวนเส้นทางการเงินเบื้องต้นให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างๆ เนื่องจากการเข้าถึงตัวผู้กระทำความผิดและการสืบสวนติดตามเส้นทางการเงินทันทีที่พบการกระทำความผิด

5) การแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามมาตรา 25 (3) (5) และมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการดำเนินการกับทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามมูลค่าพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จำนวนหรือมูลค่าของกลางในคดี หรือมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีที่มีมูลค่าตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป และกำหนดทรัพย์สินที่บุคคลทั่วไปสามารถเป็นเจ้าของได้ เพื่อมิให้ต้องถูกยึดหรืออายัดในคดี เช่น ทรัพย์สินที่มีมูลค่ารวมกันไม่เกิน 20,000 บาท ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ หรือทรัพย์สินที่มีความจำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีพ ที่มีมูลค่ารวมกันไม่เกิน 20,000 บาท หรือทรัพย์สินที่มีลักษณะและสภาพเก่า และมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนช่วงเวลาที่มีการกระทำความผิดมูลฐาน เว้นแต่ จะปรากฏพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าทรัพย์สินที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวจะเป็นมาตรฐานกลางให้คณะกรรมการธุรกรรม เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่ ใช้ในการปฏิบัติงานในทุกคดีที่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งมีข้อดีกว่าในปัจจุบันที่การพิจารณาในเรื่องดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคลใช้ดุลพินิจที่จะเสนอให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือคณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาใช้อำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไปใช้ในการพิจารณาทุกคดี ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดมูลฐานที่ยังไม่มีความชัดเจน

อีกทั้ง ควรมีการออกระเบียบคณะกรรมการธุรกรรมว่าด้วยมาตรฐานในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีหน้าที่ในการตรวจสอบเรื่องรายได้ และแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของบุคคล

ที่ถูกดำเนินการ ให้ปรากฏพยานหลักฐานในสำนวนคดีเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม และในชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนชั้นศาล เพื่อป้องกันเจ้าของทรัพย์สินนำเสนอพยานหลักฐานที่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในการยื่นคำร้องคัดค้านในชั้นศาลว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด²⁶ หรือ ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ²⁷ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินในคดีด้วย

นอกจากนี้ จากการที่ผู้เขียนได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม ด้านป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งมีประสบการณ์ในปฏิบัติงาน ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าไม่ต่ำกว่า 10 ปี จนถึงปัจจุบัน พบข้อมูลว่า การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่ามีอาจใช้มาตรการทางกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้ เนื่องจากปัญหาการบุกรุกที่ป่าที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน มีองค์ประกอบหลายปัจจัย ทั้งภายในองค์การอาชญากรรม เกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเอง การเอื้อประโยชน์ขององค์การอาชญากรรมประเภทอื่น การเอื้อประโยชน์หรือร่วมกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและราษฎรในพื้นที่ที่มีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับและมีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงาน²⁸ การใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควบคู่กับการใช้มาตรการทางกฎหมายอื่นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าแบบบูรณาการจึงมีมิติในการบังคับใช้กฎหมายที่ครอบคลุมการกระทำความผิดและเป็นการอุดช่องโหว่ของกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่าได้ดียิ่งขึ้น โดยมาตรการทางกฎหมายอื่นซึ่งสามารถใช้กับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการภาษีอากร หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และกฎหมาย

²⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 50 (1).

²⁷ เพิ่งอ้าง, มาตรา 50 (2).

²⁸ สัมภาษณ์ จตุพร กลัมพสุต, รองผู้บังคับการจังหวัดทหารบกปัตตานี และรองผู้บังคับการกองกำลังทหารพรานจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวหน้าแผนกจัดเงื่อนไขและภัยแทรกซ้อน สำนักการบังคับใช้กฎหมาย สิทธิมนุษยชนและนิติวิทยาศาสตร์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า, สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพานานนท์ชัย, ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี, 26 สิงหาคม 2557.

ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากร มีข้อดี คือ สามารถใช้กับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายทุกประเภท ส่วนมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีข้อดี คือ สามารถใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น มีข้อดี คือ ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงินซึ่งกระทำโดยผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ทำให้ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่ง และมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อดี คือ ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงินซึ่งกระทำโดยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาเทศบาล เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ทำให้ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่ง หากบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างจริงจังจะควบคู่ไปกับมาตรการตามกฎหมายเฉพาะในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าและการฟอกเงิน ย่อมทำให้ผู้นำชุมชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาเทศบาล เอาใจใส่ในการดูแลรักษาที่ป่าในพื้นที่ภูมิลำเนาของตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าทั้งในด้านการป้องกันมิให้บุคคลในชุมชนกระทำความผิดเอง และแจ้งข้อมูลหรือเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ²⁹ ทั้งนี้ ผู้เขียนเชื่อว่าหากมีการดำเนินการตามมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ร่วมกับมาตรการตามกฎหมายอื่น ในรูปแบบของการบูรณาการแล้ว ย่อมสามารถใช้ตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมจากการบุกรุกที่ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็เป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่เกี่ยวข้อง และประการสำคัญคือสามารถใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนสืบไป

²⁹ สัมภาษณ์ อรุณ กุลกันยา, รองสารวัตรป้องกันปราบปราม กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 41 ช่วยราชการหน่วยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 (ยะลา), สัมภาษณ์โดย วรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย, กองกำลังทหารพราน หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส 32 จังหวัดนราธิวาส, 27 สิงหาคม 2557.

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กอบกุล ราชชนะนคร. กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550.
- จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยพิทยา, 2510.
- _____. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2514.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2542.
- _____. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., 2542.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555.
- _____. รายงานการวิจัยเรื่องหลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2549.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. ข้อความคิดและหลักการขั้นพื้นฐานในกฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร : วี.เจ. พรินติ้ง, 2547.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557.
- ศยามล ไกรยูรวงศ์ และคณะ. รายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ปี 2545-2548. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตะวันออก, 2549.
- สีหนาท ประยูรรัตน์. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชีย เพลส, 2542.
- _____. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วินเนอร์ เอเชีย เทรด, 2544.

- สุมิตรชัย หัตถสาร และสุรชัย ตรงงาม. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการพิสูจน์สิทธิในคดีป่าไม้ และที่ดิน (ศึกษาจากมุมมองของทนายความ นักพัฒนา และชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับคดีป่าไม้ และที่ดิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2554.
- สุรพล ไตรเวทย์. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548.
- สัญญา บัวเจริญ และคณะ. สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ ตำรวจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี 2555. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2556.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. คู่มือการปฏิบัติงานการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 ด้วยความร่วมมือระหว่างศาลแพ่งและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2556.
- หยุด แสงอุทัย แก๊ซปรับปรุงโดยสมยศ เชื้อไทย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอช.เอ็น.กรุ๊ป จำกัด, 2552.
- อำนาจ วงศ์บัณฑิต. กฎหมายสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550.

บทความวารสาร

- ปีเตอร์ ดีฟฟ์. “ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาการบริหารกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ.” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์. ฉบับที่ 4. ปีที่ 4. (2553) : 131-133.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. “ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน.” อุลพาน. เล่ม 4. ปีที่ 41. (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 46-47.
- วีระพงษ์ บุญญเษภาส. “กฎหมายฟอกเงินกับความจำเป็นที่ต้องพิจารณา.” ประชาชาติธุรกิจ. วันพฤหัสบดีที่ 19-วันเสาร์ที่ 21 พฤษภาคม 2537.
- อานุช ศิริรัฐนิคม และสุธาสินี โพธิ์สุนทร. “การสูญเสียดินและธาตุอาหารจากการพังทลายของดินในพื้นที่ปลูกยางพารา อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง.” วารสารการจัดการป่าไม้. เล่มที่ 10. (2554) : 34.

วิทยานิพนธ์

ชลลดา จินตเสถียร. “ข้อยกเว้นการห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226/1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

สุวิตร ใจทน. “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม : ศึกษา เฉพาะกรณีพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550.

เอกสารอื่นๆ

กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ พ.ศ. 2556.

กฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554.

กฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงาน ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554.

กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้ำแสดงตน พ.ศ. 2554.

กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7787/2549. (ปปง.)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4135/2550. (ปปง.)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4175/2550. (ปปง.)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4428/2550. (ปปง.)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6602/2550. (ปปง.)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2926/2551. (ปปง.)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1253/2553. (ปปง.)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546. (ปปง.)

ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (เอกสาร วิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9 2539-2540.

ณรงค์ ใจหาญ. “นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.” เอกสารประกอบการสอนปริญญาโท วิชานโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2555.

ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง แจ่งข้อมูลทางการปกครอง ลงวันที่ 5 มีนาคม 2558.

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 123 ตอนที่ 95 ก (20 กันยายน 2549): 1.

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 2/2557, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 131 ตอนที่พิเศษ 48 ง (26 พฤษภาคม 2557): 1.

ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอนที่ 25 ก (1 เมษายน 2558) : 1.

ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 122 ตอนที่ 59 ก (21 กรกฎาคม 2548): 1.

ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 7 ก (26 มกราคม 2550): 1-3.

ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่และให้ใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 5 ก (9 มกราคม 2551): 38-41.

ประมวลกฎหมายที่ดิน.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

ประมวลรัษฎากร.

ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์. “แนวทางการพิสูจน์เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด.”

เอกสารประกอบการสอนปริญญาโท วิชากฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปีการศึกษา 2556. (อัดสำเนา)

_____. “มาตรการเชิงป้องกันการฟอกเงิน.” เอกสารประกอบการสอนปริญญาโท วิชากฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปีการศึกษา 2556. (อัดสำเนา)

_____. “มาตรการรับทรัพย์สิน.” เอกสารประกอบการสอนปริญญาโท วิชากฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปีการศึกษา 2556. (อัดสำเนา)

ฝ่ายสืบสวนอาชญากรรม IRS Criminal Investigation Division (U.S.A). “เทคนิคการสืบสวนคดีการเงินระดับกลาง.” เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร Intermediate Financial Investigative Techniques (IFIT). จัดโดยสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย กรุงเทพมหานคร, 2554.

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม.

พระราชบัญญัติค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการไปราชการ พ.ศ. 2526.

พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2537.

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484.

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457.

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504.

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

วีระพงษ์ บุญญญาส. “การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรม

ข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปราม

การฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน.” ในโครงการวิจัยเรื่องการ

พัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2, 2546.

..... เอกสารประกอบการวิจัยการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กร
อาชญากรรมข้ามชาติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547.

ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย. “การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” เอกสารเผยแพร่
ลำดับที่ 1. สำนักเลขาธิการวุฒิสภา สิงหาคม 2537.

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่องปรับปรุงกฎหมาย
และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรดิน
และที่ดิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม, 2548.

ส่วนข้อมูลคดีและมาตรการพิเศษทางกฎหมาย กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน. “สถิติคดีการดำเนินการกับทรัพย์สินตามความผิดมูลฐาน ปีงบประมาณ
2556.” เอกสารประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของสำนักงานป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน ปีงบประมาณ 2556.

..... “สถิติคดีการดำเนินการกับทรัพย์สินตามความผิดมูลฐาน ปีงบประมาณ
2557.” เอกสารประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของสำนักงานป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน ปีงบประมาณ 2557.

สมิทร หัตถสาร. “การป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าตามแนวพระราชดำริ.” เอกสาร
ประกอบงานสัมมนาวิชาการ เรื่อง “การป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า
ตามแนวพระราชดำริ” จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กรุงเทพมหานคร, 2555.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. “มาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่
ขยายอาวุธ ข้อเสนอแนะของ FATF.” เอกสารประกอบการปฏิบัติงานของพนักงาน
เจ้าหน้าที่. กุมภาพันธ์ 2555. (อัดสำเนา)

สำนักงานสืบสวนเพื่อความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (HSI). “ความรู้พื้นฐานและกลอุบายการฟอกเงิน.”
ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร Cross-Border Financial Investigation
Training (CBFIT), จัดโดยสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร, 2556.

อนุชิต รัตนสุวรรณ. “พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย.” เอกสารประกอบงานสัมมนาวิชาการ เรื่อง
“ความหลากหลายทางชีวภาพกับป่าไม้” จัดโดยสำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2554.

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. “ประเทศไทยได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.”
เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “ประเทศไทยได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน” จัดโดยศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชมรมผู้ตรวจสอบภายในธนาคารและสถาบันการเงิน. “การอบรมสัมมนาเรื่อง ผลกระทบต่อธนาคาร
และสถาบันการเงินเมื่อประเทศไทยถูกขึ้น Blacklist ด้านป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน และผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน.”

<http://www.bfia.org/index.php?lay=show&ac=article&id=539320470&Ntype=1>,
8 สิงหาคม 2557.

นวรรตน์ ศรีแก้วเลิศ. “ทหารพรานสนธิกำลังตรวจยึดไม้สักท่อนเถื่อน ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสาละวิน
นับ 100 ท่อน.” สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, [http://thainews.prd.go.th/
centerweb/news/NewsDetail?NT01_NewsID=TNSOC5704110010059](http://thainews.prd.go.th/centerweb/news/NewsDetail?NT01_NewsID=TNSOC5704110010059),
5 กันยายน 2557.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. “ทรัพยากรป่าไม้.”

<http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/forest/forestn.htm>,
12 มกราคม 2556.

ราชบัณฑิตยสถาน. “คำ.” <http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp>,
16 มีนาคม 2558.

ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. “ผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-
bank).” <http://www.1213.or.th/th/aboutfcc/finservices/Pages/nonbank.aspx>,
3 มกราคม 2558.

_____. “สถาบันการเงินภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย

<http://www.1213.or.th/th/aboutfcc/finservices/Pages/FinUnderBOT.aspx>
3 มกราคม 2558.

ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “สถานการณ์ป่าไม้.”

<http://www.nic.go.th/gsic/uploadfile/forest.pdf>, 10 กรกฎาคม 2557.

สันทัต สมชีวีตา. “การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ.”

<http://guru.sanook.com/encyclopedia/การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ>,
30 กันยายน 2555.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. “คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน ข้อเสนอแนะสี่สิบข้อ.”

<http://www.amlo.go.th/amlofarm/farm/web/files/FATF-%2040%20new%20meaning.pdf>, 3 สิงหาคม 2557

_____. “คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม ที่ ย. 77/2557 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2557.”

<http://www.amlo.go.th>, 16 มีนาคม 2558.

_____. “คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม ที่ ย. 190/2557 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2557.”

<http://www.amlo.go.th>, 16 มีนาคม 2558.

สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้. “เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทย.”

<http://forestinfo.forest.go.th/55/Content.aspx?id=72>, 10 กรกฎาคม 2557.

สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

“สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ 2555 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2555).”

http://www.dnp.go.th/info_protect/attachments/174_2554101-25550930.pdf,
11 กรกฎาคม 2557.

_____. “สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ 2556 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2556).”

http://www.dnp.go.th/info_protect/attachments/278_2556-30092556.pdf,
11 กรกฎาคม 2557.

_____. “สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ 2557 (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2557).”

<http://www.dnp.go.th/lawsuit/2557-09012557.pdf>, 1 กุมภาพันธ์ 2558

หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก. “ข่าวอาชญากรรม.”

<http://www.komchadluek.net/detail/20110311/91276/%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B%E0%B8%A2%E0%B8%B7%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%815%E0%B8%9B%E0%B8%B5%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8>

% B4%E0%B8%96%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%84
%E0%B9%89%E0%B8%B2.html, 4 กันยายน 2557.

การสัมภาษณ์

จตุพร กลัมพสุต. รองผู้บังคับการจังหวัดทหารบกปัตตานี และรองผู้บังคับการกองกำลังทหารพราน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวหน้าแผนกจัดเจ้าหน้าที่และภัยแทรกซ้อน
สำนักการบังคับใช้กฎหมาย สิริธรมนุษยชนและนิติวิทยาศาสตร์ กองอำนวยการรักษา
ความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า. สัมภาษณ์. ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี.
26 สิงหาคม 2557.

ทิพย์วรรณ วรรณโสภณ. นักสืบสอบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ ส่วนปฏิบัติการงานคดี กองคดี 2
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. สัมภาษณ์. สำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน. 9 กันยายน 2557.

เทพสุ บวรโชติदार. รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองข่าวรองทางการเงิน และผู้อำนวยการส่วน
คณะกรรมการธุรกรรม กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.
สัมภาษณ์. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. 9 กุมภาพันธ์ 2558.

ประมวล สังข์ทอง. เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญการ ส่วนยุทธการป้องกันและปราบปราม สำนักงาน
สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ
พันธุ์พืช. สัมภาษณ์. ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี. 27 สิงหาคม 2557.

ศิริกุล จุมสุวรรณ์. นักสืบสอบสวนสอบสวนชำนาญการ ส่วนปฏิบัติการงานคดี กองคดี 2 สำนักงาน
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. สัมภาษณ์. สำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน. 9 กันยายน 2557.

สุรศักดิ์ อนุสรณ์. หัวหน้าสำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้)
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. สัมภาษณ์. ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี.
27 สิงหาคม 2557.

อรุณ กุลกันยา. รองสารวัตรป้องกันปราบปราม กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 41
ช่วยราชการหน่วยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 (ยะลา). สัมภาษณ์.
กองกำลังทหารพรานหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส 32 จังหวัดนราธิวาส. 27 สิงหาคม 2557.

Books

Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL) and International Monetary Fund (IMF). Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Report on Fourth Round Assessment Visit of Albania. Strasbourg : MONEYVAL, 2011.

Financial Action Task Force (FATF). FATF Report on Operational Issues Financial Investigations Guidance June 2012. Paris : the FATF Secretariat, 2012.

Guy Stessens . Money Laundering : A New International Law Enforcement Model. Cambridge : CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, 2003.

International Monetary Fund. Albania : Detailed Assessment Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Washington D.C. : International Monetary Fund, 2010.

James R. Richards. Transnational Criminal Organizations, Cybercrime, and Money Laundering : A Handbook for Law Enforcement Officers, Auditors, and Financial Investigators. Florida : CRC Press LLC, 1998.

Robert Golobinex. Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime : Training Manual for Law Enforcement and Judiciary. Strasbourg : the Council of Europe, 2006.

Robinson Jeffrey. The Laundrymen. New York : Arcade Publishing, 1996.

Teresa Fajardo del Castillo. Organised Crime and Environmental Crime : Analysis of EU Legal Instruments. Granada : University of Granada, 2015.

The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe. Illegal logging activities in Albania. Tirana : The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, 2010.

Vilaysinh Dainhansa. "PREVENTING CORRUPTION: EFFECTIVE ADMINISTRATION AND CRIMINAL JUSTICE MEASURES: A LAO PERSPECTIVE." in FIFTH REGIONAL SEMINAR ON GOOD GOVERNANCE FOR SOUTHEAST ASIAN COUNTRIES. Tokyo : UNAFEI, 2012.

United Nations Office on Drugs and Crime. Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR. Bangkok : UNODC, 2014.

Journals

Kent Roach. “Four Models of the Criminal Process.” Journal of Criminal Law and Criminology. Volume 89. Issue 2 Winter. (1999) : 672.

Lisa M. Paciello. “Timber Theft in National Forests.” Criminal and Civil Confinement. Volume 32. (2006) : 351.

Nicholas Ryder. “The Financial Services Authority and Money Laundering – A Game of Cat and Mouse.” The Cambridge Law Journal 67(3). (November 2008) : 635.

Thesis

Enkeleda Pjetri. “Evolution and Analysis of the Albanian Forest Legislation from 1923 to 2008.” Master thesis. Faculty of Forestry. University of Sarajevo, 2009.

Ilir Gjoni. “Organized Crime and National Security : The Albanian Case.” Master Thesis. Department of National Security Affairs. Naval Postgraduate School, 2004.

Sovu. “Forest Restoration on Degraded Lands in Laos.” Doctoral Thesis. Faculty of Forest Sciences. Swedish University of Agricultural Sciences, 2011.

Law

Anti-Money Laundering and Anti-Terrorism Financing Act 2001. (LAWS OF MALAYSIA, Act 613)

Criminal Code of the Republic of Albania.

Decree on Anti - Money Laundering of Lao People’s Democratic Republic.

Forestry Law of Lao People’s Democratic Republic.

Law no.7838 of the Republic of Albania Dated June 30, 1994.

Law No.9385 “For the Forests and Forest Service of the Republic of Albania”, Date
May 4, 2005.

Law No.9917, May 19, 2008 “On The Prevention Of Money Laundering and Financing
Of Terrorism of the Republic of Albania” amended by law No. 10391,
March 03, 2011.

Model Law on Money Laundering, Confiscation and International Cooperation in
Relation to Drug.

Model Money Laundering and Proceeds of Crime Bill.

Penal Law of Lao People’s Democratic.

United Nations Convention Against Illicit Traffick in Narcotics and Psychotropic
Substances 1988.

United Nations Convention against Corruption 2003.

Money Laundering Suppression Act of 1994.

[https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/regulations/ML_](https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/regulations/ML_Suppression_1994.pdf)
[Suppression_1994.pdf](https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/regulations/ML_Suppression_1994.pdf), 18 July 2014.

18 U.S. Code § 41 - Hunting, fishing, trapping; disturbance or injury on wildlife refuges
<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/41>, 12 July 2014.

18 U.S. Code § 981 - Civil forfeiture
<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/981>, 12 July 2014.

18 U.S. Code § 982 - Civil forfeiture
<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/982>, 12 July 2014.

18 U.S. Code § 1361 - Government property or contracts
<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1361>, 12 July 2014.

18 U.S. Code § 1852 - Timber removed or transported
<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1852>, 12 July 2014.

18 U.S. Code § 1853 - Trees cut or injured
<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1853>, 12 July 2014.

18 U.S. Code § 1956 - Laundering of monetary instruments
<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1956>, 12 July 2014

18 U.S. Code § 1957 - Engaging in monetary transactions in property derived from specified unlawful activity <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1957>, 12 July 2014.

26 U.S. Code § 61(a) - Gross income defined <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/61>, 12 July 2014.

31 U.S. Code § 310 - Financial Crimes Enforcement Network <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/31/310>, 12 July 2014.

Electronic documents

David L. Ferrell. "USDA Forest Service the Law Enforcement and Investigations." [file:///C:/Users/user/Downloads/ David%20Ferrell,%20USDA%20Forest%20Service%20-%20Law%20Enforcement%20Investigations%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/David%20Ferrell,%20USDA%20Forest%20Service%20-%20Law%20Enforcement%20Investigations%20(1).pdf), 10 April 2015.

Elvis Nabolli. "Illegal logging ravages Albania's forests." <http://www.balkaninsight.com/en/article/illegal-logging-ravages-albania-s-forests>, 5 April 2558.

FAO. "FRA 2000 on definitions of forest and forest change..." <http://www.fao.org/docrep/006/ad665e/ad665e06.htm>, 15 January 2013.

Federal Financial Institutions Examination Council (FFIEC). "Money Laundering Control Act of 1986." https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/regulations/ML_Control_1986.pdf, 12 July 2014.

Financial Action Task Force (FATF). "High-Risk and Non-Cooperative Jurisdictions the FATF Public Statement – 16 February 2012."

<http://www.fatf-gafi.org/topics/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement-16february2012.html>, 3 August 2014.

_____. "High-Risk and Non-Cooperative Jurisdictions the FATF Public Statement – 22 February 2013."

<http://www.fatf-gafi.org/topics/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement22february2013.html>, 3 August 2014.

_____. “Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism of United States of America - 23 June 2006.” <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20US%20full.pdf>, 10 July 2014.

_____. “FATF 40 Recommendations.” <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%2040%20Recommendations%20rc.pdf>, 3 August 2014.

Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN). “Bank Secrecy Act.” http://www.fincen.gov/statutes_regs/bsa/, 12 July 2014.

_____. “History of Anti-Money Laundering Laws.” http://www.fincen.gov/news_room/aml_history.html, 12 July 2014.

_____. “Money Laundering Suppression Act.” http://www.fincen.gov/news_room/aml_history.html, 12 July 2014.

FindLaw. UNITED STATES V. DERINGTON. <http://caselaw.findlaw.com/us-9th-circuit/91203839.html>, 10 April 2015.

Illegal Logging Portal. “Illegal logging ravages Albania's forests.” <http://www.illegal-logging.info/content/illegal-logging-ravages-albanias-forests>, 5 April 2015.

Internal Revenue Service (IRS). “History - Money Laundering.” <http://www.irs.gov/uac/History---Money-Laundering>, 12 July 2014.

_____. “Overview - Money Laundering.” <http://www.irs.gov/uac/Overview---Money-Laundering>, 12 July 2014.

Leagle Inc. “United States V. \$4,255,625.39.” [http://www.leagle.com/decision/19811497528FSupp969_11355.xml/UNITED%20STATES%20v.%20\\$4,255,625.39](http://www.leagle.com/decision/19811497528FSupp969_11355.xml/UNITED%20STATES%20v.%20$4,255,625.39), 12 July 2014.

Nigel Morris-Cotterill. “A brief history of money laundering.” <http://www.counter.moneylaundering.com/public/content/brief-history-money-laundering>, 12 July 2014.

OpenJuris. “UNITED STATES V. CAMPBELL.” <http://openjurist.org/42/f3d/1199/united-states-v-campbell>, 10 April 2015.

United Nations Environmental Program (UNEP). "Forest definition and extent."

<http://www.unep.org/vitalforest/Report/VFG-01-Forest-definition-and-extent.PDF>,

16 January 2013.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

บันทึกการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง

บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ ชื่อสกุล พันเอกจตุพร กลัมพสุต ตำแหน่ง รองผู้บังคับการจังหวัดทหารบกปัตตานี และรองผู้บังคับการกองกำลังทหารพรานจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวหน้าแผนกจัดเงื่อนไขและภัยแทรกซ้อน สำนักงานการบังคับใช้กฎหมาย สิทธิมนุษยชนและนิติวิทยาศาสตร์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า

ประสบการณ์ด้านป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่า มากกว่า 10 ปี

สถานที่สัมภาษณ์ ค่ายอิงคยุทธบริหาร ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

วันที่สัมภาษณ์ วันที่ 26 สิงหาคม 2557 เวลา 17.30 –18.00 นาฬิกา

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ 1. เพื่อทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

2. เพื่อทราบถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

1. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งถือเป็นภัยที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ จากการสำรวจการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบว่ามีพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมาก มีรูปแบบการกระทำความผิด ได้แก่ ตัดไม้มีค่า และบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตร

2. กฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน อันประกอบด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมายมักจะบังคับใช้โดยมุ่งเน้นการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเฉพาะหน้า ไม่มีบทบัญญัติใดที่มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสืบสวนสอบสวนหาความเชื่อมโยงของกลุ่มคนร้ายไม่ว่าจะเป็นด้านการเงินหรือการเป็นองค์กรอาชญากรรมเครือข่ายการกระทำความผิด การดำเนินการที่ผ่านมาเมื่อมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ หรือ พบการกระทำความผิดและของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดแต่ไม่พบตัวผู้กระทำความผิดในคดีลักลอบตัดไม้ การดำเนินคดีเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบว่าจะทำการสืบสวนสอบสวนขยายผลดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดได้มากน้อยเพียงใด จึงทำให้ไม่อาจดำเนินการกับนายทุนหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมผู้อยู่เบื้องหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อมีการจับกุมดำเนินคดีผู้กระทำความผิดแล้ว หรือ พบการกระทำความผิดและของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดแต่ไม่พบตัวผู้กระทำความผิด นายทุนหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีอำนาจบริหารจัดการองค์กรก็จะใช้ให้บุคคลในองค์กรอาชญากรรมหรือบุคคลภายนอก และจัดหาอุปกรณ์ในการกระทำความผิดเพื่อใช้กระทำความผิดอีก เช่น กรณีลักลอบตัดไม้มีค่า เมื่อผู้ลักลอบตัดไม้ถูกจับกุม หรือถูกยึดของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิด ก็จะมีผู้กระทำความผิดรายใหม่เข้ามากระทำความผิดในลักษณะเดียวกันอีก

3. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ลุล่วงนั้น มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ ยานพาหนะ อาวุธยุทโธปกรณ์ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการของหน่วยงานหลักประกอบด้วยกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งจะต้องได้รับการเลือกมาโดยเสียงส่วนใหญ่ของราษฎรในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวจึงมีฐานเสียงหรือบุคคลที่ให้ความไว้วางใจในหมู่บ้านจำนวนมากซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งข่าว เจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวจึงต้องรู้หรือควรจะรู้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เนื่องจากกลุ่มผู้กระทำความผิดต้องมีการเตรียมเสบียง เตรียมยานพาหนะ หรือเลื่อยยนต์ หรืออุปกรณ์กระทำความผิดอื่นๆ ซึ่งสามารถสังเกตได้ไม่ยาก แต่การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ายังคงเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่รัฐเหล่านี้จึงควรต้องร่วมรับผิดชอบด้วย

4. กรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในบางกรณีพบว่าการเอื้อประโยชน์กันระหว่างกลุ่มผู้ก่อการร้ายกับกลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้ เจ้าหน้าที่ทหารเคยพบที่ตั้งแคมป์ของกลุ่มผู้ก่อการร้ายบนภูเขาเพื่อใช้ดำเนินการฝึกอาวุธให้กับเยาวชนในขบวนการ ส่วนบริเวณใกล้เคียงพบตอไม้และไม้ท่อนที่ถูกลักลอบตัดเพื่อนำไปขาย โดยปกติแล้ว

กลุ่มผู้ก่อการร้ายจะมีอาวุธปืนสงคราม เช่น อาวุธปืนอาก้า อาวุธปืนเอ็ม 16 ไว้ในครอบครอง ส่วนกลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้ก็จะมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองเช่นกัน แต่ก็ไม่ปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มใช้อาวุธปืนยิงทำร้ายกัน ต่างจากในกรณีที่ชาวบ้านเข้าป่าเพื่อเก็บหาของป่าซึ่งมักจะถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายลอบยิงสังหารเพื่อสร้างสถานการณ์ ในบางกรณีพบว่ามีการใช้เอกสารซึ่งให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านรับรองว่าเป็นไม้ซึ่งถูกตัดในหมู่บ้านของตนเองเพื่อใช้เป็นใบเบิกทางในเวลาที่จะขั้บรถยนต์ผ่านด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงไม่มีประสบการณ์ก็จะปล่อยให้ผ่านโดยไม่จับกุมดำเนินคดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการกระทำความผิดเพื่อเอื้อต่อการกระทำความผิดและเพื่อให้สามารถหลบหนีการติดตามและจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐ

5. การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมามีผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง จากข้อมูลทางการข่าวทราบว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติด และกลุ่มผู้ค้ำน้ำมันเถื่อนรายใหญ่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว เนื่องจากต้องถูกตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินและต้องถูกริบทรัพย์ ทำให้การกระทำความผิดและการครอบครองทรัพย์สินต่างๆ กระทำได้ยากลำบากขึ้น ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นความผิดมูลฐาน ก็จะส่งผลให้การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในภาพรวมดีขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดน่าจะเกิดความเกรงกลัวต่อการถูกตรวจสอบเส้นทางการเงินและถูกริบทรัพย์ จากเดิมที่เมื่อกระทำความผิดแล้วจะถูกจับกุมดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าแต่เพียงด้านเดียว

6. การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ป่ามีอาจใช้มาตรการทางกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้ เนื่องจากปัญหาการบุกรุกที่ป่าที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน มีองค์ประกอบหลายปัจจัย ทั้งภายในองค์การอาชญากรรมเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเอง การเอื้อประโยชน์ขององค์การอาชญากรรมประเภทอื่น การเอื้อประโยชน์หรือร่วมกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและราษฎรในพื้นที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับและมีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงาน

ผู้สัมภาษณ์ นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ ชื่อสกุล นางสาวทิพย์วรรณ วรรณโสภณ ตำแหน่ง นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ ส่วนปฏิบัติการงานคดี กองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ประสบการณ์ด้านป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มากกว่า 10 ปี

สถานที่สัมภาษณ์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

วันที่สัมภาษณ์ วันที่ 9 กันยายน 2557 เวลา 13.30 –14.00 นาฬิกา

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ 1. เพื่อทราบถึงการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

2. เพื่อทราบถึงปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในประเด็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

1. การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของกองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการกีดกันทางการค้าหรือมาตรการกีดกันการค้าในพื้ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย หรือพื้นที่อื่นซึ่งผู้บังคับบัญชามอบหมาย การดำเนินการของกองคดี 2 จะดำเนินการภายหลังที่คณะกรรมการธุรกรรมมีคำสั่งมอบหมายให้ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ส่วนใหญ่ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่พบ ได้แก่ การบุกรุกที่ป่าเพื่อตัดไม้มีค่า การบุกรุกที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรม ที่พัก การบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรม การดำเนินการส่วนใหญ่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือหน่วยงานตำรวจ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ส่งข้อมูลเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

2. การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเป็นความผิดมูลฐานย่อมส่งผลดีต่อการแก้ไข

ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม รวมถึงการบุกรุกที่ป่าในประเทศไทย เช่นเดียวกับการกระทำความผิดมูลฐานอื่นๆ ที่กฎหมายเคยบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีมาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดได้แก่ การริบทรัพย์ในทางแพ่ง และการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมการกระทำความผิดมูลฐานได้เป็นอย่างดี

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15) ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า” มีประเด็นปัญหาในการตีความเกี่ยวกับ “ลักษณะเป็นการค้า” เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่ามีขอบเขตแค่ไหนเพียงใด ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว ส่วนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การบุกรุกที่ป่าเพื่อตัดไม้มีค่า การบุกรุกที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรม ที่พัก การบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรม แม้ว่าที่ผ่านมาการดำเนินการของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะไม่มีปัญหาในการตีความ เนื่องจากคดีที่ดำเนินการมักจะเป็นคดีที่มีการบุกรุกที่ป่าจำนวนมาก จำนวนหลายสิบไร่ถึงหลายพันไร่ มีของกลางจำนวนมาก หรือมีของกลางที่มีค่าสูงในตัวเอง เช่น การค้าไม้พะยุง หรือคดีบุกรุกที่ป่าเพื่อปลูกสร้างโรงแรม ที่พัก ซึ่งเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการค้าหรือทางธุรกิจในตัวของมันเอง แต่ก็อาจมีคดีที่พิจารณาได้ยากว่าเป็นความผิดมูลฐานหรือไม่ เช่น กรณีชาวบ้านยึดถือที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งเป็นเกาะกลางแม่น้ำในฤดูแล้งเพื่อเพาะปลูกพืชระยะสั้นนำไปขาย หรือใช้เลี้ยงสัตว์ จะพิจารณาจำนวนที่ดินซึ่งถูกบุกรุกหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดแค่ไหน เพียงใด จึงจะถือว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน

4. การดำเนินคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในบางกรณีไม่อาจดำเนินการได้โดยเร็วเนื่องจากมีความจำเป็นต้องรอพิสูจน์การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องก่อน ซึ่งประกอบด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เช่น กรณีการออกโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) ทับเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีความจำเป็นต้องรอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้มูลว่า เป็นการออกเอกสารสิทธิโดยไม่ชอบเสียก่อน จึงจะสามารถบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ ซึ่งมีความเป็นไปได้ในหลายกรณีที่ไม่พบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เนื่องจากมีการโอนทางทะเบียนกันหลายทอด ผู้รับโอนคนสุดท้ายไม่ทราบว่าเป็นการออก

เอกสารสิทธิโดยไม่ชอบ ขาดเจตนาในการบุกรุกที่ป่า เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง จึงไม่เป็นการกระทำ ความผิดมูลฐาน ส่วนผู้บุกรุกที่ป่าคนแรกซึ่งมักจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ รัฐที่ร่วมกันออกเอกสารสิทธิ ก็นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดในคราวแรกไปแปรสภาพจนยากที่ จะติดตามเส้นทางการเงิน

5. จากการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบว่า มีหลาย กรณีที่เจ้าหน้าที่ซึ่งจับกุมดำเนินคดีผู้กระทำความผิดรายย่อย ไม่ได้ทำการสืบสวนขยายผลไปถึง นายทุนหรือผู้กระทำความผิดในระดับหัวหน้า ทำให้แผนภาพของบุคคลในเครือข่ายการกระทำความผิดขาดความเชื่อมโยง เมื่อตรวจสอบรายงานการทำธุรกรรมกับผู้มีหน้าที่รายงานตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงไม่พบเส้นทางการเงินหรือใช้เวลานานกว่าจะตรวจ พบ ทำให้การดำเนินการกับทรัพย์สินล่าช้า ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซึ่งหากไม่สามารถดำเนินการกับนายทุน ได้ ปัญหาการบุกรุกที่ป่าก็จะยังคงปรากฏอยู่เนื่องจากนายทุนจะไปจ้างผู้กระทำความผิดรายอื่นมา กระทำความผิดต่อไป ประกอบกับภายหลังที่มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินมาระยะหนึ่ง ผู้กระทำความผิดมักจะหลีกเลี่ยงการทำธุรกรรมผ่านสถาบัน การเงินเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ โดยเปลี่ยนไปใช้ระบบเงินสด หรือใช้ร้านรับแลกเปลี่ยนเงินตรา ในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องแทน ซึ่งทำให้ขาดพยานหลักฐานทางเอกสารเกี่ยวกับการเงินซึ่งเป็น พยานหลักฐานที่ศาลมองว่าเป็นพยานที่มีน้ำหนักสามารถรับฟังได้เป็นอย่างดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ผู้สัมภาษณ์ นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ ชื่อสกุล นายเทพสุ บวรโชติดาราทำ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองข่าวกรองทางการเงิน และปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการส่วนคณะกรรมการธุรกรรม กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ประสบการณ์ด้านป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มากกว่า 10 ปี

สถานที่สัมภาษณ์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

วันเวลาที่สัมภาษณ์ วันที่ 6 พฤษภาคม 2558 เวลา 13.30 –14.00 นาฬิกา

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ 1. เพื่อทราบถึงการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

2. เพื่อทราบถึงจำนวนคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ

3. เพื่อทราบถึงปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในประเด็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

1. การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของกองข่าวกรองทางการเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการรับทรัพย์ในทางแพ่งกรณีการกระทำความผิดดังกล่าวในพื้นที่ทุกภาคของประเทศไทย การดำเนินการของกองข่าวกรองทางการเงิน จะเป็นหน่วยงานรับเรื่องจากหน่วยงานผู้ส่งข้อมูล ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือหน่วยงานตำรวจ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งส่งข้อมูลเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลและพยานหลักฐานพบว่า มีการกระทำความผิดมูลฐานและมีการได้ไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็จะเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการธุรกรรมเพื่อพิจารณามีคำสั่งมอบหมายให้ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ

การกระทำความผิด ส่วนใหญ่ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่พบ ได้แก่ การบุกรุกที่ป่าเพื่อตัดไม้มีค่า การบุกรุกที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรม ที่พัก การบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรม

2. การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเป็นความผิดมูลฐานย่อมส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม รวมถึงการบุกรุกที่ป่าในประเทศไทย เช่นเดียวกับการกระทำความผิดมูลฐานอื่นๆ ที่กฎหมายเคยบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีมาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดได้แก่ การริบทรัพย์ในทางแพ่ง และการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมการกระทำความผิดมูลฐานได้เป็นอย่างดี

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15) ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า” มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นมา ซึ่งในปีงบประมาณ 2556 มีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 1 คดี เนื่องจากเป็นระยะแรกที่ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติมีผลบังคับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จึงยังไม่มีข้อมูลในการส่งข้อมูลเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการ ต่อมาหลังจากมีการประสานความร่วมมือและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความผิดมูลฐานทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ทำให้ในปีงบประมาณ 2557 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งข้อมูลเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการเพิ่มขึ้น โดยมีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพิ่มขึ้นเป็น 59 คดี แต่มีคดีที่คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 3 คดี ซึ่งเป็นสถิติที่น้อยมาก เนื่องจากในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในแต่ละคดีจะต้องลงพื้นที่เพื่อสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมูลเหตุแห่งคดีและพยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ที่ต่างจังหวัดทำให้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างนาน อีกทั้งยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ในที่ดินของรัฐบางประเภทจึงเป็นเหตุให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อขอหารือในประเด็นดังกล่าวด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้สถิติคดีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่สำนักงานป้องกัน

และปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการไม่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

4. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15) ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครอง ทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า” มีประเด็นปัญหาในการตีความเกี่ยวกับ “ลักษณะเป็นการค้า” เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่ามีขอบเขตแค่ไหนเพียงใด ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว ส่วนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การบุกรุกที่ป่าเพื่อตัดไม้มีค่า การบุกรุกที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรม ที่พัก การบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรม แม้ว่าที่ผ่านมาการดำเนินการของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะไม่มีปัญหาในการตีความ เนื่องจากคดีที่ดำเนินการมักจะเป็นคดีที่มีการบุกรุกที่ป่าจำนวนมาก จำนวนหลายสิบลี้ถึงหลายพันไร่ มีของกลางจำนวนมาก หรือมีของกลางที่มีค่าสูงในตัวเอง เช่น การค้าไม้พะยุง หรือคดีบุกรุกที่ป่าเพื่อปลูกสร้างโรงแรม ที่พัก ซึ่งเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการค้าหรือทางธุรกิจในตัวของมันเอง แต่ก็อาจมีคดีที่พิจารณาได้ยากว่าเป็นความผิดมูลฐานหรือไม่ เช่น กรณีการบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อทำกินจำนวน 1 ไร่ 5 ไร่ หรือ 10 ไร่ จะพิจารณาจำนวนที่ดินซึ่งถูกบุกรุกหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดแค่ไหนเพียงใด จึงจะถือว่ามีลักษณะเป็นการค้าอันเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน

ผู้สัมภาษณ์ นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ ชื่อสกุล นายประมวล สังข์ทอง ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญการ ส่วนยุทธการป้องกันและปราบปราม สำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ประสบการณ์ด้านป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่า มากกว่า 10 ปี

สถานที่สัมภาษณ์ ค่ายอิงคยุทธบริหาร ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

วันเวลาที่สัมภาษณ์ วันที่ 27 สิงหาคม 2557 เวลา 07.30 –08.00 นาฬิกา

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ 1. เพื่อทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

2. เพื่อทราบถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

1. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของสำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งจากการสำรวจปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบว่า ปัญหาการขาดที่ดินทำกิน และนายทุนจ้างวานให้ชาวบ้านกระทำความผิดเป็นสาเหตุสำคัญซึ่งส่งผลให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ายังคงมีอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เมื่อพืชผลทางการเกษตรมีราคาดีก็จะเป็นปัจจัยซึ่งส่งผลให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเพิ่มขึ้น

2. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ลุล่วงนั้น มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ ยานพาหนะ อาวุธยุทธภัณฑ์ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ หากเป็นพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เจ้าหน้าที่ยังมีความเสี่ยงต่อการถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายฆ่าหรือทำร้ายเพื่อชิงอาวุธและยานพาหนะนำไปใช้ในการก่อการร้ายอีก นอกจากนี้หากไม่ได้รับความร่วมมือในการแจ้งข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำ

ความผิดจากประชาชนในพื้นที่ก็จะทำให้การปราบปรามการกระทำความผิดกระทำไม่ได้โดยยาก นอกจากนี้ด้วยข้อจำกัดของปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าซึ่งมีจำนวนมาก แต่จำนวนของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการในกรณีดังกล่าวกลับมีจำนวนน้อย ประกอบกับความรู้ความเชี่ยวชาญของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า จึงทำให้การสืบสวนขยายผลเพื่อดำเนินคดีกับนายทุนหรือหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมกระทำได้ยากลำบาก

3. เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นความผิดมูลฐาน ก็จะส่งผลให้การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในภาพรวมดีขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดน่าจะเกิดความเกรงกลัวต่อการถูกริบทรัพย์และถูกตรวจสอบเส้นทางการเงิน จากเดิมที่เมื่อกระทำความผิดแล้วจะถูกจับกุมดำเนินคดี ถูกรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ถูกตัด โคน ถอน ต้นไม้หรือพืชผลทางการเกษตร เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า หรือผู้กระทำความผิดต้องจ่ายชดเชยค่าเสียหายให้กับรัฐ เท่านั้น จึงถือว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกลไกใหม่ในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในประเทศไทย

ผู้สัมภาษณ์ นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ ชื่อสกุล นางสาวศิริกุล จุมสุวรรณ ตำแหน่ง นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ ส่วนปฏิบัติการ งานคดี กองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ประสบการณ์ด้านป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มากกว่า 10 ปี

สถานที่สัมภาษณ์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

วันเวลาที่สัมภาษณ์ วันที่ 9 กันยายน 2557 เวลา 13.00 –13.30 นาฬิกา

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

1. เพื่อทราบถึงการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า
2. เพื่อทราบถึงปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในประเด็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

1. การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของกองคดี 2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการริบทรัพย์ในทางแพ่งกรณีการกระทำความผิดดังกล่าวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย หรือพื้นที่อื่นซึ่งผู้บังคับบัญชามอบหมายการดำเนินการของกองคดี 2 จะดำเนินการภายหลังที่คณะกรรมการธุรกรรมมีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ส่วนใหญ่ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่พบ ได้แก่ การบุกรุกที่ป่าเพื่อตัดไม้มีค่า การบุกรุกที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรมที่พัก การบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรม การดำเนินการส่วนใหญ่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือหน่วยงานตำรวจ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ส่งข้อมูลเพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

2. การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเป็นความผิดมูลฐานย่อมส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม รวมถึงการบุกรุกที่ป่าในประเทศไทย เช่นเดียวกับการกระทำความผิดมูลฐานอื่นๆ ที่กฎหมายเคยบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีมาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดได้แก่ การริบทรัพย์ในทางแพ่ง และการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมการกระทำความผิดมูลฐานได้เป็นอย่างดี

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (15) ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า” มีประเด็นปัญหาในการตีความเกี่ยวกับ “ลักษณะเป็นการค้า” เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่ามีขอบเขตแค่ไหนเพียงใด ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว ส่วนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การบุกรุกที่ป่าเพื่อตัดไม้มีค่า การบุกรุกที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรม ที่พัก การบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรม แม้ว่าที่ผ่านมาการดำเนินการของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะไม่มีปัญหาในการตีความ เนื่องจากคดีที่ดำเนินการมักจะเป็นคดีที่มีการบุกรุกที่ป่าจำนวนมาก จำนวนหลายสิบล้านถึงหลายพันไร่ มีของกลางจำนวนมาก หรือมีของกลางที่มีค่าสูงในตัวเอง เช่น การค้าไม้พะยูน หรือคดีบุกรุกที่ป่าเพื่อปลูกสร้างโรงแรม ที่พัก ซึ่งเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการค้าหรือทางธุรกิจในตัวของมันเอง แต่ก็อาจมีคดีที่พิจารณาได้ยากกว่าเป็นความผิดมูลฐานหรือไม่ เช่น กรณีชาวบ้านยึดถือที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งเป็นเกาะกลางแม่น้ำในฤดูแล้งเพื่อเพาะปลูกพืชระยะสั้นนำไปขาย หรือใช้เลี้ยงสัตว์ จะพิจารณาจำนวนที่ดินซึ่งถูกบุกรุกหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดแค่ไหน เพียงใด จึงจะถือว่ามีลักษณะเป็นการค้าอันเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน นอกจากนี้ในช่วงแรกของการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มี ความชัดเจนเกี่ยวกับความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ในที่ดินของรัฐบางประเภท จึงเป็นเหตุให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อขอหารือในประเด็นดังกล่าว

4. การดำเนินคดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในบางกรณีไม่อาจดำเนินการได้โดยเร็วเนื่องจากมีความจำเป็นต้องรอพิสูจน์การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องก่อน เช่น กรณีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งแต่เดิมประชาชนมีสิทธิทำกินและอยู่อาศัยในที่ดิน

แต่ภายหลังมีการออกกฎกระทรวงและประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ ประชาชนมิได้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าว ให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้น และไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนการเสียสิทธิหรือการเสื่อมเสียประโยชน์ หากมีการดำเนินการกับกรณีดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนที่สุจริต นอกจากนี้ในบางกรณี การตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็กระทำได้โดยยาก เช่น กรณีบุกรุกที่ป่าเพื่อปลูกสร้างโรงแรมซึ่งมีอาคารโรงแรมบางส่วนปลูกกรุกที่ป่า อาคารโรงแรมบางส่วนไม่ได้ปลูกกรุกที่ป่า การคิดคำนวณทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานจึงกระทำได้ยากและใช้เวลานานในการตรวจสอบ

5. พนักงานเจ้าหน้าที่ สายปฏิบัติการ ในสังกัดกองคดี 1 กองคดี 2 และกองคดี 3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในคดีริบทรัพย์สินในทางแพ่ง ภายหลังจากคณะกรรมการธุรกรรมมีคำสั่งมอบหมายตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มีคดีอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละรายจำนวนมาก ไม่เฉพาะแต่คดีเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเท่านั้น ซึ่งในแต่ละคดีจะต้องลงพื้นที่เพื่อสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งมูลเหตุแห่งคดีและพยานหลักฐานส่วนใหญ่ โดยเฉพาะคดีบุกรุกที่ป่าจะอยู่ที่ต่างจังหวัด ทำให้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างนาน ประกอบกลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป้ามักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ทำให้พยานซึ่งเป็นราษฎรรู้สึกเกรงกลัวที่จะให้ถ้อยคำเพื่อดำเนินคดีริบทรัพย์สินในทางแพ่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ประสบผลสำเร็จ

ผู้สัมภาษณ์ นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ ชื่อสกุล นายสุรศักดิ์ อนุสรณ์ ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ประสบการณ์ด้านป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่า มากกว่า 10 ปี

สถานที่สัมภาษณ์ ค่ายอิงคยุทธบริหาร ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

วันเวลาที่สัมภาษณ์ วันที่ 27 สิงหาคม 2557 เวลา 08.00 –08.30 นาฬิกา

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ 1. เพื่อทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

2. เพื่อทราบถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

1. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของสำนักงานสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามที่ 4 (ภาคใต้) มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งจากการสำรวจปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบว่า ปัญหาการขาดที่ดินทำกินเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญซึ่งส่งผลให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่ายังคงมีอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะพบเห็นการบุกรุกที่ป่าเพื่อทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม จำนวนมาก

2. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ลุล่วงนั้น มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ ยานพาหนะ อากาศยุทธภัณฑ์ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ หากเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่รับผิดชอบและสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความยากลำบากในการเข้าถึง การเข้าถึงพื้นที่ได้ดีที่สุด คือ การขึ้นเครื่องบินเพื่อทำการบินสำรวจ ซึ่งจะช่วยให้ทราบพิกัดที่พบการกระทำความผิด ก่อนที่เจ้าหน้าที่ภาคพื้นดินจะเข้าทำการตรวจสอบและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในกรณีที่ผู้กระทำความผิดยังอยู่ในบริเวณดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติแล้วผู้กระทำความผิดจะสังเกตเห็นเครื่องบินของเจ้าหน้าที่ก่อน

และจะหลบหนีโดยทิ้งของกลางหรืออุปกรณ์การกระทำความผิดเอาไว้ ก่อนที่เจ้าหน้าที่ภาคพื้นดิน จะเข้าถึงพื้นที่ จึงเป็นสาเหตุให้มีคดีที่ไม่พบตัวผู้กระทำความผิดจำนวนมาก

3. เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นความผิดมูลฐาน ก็จะส่งผลให้การปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในภาพรวมดีขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดน่าจะเกิด ความเกรงกลัวต่อการถูกริบทรัพย์และถูกตรวจสอบเส้นทางการเงิน จากเดิมที่เมื่อกระทำความผิดแล้ว จะถูกจับกุมดำเนินคดี ถูกรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ถูกตัด โคน ถอน ต้นไม้หรือพืชผลทางการเกษตร เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าให้เหมือนเดิม หรือผู้กระทำความผิดต้องจ่ายชดใช้ค่าเสียหายให้กับรัฐเท่านั้น จึงถือว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกลไกใหม่ในการแก้ไข ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในประเทศไทย

ผู้สัมภาษณ์ นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์

บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ ชื่อสกุล ร้อยตำรวจตรีอรุณ กุลกัลยา ตำแหน่ง รองสารวัตรป้องกันปราบปราม กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 41 ช่วยราชการหน่วยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 (ยะลา)

ประสบการณ์ด้านป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่า มากกว่า 10 ปี

สถานที่สัมภาษณ์ กองกำลังทหารพราน หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส 32 จังหวัดนราธิวาส

วันเวลาที่สัมภาษณ์ วันที่ 27 สิงหาคม 2557 เวลา 12.00 – 12.30 นาฬิกา

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ 1. เพื่อทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

2. เพื่อทราบถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า

ข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

1. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าของหน่วยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 (ยะลา) มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ในจังหวัดยะลา จากการสำรวจการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า พบว่า มีพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมาก มีรูปแบบการกระทำความผิด ได้แก่ ตัดไม้มีค่า และบุกรุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตร

2. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ลุล่วงนั้น มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ราษฎรไม่มีที่ทำกิน การเข้ามาของกลุ่มนายทุนจ้างวานให้ราษฎรกระทำความผิดโดยนายทุนเป็นผู้รับผลประโยชน์ การขาดแคลนเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด ขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเสียเอง ซึ่งมีแนวทางแก้ไข คือ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าหน้าที่ทหาร และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต้องร่วมบูรณาการในการดำเนินการป้องกันและ

ปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า การบูรณาการร่วมกันเป็นการลดทอนอุปสรรคของแต่ละหน่วยงานและใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อประโยชน์สูงสุด และยังเป็น การป้องกันมิให้มีการติดสินบนเจ้าพนักงานหรือติดสินบนได้ยากขึ้นเนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน

3. กรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในบางกรณีพบว่าการเอื้อกันระหว่างกลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้กับโรงงานแปรรูปไม้ที่เปิดโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อผู้กระทำความผิดลักลอบตัดไม้แล้วจะนำไม้เข้าโรงงานเพื่อแปรรูปไม้ อันเป็นการอำพรางเจ้าหน้าที่ก่อนส่งไม้ไปขายต่อไป หากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่เอาจริงเอาจ้งกับการปราบปรามการกระทำความผิดหรือมีส่วนรู้เห็นกับการกระทำความผิดหรือรับสินบน ก็จะทำให้พื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

4. เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าเป็นความผิดมูลฐาน ก็จะส่งผลให้การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าในภาพรวมดีขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดน่าจะเกิดความเกรงกลัวต่อการถูกริบทรัพย์และถูกตรวจสอบเส้นทางการเงิน จากเดิมที่เมื่อกระทำความผิดแล้วจะถูกจับกุมดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่าแต่เพียงด้านเดียว

5. การป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ป่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนหรือราษฎรในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ป่า เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับการกระทำผิดที่สุด ทั้งในด้าน การป้องกันมิให้บุคคลในชุมชนกระทำความผิดเอง และแจ้งข้อมูลหรือเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ

ผู้สัมภาษณ์ นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อผู้เขียน	นายวรเศรษฐ์ สุรพนานนท์ชัย
วันเดือนปีเกิด	22 เมษายน 2524
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2546
ตำแหน่งงานในปัจจุบัน	พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ ส่วนต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย กองข่าวกรองทางการเงิน สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ กองข่าวกรองทางการเงิน สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2552 – เมษายน พ.ศ. 2556 นักสืบสวนสอบสวน ปฏิบัติการ – นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ สำนักตรวจสอบและวิเคราะห์ (กองคดี 1) สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2549 - กันยายน พ.ศ. 2552 พนักงานคุมประพฤติ 3 – พนักงานคุมประพฤติ 4 กลุ่มงานตรวจพิสูจน์ผู้ติดยาเสพติด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กันยายน พ.ศ. 2548 – กันยายน 2549 พนักงาน คุมประพฤติ 3 กลุ่มงานสืบเสาะและพินิจ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา